

□ Mirzə Əli Möcüz. Əsərləri-1982

- [Əsərləri](#)
- [Şerləri](#)

□ Əsərləri

AXIR ÇƏRŞƏNBƏ DUASI

İlahi, səni and verirux sədrinin sədaqətinə, kərə yağının kəramətinə, cəmi Əli şüasin axırçərşənbə gecəsi halvanın qəbrinə zəvvar elə! İlahi, səni and verirux plovun zülfi-pərişanına, sən bizim əlimizi xuruşun damənindən kəm və kutah eləmə. Ya Qəffar, xudaya--xudavənda, səni and verirux püstənin dəhanitənginə, xurmanın rənginə, biz əhli-Şəbüstəri mübarək yeddi lövünün şəfaətindən məhrum və binəsib eləmə. İlahi, səni and verirux abduq ilə qəndabın pilov dövrəsinin ətrafında çəkdiyi zəhmətə, o gecə bizim övrətə bir huş və baş kəramət elə, yağ-düyünü xərab edib, ovqatımı təl x etməsin, uşağı ağlaya-ağlaya qoyub, qonşuya çubuq çəkməyə getməsin.

Ey axırçərşənbə gecəsi yatıb, səhər tezdən quşlar ziyarətinə gedən xanımlar, "Amin" deyin! Ey çehil-yasin suyu kimi gəndov suyunu istemal edib, məraminə nail olanlar, ucadan "amin" deyin. Xudaya-pərvərdigara, səni and verirux küçələrimizin zığına, hamamlarımızın kəsafətinə, cavanlarımızın bığına, sən bu yalançı müsəlmanların imanını kamil elə. Ey on tümənə yüz tümən müamilə alanlar, ey evini, bağını girov qoyanlar, "Amin" deyin!

İlahi, səni and verirux dövlətlilərimizin toxluğuna və füqəralarımızın çoxluğuna, xirov suyunun yoxluğuna, ya bizi öldür, tələbkarın yaxasın qurtar, ya tələbkarı öldür, bizim yaxamız xilas olsun. Ey arpa çörəyini biri birinin əlindən qapanlar, ey soyuq yarma aşına həsrət qalanlar, "Amin" deyin!

İlahi! Səni and verirux tüməni on şahıya höccət yazan mollaların qələm-davatına, istambulçuların baratına, tiflisçilərin manatına, bu nəzir sahibinin əmvatına, axırətdə "Neynim!" günü görsətmə. Ey bir kağız lirə verib, bir cüt corab alıb ayağına soxanlar, yatmıdınız, ya bəng atmıdınız? Ucadan "Amin" deyin!

Ey nəzir sahibi, allah görüm sənin pullarını falçıya, ilançıya qismət eləməsin. Ey bacılar, allah falçıları sizə və sizi falçılara çox görməsin! Ucadan "Amin" deyin! Cənab hacı, allah nəzrünü qəbul eləsin. Sənin ki, əlindən su suvarmaq və cənazəyə yapışmaq və xeyrə-şərə işləmək gəlməz, bəs allah yanında əyləşən kasıbın ömrünə bərəkət əta eləsin, sənə də bir ölüm versin, ta beş-on kasıb fəvtündən xeyir görsün.

Ey dövlətlilərin xeyratında aşağı başda əyləşib, doyun-qarın pilov yeyənlər, ucadan "Amin" deyin! Ey molla qorxusundan saqqal qoyub, baş qırxdıranlar, "Amin" deyin!" Ey istambulçu qardaş, nə yaptın gəldin vətənə, öldün ətənə, əgər nənən caridi, sənin ömrün yaradı. Ey cəmi Əli şiasini murdar və özünü pak bilən cari, öldürsün səni tarı! "Amin" deyin!

Xudaya-xudavənda, bari pərvərdigara, bir söz deyəcəyəm, acığın gəlməsin, ola ki, yadından çıxsa, sən bu nəzir sahibinin qədim ölənələrinə və cədid ölənələrinə rəhmət elə. Ələlxüsus iki yüz doxsan doqquz il bundan qabax, axşama üç saat qalanda, qaynanası Tükəzban xala ki, baş tireyi-xakə çəkib, ona rəhmət elə və ondan yaxşı mütəvəccöh ol. Can sənin, can Tükəzban xalanın. "Amin" deyən, lal olmayasan! İlahi, səni and verirux bu nəzir sahibinin burduğu gülələlərə və çıxartdığı lülələlərə, əvvəla cəmi bağ sahiblərini bunun şərrindən mühafizət elə və saniyə həlal kəsbinə bərəkət ət elə. Ey bağına hər həftə qapı alanlar, ey altı ay zəhmət çəkib, hasildə əli bənd olmayanlar, "Amin" deyin!

İlahi, səni and verirux girdəkanın girdəliyinə, fındığın xırdalığına, Sisbəyin qəbristanlığına zibil tökənlərin başını qoyub ayağına daş vurma. Ey iydəni yeyib, çərdəyini həsir altına soxanlar, ey burnunu ətəyi ilə silənlər, ey pırpıslı donbalanlar, məbadə allahın beytində sizdən bir hadisə biruzə gələ hər iki dünyada rusiyah olarsız. Qalxın, ucadan "Amin" deyin.

Bəh, bəh, tardan da bir nəzir verdilər! Ey bacı, bilmirəm müsəlmansan, ya kafirsən? Boynuva qızıl taxırsan, naməhrəmə baxırsan! İlahi, and verirux ucubunuğun qəddinə, vətəzalinin məddinə, bu övrətin cəddinə, cənnati-ədəndə yer kəramət elə. Ucadan "Amin" deyənlərlə bərabər.

İlahi səni and verirux riyanın mübahlığına, qumarbazların sağlığına, Fironun allahlığına, kərbəlayi Hüseyinqulunun cərrahlığına, bu nəzir sahibini əsrin Əzrail həkimlərinə vadar və möhtac eləmə. Ey ucadan "Amin" deyən, səni görüm, vayqanlı Zülfəlinin sütünə rast gələsən!....

Bəh, bəh, usta Abbasqulu da bizə bir nəzir göndərdi. Uşax, ucadan "Amin" deyin. Xudaya-pərvərdigara, səni and verirux məşədi Lütfəlinin iştahasının azlığına, hirov Cəfərin kefinin sazlığına, Kərbəlayi Həsənəlinin gözlüyünə, Ağa Mirzə Məmmədəli ağanın süxənvərliyinə, birə yüz min bu dünyada, birə yüz min axirətdə əcir və əvəz kəramət elə. Ey başını usta Abbasquluya qırxdırıb pul verməyənlər, ucadan "Amin" deyin. İlahi, səni and verirux Gülşənin duvarlarına və İmamzadənin dağılan tifağına, sən bu nəzir sahibini Sultan Babanın qəbrinə zəvvar elə. Ey bu nəzir sahibi! Get, bu Dərəküçəsindəki pir mətləbin versin, Hüseynbaba kəmərin bağlasın, qışın tütətüt vaxtında məscidin minarəsində əzan deyəsən. Ey imamzadə qapısına qəndil bağlayan bacılar, ucadan "Amin" deyin. İlahi, səni and verirux molla Məmmədəli (molla Məndəli) axundun qəbrinə, padişahi-islamın tiqi-bidiriqini ədayə qate və bürə elə. Bu məscidin banilərini ölənələrinə rəhmət, qalanlarına tofiqin kəramət elə. Ucadan "Amin" deyin. İlahi, bu əmi ki, adını tanımıram, mənə pul əta elədi, ey əmi, allah qadanı-balanı, ağrəbi-ilanı, mamılı-matanı, yanunda yatana, rəhmətlik atanı, yerin, göyün bəliyyatından məhfuz eləsin!....

AMANDI DUR MƏZARDAN!

Bəhri-təvil

Beş-altı yüz nəfər dələ alır kilünki çün ələ, salır cəhanə vəlvələ və şurişü qiyaməti, səbahü əsrü vəzzüha, yıxalla qəsri-şürbəha, tükəndi səbrimiz daha, gedax Məmmədəlişaha, deyax ki, ölürux daha! Başuva yığ əcamiri, xüsus Əmir Bəhadiri, belinə bağla qəddərə və rakib eylə əstərə, o hafizi-şəriəti. Deyin: Əya şəhi bəqa, əya xədivi-məhliqa, olub rəiyyət əşqiya, misali rus və erməni geyiblə kəfşi-rovqəni, genişləyirlə kuçəni; deyəndə: ey sitəmşüar, nolar olanda kuçə dar? Deyəllə: çor və zəhrimar, döyəllə həm cəmaəti. Nə hoqqabazılıqdı bu əya giruhi-səqf gən, yaratmış həyyu-zülmənən, şütur bərayi mərdü zən və əsbü filü gərgədən, məgər o üstərizəmin, o piri-zuri-pərvərin və əsbi-mah peykərin, maşından azdı sürəti? Baxın bu qövli-əbtərə, nə rəhm edəllə dülgərə, nə dəlləyə, nə rəşbərə, nə məscidə, nə minbərə, nə Miri-şəri-ənvərə, bu qövmün ehtiramı yox şəriəti peyəmbərə; nə həq tanır və nə Əli, nə Cəfəri, nə dini var, nə bığı var, nə səqqəli. Gəlibdi fəleyi-Güney, misali muri-biədən, çıxalla damə nagəhan, deyəllə: ya Əli mədəd! Verəllə səs-səsə hamı, yıxalla şəst ilə damı, gedəllə cümə axşamı içəllə zəhrimari mey, vuralla dəf, çalilla ney, deyəllə: Ay daley-daley! Əya cəmaəti Güney, məgər ki, yoxdu qeyrətüz, qalıbdı kətdə külfətüz, nə aşı var, nə də əti! Deyin o əhli Təbrizə, maşın gərək deyil bizə, gəlin, gəlin, çökün dizə, qulaq verin bir həmdüzə, fərasət örgədək sizə. Qələtdi həmdü surəmiz, gərək onu ravanlayax, üsuli-dini anlayax, firui-dini həmçinin. Niyə boş əyləşək ki, biz xərab edək vilayəti? Vuranda gürzünü yerə, Nəkirü-Münkər, ey Əmu, qoyunlar ürkər, ey əmu! Sual edə nəməzdən, xudayi-baniyazdən, şəhənşəhi-hicazdan, nə farsicə bilər: "Birov", nə türküçə "Xnov-minov", nə kürdüçə "Həsov-məsov", nə rusicə "Netov-metov", fəqət bilər ərəbcə o, cavab alar ərəbcə o. Bə izzəti, bə şövkəti behiştə xəlq edib xuda bərayi-şieyi-Əli; vəli o mömünün gərək ola döşündə səqqəli, ki, yəni çox kəbir ola, Fətəlişah Pəzir ola, həna qoya o səqqələ və rəngi misli qır ola və ayinə ala ələ, baxa bığın qabağına, məbadiya ki, meyl edə beş-altı tük dodağına, o tükləri təmizləyə, ola adam balası, ta gedə ala qucağına, o huriyani-cənnəti.

Mələk dolanmaz o evə, ki orda əskinas ola, zikur ola, ünəs ola! Və huşu ya təhur ola, vəlov ki, əksi-nur ola, şəkil çəkən məlahidə, gərək o əksə can verə, xuda sizə cəza günü xudalığın nişan verə. Bir iş görün əlahidə, o işdə yoxdu fəidə, bu iş həramidür bəli, qəsəm bu saçü səqqələ, miadə etiqad edin. Kişi gərək əzan verə ki, ta xuda əvəz ona behiştə-cavidan verə. Nəinki eylə iş görə--ilan vura, çayan vura, mələk ona əzab edə və ətlərin kəbab edə, cəhənnəmin hərarətli, belə müqərrər eyləyib xuda, həmişətar ola gecə, çü zülfü yar ola gecə, günüz yana çiraqi mehr, işıq sala vilayətə, ziraətə, sən istisən günüz kimi ola ləyal qasiqə, əmoğlu sən nəkarəsən, məgər rəqabət eylisən, belə ibadət eylisən xudayi-girdigarə sən, şərikisən bu xaliqə, xudayi-nuru zülmətə, çiraqi-bərqi xoş gəlib, nə qədri var imarətə, cəmaətə, onun pulun verin ata, minin, gedin ziyarətə. Uşaq, fənarı yandırın, çiraqi-bərqi söndürün, misali-səng sındırın, bə öhdəyi-mən əstü mən, vəlov beş-altı yüz tımən olur onun xəsarəti, bu işlərin təmaməti çıxar o ruzinamədən, fizundu ol cavanların, o ruzinaməxanların şərərəti Qutamədən, olar bətərdi kəbrdən, əşəddidür həcirdən, əya güruhi-gülbədən, həzir edən cəridədən, salar sizi zəlalətə. Üzütərə qiyamətə gələr ona baxan kişi, alan kişi, satan kişi, yanında saxlayan kişi! Amandı almayın onu, yalandı cümlə mətləbi, həram edib onu nəbi, vəli ona baxanların nə dini var, nə məzhəbi, nə izzəti, nə isməti, nə üffəti, geyir qulaqlı köynəyi, vurur fokullara boyaq, o bəngxor, o tiryaki, olar cəridə bir taya, oxur səbahü şam onu. O xeyrəsər, o bihəya, əya süləleyi-zina, xuda edib həram onu, oxuma vəssəlam onu. Tələvət eylə, məshəfi, təbarəkə-mübarəki, xüsusən o bəraəti ki, çoxdu xovfü həşəti, fəsahtəti, bəlaqəti. Deyəndə bu sözü ona, deyir: Bəli,

səhihdir, deyəllə çox fəsihdir, onu bilən fəqihdir. Qızı olanda bir zaman, deyir qulağına əzan, adın qoyur Tükəzziban, böyür çün o kiçik bala, olur Tükəzziban xala; onun da olsa bir qızı adın qoyar Hübəlləzi. Çaxır səpəllə üstümə, saman təpəllə nustum, xuda nəkərdə, gər deyəm: Nəçün bu düxtəri-əcəm, xudayi-beytü vəlhərəm, həlal edib həcaməti, həram edib kitabəti? Deyin cənabi Möcüzə: əya qəribi-elmü fən, qolun-qıçın uzatmısan o həfreyi-məzaridə; mənim sözümə ver qulaq, qiyamət oldu, dur görax! Çıx ol xərabəzardən, o təngəna hesardən, düşüb cəhanə vəlvələ, edir zəmin zəlzələ, ayıl, təbəddilatə bax, eşikdəki həyatə bax. Hamı ayıldı, ay kişi! Yatırsan indi sən hələ. Baxır sənə, gülür cahan, fələk, mələk, zəmin, zaman və xəlq hər kənərdən, aman, aman, aman, əmoğlu dur məzardən, bir az tumarla saqqalun və sil sərü uzaridən xəlü bu cəhlü qəfləti....

YARAN, DÜNƏN ÇƏMƏNDƏ....

Uzun dərya

Yaran, dünən çəməndə gördüm qəribə aləm. Rəqs eyliri bənəfşə, gül, yasəmən və lalə. Sünbül bir əldə bütəri, bir əldə cam-piyalə. Susən içir, deyir--ox! Ver saqiya dəmadəm!

Bülbül gülə baxırdı, cəh-cəh vurub oxurdu. Qumru deyirdi: bəh-bəh! Bubbu deyirdi: hop-hop! Qəclə deyirdi: sağ ol, ey əndəlibi xürrəm! Qarqa oxurdu şərqi, konyak içirdi qırqı. Tuti yeyirdi pəşmək, durna çalırdı dünbək, oynardı hacıləylək, basəd həzar çəmxəm!

Nagəh açıldı qapı, tavus və qazü ördək hər biri bir düşərxə üstündə şadü xəndan, pişvazə çıxdı quşlar, hətta qəcil və kərkəs. Min nazü çəm-xəmilə, düşdü yerə qonaxlar, məndil verib qaraquş, əyləşdi qaz və tavus, həm ördəyi mübarək manəndi şahi Deyləm.

Kəklik durub ayaqə, ərz etdi: Ey xanımlar, xoş gəlmisiz bu bağə! Bilməm niyə gecikdiz? Saldız bizi fəraqə. Tavus gül dəhanın açdı, dedi: Əzizan! Əkkasxanədeydik, orda bir az yubandıq! Yox bu sözün xilafı, əkkasımız Həsənhan gec verdi, niyə, bilməm?

Çün bu sözü eşitdi, durdu ayağə yahu, baş əydi, ərz qıldı: Ey dilbəri-səmənbu, lütf eyləyin o əksi, biz eyləyək ziyarət! Tavus edib işarət, ördək əl atdı cibə, əksi çıxartdı, öpdü, yahuyə etdi təqdim. Yahu da ehtiramən əksi öpürdü hərdəm. Yahudan əksi aldı, sərçə edib tamaşa, verdi ariutanə. Baxdı o da doyunca, qapdı onun əlindən əksi xanım kəbutər. Baxdı, dedi: həqiqət bir danədir Həsənhan, durdanədir Həsənhan! Nəqqəşi-çinü-maçin belə salammaz əksi, heç bir yerində yoxdu bir danə eybü nəqsi. Bəh-bəh, həzar əhsən! Əkkasə maşəallah, etsin xuda mükərrəm! Yox misli Ərvənəqdə, bəlkə Binisdə, Sisdə, hətta Kuzəkünanda, Təsucda, Mehrəvanda, həm Şindəvar bəlkəm....

Tavus verdi rüsxət, qalxdı ərus ayaqə. Bu vaxtda qəzara səsləndi o müəzzin: Yaran, durun namazə, zöhr oldu: quqquluğu!

Xalq aldı dəstəmazin, mehrabə saldılar bir səccadəyi-müzəyyən. Molla əbani saldı, təhtül-hənəg açıldı, nur göylərə saçıldı, quşlar qılıb namazə, bayquş oxurdu rövzə, quşlar əlində dəsmal, oxşardılar, təmamən, ağılardılar dəmadəm!....

Bayquş bu halı görcək, səsləndi: Ey cəmaət! Mən eylərəm şikayət həqqə sizin əlizdən. Ey firqeyi, şərərət, Bayquş mənəm və ya siz? Bu iş mənim işimdir, siz bəs niyə ölürsüz, saqqaluzu yolursuz? Tavus nitqə gəldi, dedi ki: düz deyir bu Bayquş üçüncü novhə, fəryadü qüssəvü qəm!

Məclis dağıldı, hər kəs üz qoydu aşıyanə. Tək qaldı Bulbül orda, bəs başladı fəqanə....

Möcüz bir əldə lalə, bir əldə cam, piyalə, hərdəm içib deyirdi:

"Ey sakinani gülşən! Az eyləyin bu yerdə fəryadü ahu nalə, razi dəyil bu karə vallah rəsuli-Əkrəm, billah xudayi-Əzəm!...."

☐ Şerləri

ARZU

Xudaya, bəhəqqi birincü kərə,
Mənə tez bərat eylə beş-on lirə!

Xudaya, əgər yoxdu nəğdən pulun,
Bari açgilən millətə Rus yolun,
Və ya rəhm sal qəlbinə konsulun
Ki, bəlkə verə millətə təzkirə.

Aman, ingilisin işindən aman,
Yeridir su altından hər gün saman,
Onun öhdəsindən gələmməz cahən,
Xuda, ingilisi özün vur yerə!

Nə məzhəb daşır, nə mürüvvət, nə din,
Bığın kəsdirib, qırxdırıb səqqəlin,
Lazan məclisində[1] o Şimri-ləin
Oturmuş ki, xəlqin belin sındıra.

[1] - 1922-ci ildə Lozannada çağırılmış sülh konfransına işarədir

Gəhi bihəya qəsd-i İran edir,
Yığır Dari-Şurani[2] viran edir,
Vüsuqi[3], Qəvami[4] yenə xan edir,
Olur düşməni-can maliklərə.

[2] - İran dövlət məclisi

[3], [4] - İranın ingilispərəst dövlət başçılarından Vüsuçüddövlə və Qəvamüsəltənəyə işarədir

Deyil bu, dadaş, qeyğanağü tərək,
Deyərlər buna "İngilisi kələk".
İşarət edəndə o kafər, gərək,
Müsəlman o saat girə səngərə!

AXTARIR

Dilbərə! Bu rind genə bir yağlı qurban axtarır,
Bu qələtdir kim, deyərlər, əhli-iman axtarır.
Vaizə ərz eyləyim bihudə zəhmət çəkməsin,
Çoxdu meydani-səxavət, gər müsəlman axtarır.
Bu pərişan qız mühübbü şah-i-mərdandır, əmu,
İrzü namusu eşikdə, bir tikə nan axtarır.
Bilmirəm sirri nədir Parisə getmir bu məriz,
Dərdinə gəh Xamnədə, gəh Sisdə dərman axtarır.
Binəvanın gözlərin mili-təəssüb kur edib
Mətləül-şəms cəhldə abi-heyvan axtarır.
Aləmi pürnur edib nuri-qəmər, yəlləl-əcəb,
Nuri şəm ilə bu nadan mahi-taban axtarır.
Qoy yerə səccadəni, al başuvi, bir yana qaç,
Kafər əldə qanlı xəncər əhli-Quran axtarır.
Pirəzənlər karidir təsbih ilə cəng eyləmək,
Al ələ dəhtiri, düşmən mərdi-meydan axtarır.
"Lovhəşəllah", "maşəallah", "afərin", "səd afərin!"-
Şiənin qarnın doyurmur; musyo Vartan axtarır.
Mülhüdün dəhr ilə yoxdur kari ki, qanın tökə,
Xalisən-muxlis mühübbü şah-i-mərdan axtarır.

AĞALAR

O xaliq ki, girdə edib mazını,
Alınımaza yazıb qara yazını,

Aşiq genə aldı ələ sazını.
Qulaq verin bu dastana, ağalar!

Beş yaşında bizim xanım üşüdü,
İlik dondu, üstüxanım üşüdü.
Gəlin gedək, genə canım üşüdü,
Soyuq gəldi çün İrana, ağalar!

Bir pinc qoyduq yerə kürsü otaqda,
Bainhəmə sular dondu çanaqda,
Göy təbərzə buz bağladı məlaqda,
Ahım çıxdı asimana, ağalar!

Dünən gecə Nuhi gördüm rüyada,
Dedim ki: Çox yaşadın sən dünyada,
Belə soyuq heç görmüsən dünyada?
Dedi: Xeyir!-yana-yana, ağalar!

Fərşi, qabı satdıq verdik kömürə,
Allah, yazma bu günləri ömürə!
Bu il soyuq təsir etdi dəmirə,
Təsir etməz məgər cana, ağalar?

Yaş-yaş kəsib ağacları kətdilər,
Səhər tezdən Şəbüstərə gətdilər.
Yaş odunu amma necə satdılar-
Batmanını bir qrana, ağalar!

Yaş odunlar çün ocağa düzüldü,
Bir ah çəkib, göz yaşları süzüldü.
Tükəzlərin xumar gözü büzüldü,
Tüstü qalxdı çün tavana, ağalar!

Küçədə buz gümüş kimi parıldar,
Füqəralər soyuq evdə zarıldar,
Beşaçılan tufəng kimi xarıldar,
Ayaq qoysan nərdivana, ağalar!

Yuvasında dondu fərə soyuqdan,
Pişik gəldi ahuzarə soyuqdan,
Qulaq yarə, burun yarə soyuqdan,
Çarə nədir bu borana, ağalar?

Mən deyirəm qapı, baca sökülə,
Həm ocağa, həm də pincə tökülə.
Bu qış dərdi o dərd deyil çəkilə,
Çörək bağlun dəstərxana, ağalar!

Yerləşdirin qəddərəni qurşağa,
Xudahafiz!-deyin arvad-uşağa,
Yuxarıdan isti olar aşağıya,
Durun gedək Vayiqana, aralar!

Nəzr elərəm bir şam imamzadəyə,
Oxuyaram Quran Həsən dədəyə,
Aş paylaram hər həftə bir badiyə,
Soyuq getsə Şamqazana, ağalar!

Möcüz deyər: Duamın var əsəri,
Hov təpərəm, qalmaz qışın əsəri,
Hər kim verə mənə bayram xəbsəh
Bir cüt busə aşiqanə, ağalar!

AXTARMA!

Duanəvisdə kəşfü kəramət axtarma,
Buyur həməmə və lakin nəzafət axtarma!
Onun ki, oxdu həlalü həramdən baki,
O hiyləgərdir, sən onda dəyanət axtarma.
İtin sədaqəti var, qoy yanında gövduşi,
Pişik yalançıdır, onda sədaqət axtarma.
Biri deyər: Oxuma, yazma, getmə mədrəsəyə;
Onun sözündə-bezində ləyaqət axtarma.
Edib xərab tütün tüstüsü onun beynin,
Çubuq çəkən qafalarda fərasət axtarma.
Kağızuvi yaz özün, sirrüvi demə xəlqə,
Oxu səbahü məsa, xabi-rahət axtarma,
Qızıl itər, aparar oğru-əyri, sən ey qız.
Suvay elmü kəmal, ayrı ziynət axtarma,
Araş fəqiri, soruş binəvalərin halın,
Madam tuman, zəri yəl, tirmə çərçət axtarma!
Ərin məzacini tap, qaynananla rəftar et,
Qapı-qapı dolanıb, falçı övrət axtarma.
Aydın onu, on üçü birdi, gör bu gün işüvi,
Sabahə qoyma işün, "yaxşı saət" axtarma.

Anam deyər: Qərə başmaq günahdır. Ey Möcüz,
Hələ bu taifədə elmə rəğbət axtarma.

ALLAH!

Bir az istər ayıla milləti-İran, allah!
Dəsti yorğanı çəkər başına mollar, allah!
Yatdı nadan, qoyub səcdəyə başını axund
Dedi: Ey cismimə can, dərdimə dərman, allah!
Yaradıbsan mənə, yarəb, nə həməl heyvanlar-
Minməsi, sürməsi, yük çatması asan, allah.
Əql verrəm,-deyə vəd etdi bu biəqlə xuda,
Bilmirəm noldu sora, oldu peşiman allah?
Deyisən: Etmə nəzər arizi-xubanə tərəf,
Niyə bəs xəlv olunub bir belə canan, allah?!
Yaradıbsan ələfi ta edə xurak heyvan,
Xəlv edibsən gülü həm iyliyə insan, allah.
Gülşəni-hüsni edib xari-şəriət qarət,
Gör nə pis halə qalıb sibi-zənəxdan, allah!
Şeyxəna, tazə əlifba ilə çox eyləmə cəng,
Düşməni-din odu, bax, orda, nə sübhan allah!
Gör necə həmlə edir iğ-bıgı biçarəyə bu,
Cəng edir şəst ilə guya, bu komandan, allah!
Kaş sən də, üşüyəydin, belə məxluq kimi,
Ta biləydin nə çəkər qış günü üryan, allah!
Demirəm bu lütə bir dəst libas eylə əta,
İki arşın şilə ver, eyliyə tuman, allah!
Vermisən bir aca otuz iki diş-misli-sədəf:
Olmasa dən, nəyə lazımdı dəyirman, allah?!
Görsənir daireyi-isməti bu acizənin,
Gülməyim mən necə, ey xalığı-mənnan, allah!
Fərzi-Həvvayə baxıb, güldü tamam hurilər,
Çün soyundurdu onu xazini-rizvan, allah.
Baği-rizvandən ötürdün eşiyə tumançaq,
Kaş Adəm yeməyəydi iki buğdan, allah!
Nə günah sahibidi bu iki yaşında uşaq,
Qarnı ac, paltarı yox, ay sənə qurban, allah!
Börkü yox, başmağı yox, peykəri üryan, bikəs
Dolanır kuçəvü bazarı pərişan, allah!
Səni razıq bilib əkdi bunu biçarə kişi,
Bilmədi axır acından verəcək can, allah!
Ey verən bir səlavətə iki min qəsri-tila,

Evin abad ola, ey sahibi-ehsan, allah!
O imarətləri sat, tök fükəranin cibinə,
Ver o puldan mənə də bir-iki tümən, allah.
İki buğdan yeyib Adəm neçə min il əvvəl,
Hələ də eyliri rüsvay onu Quran allah.
İstəyirdi biri məsciddə xudadən yorğan,
Gördüm ağlar, deyər: "Ey qadiri-mənnan, allah!"
Dedim: Axmaq kişi, gündə sənə bir danə lavaş
Verə bilmir, necə versin hələ yorğan, allah?
Ya gərək qoymayasan aduvu rəhmanü, rəhim,
Ya gərək eyləyəsən ədl ilə divan allah!
Balı xəlq eyləmişən yoxsulu çatdatmaq üçün,
Düzdü bu söz, demirəm mən sənə böhtan, allah!
Əlli yaşında Rəhim bal yeməyib bircə kərə,
İldə yüz yol yeyər əmma hacı Rəhman, allah!
Möcüzün bari-sitəm qamətini etdi kəman,
Öldüm axır, yerə gəlsin görüm arxan, allah!

AĞALAR!

Biri deyər: gərək fala baxıla!
Biri deyər: gərək dua yazıla!
Biri deyər: gərək evi yıxıla,
Bu kişini gəlin yıxaq, ağalar!

Səhər tezdən kişi gedər işinə,
Pinti arvad çarşab salı başına,
Fatma xala gələr, düşər peşinə,
Nə xoş olar dua yazmaq, ağalar!

İki arvad küçələri dolanır,
Çərşabları zığ-çamura bulanır,
Falçı qardaş xanımlara sulanır,
Boynu yoğun, şələpapax, ağalar!

Əvvəl bir az danışarlar, deyərlər,
Çubuqlaşib qəndü nabat yeyərlər,
Ondan sora mis-tas yerə qoyarlar,
Gəlin bir az fala baxaq, ağalar!

Arvad gərək əlin çəksin tasına,
Falçı baxar əlinin hənasına.

Belə arvad, ərin gəlsin yasına!
Yaxşı bilək, qəşəng buxaq, ağalar!

Qətbaşılar dövrəsinə düzülür,
Falçı baxar, xumar gözlər süzülür,
Başın əyər, dodaxları büzülür,
Səslər gəli tarax-tarax, ağalar!

Kafir həblər tas içinə tökülü,
Kimin başı, kimin qarnı sökülü,
İfritlərin cümlə qanı tökülü,
Kimisi də olu dustax, ağalar!

Bir tümən pul beş qətbaşı verilü,
Ər-arvadın qarabaxtı durulu,
Evdə genə əcinnələr dirilü,
Genə o aş, o ispanax, ağalar!

Fatma xala hər gün gələr bulara,
Yeyər, içər, əlin silər duvara.
Gedəcəxla sabah mala, bazara,
Sora görax, nə yapacax, ağalar.

Sabah olar gedər mala, yozana,
Beş qran da verər dua yazana.
Başa gəlməz, qalu arvad azana,
Axşam oldu, yanar çirax, ağalar!

Molla yazan duaları bitürü,
Yarı gecə qonaxları ötürü,
Fatma xala qapıyacan gətirü,
Xanım girər gözdən irax, ağalar!

Kişi gəlib, odun qoyub ocağa,
Qaranlıxda yağı töküüb çırağa.
Xanım gəlir, kişi durur ayağa,
Sizə zəhmət, ona dayax, ağalar!

Kişi vurar, arvad çəkər havarı,
Parçalanıb köynəyinin kənarı.
Qana batıb zəncirəsi, navarı,
Qurtaracax, görax nə vax, ağalar?

Baş yarılıb, çomax gəzir havada,
Macal olub çarşabını çıxada.
Səni tarı, təsirə bax duada,
Durun gedax, biz də alax, ağalar!

Fatma xala nağıl elər ərinə;
-Biz yaxçılıx etdux bu gün birinə!
Boğuşdura hər gün yarı-yarına,
O dünyada görməz duzax, ağalar!

Bu əsnada nəgəh qapı açılır,
Pinti arvad gəlir, qanı tökülür.
Fatma xala bunu görüb, əkilir,
Başımıza nə kül tökax, ağalar?

Lənət eylər arvad dua yazana,
Fatma xala hanı, bassın qazana?
Xəbər verin gəlsin falı yozana,
Yuxlamasa, olsa oyax, ağalar!

Sözün kəsib, pişik qaşdı eşiyə,
Təsir etdi bu sözlər çox kişiyə.
Bir söz deyim; Möcüz əyər yaşıya,
Ona çatmaz heç bir yanşax, ağalar!

AXİR Kİ, AĞLAT MİLLƏTİ!

Hər gecə şamdan sora, ey Molləli
Qoy çıraqı qarşüva, aç mətqəli,
Əqlüvi yığ başuva misli-para,
Nöhəni əzbərlə, doldur anbara,
Çəkmə al bir cüft, rəngi-ləligün,
Əzbərayi payi-nəhsi Şimri-dun[1]
Ver çilingər çərxə çəksin xəncəri,
Bədha süst eylə Şimri-əbtəri!
Xəncəri tez ver əlinə kafərin,
Mürdəşu yusun görüm o əllərin!
Al ələ bir neyzə, ya bir kərvaşan,
Dur dalıda, ver ağın Şimrə nişan.
Çün alar xəncər o məlun dəstinə,
Eylə nərə eylə ki, xax[2] diksinə!
Bərk çıxır, millət ayılsın xəbidən,

Ol qədər ağlat ki, düşsün tabidən.
İstisən ki, tul tapsın mərsiyə,
Hökm qıl, vursunla başın neyzəyə!
Xalqa təsir etməsə bu macərə,
Söylə Şimrə, nəl vursun atlara!
Qəlbi daşdan bərkdir bu millətin,
Ağlamazlar. Xeyməgahə sür atın,
Vur, dağıt, yandır xəyami sərbəsər,
Bəlkə bu zülm eyləyə xalqa əsər.
Görsən olmur, qamçını al dəstüvə,
Eylə vur ki, daşlana qan üstüvə.
Sal ərusi at döşünə bir zaman,
Ta ucalsın ərşə fəryadü fəğan.
Tutmasa məclis əgər, ey mərd kosa,
Şimridən al xəncəri ver Harisə!
Bağla ətəfali-yetimi qol-qola,
Ta desin Kösün xala: "Ey vay, bala!"
Etməsə bu həm əsər bacilərə,
Müslümü sal damidən, düşsün yerə.
Bəd çubi-mənbərə çal dəstüvü,
Milləti-İranə göstər şəstüvü!
Qurxusan gər payeyi-mənbər sına,
Qorxma, vur, sınsa, qayıtdırrıq genə!
Gözlərin gər varsa aç, gör bir nə var!
Xax yatıb, görsən əgər misli davar,
Qamçını çək, vur Səkinə başına,
Əmməsin qərq eylə tez göz yaşına.
Qorxuram çıxsın yadından sarıban,
Əqlüvi yığ başuva, ey rozəxan!
Bir qılinc parçası tap, ey şeşqulaq,
Xırda barmağın Hüseyinin kəs görax!
Xalx vurmur başına, çəkmir havar,
Səndə yoxdur taqsır, ey Mirzə Qafar!
Pas basar qəlbi könül şad olmasa.
Yəni kəntdə dadü büsdad olmasa.
Müştəri yox çün bə aluyi-qərə,
Ol cəhətdən xəlq əlin vurmur yerə.
Bir yanıqlı söz de ki, xalq ağlasın!
Şimrə bir bel ver, Fəratı bağlasın,
Hökm ver ləşkər ala sağü solun,
Çək qılını, sal ələmdarın qolun!
Məclisi gərm etməsə bu sərgüzəşt,
Düş aşağı, tez gətir bir danə təşt.

Xeyzərani qovza, gən qoy qışların,
Söylə: Ya movla, nə xoşdur dişlərin!
Etməsə bu həm əvami əşkriz,
Abidi-bimari ver cəlladə tez!
Bir qədər zalim Yezidə ver araq,
Təki vursun başına xalq şaqqaşaq.
Rastuva keçsə o mərhum hərmələ
Söylə: Məlun, qolların tez çərmələ!
Çün Fəratı-ibni-Səd etmiş qorux,
Qoy kəmanə bir daha üçpərli ox.
Parçalar çün ox boğazi-Əsgəri,
Sən də vur yumruqla sındır mənbəri.
Qərq olar millət kəsalət dəhrinə,
Min səməndi, get Mədinə şəhrinə,
Boynuva sal şali-əza çün Bəşir,
Nərə vur sən əz çigər-manəndi şir.
Yolda gəlsə rastuva Ümmülbəni,
Kəs qabağın, söylə, ba ahü ənin,
Eylə əşki-çəşm ilə tər yaylığı:
"Gəlmişəm mən verməyə baş sağlığı".
Bu qədər var ki, xanım dər Kərbala,
Qalmaq ali-əbadən bir bala!
Ey xanım, çün bitdi Əbbasın işi,
Əlli min boynuyogun, zalım kişi
Etdilər qarət xəyami biltamam,
Qalmaq, bir şahılıq zad, vəssəlam!
Görsən etmir nalə xəlqi-biədəb,
Düş aşağı mənbər üstən pürqəzəb,
Al ələ bir ba kifayət yarmaça,
Kəs qabağın millətin qoyma qaça,
Hər ki, gəldi qarşuva vur qorxma, ha!
Seyyidə, mollayə, xanə baxma, ha!....
Müxtəsər, bazuyə cəm et qüvvətin,
Kəlləsin əz milləti-biqeyrətin!
Millətin sən baş-qulağın yaxşı eş,
Möcüzü görsən, vəli axtarma, keş!

[1] - Şimrin nəhs ayağına geydirmək üçün

[2] - Xalq

AY MİLLƏT!

Gözlərimi yummayın, ey dustan,
Bir nəzər eylün qərə çaydanuza,
Başuzi yorğanə çəkib yuxlasaz
Düşmən edər qəsd genə canuza.

Gəh yarısız başüzi, gəh çərtisiz,
Bu nədi, qardaş, düşünün bir özüz,
İndi ki, vardır sizin ağlar gözüz,
Ağlayın öz hali-pərişanuza!

Şam üsərasın salısız yadə siz,
Pəs gəlisiz nalövü fəryadə siz,
Rəhm edin, ey qovm, bu arvadə siz
Ac idi, möhtac idi ehsanuza.

Altı min övrət gözü qürbətdədir,
Sübhü məsa rəncü müsibətdədir.
Şam üsərası bu vilayətdədir.
Pəs niyə olmur səbəb əfğanuza?

Qissəyi-qürbət əridib canini,
Beh qoyub o, süfreyi-binanini,
Köynəyini, şalini, tumanini,
Rəhm edin, ey qovm, öz üryanuza!

Dövrəni ifriti-cəhalət alıb,
İş tapa bilmir, gədə, millət qalıb.
Ay kişilər, gör necə yanğun salıb
Fəqrü zərurət odu İranuza!

İndi bu ki, göydə uçar başyaran,
Başını şəst ilə açar başyaran,
Hərmələni görsə qaçar başyaran,
And ola o kəlle-yi-nadanuza!

İndi deyirsiniz: Ağa, qurbanuvam,
Nasiri-ətfali-pərişanuvam,
İştə qəmə, bəndeyi-fərmanuvam
İzni verin, qan eliyək qanuza!

Saymışam ağzızdakı dəndanızı,
Siz o deyilsiz, verəsiniz canızı!
Batıracaqsız hamı tumanızı,

Şimri-ləin gər gələ-meydanuza.

Çün yığışar bir yerə tüccarınız,
Söhbət edər gör necə dindarınız,
Gör haralarda gəzər əfkarınız,
Bir qulaq as söhbəti-əyanuza!

Ay kişilər, heç bilisiz neyliyək?
Jonları[1] qəddarə ilə peyliyək,
Tazə dəbstanları sədd eyliyək,
Çün sovurur rəxnələr imanuz!

[1] - Yeni fikirliləri

Firqeyi-əhrardı din düşməni,
Yaxşıdır onlardan urus-erməni,
Qırxdırın, ey qovmi-vəfa, kəlləni,
Bağ salın lifəli tumanuza!

Cəm olun, ey qovm, verin səs-səsə,
Qoymayın açsınla təzə mədrəsə,
Şərə müğayirdi fizik, həndəsə,
Köhnə kitabları yığın yanuz!

Dərs verin oğluza Əbvabdən,
Ya çəkin əl məscidü mehrabdən,
Eyləyin, ey qovm, həzər babidən,
Qoymayın onları dəbistanuza!

Bir para qız namə yazır-bərməla,
Yollur onu Tiflisə, İstambula,
Qorxuram həq göndərə əbri-bəla,
Yağdıra daş bağuza, bostanuza!

Qızlar oxur şəhridə alman kimi,
Şəhri görüm həq edə Dilman kimi,
Qız nədi kağız yaza oğlan kimi,
Tüf sizə, həm də o qələmdanuza!

AÇIQ MƏKTUB

Hacıya, vardı sənin mülki-Səmədabadın[1],

Qoş tarazın və iki danə oğlu imdadın,
Üç dükan, bağ, saray, bir də çörəkçixanə....
Qələm aldım ələ yazdım, bu sənin iradın.
Sən də bir al qələmi dəstüvə yaz, söylə görüm,
Nəyi var mülki-Şəbüstərdə məni-naşadın?
Keçərəm mən o tələbdən, yazaram bir para söz,
Ta ilə yovmi-qiyamət utanar övladın!

[1] - Şəbüstərdə yer adı

ALLAHIN NEMƏTLƏRİ

Gözün aç, Möcüza, qıl bir nəzər əltaf yəzdanə,
Tamam etmiş xuda nemətlərin biz əhli-İrəna.
Çubuq, siqar və qəlyan verib, həm bəng, həm əfyun,
Şərabü çayü qəhvə, meykədə, həm şirəkeşxanə.
Yaratmış mehriban allah hər əsnafə belə bir daş,
Səqət, Təbrizi, Zəngani düsəd[1], bəh-bəh bu ovanə!
Təsuci, Xungəri, Dilmani, Tehrani təalallah....
Və səngi Ərvənəq, put afərin olsun o rəhmanə.
Və Şah əbdul Əzimü, Kazimeynü Kərbala, Məkkə,
Xorasan, Samirə, Bağdad, Mədinə, Şamşahanə.
Yaratmış bir peyəmbərlə bərabər bir sürü imam
Və bir dəccal, həm bir Sahibzaman biz əhli-İranə.
Pazəhri, qırmızı, ağ, göy, yaşıl, sarı, qərə səqqəl
Səri üryan, miyanbirçək bənaguş, anladın, ya nə?....
Orucluq, mahi-matəm,ərbəinü, ruzi aşura,
Kəfən, qəddarə, meydan, təbl, istehzayi-bigənə.
Dəxi etmiş nələr ehsan xüsusən bizlərə xaliq?
Fəqanu naləvü zəncirü sillə, qəlbi viranə.
Bizə etmiş fəqət əşki-bəsərlə rozəxan ehsan,
Nə türkə eyləmiş ehsan, nə əfqanə, nə yunanə.

[1] - İranda hər şəhərin özünəməxsus çəki daşı olmasına işarədir

AŞIQI-PƏRİŞAN

Həmişə fikri budur aşiqi-pərişanın:
O gözlərindən öpəydi, olaydı qurbanın!
Qapını bağlama, ey bağibani-hüsni-cəmal,
Mürəxxəs eylə məni bir görüm gülüstanın.

Xülusi-niyyət ilə gəlmişəm təməşayə,
 Eşitmişəm gül açıb tazə nari-püstanın.
 Nə nar dərməyə gəldim, nə gül bu gülşəndə,
 Nədir ziyanı sənə xüştə bir təməşanın?
 Nəzarə nəqs yetirməz gülün lətafətinə,
 Daha gözəlləşi barin siləndə heyvanın.
 Risumi-eşqü məhəbbətdən anlamaz müflis,
 Bilər doşabı olan ləzzətin mürəbbanın.
 Nəzarə qıl, necə gör xalq fəvc-fəvc gəlir,
 Ziyarət eyləməyə kəbeyi-zənəxdanın.
 Gülab iyi gəlir ağzından aşikar sənin,
 Gül üstə nəsb olunub yoxsa dürri-dəndanın?
 Əgər deyəm ləbüvə qənd, dahanüvə gülqənd,
 Zücac qəlbi sınar pəşmək ilə həlvanın.
 Dilüvi yaş rötəbə oxşadırdı şairlər,
 İçində çərdəyi gər olmayaydı xurmanın.
 Qələtdi zülfüvə reyhan demək və ya mərzə,
 O rəngü buyi hanı mərzə ilə reyhanın?
 O çeşmi-məstüvə eylər fəda bilatərdid
 Verilsə aşiqə mali təmam dünyanın.
 O xali-şah, o ariz, o zülfi-mari-siyəh,
 Fəda olum sənə, incitmə ziri-dəstanın.
 Yazanda bu qəzəli nisfi-leyl keçmişdi,
 Yavaş-yavaş işığı tar olurdu lampanın.
 Xanım ayıldı bu əsnadə, gördü mən yazıram,
 Dedi: -Du yat, kişi, tozlu qala qələmdanın!
 Təmam fikrünü həsr etmişəi qəzəlyatə,
 Düşünmüşən ki, küpü boş qalıb qovurmanın?
 Sabah olanda cavabın nədir tələbkarə,
 Məgər verilməyəcək maliyatı divanın?
 İcarədar güzəşt eyləməz fəqirə pulun,
 "Səranə"ni dərisindən çıxardı üryanın.
 Xudanəkərdə Səfər bəy əgər gələ qəzəbə,
 Yerində yellər əsər yastıq ilə yorğanın.
 Başı bəlalı oğul Badikubədə çalışır,
 Gərək yazıq ana vəchin verə müfasanın.
 "Göral" rəsmidi gər, bəs bu "Görməal" nədir?!
 Əcəb nizam qoyub hökmdarı Tehranın!
 Bizi satır sizə bir kəlləqənd üçün molla,
 O qənd işləmə, yarəb, yasında molların!
 Məni sənə verəni həq, görüm, zəlil etsin,
 Kəbin kəsəndə dili lal olaydı ağanın!...
 Bu təlx söz məni pərt etdi, bilmədim nə deyim.

Dedim: Vəfasına, lənət təmam nisvanın!
 Behiştə-ədnədə, ey kaş, həzrəti Adəm
 Olaydı kor, üzünü görməyəydi Həvvanın.
 Cahanda bilmədi övrət nədir, uşaq nədir,
 Xoşa səadətində həzrəti Məsihanın!
 Suvay qüssə nədir xeyri bunların kişiyyə,
 Nə nəfi var, görəsən, bizlərə Tükəzbanın?
 Eşitdi bu sözü övrət durub sərəsimə,
 Dedi: Tafavütü çoxdu pilovla şorbanın.
 Dedim ki: Xərcinə fərmayışız nədir pilovun,
 Tutub iyirmi tımən zərbənarə tumanın!...
 -Şəbüstər əhlinə kafər də olmasın arvad,
 Nə xeyri var bizə bu ismi-bihüsəmmanın!
 On il gedər, gələr on gün qalar vilayətdə,
 Nə böylə vəslin olaydı, nə öylə hicranın.
 -Vətəndən əl çəkib, ey yar, getməyim, neylim?
 Buyur görüm, güzəranı hanı bu viranın?
 Yəqin bilin ki, qədəm basmaz özgə torpağə,
 Vətəndə xoş keçə gər ruzigarı insanın.
 Soyuqda qürbətə getmək çətindir ölməkdən,
 Nə bərk canı var, ilahi, bu əhli-İranın!
 Nə şah şad, nə dərviş səndə, ey İran,
 Nə əmi var, nə ticarət, nə şərə, nə qanun!
 Bu karivanı çəkir cəhl dərreyi-mövtə,
 Nə yatmısan bala, dur, məstdir şütürbanın.
 Bizi əcanib edib zuri-elm ilə həmmal,
 Suvay səbr nədir təkyə kahı nadanın?
 Qəm aldı canımı saqi, səni ağan canı,
 İçinə qədri ərəq tök o şirli fincanın!
 Ərəq həramdı, lakin hələldir rüşvət,
 Təəmmül eyləmə, qurbanıyəm bu fitvanın!
 Bəqəsd rüşvə həlalı həram edib mücrüm,
 Vəbalı boynuma olsun o namüsəlmanın!
 Yatar mühaciri-islam ac qar üstündə,
 Qalar pilov başına mətbəxində əyanın.
 Kənari-pincdə əyləşmişən nəzakətlə,
 Nə kar edər sənə təsiri indi sərmanın?
 Nə pinci var, nə libası, edə soyuqdan hifz,
 Fəqirdən xəbər al zəhmətin zimistanın.
 Urus yolu açılaydı, qaçaydın, ey Möcüz,
 Xilas olaydın əlindən bu kəcqabırğanın!

AY QIZ!

Qoydun qədəm beş yaşına,
QIZ, çadra saldın başına,
Bir namə yaz qardaşına,
Yollasın bir Quran sənə.

Getmə məscidə Quran oxu,
Araşın tik, corab toxu,
Yaxşı deyil günüz yuxu,
Gecələr yat, qurban sənə.

Ay qız, bir gün böyür boyun,
Nişanlı yollar bir qoyun,
Başıva gələr min oyun,
Toy eylər çün anan sənə.

Ərin səni duz tək yalar,
Qolların boynuva salar.
Qaynanan saçların yolar,
Ər olsa mehriban sənə.

Ərin hacı Məmmədveli,
Səhər gedər, axşam gəli,
Baldızların olar dəli,
Alsa zəri tuman sənə.

O gün ki, olarsan gəbə,
Tərpəşsə qarnunda bəbə,
Qaynanan gələr qəzəbə,
Dartdırar dəyirman sənə.

Duzunu çox salar ətin,
Atar boynuna övrətin,
Artar qəmin, kəsalətin,
Ər çün deyər yaman sənə.

Xanım nənə, yavaş-yavaş
Bir gün deyər bunu: dadaş,
Yeyər hər gün səkkiz lavaş,
Ərin olar düşman sənə.

Qız olsa doğduğun uşaq,
Nə bal verər, nə qayğanaq,
Yarma şiləsi bir çanaq
Yedirdər qaynanan sənə.

Görsən ağzın olur acı.
Qaşqabağın salır bacı.
Sifariş et gəlsin falçı,
Desin beş-on yalan sənə.

Tası qurar deyər: Gəlin,
Beş qran ver, bir də yəlin,
Bağlayım cinnərin əlin,
Yetirməsin ziyan sənə!

Baldızların səhər çağı
Üstüvə sürtər qurd yağı.
Pulun yoxdur, sat qolbağı,
Gətir, edim dərman sənə!

Satarsan qolbağı-zadı,
Tükəz bacı eylər cadı.
Bilər ərün, çəkər dadi,
Şirin olmaz oğlan sənə.

ANAN TƏLİM EDƏN DİLDƏ

Mənə lütf eylə, ey saqi, gətir o cami-sərşari
Ki, ta rəf eyləyim nəştov qarın bu rənci xümmari.
Nə püstəm var, nə badamım, nə tuxmi-şur, nə neytaqım,
Məzə olsun məni-biçizə yarın ləli şəhvari.
De gəlsin məclisə mütrüb, əlində sazü mizrabi,
Çalıb tarü dəfi, şad eyləsin mən aşiqi-zari!
Nə kisəmdə zərim vardır, nə ambarımda bir həbbə,
Əlim boşdur, üzüm qarə, doyunca mey içim bari.
Nə məllakəm, nə tüccarəm, nə xani-mərdümazarəm,
Mətəim şerdir ancaq, onun da yox xiridari.
Dilim türki, sözüm sadə, özüm səhbayə dildadə,
Mənim tək şairin, əlbət, olar kasad bazari.
Dünən şer ilə bir namə apardım şahi-İranə,
Dedi: "Torki nə midanəm, mərə to beççə pəndari?"[1]
Özü türk oğlu türk, əmma deyir türki cəhalətdir,

Xudaya, müzməhil qıl təxtidən bu ali-Qacari!
Ümidin kəsmə, Möcüz, yaz anan təlim edən dildə!
Gəzər bir ərməğan tək dəftərin Çini və Tatari.

[1] - Türkcə (azərbaycanca) bilmirəm, məni sən uşaq sayırsan?

AÇIN ÜZLƏRİ!

Niqabi eylədi icad bir şahin hərəmi
Ki, misli-paşinə səng arizi-müxəddər idi.
Cəməli-ənvərinə salmadı niqab hərgiz
Cənabi Fatimə ki, doxtəri-peyəmbər idi.
Kəmalin əmrini şövq ilə etdi istiqbal
Olar ki, ruxi-vəcahətdə mahi-ənvər idi.
Və lakin eylədi lənət çinanki biz Şimrə
O bacılar ki, misali-Nəkir-Münkər idi.
O hökm eylədi dilşad əhli-namusi,
Günahkar xanımlar niyə mükəddər idi?
Biduni xofu tərəddüd niqabisiz məşuq
Gedərdi aşiqi-zarin ziyarət eylər idi.
Niqabi açsa xanım sahibindən eylə hərəs,
Niqabü çadırə səttari-çəşmi-şöhər idi.
Bəsa olub ki, dadaş bacini edib təqib
Bəqəsdı-eşqü həvəs, bilməyib ki, xahər idi.
Xoşa o günlərə ki, tacirin, bəyin, xanın,
Qızının adı Şərəf, oğlununki Əskər idi.
Qoya bilərdi məgər adın oğlunun Pərviz,
O günləri ki, axundlar "əmiri-ləşkər" idi?
Darardı saqqalın on beş yaşındakı oğlan,
Müti mərdi-dəyanət o gün ki, bərbər idi,
Əgər o devrüdə kəşfi-hicabi nisvandan
Edəydi bəhs müdiri "Sitarə" kafər idi,
Kəmançəvü dəfü tari şikəst edər günlər
Cəməti-tələbə Rüstəmi-Şəbüstər idi.
Nə çəkməsi, nə corabi olardı sərbazın,
Xoşa o günlərə ki, canişin Müzəffər idi.
Nə şahdən, nə vəliəhdidən edərdi hərəs
O həllac oğlu[1] ki, min atlıya bərabər idi.
Alardı bacü xərac əhli-şəhrdən hər gün
Şərarət əhlinə çün Seyyid-həmzə[2] səngər idi.
Girərdi bəstə adam öldürən zaman qatil,
Ona himayət edən şəxs əhli-mənbər idi.

Rəvayət eyliri ravi ki, səhni-topxanə
Qəzayi-hacət üçün məbrəzi-müqərrər idi.
Bina bəqovli-cənabi-şəhiri Qaani[3]
Nikola, Nasirəddinə qulami-kəmtər idi.
Onun rikabin öpərmiş təmam dövlətlər,
Əmir ona qapıçı, qeysər isə mehtər idi.
Əgər baxaydı məhəbbətlə səmti əflakə,
Düşərdi qorxuya sükkani-ərş, titrər idi.
Ətabək[4] açmış idi karxaneyi-füqəra,
Səxadə hatəm ona bir kəminə növkər idi.
Duayi-müftəxoran hifz edərdi sərhəddi,
Dilavərani-vətən seyyidü qələndər idi.
Nə daxil ilə vardı işi, nə xaric ilə;
Təmam səyi, təmənnası vəsli-dilbər idi.
Gecə sabaha kimi cəng edərdi mərdanə,
Sərayi mərkəzi-nisvani-mahmənzər idi.
Cəmalin açsa xanım qorxar əqrəbasindən
Onu dilavər edən ruybəndü çadər idi.
Bəcayi inki deyə xəlq ona səhabi-bilad,
Deyərdi: Zilli-xuda! Xəlq itaət eylər idi.
Zəban dahanda müqəffəl, qələm qələmdanda,
O günkü gündə danışmaq məgər müyəssər idi?

[1] - XIX əsrin axırlarında Həllac oğlanları adı ilə Təbrizdə məşhur olan qardaşlara işarədir.
Varlılardan zorla pul alıb yoxsul ailələrə verirdilər. Dövlət tərəfindən qətl edilmişdir.

[2] - Təbrizdə məşhur məsciddir

[3] - Nəsrəddin şahın saray şairi olub həddən artıq şit hədiyyələr yazmaqla məşhurdur.

[4] - Nəsrəddin şahın baş vəziri

ANBARDARA XİTAB

Xuda rəhm etdi, nazil oldu rəhmət:
Yağış yağdı, işıqlandı ziraət.

Yağış yağdı, yaşıl oldu çəmənlər,
Açıldı lalələr, xoş nəstərənlər.
Yumuşandı zəmin, ey cüt sürənlər,
Öküz etmir daxı yerdən şikayət.

Durun ey kövkəbi-bəxti yatanlar,
Durun, ey buğdaya arpa qatanlar,
Tökün göz yaşı, ey qəllə satanlar,

O qədri ki, gözüz olsun cərahət.

Dedim: Buğda alıb yığsan sarayə,
Qəmin artar bulut gəlsə həvayə,
Pulun çoxdur, apar ver qəndə, çayə,
Yağış yağsa ona vurmaz xəsarət.

Yağış məsrur edər əhli-dehatı,
Ucuzlatmaz fəqət çayı, nəbatı.
Ağırdır qəndü çayın maliyatı,
Ona nə səndə var, nə məndə taqət.

Yağış eylər yeri sirab, əmoğlu,
Ucuzlatmaz suyu mirab, əmoğlu,
Verər xeyri sənə bu ab, əmoğlu,
Əgər hər gün yağa beş-altı saat.

Verər su nırxına hacı tərəqqi,
Xuda verməz ona peyəmbər həqqi,
Sökər beynün mirabın dəqqə-dəqqi,
Misali ibni Sədi-bimürüvvət.

Baharın çox gilası var, xiyarı,
Uşaq sahibləri sevməz baharı.
Sabah uşqun başın qovzar yuxarı
Yetiş imdadə, ya şahı-vilayət!

Uşaq: var-yox nədir-bilməz; deyər: Al!
İlahi, olmayaydı kaş baqqal,
Əgər sən də olaydın, sahib ətfal
Yaratmazdın bu qədri nazü nemət.

Nə baqqalda var insaf, nə dərəndə,
Hucum eylər uşaq alça görəndə.
Palası sat və ya qaç get Mərəndə
Və ya keç abirudən ta qiyamət.

Qazandı yüz tümən biçarə Möcüz.
Dedilər: Al bir arvad, yatma yalqız.
Onu xərc etdi toyda, qaldı pulsuz,
Gəl, indi eylə baiskarə lənət!

BİLMƏDİM

Bəndəni əfv eyləyə millət gərək,
Məbədə-meyxanə dedim, bilmədim,
Başını divarə vurub, sındıran
Aqilə-divanə dedim, bilmədim.

Mən nə bilim qarğa xoşavazmış?
Bayquşa bayquş demək olmazmış!
Təlx idi övqati-şərifim bir az
Bayquş o heyvanə dedim, bilmədim.

Gördü filankəs yuxuda bir gecə
Qolboyun olmuş yatırı hur ilə.
Sərxoş idim şireyi-əngur ilə,
Uyquya-əfsanə dedim, bilmədim.

Bığ və səqəl söhbətin əldən salın,
Eyləməyin zümm o qızıl dişləri,
Əsrimizə lazım olan işləri
Öyrədin oğlanə-dedim, bilmədim.

Düşməni-din göydə gəzir quş kimi,
Məbədi viran edəcəkdir, əyil!
Kəs səsüvi, başuva bir çarə qıl,
Qareyi-Quranə-dedim, bilmədim.

Görcək əlində qəzetə Cəfərin,
Rəngi pozuldu, sırığı korladı,
Qeyzə gəlib bomba kimi gurladı,
Ağzına qorxanə-dedim, bilmədim.

Vizri, vəbalı, günəhi boynuma,
Məşdi, canım ver pulunu aclara!
Peykəri üryanlara, möhtaqlara
Getmə Xorasanə-dedim, bilmədim.

Hacı dadaş, salma özün zəhmətə,
Ver o pulu milləti-bidövlətə,
Kafər əgər borc verə bu millətə,
Bənd olar İranə-dedim, bilmədim.

Uymuş əcəb qəflətə qardaşlarım,

Çorta gedib, sübhü məsa yuxlayar.
Mən elə bildim ki, o sir saxlayar,
Sırrimi qəlyanə-dedim, bilmədim.

Atdı əlin qaimeyi-xəncərə;
Durdu beş-on vurdu məni-müztərə.
Mən elə bildim ki, o söz yaxşıdır,
Yatma-müsəlmanə dedim, bilmədim.

On iki il ağlamışığı müttəsil,
Bu günü bayramdı, gəlin bir gülək.
Bəndeyi-bitəcrübeyi-kəməqil
Bu sözü nadanə dedim,bilmədim.

Dosta deyər dost xətiyyatını
Ki, edə islah üyubbatını,
Dinü vətən düşməni zənn eylədim,
Möcüzə biganə-dedim, bilmədim.

BACILAR!

Qulaq verin, sizə var bir-iki sözüm, bacılar!
Gedin, yazın, oxuyun, ey iki gözüm, bacılar!
Əlimdə namə zibəs ki, dolanmışam kəndi,
İki dizim gözü sizlər sızım-sızım, bacılar!
Dadaşlar evdə deyil, mollalar gedib dərsə,
Beş-altı gündü qalıb bağlı kağızım, bacılar!
Gərək kağız yazana yalvaram mən hər həftə,
Və dolduram cibinə bir çərək üzüm, bacılar!
Evimə gəlsə, deyərlər dalımca bir para söz,
Nə qaynanam, nə nənəm var, nə baldızım, bacılar!
Boyumu görməz, eşitməz səsimi naməhrəm,
Əgər yazam, oxuyam, kağızı özüm, bacılar!
Necə deyim ona mən hər sözü belə yerdə?
Utanıram, ölürəm, doğrudur sözüm, bacılar!
Əgər deyəm: Yaz, uşaqlar qalıbdı tumançaq,
Necə deyim bu sözü, tərlir arizim, bacılar!
"Eşitmirəm səsüvi, gəl xanım, bir az irəli!"
İtaət eyləməyim, neyləyim, quzum, bacılar?
Gəhi əlim görünür, gəh bilək, gəhi biləzik,
Gəhi çənəm, gəhi qaşım, gəhi gözüm, bacılar!
Zibəs ki, təngə düşər qəlb, razıyam, buna ki,

Gedim cəhənnəmə, əmma kağız yazım, bacılar!
Oxur, yazır hamı millət xanımları, lakin,
Əlif görəndə dirək zənn edir bizim bacılar.
Nişan verin mənə, mən Möcüzə o mollanı
Ki, ta qafasını bu daş ilə əzim, bacılar!
Olaydı kaş, oxudaydım bərəqmi axundan,
Həzar heyf ki, yoxdur mənim qızım, bacılar!

BƏZƏK

Dəvədən öyrənib bizim bacılar
Boynuna zəng asa beş-altı qatar.
Beyni xalidir elmdən, əmma
Var qızıl gərdənində bir xalvar.

Gərdənində fəqət zərin çoxdur,
Qeyri bu bir fəzilətin yoxdur.
Xaneyi-qəlbimiz qaranluxdur,
Sinəmiz gər ki, gün kimi parlar.

Sənə həsrətlə binəva baxırı,
Nari-həsrət ciyərlərin yaxırı.
Vəlibağı[1] yerindi, bil, axırı,
Boşla kibri, qüruri, ey dindar!

[1] - Şəbüstərdə qəbristan olan məhəllə

Bivəfadır cahan! Olar bir gün
Satılar, sinə boş qalar bir gün,
Yaş ilə gözlərin dolar bir gün,
Özgə qoynunda çün gəzər onlar.

Fəxr edə elm ilə gərək arvad,
Nə bu zər ilə, ey evi bərbad!
Gəz, dolan, bir könül elə abad
Ki, vilayətdə ac qalanlar var.

Demirəm vermə ziynət əndamə,
Əşrəfi düzmə sədri-gülfamə;
Düz və lakin aparma həmmamə
Ki, gədə öz yanında olmaya xar.

Demə naməhrəmə sözün, bacı,
Oxu, yaz kağızı özün, bacı,
Özgəsi yazsa kağızın, bacı,
Sirrünü faş edər, qəmin artar.

Dur dağıt cəhl evin, xərab eylə,
Elmsizlikdən ictinab eylə,
Gecələr həmdəmin kitab eylə
Ki, o hər qüssəni, qəmi dağıdar.

Bisavad bacılar qışı, yayı,
Yığışar bir yerə, içər çayı,
Qeybət eylər xala və zəndayı,
Olu saət səkiz, xoruz banlar.

Oxusa ruznaməni nisvan,
Gedər əldən,-deyər,-bizim iman.
Deməsin xəlqə iftira, böhtan,
Neyləsin bəs o binəva cindar?

BAHALIQ

Yaran, başuz sağ olsun, çay çox giran olubdur,
Girvənkəsi otuz beş sahibqıran olubdur.

Ponzasını satırlar altı qırana qəndin,
Kişmişlə dadı qaçmış ol çayi-dilpəsəndin.
Rəngü-rüxü solubdur çaydani-dərdiməndin,
Qənddani-binəvanın qəddi kaman olubdur.

Dad vermiri ağızda şiriniyi-cəvanmərg,
Əndamı, təhri, təmi, hər zadı misli gerçək.
Yox bir nəfər desin ki, bəsdir bu çaydan əl çək.
Bain həmə qurumsaq İranda xan olubdur.

Dünyanı əhli-məğrib döndərdi Kərbalayə,
Dəva bir az da sürsə başım keçər cidayə,
Biçarə zərli fincan həsrət qalıbdı çayə,
Əttövbə, tövbə, yaran, axir zəman olubdur.

BOŞLA, GEDƏ!

Kişi, sənə deyirəm: hey filanı boşla, gedə!
 Vəfası yoxdu cahanın, cahanı boşla, gedə!
 Rəvadi sən yatasan qeyr ilə və mən yalqız?
 Bəmərqi bəndə o mamli-mətani boşla, gedə!
 Dişin töküldü, ağardı saçın və səqqalın,
 Daha bəsindi, əmoğlu, zənanı boşla, gedə!
 Qumarə vermə pulun, ey gözüüm, eynim, tez gəl,
 Səni xuda, o kopani, maçanı boşla, gedə!
 Bu namə çün sənə vasil olar, haman səət
 Dükanı sat, nisyən yığ, otanı boşla, gedə!
 Tərəbizon yolu, gəlmə ki, dağdı, daşdı, dərə,
 Gələndə Rusiyədən gəl, o yanı boşla, gedə!
 Həmin ki, varid olarsan hüdudi-İranə
 Lokantanı, kafeni, restoranı boşla, gedə!
 Birisi gər yapışa eşşəyin palanından
 Deyə: mənimdi! Amandır, palanı boşla, gedə!
 Mübaşir istəsə mərhum atan sərənəsini,
 Kisən bağın tez aç, on beş qranı boşla gedə!
 Vuralla peysərüvə, həm gözün oyalla sənin,
 Başıvı sal aşağı, iddəanı boşla gedə!
 Səlamün almasa molla, qara günün qabla,
 Üzüvi qırxmasa dəllək, yamanı boşla gedə!
 Yaxan, maxan, qravatın Gəcildə[1] pünhan et,
 Xüsus o qondareyi-dikdabanı boşla gedə!
 Məriz olanda dişin ya başın və ya qarnın,
 Duanəvisə pulun ver, davanı boşla gedə!
 Demə: bu bağ mənimdir və girdəkan ağacı.
 Ağac sənindi, vəli, girdəkanı boşla gedə!
 İçində hər nə ki var, oğrular edər qismət,
 Fəqət havası sənindi, havanı boşla gedə!
 Səməd əmu kimi gorkan soxar məzarə səni,
 Qavali, dünbəyi, sazı, kəmanı boşla gedə!
 Qoyalla aduvi babi, çəkəllə darə səni,
 Danışma, dinmə, gədə, kəşkəranı boşla gedə!
 Çəkil kənarə, əlin çək o pakidaməndən,
 Ziyarətə gedir oğlan, ağanı boşla gedə!
 Gözündə qalmaqda yaş, qorxuram çıxı canın,
 Gözüvi sil, bala, ahü fəqanı boşla gedə!
 Nə qədri zülm edisən eylə xəlqə, mən nə deyim,
 Fəqət nə iş görürsən gör, riyanı boşla, gedə!
 Cəfəngiyati Süleyman Nəzifə[2] vermə qulaq,
 Yalançıbaşıdır, ol bihəyanı boşla gedə!

Eşitmişəm ki yazır: "Kürdlər aldı Təbrizi",
O bimürüvvətə söylə: Yalanı boşla gedə!
Nə Umru qaldı, nə Dilman, nə Cəhr əlində onun,
O başı daşlı Simitko ağanı boşla gedə!
Himayət eyləməz əkradə türk mən bilirəm,
Güvənmə türkə, o Kamil Paşanı[3] boşla gedə!
Gətirməyəndə gətirməz, yatanda bəxt yatar,
Ayılma, qoy yata bəxti-qəranı boşla gedə!
Qafası boşdu o köhnə şəhərli Teymurun,
Və Ərşədin, o uzun nərdivanı boşla gedə!
Dedim: bəlayi-cahandır o ingilis, ey dust,
Bəlayə soxma özün, gəl bəlanı boşla gedə!
Əgər deyəm ona: Avropa, get, bəsindi sənin,
Ay ingilis mən ölüm, Asiyanı boşla gedə!
O da mənə deyəcək: Qoy, dadaş, qəmən qımına"
Başın dağıtma, səri-binəvanı boşla gedə!
Gecə keçibdi, du yat, damda oğrular üşüdü,
Çirağı bas aşağı, dastanı boşla gedə!
Bu gecə növbə sənindi yəqinən, ey Möcüz,
Nağanı qoy başın altda, duanı boşla gedə!

[1] - Təbrizdə məhəllə

[2] - Türkiyədə mürtəcə turançılıq siyasətinin məddahı

[3] - Türkiyədə irticaçı dövlət xadimi

BAYRAM GƏLİR

Eylə tərəhhüm, xuda, bəndəyi-bidövlətə,
Yoxdu tila kisədə zad-mad alım külfətə.
Mən necə əlboş gedim xaneyi-viranimə,
Axiri-çərşənbədir, mən nə deyim övrətə?
Az qalır axşam ola almamışam yağ, düyü,
Bir şahı da yox verəm, bircə dənə kibritə.
Dönməməli xanəyə, çəkməli dabanları,
Etməli burdan fərar, fatihə bu millətə!
Söyləyin, ey nazənin, sədriyi-izzət-qərin,
Yeddi lövünü ləin atdı məni qürbətə.
Zəhr kimi danışar, hər bir işə qarışar,
Görəsən övrətlərin xeyri nədir millətə?
Bu qısacığı ömürlə, neylirəm mən oğlanı,
O, para qazanınca mən gedərəm cənnətə.
Gər çiçək aparmıya, məndən sora sağ qala,

Yoxsul dədənin oğlu həsrət qalar rahətə.
Əgər oxuyub yazmaq nəşib ola oğluma,
Millət söyər gorum, ələ alsa qəzetə.
Yetimlə bazar dolu, bürəhnə qıçı-qolu,
Tumançaq Əliqulu xeyir verməz dövlətə.
Hər gün ruzə, hər gün çay, hər gün: "Ey vay, acam, vay!".
"Ey vay" qarın doyurmaz, paltar olmaz ümmətə.
Qulaq verin bir mənə, bayramdır, ey hacılar,
Başı açıq bacılar möhtacdı bir çərçətə.
Gər verilə hüququ, fəqir yaşar şah kimi,
İmanı yox ağalar doldururlar səbətə.
Cəm olluq bir yerdə çox, dünyalıq işimiz yox,
Söhbətimiz tamamən racedir axirətə.
Aləmi-manyatımız batil etdi hissini,
Milləti-biçarəni saldı xabi-qəflətə.
Çağırırım nə qədər ayılmır bu biçarə,
Günəş çıxdı duvara, dur, gələsən lənətə!
Səhər gərək tez duram, zad-mad alım bayrama,
Gecənin nə vaxtıdı, bax bir görək saətə!
Bu il bayram bikarə saqiya, beş gün sora
Hilali-mahi-siyam görünəcək ümmətə.
Hər il sizdəh günü eyş eylər idik səhrada,
Bu il bayram bikarə, saqiya, beş gün sora
Ağayi Naxçıvani[1] bir söz deyim mən sənə,
Sizdəh gündəndən kam al, özün salma zəhmətə!
Gər yoldaş istəyirsən, hacı Məhəmməd Əli
Tərəş edir səqqəli, inanmır qiyamətə.
Nigaranam bir az mən hacı Hüseyin ağadan[2].
O da mən deyən olsa, apar bəzmi-işrətə!

[1] - Şairin səmimi dostu, məşhur maarifçi və ədəbiyyatşünas Hacı Məhəmməd Naxçıvani

[2] - H.M.Naxçıvaninin kiçik qardaşı

BİR GECƏ....

Bir gecə mənzili-Hüseyn xani
Eylədux şəmlərlə nurani.

Gər mütrüblər baxa və görə,
Zülməti təbdil eyləyər nurə,
Qaşları həmd, gözləri surə
Zülfi "vəllelyli" səxt zülmani.

Tar oxur, qəlb istirahət edər,
Yar açar qolların, qiyamət edər,
Səhfi-eşqi dəf təlavət edər,
Tazələr rəsmi-dinü imani.

Dəhəni təng, həlqeyi-mərcan,
Qəbqəbi iltifah vəl-ərman,
Arizi misli sureyi-rəhman,
Cəlb edər iştəhayi-insani.

Eyləmişdik əyərçi biz kəsəmat,
Lakin ol mütrübi-xəcüstə süfat
Nagəhan qoydu baş, qaldux mat,
Tökdü diz üstə zülfi-reyhani.

Gördü bu halı çün Ağabdulla,
Qəlbdən çəkdi bir müfəssəl ah!
Əl atıb kisəyə, sifidü siyah
Etdi bəzl, razı qaldı canani.

O suvaşdıqca xəlqə misli çiriş,
Hamı eylərdi Möcüzə qarqış.
Meylü rəqbətlə olmayan bir iş,
Rəsmdir, hər zaman çıxar canı.

Bəzilər qaçdı, leyk mən qaldım,
Bir qıran borc Hüseyndən aldım,
Müxtəsər cürm ilə qurtardım,
Tari hifz eyləsin Hüseyin xani.

Əlqərəz oldu çün altı saət,
Xəlq durdu. Vəli mənə rüxsət
Vermədi tarzən. Dedim: İllət?
Dedi: Lütf eylə altı tumani.

Xamsən, Möcüz, olmadın püxtə,
Aldanar daima novamuxtə.
Aldı məndən pulu pədərsuxtə,
Verdi cananə, çəkdi qəlyanı.

Deyirəm hər zaman: Ay Əsqərağa,
Vergilən pul! Özün çəkir qırağa,

Müxtəsər, saldılar məni şuluğa
Güneyin xəlqi-namüsəlmanı.

Verməseydim o pulu tarzənə,
Ərz üçün əzm edərdi Tehranə,
Od vurardı təmam İranə,
Almasaydı pulun, ağam canı!

BU GECƏ

Genə yer üstə nizul afitab edib bu gecə,
Könül sərayini rövşən şərab edib bu gecə.
Gəlin, öpün əlini Möcüzü-günəhkarin
Ki, künc meykədədə çox səvab edib bu gecə.
Şərab nur hidayətlə doldurub qəlbin,
Binayi-küfri yıxıb, mey xərab edib bu gecə.
Mey ilə eyləmişəm mən mühasini əlvan,
Əgər həna ilə zahid xəzab edib bu gecə.
Yatıb kəsəlet ilə şeyxi-şəhr, mən neynim?
O nəfsinə sitəmi-bihesab edib bu gecə.
Əlində badə, yanında həbib, ey Möcüz
Xuda dualərüvi müstəcab edib bu gecə!

BƏNZİSƏN QIZILGÜLƏ, SƏN!

Səni xuda yaradıb, dilbərə, deyib-güləsən,
Nəinki sallayasan qaşqabağuvı belə sən!
Mən aşiqəm sənə, ey yar, əndəlib kimi,
Cəhət odur ki, bala, bənzisən qızılgülə sən.
Yaralı, xəstə kimi biqərar olur könlüm,
Vuranda şənə, cəvanım, o zülfü kakilə sən.
İlan vuran yatar əmma mənim yuxum gəlməz.
Nolur ki, rəhmə gəlib bir gecə bizə gələsən!
Əgər deyəm: Mənə bir busə ver dodağından!
Deyər: Günahdı, bu, verməm, əgərçi lap öləsən!
Sənə namazi-cəmaət yaraşmaz, ey dilbər,
Firui-dini, qızım, çünki bilmisən hələ sən,
Günah bir bu deyil, aç risaləni bax bir,
Həzar heyf ki, sən bisavadü cahiləsən!
Xuda bahasına bir bistilik soğan verməz,
Əgər qiyamətədək müttəsil namaz qılasan.

Mənim dilimcə anan Fatmaya səlam eylə,
Ki, xəlq ilə edisən xeyli bəd müamilə sən.
Bacayi inki deyə: "Lailahə illəllah!",
Kişisiz övrətə söylər ki: Əclaf, hamiləsən!
Günorta vaxtı gedir məscidi-Bərabə tərəf,
Xala, mənə de görüm, xəlqi salmışan ələ sən?
Kimin cəsəreti var yan baxa sizin tərəfə,
Əbəs yerə qoyusan, bacı, qapuva gilə sən.
Nə eybi var, ola gər "camə qəsbi, ca qəsbi".
Namaz vaxtı keçir, qollarıvi çırmala sən!
"Dodağın öp balamın!"-söylisən məni-zara,
Həzar bar öpərəm, burnunu əgər siləsən.
Necə qucağa alım mən bu tifi-məsumi,
Üzü-gözü qaralıb, soxmusan bunu külə sən?
Alıb qucağına bir natəmiz uşaq, ey vay,
Çiçək, amandı yetiş, bu uşağı pörtələ sən!
Gənə gəlir Abacım naz ilə bizə mehman,
Gəl, indi ver bu kifir arvad ilə əl-ələ sən!

BİR MƏSLƏHƏT

Yükün az çat bir az, qardaş, ulağın xeyli lağərdir.
Nə tək zülm eyləyən dünyədə bir Şimri-sitəmkərdir.
O zülmi ki, edirsən sən, onu hərgiz firəng etməz,
Düşün, ey kəmsədət, sən müsəlmansan, o kafərdir!
Bizi soxma, qanatma üzvini biçarə heyvanın,
Sən insaniyyətin pozma, əgər qarşındakı xərdir.
Qabırqasın əzirsən ki, tez olsun mətləbin hasil
Gedəmməz o yeyin ondan, o nə maşın, nə əstərdir,
Sənin qorxundan ahulər səri-daqi edib məskən,
Pələngü gərgədəndən çün bəniadəm sitəmgərdir.
Dili yoxdur gedə ərzə, şikayət eyləyə səndən,
O da dərdin deyər bir gün, o gün ki, ruzi-məhşərdir.
Niyə zülm eylədin biçarəyə?-Səndən sual eylər,
Onu xəlq eyləyən var, xaliqi allahi əkbərdir.
Qəmavərdir bu sözlər, Möcüza, sən böylə yazmazdın,
Nə görmüşsən bu gün söylə, nədən halın mükəddərdir?
Səyahət eylə bir şair, dolan, gəz mülki İrani,
Məgər iranlıya, yahu, Vətən bir bu Şəbüstərdir?

BEKARLARA NƏSİHƏT

Hər şəxs gərək eyləyə bir sənətə xidmət,
 Bir iş görə, ta olmaya mehtaci-cəmaət.
 Naçar gərək iş görə qışda, həmi yayda,
 Çün müftə deyil çay, çörək, qənd, pendir, ət!
 Amma elə bir iş görəsən ki, onu tari
 Mən eyləməyə, şəri-pəyəmbər verə rüxsət.
 Mey satmağı mən eyləyib allah təala,
 Var mənfəəti satmağın; amma, o ticarət
 İslamə yaraşmaz-onu satsın və qazansın;
 Mömün onu satsa, gedər imani o saət,
 Mey içsə, gəzər kuçəvü bazarı tumançaq,
 Mömün kişi tez kefləni, ey əhli-dəyanət.
 Gəh nərə çəkər, gəh qəmə-qəddarə müsəlman
 Bir botri[1] ərəq eyləsə daxil bə imarət.
 Əkkasə deyın ağzını bassın suya hər gün,
 Bir qədri, siz allah, verin əkkasə nəsihət.
 Bir yaxşı düşün, heç bilisən, neylisən, oğlan,
 Xəllaqmisen ki, çəkisen nəqşə və surət?
 Qorxum budur axir verə ruh əksə Həsənخان,
 Əks ağzın aç, söyləyə: Ey əhli vilayət,
 Əkkas olursuz, hər nə olursuz-olun, əmma
 Bikar oturun, eyləməyin xəlqə əziyyət!
 Hərçi deyirəm hacıya, vermir mənə dükkən,
 Bilməm niyə hacı sözümə etmir itaət?
 Ey kaş, sınaıdı dövənin qol-qıçı yolda,
 Hacı qayıdaydı evə başərmü xəcalət.
 Ey kaş, itireydi pulunu yolda təmamən,
 Nə Məkkə görəydi, nə Mədinə, nə ziyarət!
 Eyvah mənim halimə ki, millət ayıldı,
 Bəh, bəh, nə xoş əyyam idi, əyyami-cəhalət!
 Əkkas nədir, əks nədir? Bilməz idik heç,
 Çox yaxşı keçirdi bizim əyyami səbavət.
 Sındı ələmim, öldü ələmdarım o gün ki,
 Haçı, məşədi eylədi təbdili-qiyafət.
 Hər nə deyirəm hacıya: Rəngin qaralıbdır,
 Ver izn, qoyum daluva bir yaxşı həcamət.
 Baxmır sözümə, gəlmiri həmmamə və lakin
 Axır boğacaq hacını əfrati-hərarət.
 Düşdü necə ki, moddan o baş yarmaq, əmoğlu,
 Moddan düşəcəkdir o həcamət də nəhayət.
 Səqqəl gedəcək, bığ gedəcək, çümlə kökündən,
 Hər kəs qoya səqqəl, ona eylləllə şəmatət.

Möcüz, demədim mən sənə dəllək dükanında
Xəlqin bığına-saqqalına etmə dəxalət?
Çox bizləmə, qoy yuxluya bu köhnə qafalar,
Eyvah, əgər diksinə, bidar ola millət!
Qolların açıb, gərnəşə gər bu canavarlar,
Taqət gətirəmməz daxi zənciri-əsarət.
Sən xud səbəb oldui bu işə, xəlqi ayıltдын,
Yatmaz daxi bu qovm, ila ruzi-qiyamət.

[1] - Şişə, butulka

BU NECƏ ƏSRİDİ?!

Yoxdu bir şəxs mənim tək meyə müştəq olsun.
Saqiya, ver, iki dünyadə üzün ağ olsun!
Verməsən millətə mey, mail olar tiryakə,
Ver, əgər istəmişən xəlq qurumsaq olsun!
Meyi mən şirəkeşə etdim həlal, ey saqi,
Demə axunda, ver içsin, bədəni çağ olsun!
Mey bədəxlaq edər insani-deyərlər, insan
Olmasın tənbelü biar, bədəxlaq olsun!
Qəhvədə şirə çəkər şirəkeşi zəncirə,
Qoy o da kuçədə çəksin, qəmə dustaq olsun!
Bəs deyilmi bu qədər, tabekey iranlıların,
Əşki-xunun ilə kirpikləri islaq olsun?
Saqiya, Möcüzü-müştəqə o meydən ver ki,
Abi-Kövsər kimi xoştəm və bərraq olsun!
Qıldan incə olu-vaiz buyurur Puli-Sirat,
Şiəyi-bədəməlin vasiri xəllaq olsun!
Bir caket al mənə, sat bu ərəbi paltarı,
Gərək orda kişi qırğı kimi qıvraq olsun.
Şirəkeşlik bizi qoymur çalışaq, ey naci,
İzn ver millətə abuneyi-konyak olsun!
Baba dərvişə dedim: Tut əlüvə bir pişə,
Təbəri atdı həvayə, dedi: Bu sağ olsun!
Aldı əmniyyə əlindən təbəri, kəşkuli,
Ağzının dadı gərək misli-sarımsaq olsun.
Bar-ilahi, sən özün eylə kömək dərvişə,
Baba dərviş necə bu qış günü sallaq olsun?
Bu necə əsridi, ya rəb ki, deyirlər xəlqin
Kəlləsində nə dürüyə, nə də papaq olsun?!
Rəhm yox zərrəcə qəlbində o Sadıq xanın,

Görüm allah, əli şil, qıçları çolaq olsun!
Düryəmi eylədi parə, başaçıq getdim evə,
Baxdı arvad dedi: Vah-vah! Həzər, irağ olsun!
Dedim: Ey həmdəmi-can, qorxuram axir deyələr:
Nə qərə çadırə, nə qırmızı başmaq olsun!
Qoyacaq başınə sərpuşi-cədidi hökmən,
İstər ol sahibi-baş həzrəti Əshaq olsun!
Girəm hökm eylədi dövlət, fəqət, ey laməzhəb,
Necə əmniyyə axundun üzünə ağ olsun?
Dedim: Ey qönçədəhan, qorxma, yıxılmaz dünya,
Qoy o da bir neçə gün xanədə dustaq olsun!

BU NECƏ VİLAYƏTDİR?!

Xoşa səadətində on ki, əhli cənnətdir,
Ki, yəni sahibi cahü-cəlalü dövlətdir.
Kərə ucuzdu və sədri və ləhmi-buzqalə,
Bu il çilov yeməyən xeyli bimürüvvətdir.
Kabab edərdi əti xalq, yüz min il əvvəl,
Soxurlar indi ki, kövduşə, məhz bidətdir.
Əgər qənaət edə yoxsul, haqqı var, amma
Qənaət eyləməyi varlığın qəbahətidir.
Cəməli-balə nəzər etmə, yum gözün, müflüs,
Bu eşqbazlığın çün sonu nədəmətdir.
Lətifdir bədəni, həm gözəldi ruxsarı,
Əsəl cahanda, ilahi, nə yaxşı nemətdir!
Soyuqdan az qalır ölsün fəqir həmsayən,
Düçəri-fəqri-zərurət əsiri-külfətdir.
Cəhalət ilə gedirsən Əli ziyarətində,
Vəli, Əliyyü-Vəli düşməni-cəhalətdir
Şəbüstər əhli nə bədbəxtədir, xudavənda,
Baxırsan hər yana, başı ləçəkli övrətdir.
Diyari-qürbəti icad edənlərə lənət!
On evdə bir kişi yox-bu neçə vilayətdir?
Vətən cavanları qürbətdə ixtiyar oldu,
Bu hali-zərə səbəb, Möcüzə, şəriətdir.
Bu hali-zərə əlac eyləyə bilər varlı,
Vəli çi sud ki, bunlar da bikifayətdir.
Ayıqlıq eylədi bazar Möcüzü, saqi!
Piyalə ver mənə, xovf etmə, xanə xəlvətdir.

BAHAR OLDU

Nə yatmışan, dur, ey saqi, ki, yay misli bahar oldu,
Bulut od yağdırır dünyayə, aləm tarü mar oldu,
Dolu qoydu kəmanə topların, atdı biyabanə,
Xiyarın ixtiyarı getdi əldən biqərar oldu.
Nə qarpız qaldı bostanda, nə gərmək, ah va veyla!
Kədu, pəncər və gərmək də təmamən zəxmidar oldu.
Üzün tutmuş göyə bostançı, söylər: Ey rəhim allah!
Çuvallar qaldı boş, mən boşlu, karim ahü zar oldu,
Sitəmkari, görüm, tari özü salsın yaman dərdə,
Səbəb bu dərd-bidərmanə çərx kəcmədar oldu.
Xiyarə vurdu min yarə fələk, şərrin bilirsizmi?
O da çün qoydu kakil başə, bu dərdə düçar oldu.
Nə qarpız şad olur bu əsrdə, Möcüz, nə xərbuzə,
Və gərmək xar olub qaldı, qəribə ruzigar oldu.

BƏDBƏXT O KIMSƏDİR Kİ...

Fəsli-bahardı keçir idim lələzaridən,
Xoş sövt ilə oxurdu, eşitdim həzaridən.
Bülbül, sənəin də var məgər aləmdə bir qəmin?
Gördüm o da şikayət edir ruzigaridən.
Ta var fəraq, dərđi-gülüstan dəhridə,
Əksilməz ahü nalə səsi bu diyaridən!
Gəl, əndəlibin halını seyr eylə onda sən,
Zalim fələk çün ayrı salar yarı yaridən.
Diş düşdü, baş ağardı, kəman oldu qamətim,
Bir səs gəlir qulağımə hər gün məzaridən:
"Gəl, gəl ki, gözləyir yoluvi xaneyi-ləhəd;
Gəl, murü mari eylə xilas intizaridən!"
Qüvvətli çox cavanlar əsir etdi şahi-mərg,
Bak eyləməz sənəin kimi bir ixtiyaridən.
Nagəh əlində badə gələr saqiyi-əcəl,
Zur ilə hülqüvə tökər ol zəhrimaridən.
Verməz ölüm o qədri sənə fürsət, ey əmu!
Ta bir içim su meyl edəsən cuybaridən.
Eylə vida bu əhlü əyalə həmişəlik,
Didar qaldı məhşərə, əl çək nigaridən!
Divari-qəbri hiç dilavər yarammadı,
Mümkün deyil fərar o möhkəm divaridən!
Sultandı can bədəndə, bədən təxti-səltənət,

Sultan ki, qalxdı, təxt düşər etibaridən.
Varis deyər: Mənimdi bu dövlət tez ol görək
Təşrif apar ki, çıxdı əlin ixtiyaridən!
Düşsə yolun məzar evinə, qəflət eyləmə,
Kam al doyunca, sən də, əmu, susmaridən.
Varis "Hotel Palas"da yeyər müftə pulları,
Busə alar doyunca qələm qaşlı Maridən.
-Qurban ola ata və anam gül dəhanüvə,
Can, madmazel, gözəldi cəmalin baharidən!
Aşiq qoyar külahı yerə, yar şapkanı,
Zülfün tökər üzərə yəminü, yəsaridən.
Dəf səslənər, kamança deyər: yar, yar, yar!
Saqi tökər giləsə meyi müşkbaridən,
Şampan qədəhləri elə ki, bir-birə dəyər,
Övc eylər asimanə bu səs çəngü taridən:
Ya bəxtiyar edin özüzü, ciddü cəhdilə,
Ya parisa olun, çəkin əl kəsbi-karidən!
Bədbəxt o kimsədir ki, yığar malı sandığa,
Xərc eyləməz yerində, keçər ömrü yaridən.
Beynin yoruldu çortkə qabağında sübhü şam,
Hasil nə oldu bəs sənə bu dərrə-daridən?
Bir xəstəxanə millət üçün etmədin bina,
Naxoşlar öldü küçədə, baxdın kənaridən.
Ey kaş, olaydı dövlətin ömrün kimi zəlil,
Bir körpü yapırdıydın o darü nədaridən.
Nə millətə, nə dövlətə bir xidmət eylədin,
Bir huşə gəl, dadaş, gecə keçdi qəraridən!
Gəh Bəsrədən səsin gəliri, gahi Misridən,
Gəh Şamü şumidən və gəhi Qəndiharidən.
Əsbab eyş xofü xətər, mənzilin rübat,
Fərqi nədir belə kişinin çarvadaridən?
Möcüz, ağardı sübh yeri, huşə gəl görək,
Yalvar, sızılta, əfv dilə girdigaridən!
Salma aşağı böylə səri-şərmsarüvi,
Allah bağışlayandı, keçər tövbəkaridən.

BƏSDİR, YETƏR AXİR!

Nədir bu nazü istiğna, gecə oldu səhər axir,
Könül şad eylə bir tək busə ilə ey gözəl, axir!
O güllər ki, açıbdır gülşəni-hüsnündə rəngarəng,
Həmişə eylə tər qalmaz, bala, vallah, solar axir!

Dedim: saqi, gülərsən sən niyədaim? Dedi: çünki
Gülən də, ağlayan da, dari-dünyadan gedər, axir.
Al, iç bu badeyi-nabi, xəyalət ilə əlləşmə,
Danış, gül, oyna, cəlladi-əcəl qanın tökər axir.
Fələk bir tac ilə bir təxt vermişdi Kəyumərsə[1],
O tacü təxtə oldu namizəd ali-Qəcər axir.
Yüz il qan ağladı millət, vəli, ahəstə-ahəstə,
Tükəndi qəlb evində səbr, ucaldı nalələr axir.
Vətəndə qalmadı bir yer ki, viran etməsin Qacar,
Fərar etdi vətəndən milləti-xunincigər axir.
Min üç yüz qırx iki il keçdi çün tarixi-hicrətdən,
Qəza səsləndi: Zalim, dur görək, bəsdir, yetər axir!
O qəsri ki, edərdi səcdə millət asitanində,
O qəsrə qaldı həsrət zadeyi-bidadgər axir.
Xilas oldu Vətən, əhli Vətən, Möcüz, bihəmdülla,
O təxti badə verdi padişahi-bihünər axir.

[1] - Qədim İran şahlarından

CÜMHURİYYƏTƏ

Saqiya! Bir badə ver əbnayi-cümhuriyyəyə,
Təşnədir əhli-vətən səhbəyi-cümhuriyyəyə.
Sakit ol, ahəstə gəl, tünd əsmə, ey badi-səba,
Qorxuram toz əyləşə simayi-cümhuriyyəyə!
Bir para nadan kişi "Başsız bədən olmaz" deyər,
Bəs, demək vaqif deyil mənəyi-cümhuriyyəyə,
Qurda verdi kəlləni çün kəlləsiz çobanımız,
Ol cəhətdən düşmüşük sövdayi-cümhuriyyəyə.
Qaməti oldu xəmidə binəva iranlının
Bəs ki, kürnuş eylədi ədayi cümhuriyyəyə.
Qibleyi-aləmlərə yüz il "Bəli, qurban!" dedik.
Bir zaman da "hən" deyək ağayi-cümhuriyyəyə.
İstəsən qeydi-əsarətdən xilas olmaq əgər,
Qoy qədəm Musa kimi dəryayi-cümhuriyyəyə!
Etdi əhya Yenki Dünya[1] mürdəganin biltamam;
Sən də yalvar, ey oğul, İsayi-cümhuriyyəyə!
Bir qarış yer yoxdu ləmyəzr Firəngistanidə,
Eylə bir ətfi-nəzər səhrayi-cümhuriyyəyə!
Möhtəkirlər asitanin bus edən cühhalidir!
Üz sürə aqıl gərək tuğrayi-cümhuriyyəyə.
Qədri-zər Möcüz şünasəd, qədri gövhər-gövhəri,

Olmaz hər kəs müştəri kalayi-cümhuriyyətə!

[1] - Amerika respublikasına işarədir

ÇİÇƏK

İki qız aldın əlimdən, boyadın qanə, çiçək!
Bu ki bir danədi, rəhm eylə bu oğlanə, çiçək!
Dedim: "Oğlana çiçək döydürək", övrət dedi: "Yox"
Etiqad eyləmədim mən də o dərmanə, çiçək.
Titrərəm bərgi-xəzan tək gecələr ta bəsəhər,
İki qurban kəsərəm gər gedə Dəryanə çiçək.
Xəlq edib xaliqi-can, ey bacı, hər dərdə dəva,
Aqıl ilə işi yox, bənd olu nadanə çiçək.
Lövhə-məhfuzə[1] yazılmış: "Gərək ölsün balalar!"
Bu "Gərək" ləfzi gərək od vura İranə, çiçək!
Qəbr qazmaqdan olubdur əl-ayağı şil-küt,
Bizə rəhm eyləməsən, rəhm elə gorkanə çiçək.
Gözəli çirkin edib, eyləmə rüsvayi-cahan,
Qorxuram qızlar əlindən qaça Tehrana, çiçək!
Qızların şikvəsini gər eşidə şahi-cahan,
Bağlar əl-qollaruvi, göndəri zindanə, çiçək.
Bu qızı kim alacaq qoynuna, ey vay bəmən,
Qaş yox, kirpiyi yox, bənzəmir insana, çiçək.
Gər çiçək yerlərinə sürtə bu bir pud kirşan,
Yenə gəlməz süfətə, heyf ola kirşanə, çiçək.
Oxşar, ağlar analar, çün deyər: "Ey vay, bala vay!"
Dərü divar gələr naləvü əfğanə, çiçək.
Ana çün gördü ciyərpərəsini qan aparır,
Qüssədən oldu dəli, düşdü biyabənə, çiçək,
Nə firəng ilə işin var, nə urus ilə sənin,
Olmusan bənd fəqət milləti-İranə, çiçək.
Od vurub başdan ayağə Əcəmistanı qırır,
Nə Amerikanə gedirsən nə də Almanə, çiçək.
Qorxuram eyləyə qılmanə sərəyət bu mərəz,
Bu uşaqlar ki, gedir rövzeyi-rizvanə, çiçək.
Ölməli çox qocalar Ərvanəq, Ənzabdə var,
Tifli-məsüm aparırsan, niyə, divanə çiçək?
Etiqad eyləsə peyvəndə müsəlman, Möcüz,
Bu qədər eyləməz azar müsəlmana çiçək!

[1] - Mövhumata görə, guya insanı dərd-bələlərdən qoruyan lövhə

ÇƏK BAŞUVU YORĞAN İÇİNƏ!

Dilbər istər apara mülçünü müjgan içinə,
Ey xuda, küfr girir din ilə iman içinə.
Şanə zinət verir ol türreyi-cananə genə,
Mişgü ənbər tökülür ənniyü kirşan içinə,
Kəlbətinə gələ o dişlərin, ey şaneyi-şum,
Dişlərin basma elə zülfi-pərişan içinə,
Məşgüvi çiynivə al, sən də əya əbri-bahar,
Əxtəri-fikrim edir əzm gülüstan içinə.
Sən də bir badeyi-külgun ilə şad eylə məni,
Saqiya, qoyma qəmi daxil ola can içinə,
Şəhri şəban, deyirlər, edəcək köç bu gün,
Mahi-rövzə salacaq Yusifi zindan içinə.
Qorxuram nəgəh edə həmlə bizə mahi siyam,
Necə ki, qurd girər bir sürü heyvan içinə.
Al qılıncın ələ, yığ başuva beş-altı nəfər,
Rastuza keçsə, tökün qanını meydan içinə.
Gözünü dörd açın, oğlan, deyirəm mən sizə ha!
Bir daha çıxmaz oruc, girsə müsəlman içinə.
Gəldi, ha, gəldi, gedə, qoymayın, ha! Qaç, saqi,
Qılıcı sal yerə, sox başuvu qalxan içinə.
Dustan! Hazır edin çəngini bu məclisə tez,
Şairin mürqi-dili düşdü zənəxdan içinə.
Rəmazan bir ox atıb, parələdi qəlb evini,
Göz yaşım oldu rəvan çay kimi fincan içinə.
Genə verdi hərəkət başına qarelərimiz,
Vəlvələ saldı yoğun səsləri eyvan içinə.
Oxuram ayələri, bilmirəm allah nə deyir,
Baxıram bəndə fəqət mal kimi, Quran içinə.
Genə vaiz əlinə aldı cəhənnəm çubuğun,
Belə bərk xanələri saldı o mizan içinə.
Min tümən rəddi-məzalim gətirib Şimr mənə,
Çəkil, oğlan, atıram rövzeyi-rizvan içinə.
Bu necə sözdü deyirsən, ağa, qurbanın olum,
Yoxsa israr qoyursan gecə qəlyan içinə?
Rey həvasilə Hüseyin başını kəsdi o ləin,
Şimri də, Yezidi də at, gedə Tehran içinə.
Səcdəgahə qoyaram kiseyi-simü zəhəbi,
Elərəm səcdə o qədri, girə şeytan içinə.
Möcüz! Axır oruca meyl edənin cürmü də var,

Aşikar eyləmə, çək başüvu yorqan içinə.

CANLI CƏNAZƏ

Mahi-siyam gəldi, məni saldı möhnətə,
Ey kaş, gəlmiyəydi oruc bu vilayətə.
Görsən, məhi-mübarəki, saqi, beş-on təpik
Vur, bəd söylə məndən o biarü-qeyrətə:
Ey mahi-ruzə, ey rəməzan, ey filan, filan,
Xəlqi gətirmə təngə, özün salma qeybətə!
Get hər yerə kefindi, vəli gəlmə Təbrizə,
Yoxdur dəvam məndə otuz gün kəsalətə.
İftarı yox, obaşdanı yox binəvələrin,
Təklifi-şaq həqq eləməz bibəzaətə.
İftar üçün kəbab edisən bir çərək əti,
Ey malidar, gəl bizə, bax bir qənaətə!
Axşam olanda çölməyi ləbriz edər xanım,
Yəni ki, bir çərək su tökər həfdirəm ətə,
Qəlbi zəif edər bu qəza, əqli tarümar,
Mən tapdaram uşaqları, arvad dönər itə.
Arvad mənə-yaman, mən ona-sillövü təpik,
Qan eyləri, gər olmasa həmsayə vasitə.
Cəngü cidal mahi-mübarəkdə çox olur,
Həqsiz çıxar fəqir gedə gər şikayətə.
Varlı əgər fəqirin əzə daş ilə başın,
Tənbih edər hökumət o başı cərahətə.
"Xəmseyin əlf" ayəsi nazildi şənində,
Əlhəq bahar günləri bənzər qiyamətə,
Bir il qalib əzanə hələ başı qoy yerə.
Ey binamaz, açma gözün, baxma saətə!
"Yat, başüvi kəsir!"-desə vaiz, varam, bəli,
Amma yoxam oruc kimi müşkül ibadətə.
Çay içməyəm səhər gedərəm ixtiyardən,
Qoymazla-qoymasınla məni bağı-cənnətə!
Mali-yetimi molla yeyir, mən orucluğu,
Mən mali-həqqə bəndəm, o mali-rəiyyətə.
Ey yar qar, kafər edirsən Əlini sən,
Əyləşmişən Yezid kimi təxti-xilafətə.
Tüllabi yığmısan başuva bir məram ilə,
Məxfi deyil məramın, əmu, zifərasətə.
İrzi qalib eşikdə mühacirlərin təmam,
Əmma verir tükənləri əshabi-sərbətə.

On min tümən fəqir pulun qoymusan evə,
 Təzvir edib, həsir salısan sən imarətə....
 Saqi, dünən bu vaxtı keçirdim Bərabdən.
 Düşdü gözüm o səmtdə bir bikəs övrətə.
 Bimaridi, qəribidi, biixtiyar idi,
 Möhtac idi qəzayə, dəvayə, himayətə.
 Mən müztərib baxırdım o canlı cənazəyə,
 Ağlardı gözlərim o pərişan qiyafətə.
 Bir təxtəparə tək qurumuşdu o binəva,
 Gördüm o hal ilə döşənib xaki-zillətə.
 Zülfün edib niqab saralmış üzərinə,
 Başın qoyub daş üstə, gedib xabi-rahətə.
 Şəkli bəyan edirdi ki, bu bir əziz imiş,
 Biçarə bir qəza ilə düşmüş bu halətə,
 Hər kəs ona baxıb dedi: qalmıbdı bunda can,
 Mən də deyirdim: ömrü yetişmiş nəhayətə.
 Nagah gətirdi huşə onu taqqataq səsi,
 Açdı gözün yavaşca, məni saldı heyrətə.
 Bir baxdı həsrət ilə, yenə yumdu gözlərin,
 Əydi başın, üzün dayadı səngi-ibrətə.
 Möcüz: bu səs nədir?-dedi; baxdım, dedim ki: heç!
 Dövlətlilər gedirlə nəmazi-cəmaətə.
 Bir ah çəkdi, şöləsi yandırdı şairi,
 Ya rəb, olarmı çarə bu biçarə millətə!/?

CANDAN KEÇMİŞUX!

Dilbərə! Mümkün deyil gülşəndə gül bixar ola,
 Bülbül aşiqdir, gərək eşq əhlinə azar ola!
 Biz Vətən aşiqləri baş ilə candan keçmişux,
 Zalimə "Adil" deyib, baş əymərux, xunxar ola!
 Zülmdür bu, ya deyil-millət acından can verir,
 Pişivayi-millətin buğdası yüz anbar ola!
 Müxtəsər cürm ilə vaizlər məni təkfir edir,
 Həqqi var yerdən göyə, qafil gərək huşyar ola!
 Baxma cayi-səcdəyə, allanma, saqi, mey gətir,
 Hər başıqırxıx kişi zənn eyləmə dindar ola.
 Ta nə qədri mən sağam, göz açmasın millət gərək,
 Yuxlasın ta həşr olunca.... Qoymaram bidar ola.
 Aləmi-meyxanəyə kəc baxma, oğlan, keç görax,
 Bir belə aləm tapammaz, gər, atan memar ola!
 Şeyxana, birahə getmaxdan xəyalım var mənim,

Çıxmışam yoldan, onunçün qorxuram tərrar ola!
Saqiya, çami dolandır başuva, ver, nuş edim,
Dərd-sərdən az qalır başım iki xərvər ola!
Əhli-qeyrət cənkür, dəvatələbdir daima,
Ey cəmaət, qoymayın tiryakilər meyxar ola!
Zahida, bundan ziyadə dinu iman bəsləməz
Bir çörək ki, mayəsi arpa ilə cövdar ola!
Ey cəmaət, məndə yüz batman kəsalət var bu gün,
Paylıram-gəlsin aparsın,-hər kəsə, bikar ola!

ÇƏKMƏ SİQARƏ!

Ey gözləri piyalə və ey qaşları qələm,
Dərdi-fəraqın ilə Əli, az qalır öləm!

Şövqi-vüsal ilə edərəm şad könlümü,
Vəslin, bala, nə vəqt edər abad könlümü?
Sən etmişən əsir o azad könlümü,
Sənsən səbəb əgər ürəyim bağlaya vərəm.

Mən düşmənəm cənabüvə, yainki yaruvam?
Hər kəs bilir ki, aşiqi-biixtiyaruvam!
Mən neylərəm bahari, sənin intizaruvam,
Zənn eyləmə ki, fəsli-bahar ilə xürrəməm.

Hər vəqt qəm edərdi məni çaki pirəhən,
Siqar ilə edərdim o məlunə həmlə mən,
"Zərd əvvəl" eyləyib putuna zəm on tımən,
Minbəd edərmi bir də o üşşaq dəfi-qəm?

Bəski, salıb tütün Güneystanə şurişin,
Tiryakilər çəkir gecə damlarda "Ya Hüseyn!"
Vermişlə əl-ələ, bala məzlum seyyideyn[1],
Məşd İsmayıl, birinci, ikinci, üçüncü həm.

[1] - Tütün növü

Viran edirlə xakeyi-əqli əsasidən,
Baci-xərac alırla zikurü ünəsidən,
"Əlli nömr" yuxarıdır on beş abəsidən,
Qorxum budur özün əşxasi-bidirəm.

Zülmün tülui dəm-bə-dəm, eylər ziyadraq,
Xasə o "bərgi-səbzü", "bayqara" və "şəşqulaq".
Yox çarə, qeyr əzinki Tükəzbanı boşluyaq,
Bu qədri məsrəf ilə necə saxlayaq hərəm?

Versək hər il iyirmi tımən çayə maliyat,
Vursa beş-altı silli də xəlqə duxaniyat,
Biçiz millətin üzünə bağlanar Fərat,
Nari-səfalət ilə yanar xaneyi-əcəm.

Çayın ki, yoxdu mənfəəti, suvay....
Sat çayidanı, etmə onunla alış-veriş.
Çəkmə siqarə, eylə bir az hövsələn geniş,
Artırsa qəm hərərəti, qoydurgilən həcəm.

Çay içməsəm səhər gedərəm ixtiyaridən,
Siqarəsiz səsım gələr qəri-məzaridən,
Zülmi-tütün çoxaldı, çıxın bu diyaridən,
Xasə "Məhəmmədiyyə", edir xəlqə çox sitəm.

Çıxmaq mägər rahatdı, çıxım, ey filan, filan!
Yol xərci, puli-təzkirə və rişvə min qran,
İnsan necə bu bari-səqilə verə təkan?
"Al daluva!"-deyərlə mənə; mən mägər xərəm?

Beş yüz tımən məvacib alır bir nəfər gəda,
Beş yüz tımən də rişvə yeyər, va Məhəmməda!
Mən gər deyəm o zalimə: "Yoxdur xuda-muda!"
Əqrəb kimi o saat edər quyruğun ələm.

Ya dini-məzhəbi edin inkar misli-mən,
Ya əl çəkin o xanəbərəndaz zülmüdən.
Lənət əvam dininə yeksəd həzar mən[2],
İrani yıxdı, etdi misali-sərayi-Cəm.

[2] - Yüz min batman

Piri-zəif tərək edə bilməz siqarəni,
Dəva günü cavanlar edər rəf düşməni.
Qorxum budur əsir edə İkramiyə səni,
Zira ki, çox rəşididi Möcüz o dud-dəm.

DEDİLƏR

Çün yetişdim vətənə, "Acma dahanın" dedilər,
"Dinmə, danışma və tərپətmə zəbanın" dedilər.
"Qoy beş-on tük çənövə, oxşat özün şüələrə,
Gədə, qırxdırma üzün, çəkmə dabanın" dedilər,
Bir əba saldı anam çiynimə, geydim, qolunu,
"Eybdır, burda qolun geymə əbanın" dedilər.
"Məscidə daxil olan vəqtdə kürnuş eylə,
Ver səlam, öpgilə dəstarın ağanın" dedilər.
Dedim: "Allaha baxın, etməyin, axir öldüm!"
"Gər bu cür etməyəsen, çoxdu ziyanın" dedilər.
Düşdü dalımca beş-on danə dilənçi hər gün,
"Ver görax, həmsəri, həqqin füqəranın" dedilər.
Dedim: "Ey vay, nə çoxdur füqərası bu yerin!"
"Var Şəbüstərdə fabrikası gədanın" dedilər.
"Maluvun beşdə birin ver seyidə, müftəxora,
Ucların kəsmə bığın, çəkmə dabanın" dedilər.

DONDU

Yetiş hərəyimə, saqi ki, diki-can dondu,
Soyuq amanımı kəsdi, bədəndə qan dondu.
Gedin deyin günəşə pincinə odun qoysun,
Təvəqqüf eyləməsin, kürreyi-cahan dondu.
Beş-altı gündü pişik ahüzar edər, ağlar,
Vurar qafayə, deyər: Ey xuda, siçan dondu!
Nə kuzə qaldı, nə şişə, nə kasə, nə fincan,
Nə çaydan, nə səmavər, yegan-yegan dondu.
Xanım dedi: Çörək al! Əzmi-çarsu etdim,
Təzəlül eylədi esabim, üstixan dondu.
Sirişki-didələrim sallanırdı saqqaldan,
Məni o hal ilə görcək Tükəzziban dondu.
Əzançı çıxdı dama, istədi açə ağzın,
Soyuq çü ləfzi-cəlalə dəyib, əzan dondu.
Cəhənnəm əhlinə yalvardı xazini-cənnət,
Dedi:-Amandı, bir od ver ki, huriyan dondu,
Cavab verdilə ki: Eylə bərk soyuqdu, səqər
İçində hər nə ki, var-əqrəbü-ilan dondu.
Üsuli-məzhəbi, dini soyuq apardı tamam,
Nə babi qaldı, nə islam, cümlətan dondu.
Görüb bu halı axun, nəreyi çəkib, yıxılıb

Buz üstə, buz kimi ol cənnət aşıyan dondu.
Əmin vəhyi-nida etdi pəs bəsövti bülənd:
-Bilin, ey əhli-cahan, Qasimi-cinan dondu!
Nə rüşvəgir və nə müftəxarə qaldı, cahan-
Nəməzə hazır olun,-bir risalədən dondu.
Donar soyuqda həmişə fəqir-rəsmidi bu.
Xudayə şükr ki, bir də, pilovtixan dondu.
Fəqir! Bir göyə bax, gör nə titrir ulduzlar,
Həvayə açma dəhanini ki, kəhkəşan dondu.
Nə ahi-sərd çəkib çərxi biqərar edisiz?
Səbur olun, ey odunsuzlar, asiman dondu!
Firiştəgani-xudayə xəbər verin, gəlsin
Ki, nəzmi-Möcüzü-gümgəştə dərdəhan dondu!

DÜNYANIN

Keçər, gedər sənəvatı şühuri dünyanın.
Misal əbri ləyal suhuri dünyanın.
Bu gün ki, çıxdı başa, bir gün ömürdən getdi,
Həmişəlik deyil eyşü süruri dünyanın.
Soruş, desin sənə bir-bir keçənlərin halın,
Qərayü gurdə Bəhram Guri dünyanın.
Dağıtdı kəlləyi Kavusi qəbrdə həşərat,
Qarışdı torpağa kibrü qüruri dünyanın.
Edər sümüklərivi sürmə aliyat cahan,
Tənavül eylər ətün marü-muri dünyanın.
Binövrəni nə qədər möhkəm eylisən,-eylə,
Təkan verəndə yıxar,-çoxdu zuri dünyanın!
Çün əzm etdi əcəl pəhlivani meydanə,
Qılıncı çaldı sərə Şahpuri dünyanın.

DEDİM: BİR BUSƏ VER, CANA!....

Yenə baluni-fikrim getmək istər çərxi-dəvvarə,
Xəyali var gedə çərxə, çəkə Qəffarə qəddarə.
Bir ay bayrama qalmış yazmışam Qəffarə bir ərzə
Ki, var bir qədri borcum çitçiyə, baqqalə, əttarə.
Bu gün çərşənbeyi-axir, cavabi gəlməyib hala,
Əgər səbr eyləyəm, vallah, çəkər borşlu məni darə.
Götür telfuni, ey saqi, xəbər ver qabi-qovsinə.
İki saat yarım möhlət sənə: ya çek və ya parə!

Sənin dərğahüvə gəlmək deyildi bir zaman mümkün.
 Bihəmdülla, bu gün ol müşkülü həll etdi təyyarə.
 Qucaqla bir məni, çün səndən ayrılmaq xəyalım var,
 Necə əxbar edim bu mətləbi biçarə səmvarə?
 Deyilməz bu ki, ey çaydan, du sal çadırşəbin başə
 Və gəl ahəstə-ahəstə dalımca suyi-bazarə.
 Dimağım fikri-istiqlal ilə bəski, çəkişmişdi,
 Gecə ta sübh olunca çəkmişəm yüz danə siqarə.
 Mənə ol cövhəri-tiryak ilə bir iynə vur, saqi,
 Dağılsın qorxuram beynim bənagah misli-xümparə.
 Burax tərdidü tədbiri, kənar ol zeyqi-məhbəsdən,
 Xilas eylər səni qəmdən, pişikdən qorxma, ey farə!
 Dedim: Bir busə ver, cana! Dedi: Busə tila istər.
 Dedim: Çək bu qızıl dişi! Nişəst etdi bu söz yarə.
 Gözün yaş ilə doldurdu, dedi: Möcüz, nə söylərsən,
 Qucaqla dilbərin, qoy ləblərin ləli-şəkərbarə!

DOLDUR ÇUBUĞ!

Dilbərə! Ovqətimi təlx eyləmə, doldur çubuğ,
 Mən behişt istəmirəm,-hamıya elan olsun!
 Kişi, allahdan utan, qürreyi-şəbanə kimi,
 Bu orucdur, nə namaz-qılmağı asan olsun!
 Taqətim yoxdu oruc tutmağa indi, vallah,
 Gələcəkdə tutaram, əhdilə-peyman olsun.
 Kişi, dur məscidə get, vaizə bax, gör nə deyir;
 Buyurur: Bəndə gərək, tabei-fərman olsun!
 O yeyir yağlı pilov, eyləmiri qüssə, xinov,
 Və deyir hər nə gələ ağzına, hədyan olsun.
 Kafirə cənnət, əgər mömünə zindandı cahan,
 Pəs gərək vaizimiz daxili neyrən olsun.
 Açı gözü, yuxlama, ey şorbaya həsrət dilbər,
 Niyə bəs durmusan, az qaldı obaşdan olsun!
 Nə ümid ilə durum, ağzımı bağlım, oturum,
 Vəxti-iftar gərəkməz ki, bir az nan olsun?
 Çörək olmaz mənə bu xoşkə səlam, ey məşdi,
 Al apar, istəmirəm, qoy sənə ərzan olsun.
 Nazilə başun əyib, soxma səlamı cibimə,
 Tümeni ovcuma qoy, dərdimə dərman olsun.
 Kişi labiddi gərək səngdil olsun birəhm,
 Pulu xərc eyləməsin sahibi-milyan olsun.
 Kərbalayə gedisən, ac qalır əhli-Vətənin

Ay Əli şiəsi, xəsmiñ şəhi-mərdan olsun!
Olmasa qürbət, acından öləcək əhli-Vətən
Bəli, bibəhrə Vətən xakilə yeksan olsun!

DOLAŞMA MİLLƏTƏ!

Hava çox istidi, saqi, aç ol aqışqanı,
Kefim gəlibdi, gətir məclisə matışqanı!
Deyəllə məzhəbi-islam ilə müxalifdir,
Müxalif olsa da, mən istərəm o tərsanı.
Məhəbbət olmasa dünyadə ittihad olmaz,
Müxalifətdir edən hərci-mərc dünyanı.
Rəiyyət eyləməz ülfət nizamiyan ilə,
Səbəb kim oldu buna? Fazili-Dufarqanı.
O, saqqalın uzadıb ta göbəkdə bənd eylər,
Bu qırxdırır üzünü misli sibi-Sultani.
Bu qıl məsailəsi qiylü-qalə baidir,
Tamam düşmən edər bir-birə müsəlmanı.
Biduni-şərt rəiyyət qəbul edər filfövr
Deyəndə vaiz ona bir hədisi-nurani.
Rəvayət eylədi ravi ki, həzrəti-Səlman
Qıçın ocağa soxub qızdırırdı qazqanı.
Həmin ki, busözü əyan eşitdi vaizdən,
Deyər, fəsanədi bu ya xəyali-şeytani!
Nifaqi möhkəm edər bu təbairi-əfkar
Yaratmayaydı xuda kaş ki, diki-Səlmani!
"Ömər, Ömər!" diyər əkrad, "Əli Əli!"-şiə,
Əcəm alır ələ qəddarə, kürd-gordanı,
Gəlirmi yaduva ki, şeyx Ubeydulla
Boyadı qan ilə nagah bənati-Görgani?
Dedik ayıldı əcəmzadə xabi-qəflətdən,
Ayıldı, yatdı dübarə çinanki midani.
Əcəmlər Urmuda məşğul olub şəbih ilə,
Alıb əmudu ələ, çəkdi başa qalxanı,
Birisi hərmələ oldu, biri Əli-Əsgər,
Biri Səkinə-salib başa şali-Kirmanı.
Biri ərus kimi yaxdı qaşına vəsmə,
Biri olub kürəkən, geydi rəxti-əlvanı.
Çalındı təblü nağara, döyüldü kusü dühəl,
Mübariz istədi Əzrəq, dolandı meydanı.
Eşitdi təbl səsin çün o Qasimi-cəəli,
Hənanı sildi əlindən, buraxdı şamdanı.

Ərusi-saxtə çün gördü Qasimin halın,
Elə çığırdı ki, az qaldı yıxsın eyvanı.
Simitko yatmış idi, nagəhan ayıldı səsə,
"Bu səs nə səydi,-dedi,-ey güruhi-Süfyani!"
Cavab verdi Ömər xan ki, vəqti-fürsətdir
Ki, Əzrəq ilə əcəmlər salıbla dəvanı.
Simitko bəy elədi qılıncı həmayil o dəm,
Süvar olub atına verdi həmlə fərmanı.
Əcəmlər Əzrəq-məlun ilə keşa-keşdə,
Süpahi-düşmən əsir etdi əhli-Dilmanı.
Edəndə Urmunu işğal o İsmayıl ağa,
Axardı sel kimi biçarə Əzrəqin qanı.
Qoyalla aduvi babi, çəkəlla darə səni,
Dolaşma millətə, Möcüz, səni ağan canı!

DÖVRAN MƏNİMDİR

Çün qədəm qoydu Hüdudi-Güneyistanə həqir,
Dedim: Ey qövm, salın altıma bir köhnə həsir.

Oxudum vird qulağınə riyakarilərin,
Elədim əxz zəru simin o dindarilərin,
Saxsı fincan ilə yıxdım evin həmkarlərin,
Elmi-təzvirü riyadə mənəm ustadi-şəhir.

Elədim bir neçə mollalər ilə razü niyaz,
Anladım ki, o cəməətdə kamal azdı bir az,
Dedim: Ey qövm, qılın siz mənim arxamda namaz,
Yetirim mən də sizə dirhəmə dinar kəsir.

Rüqəba xadimi, filfor inandı o sözə,
Mali-dünyadən ötər aldıla hər zadı gözə.
Cümləsi beyət üçün çökdü hüzurumda dizə,
Bəxt yar oldu mənə, eylədim əşrafi əsir.

Qul kimi düşdü dalımca çün ağayani üzam,
Pəs bu övzai görüb eylədi təqlid avam,
Şöhrətim çulğaladı Ərvəpəq, Ənzabi tamam,
Oldu viran o zaman xaneyi-şeyxani-kəbir.

Altı aydan sora molla əmilər düşdü başa,
Kimi aldı ələ satur, kimisi qapdı maşa,

Lakin atdıqları oxlar hamısı getdi boşa,
Oldu məğlub siyasət genə, ədayi-həqir.

Deyin onlara mənəm elmi-siyasətdə fərid,
Yığmışam başımə minlərcə kəfənpuş, mürid.
Eylərəm hökm, tökər qanızı kəffaşi-rəşid,
Gürzi-təkfir ilə başın əzərəm misli-Nəkir.

Ayətullah mənəm "fil ərzeyin və səma[1]",
Mənə məxsusdi bu rütbə, əya qövmi-dəqa,
Məni eyləllə bu əlqabilə hər yerdə dua
Çavuşü növhəgərü zakirü əmavü bəsir.

[1] - Yerlərin və göylərin

DEYİRƏM MƏN SİZƏ, HA!

Dilbər istər apara milçini müjgan içinə,
Ey xuda; küfr girir dinilə iman içinə.
Şanə zinnət verir o türfeyi-cananə tərəf,
Müşkü ənbər tökülür ənniyü kirşan içinə.
Kəlbətinə gələ o dişlərin, ey, şaneyi-şum,
Dişlərin basma elə zülfi-pərişan içinə!
Məşküvü çiynevə al sən də, əya, əbri-bahar,
Əxtəri-fikrim edir əzm gülüstan içinə.
Sən də bir badeyi gülgün ilə şad eylə məni
Saqiya, qoyma qəmi daxil ola can içinə.
Şəhri-Şəban, deyillə, edəcək köç bu gün,
Mahi-rozə salacaq Yusifi zindan içinə.
Qorxuram taki edə həmlə bizə mahi səyam
Necə ki, qurd girər bir sürü heyvan içinə.
Qılıcı bağla və al yanuva beş-altı nəfər,
Rastuva gəlsə tökün qanını meydan içinə.
Gözünü dörd açın, oğlan, deyirəm mən sizə, ha!
Bir daha çıxmaz oruc, girsə müsəlman içinə.
Gəldi, ha! Gəldi-gədə; qoymayın, ha! Qaç, saqi,
Qılıcı sal yerə, sox başüvü qalxan içinə.
Dustan, hazır edin çahkəni məclisə tez,
Şairin mürqi-dili düşdü zənəxdan içinə.
Rəməzan bir ox atıb yarələdi qəlb evini,
Göz yaşım oldu rəvan çay kimi fincan içinə.

DƏRVIŞ SEYFƏLİ!

Vəqti xərmən gəldi, get göz kətləri, ya Seyfəli,
Qalma Cüstərdə, tökərsən ətləri, ya Seyfəli!
Mədhi-movlayə açanda ağzuvu məqqarə tək,
Tərpəşir onban, qabırqan ətləri, ya Seyfəli.
Sən tanıtdırdın Əlinin qüdrətin çüstərliyə.
Sənsən ol kimsə ki, qırdın bitləri, ya Seyfəli.
Basmaseydid sən qədəm bu aləmi-viranəyə
Şölələnməzdi firəng kibritləri, ya Seyfəli.
Maliki-duzəx cənabun görsə məhşərdən qaçar,
Gir cəhənnəmdən çıxart ümlətləri, ya Seyfəli.
Xam səsin hər kəs eşitsə, bil ki, yadımdan çıxar
Ruzigarın qüssəvü möhnətləri, ya Seyfəli!
Al əmudu dəstüvə, çək başuva qalxanuvu,
Qorxma gəlsə üstüvə kənd itləri, ya Seyfəli.
Üç nəfər kətdi gəlib zatün ziyarət etməyə,
Baş kələm, tut, yerkökü həzrətləri, ya Seyfəli.
Kəranayi-sovtüvə təxfif ver, incitməsin
Darra-darun hamilə övrətləri, ya Seyfəli.
Baş yuxarı qovzusan çiyün, deyəndə: ya Əli!
Kim sənə təlim edib bu fəndləri, ya Seyfəli.
Vermədin bir maç ziyarətdən gələndə Möcüzə,
Zəhrimar olsun ləbün şərbətləri, ya Seyfəli.

DƏBİSTAN UŞAQLARI

Çün etdi tərki vərzişi İran uşaqları,
Oldu zəif samü Nəriman uşaqları.
Var idi zorxanələr Güneyistanda bir zaman,
Mil oynadardı Rüstəm-dastan uşaqları.
Bir diqqət ilə bax, deyəsən, xəstəxanədən
Tazə çıxıbdı dişrə dəbistan uşaqları.
Jimmastikin fəvaidi çoxdur, bu barədə
Candar edər yəqin o, bu bican uşaqları,
Təfkir oxun kəmanə qoyanlar ölüb mægər,
Filfor edəllə qaninə qəltan uşaqları!
Dərd bir deyil ki, eyləyə insan əlac ona,
Min dərdə mübtələdi müsəlman uşaqları!
Çatlar dodaqları, saralar rəngi qorxudan,
Eylər həcəmçi bacı çün üryan uşaqları.

Qanın sorar zəli kimi hər il beş-altı yol,
 Candan salar o mahi həziran uşaqları.
 Xurma yeyən ərəblər üçündür həcəm səvab,
 Ey, daş kələm yeyən Güneyistan uşaqları!
 Şamü nahar aş və qovurmadı bizlərə,
 Biz kasibik, bala, deyilik xan uşaqları.
 Tiri şahab ilən vurun, ey qövm, Möcüzü;
 Qorxum budur ki, azdırı yoldan uşaqları!

EYLƏR

Deyərlər buğdanın nırxın giran pərvərdigar eylər,
 Xudavənda, sən eylərsən və ya ambaridar eylər?
 Bəli, allah yaratmış soğzunu, əmma onun nırxın
 Bu gün böylə, sabah eylə, o əhli-Şindəvar eylər.
 Amandır, ey bulut, səslən, səsin kəs bu sitəmkarın,
 Qoyub börkün yanaki möhtəkir çox darradar eylər.
 Gecə rüyadə gördüm aləmi sirab edib baran,
 Dolub su ilə hər yan, novdanlar şərtaşar eylər.
 Gəmissi qərq olan tacir kimi buğdaçı qardaşlar
 Vurar başın dərü divarə, göz yaşın nisar eylər.
 Xudavənda, səni verrəm qəsəm xəbbazi-birəhmə,
 Qulaq ver, gör necə biçarə yoxsul ahü zar eylər!
 Əlində, əl qədər bir nan tutub hər dəm deyər: yaran!
 Bunu allah edir böylə və ya şatir Qafar eylər?
 Gözü yaşı hələ xüşk olmayıb xəlqin, xudavənda!
 Hələ üç yüz otuz beş[1] xərci xəlqi biqərar eylər,
 Müsəlman öldürür xəlqi acından, ey müsəlmanlar,
 Qoyar kassaya xəlqin xunbahasın, iftixar eylər.
 Dəyirmançı vurur torpaq una, buğdaçı buğdayə,
 Bahalıq milləti bə misli-tülkü, hiyləkar eylər.
 İlahi, qəlbi daşdan bərk insanlar yaradıbsan,
 Fəqirin qəlbini səngi-sitəmlə zəxmidar eylər.
 Dolanır başınə solmuş-saralmış xərmənin hər gün,
 Sənin ehsanüvə, ya rəb, çərəkdar intizar eylər.
 Nə nəqdi var, nə əşyası, nə buğdası, nə yarması,
 Sirişki-didə ilə ruzi-şəb şamü nahar eylər.
 Nə xanə bənd olur, nə tacirə qəhtü qəla, ya rəb!
 Həmişə binəvanin xanimanın tarümar eylər.
 Nə zorum var olam zalim, nə pulum var alam faiz,
 Sənə qurban olum, ya rəb, günahı malidar eylər!
 Müzəvvir, hiyləgər çoxdur, vətəndə doğurluq yoxdur,

Görürsüz möminə mömin necə zülm aşikar eylər?
Verirlər yer riyakarə həmişə sədri-məclisdə,
Üzün qırxdırsa bir oğlan, onu xəlq səngisar eylər.
Zoğalü heyzümü cəm eyləmək ənbarə, yəni çi?
Mənə sən zülm edirsən, ay kişi, ya girdikar eylər?
Xudadən hiç kəs bak eyləməz, and olsun allahə,
Hökumət qorxusu xəlqi şəriətdən kənar eylər!
Əgər çi siz müsəlmanlar mühüb bü şahi-mərdansız,
Hökumət bəs niyə bu qədri zəhmət ixtiyar eylər?
Tühidir məğzdən, qəlbi sədaqətdən, dəyanətdən,
Bə lakin səqqəlü cübbə onu, baetibar eylər.

[1] - 1335-(1918)-ci ildə İran Azərbaycanındakı aclığa işarədir

EDƏR

Gahi ana fəraqi ciyər dağidar edər,
Gahi ata vəfati könül biqərar edər.

Hər gün xərab olar birinin aşıyanəsi,
Daim gələr qulağımızə qəm tərənəsi.
İşlər sabahü şam cahan karixanəsi,
Tifli-cavan, cavanimizi ixtiyar edər.

Eylər səhər vida təyyur aşıyanəsin,
Qalxar, düşər, tədarük edər abü danəsin,
Ey vah !... Əgər gələ, görə o, əhli-xanəsin
Səyyad edib əsir, baxar, axü-zar edər.

Gahi fəraqi-yar pozar istirahətin,
Gahi qəmi-zəmanə bükər sərv qamətin,
Bir gün oruc tutar boğazından cəmətin,
Sübhü məsa kəsalət evin tarumar edər.

Gahi soyuq bəradəri-Şimrü Yezid olar,
Bəsti sınar, lüləngi-təharət şəhid olar,
Gah qar yağar o qədri ki, yol napədid olar,
Məşdi qalar həmamda tək, intihar edər.

Gah qəlb qüssədən əriyər, gahi üstixan,
Gah can sıxar məzənneyi-çit, gah Tükəzziban,
Gah qənd bənd olar bizə, gah çayi-cansitan,

Gahi odun, kömür biz ilə karizar edər.

Kaş olmayaydı dəhridə bu qayqanağ, tərək,
Qəm-qüssə udmayaydı bəşər gündə bir çərək!
Ey dustan, dülgərə tapşırmanın dibək,
Zira ki, xərci küftə sizi xarizar edər.

Qış çıxsə, eyd gəlsə, bahar olsa-gül açar,
Bülbül gələr tərənnümə, qəm qəlbədən qaçar,
Yainki xəlqimiz genə kəl-kəlləsin açar,
Qəddarəyi-cəhalət onu zəxmidar edər.

Əvvəl gərək verəm sizə bir sər-səlaməti,
Göz yaşım ilə isladam o pak türbəti.
Bəd ərz edəm: Gətirdimi yeznə əmanəti?
Möcüz həmişə onlar ilə iftixar edər.

ETDİN!

Sən güribeyi-miskini bibalü-pər etdin,
Verdin qanadı serçiyə, xeyli zərər etdin.
Xəlq eylədiyən meyvələri yırtdı, dağıtdı,
Çün dimdiyini tiztər əz niştər etdin.
Xəlq eyləmişən "əksəri-əmrudi" uzunsov,
Əmrudi-zimistani niyə girdəvər etdin?
Yüz şəkliyə, yüz təmidə alma ki, yaratdın,
Yoxsul kişinin fikrini zirü zəbər etdin.
Heyvalarə xoşrayihə xəlq eyləmişən çox,
Zərdalunu həm misli-nəbatü şəkər etdin.
"Hacı Məliki", "Sərdəcəli", "Xanqulu-Xani"
Yusif kimi şirin-dəhənü, simübər etdin.
Bilməm nəyi xurmani elə dadlı yaratdın,
Turpi, bibəri, filfili misli-zəhər etdin?
Çox hörməti var tacirü tüccar arasında-
Badami-güləndami əcəb bəxtəvər etdin.
Siması çopur, heyəti-məcmuəsi məzhək,
Xəlq eylədin ol daş kələmi, çox hünər etdin?
Fındıx var ikən püstəni neylərdin, ilahi,
İsraf həramdır deyə, bizdən betər etdin.
Sərf eylədin ovqatıvi itburnu qayırdın,
Bax bir ona, zənn etmə ki, şəqqülqəmər etdin.
Yüz gunə üzüm vardı fəqət mülki-güneydə,

Xoşbəxt üzümün tayifəsin bişlər etdin.
 "Fəxri"lərə lütf eyləmişən dövləti-büsyar,
 Raziqləri yoxsulluq ilə didətlər etdin.
 Ətfali-sərək dəstə yatır bir-biri üstə,
 Dünyanı o biçarələrə təngtər etdin.
 İllət nola kişmiş tərəfə meylin olubdur
 Ki, milləti-əngurə onu taci-sər etdin?
 "Ləli"ni, "sühabini", "kərəndami"ni, yahu,
 Qarun kimi müstəqriqi-ləlü gühər etdin.
 Zəfran suyuna basdın o narıncı, limuni,
 Nari, gilənari niyə xuninciyər etdin?
 Sarı, qərə, göy, qırmızı alu yaradıbsan,
 "Məsrəfləri sevməm"-dedin, əmma nələr etdin?
 Ağ gərməyi bazaridə çün sahibi-övlad
 Gördü, dedi: "Zalim, məni sən dərbədər etdin!"
 Baxdı qonağa həsrət ilə, söylədi: Ya rəb,
 Qismət mənə dünyadə fəqət gülbəsər etdin!
 Lütf eylədin haçı yedi, qarpız kimi şişdi,
 Mən ney kimi qaldım, məni çün rəncibər etdin!
 Biçarə söyüd çox sənə yalvardı, yaxardı,
 Əl qozadı dərkahuva, səyin hədər etdin.
 O sızladı, yalvardı, ona etmədin ehsan,
 Əmma cevizi xeyrəsəri-milyaner etdin.
 Bir şahı də lütf eyləmədin sərvə, çinarə,
 Minlərçə tümən torta verib, mətəbər etdin.
 Şaftalini körcək kasıbın ağzı sulandı,
 Heyfa ki, o biçarəni xali-kəmər etdin.
 Körcək hulunu başladı fəryadə cavanmərək,
 "Kəs, bic,-dedim-axir məni sən dəngəsər etdin".
 "Ədli sevirəm; zalimi sevməm!"-dedin, əmma
 Ənciri yaratdın, məni bisimü-zər etdin.
 Qəsd eylədi həm caninə, həm malinə millət,
 Sən iydəni çovkani-qəzavü qədər etdin.
 Başın dayadı mehreyi-divarə dəraxir,
 Bükdün belini, oğlanı misli pədər etdin.
 Gülzari-məhəbbətdə həzar olmadı dilşad,
 Biz bəxti qara tək onu da nohəkər etdim.
 Tərk eylədi dünyanı beş-on gündə zavallı,
 Biçarə gülün ömrünü çox müxtəsər etdin.
 Saldıla tənurə səni, biçarə çuğundur,
 Yandın gecə orda, necə şami səhər etdin?
 Arı qayıran balı hacı etdi tənəvül,
 Düzdür, desəm-insanları sən müftəxər etdin.

Uşqun əli neylərdi desək, molla deyər:
 "Kəs!" Gərçi onu bir danə, bizi min nəfər etdin.
 Vaiz! Nə Ömər, bəlkə sən əfsanələrinlə
 Nisvani-supə, tifli-qodux, mərdi-xər etdin?
 Möçüz, Ömər etdi səni islamə müşərrəf,
 Mindin şütürə beyti-xudayə səfər etdin.
 Tökdün sən özün qanuvı meydani-Bərabə,
 Sən ki, o künahuvı bəhökmə-Ömər etdin.
 Qanın azalıb, indi deyirsən ona düşnam,
 O neyləsin, oğlan, sən özün dərdəcər etdin!

ƏMQIZI

Gəlməyib namən mənə, vallahi, çoxdan, əmqızı,
 Küsmüsən məndən məgər, ey ağzı güldən əmqızı?
 Bilirəm yoxdur savadın, leyk var kağızyazan,
 Fövt olubdur yoxsa ol Mollayi Qurban, əmqızı?
 Yüz tümən borc etmişən guya, gələnlər söyləyir,
 Həzrət Abbas haqqı yoxdur məndə milyan, əmqızı.
 On lirə göndərmişəm mahi-məhərrəmdə sənə,
 Həm on altı qaimə də məhi-şəban, əmqızı.
 Ba vücudiin yenə borc eylərəm, ey dilbərim,
 Az çubuq fısqırt, səni şahı-Xorasan, əmqızı?!
 Kürsü yorğanın girov qoyma, zəri tumanı sat,
 Rəhm qıl, öldürmə ətfəli soyuxdan, əmqızı!
 Sat özünkün hər nə var, dəymə mənim paltarıma,
 Qorxuram bir gün gələm İrana üryan, əmqızı.
 Sinnim otuz altıdır, əmma düşüb çin alnıma,
 Bığ və saqqal olmuş indi misli-ayran, əmqızı.
 Tez ağardar saqqalın, tir qamətin eylər kaman
 Əhli-Azərbaycanın dərdi-hicran, əmqızı.
 İstərəm rüyadə bir mahi-cəmalin seyr edəm,
 Leyk çoxdur, bit-birə əndər Çuxurxan[1], əmqızı,
 Kəhleyi-zalim məgər fürsət verir ki, göz yumam,
 Qol-qıçımı müttəsil sancar o heyvan, əmqızı.
 İzn verdim mən sənə bayram günü bəd əz tülü,
 Möcüzə bir cüft busə eylə ehsan, əmqızı.
 Görməmişlər Möcüzü şəxsən, vəli, hər kəs deyir:
 "Yoxdur İranda onun tək bir müsəlman, əmqızı".

[1] - İstanbulda məhəllə

ƏMOĞLU

(SABİRƏ NƏZİRƏ)

Beş gündü cahan, dövləti neylərsən, əmoğlu?
Elmi, hünəri, sənəti neylərsən, əmoğlu?
Ölç kölgəni gündüz, gecə bax ulduza, ayə,
Kafər qayıran saəti neylərsən, əmoğlu?
Bozbaş dediyin başə bəla, canə xəbərdir,
Yat, dur səhər olsun, əti neylərsən, əmoğlu?
Üryan gələcək məhşərə məxluq təmamən,
Alma nisiyə, xələti neylərsən, əmoğlu?
Biqeyrət edər ağlamaq insani, deyərlər,
Xərc eylə gedə, qeyrəti neylərsən, əmoğlu?
Bağla belüvə qeyrəti, namusu, həyanı;
Sat qəddərəni, hacəti neylərsən, əmoğlu?
Arxa yaralı, baş xoralı, sinə cərahət,
Bu zəhmət ilə cənnəti neylərsən əmoğlu?
Sən rum qızını bəslə Bəyoğlundə[1], danış gül!
İrandakı ac külfəti neylərsən, əmoğlu?
Huri verəcəklər sənə-xərmən kimi zülfü,
Bir kəlləsi daz övrəti neylərsən, əmoğlu?
Vaiz ki, satıbdır sənə cənnəti-nəimi,
Şahiddi xuda, höccəti neylərsən, əmoğlu?
Saqqalı uzun, kəlləsi küt, fikri darısqal,
Sən surətə bax, sirəti neylərsən, əmoğlu?
Möcüz danışar bal kimi, aç ağzuvi, dinlə,
Qəndi, rətəbi, şərbəti neylərsən, əmoğlu?

[1] - İstambulun böyük məhəllələrindən biri

ƏMMƏ![1]

[1] - Bibi

Məni-binəvayə axir, sölə[2], mehribanım əmmə,
Haçana kimi palazsız qalacaq məkanım, əmmə?

[2]-Söylə

Bibican, bu yer nə yerdür belə əhli-qürbət istər?

Vətən olmaydı, ya rəb, mənə kaş bu Şəbüstər!
Bu xərabə guşəsində nə ləhaf var, nə bəstər,
Nə qapı açanım, əmmə!

Bu vilayətə yığılmış nə qədər ki, dərbədər var,
Hamısı səfərdə, ya rəb, nə kağız, nə bir xəbər var.
Nə babam, nə qardaşım var, bu xərabədə nə ər var,
Ola pasibanım, əmmə!

Bu Şəbüstər əhli, yarəb, necə qəmli gün keçirdir,
Bu yazıqlara peyapey qəmi qüssə zəhr içirdir.
Ucalanda ahü naləm səsi aləmi köçürdür,
Hanı bir yananım, əmmə!?

Deyisən: Du çayı dəmlə,-məni-binəvayə peydər,
Yaram üstə vurma yarə, bibican, səni peyəmbər!
Satılıb o zərli çaydan və həm ol gümüş səmavər,
Sınıb istəkanım, əmmə!

Zəri çərqətim gedəndən işim olmuş ahu naliş,
Gecə-gündüz eylərəm mən yolu bağlayana qarğış.
Baxıram otaq içində nə mitəkkə var, nə baliş,
Nəyə mən dayanım, əmmə?

Zərü zivərim təmamən satılıbdı, biqərarəm,
Necə mən gedim həmamə soyunum ki, şirməsarəm,
Nə qolumda qolbağım var, nə qulaqda guşivarəm,
Və nə gül xəzanım, əmmə!

Çay alammıram, ey əmmə ki, içim beş-altı fincan,
Qara çaydana və lakin atıram bir az quluncan,
İçirəm, basır hərərət, qaşınır sabahə tək can,
Gicişir dabanım, əmmə!

On iki tümən əgər mən o böyük qazanə verdim,
Qapını Dadaş söküdü, on iki qranə verdim,
O gözəl qazanı satdım, kişiyə sərənə verdim,
Heyif o qazanım, əmmə!

Nolu bir yol açılaydı, bibican, ərım gəleydi,
Yaxasın tutaydı boşlu, saçü saqqalın yoleydi,
Hamı boşların verəydi, danışıb, deyib, güleydi,
Sıxılarda canım, əmmə!

Kişi zənn edir ki, indi qalıb evdə hər libası,
Satılıbdı, əmmə, çoxdan donu, börkü, həm əbası,
Yolu düşsə bu diyarə, əgər olmasa parası,
Nə geyər cavanım, əmmə?

Eşidə əgər əmoğlu ki, boşaltmışam otağın,
Yeylənibdi[3] pullulardan birisi suyun və bağın,
Bibican, xudanəkərdə, yaza gər: Verin tələğın,
Necə mən boşanım, əmmə?

[3] - Yeyələnibdir

Yol açılmadı, ay əmmə, qara tellərim ağardı,
Mən ölərsəm, əmmə, sən yaz kişiyə bu qəmli fərdi:
Ki, otaqların damında nə dirək qalıb, nə pərdi,
Səni bu Quranım, əmmə!

Qapı, pəncərə, atışqa-hamısı xarab olubdi,
Kişi, mümkün olsa gəl gör, necə ev güşad olubdi,
Daha yoxdu dadü büstad, bazarım kasad olubdi,
Qapanıb dükanım, əmmə!

Bilirəm, o bivəfanın yolu düşsə bu diyarə,
Deyəcək: Saçın ağarmış; alacaq birin dübarə,
Gecə rəxti-xab içində sataşanda ol nigarə,
Necə mən dayanım, əmmə?

Və digər yaz, ey cavanım, necə satmayım dirək mən?
Kişi, gündə altı cutdux[4] çörəyə verəm gərək mən,
Nə birinc var, nə roğən, əgər almayam çörək mən
Nə yeyim, dolanım, əmmə!

[4] - Cütlük, iki qranlıq (pul)

Bibican, çörəkçilərdən sənə çox şikayətim var,
Nə çıxırsa təndirindən-acı, şor,-itaətim var.
Yemişəm zibəs ki, arpa, ulağa şəbəhətim var,
Bircə yox pəlanım, əmmə!

Soxar axiri məzarə məni bu çörəkçixanə,
Gedirəm çörəkdən ötrü səhəri, çəkir əzanə,
Beşi bir fülusə dəyməz, satırı birin qranə,

Başuva dolanım, əmmə!

Bibican, məni həlal et, üzümü çevir hicazə,
Dolanır başım acından, dura bilmirəm namazə,
Gediri xəyalim əldən, mənə bircə ver icazə,
Ölürəm, uzanım, əmmə!

Bunu da de, molla yazsın, kişiyə yetir kağızı
Ki, hacı, başın sağ olsun, satılıb qızın cihazı.
Özü utanır və lakin gecələr oxur hicazı
Mamılı-matanım, əmmə!

EY BACI!

Çün verər tövci pulundan beş qran Heyran bacı,
Lənət eylər kəndxudayə əlli min batman bacı.
Dövlətə on-beş qran ikrah ilə eylər əta,
Şövq ilə əmma verər cindara on tümən bacı.
İldə millətdən o pul ki, falçı və dərviş alar,
Bizərafət, nisfin almaz dövləti-İran bacı.
Hiyləgər insan deməkdir-dilü ifrit, həm pəri
Adəmi adəm kəsər, nə div, nə də şeytan, bacı!
Nizəni almış ələ falçı, hücum eylər sənə,
Qorxuram qanın tökə, çək başuva qalxan, bacı!
Falçıda kəşfü kəramət yoxdu, vallahül-əzim,
Boş yerə, vermə ona pul, ey səni Quran, bacı!
Ağrıyanda başı bir yorğan səritlər başına,
Ney kimi eylər dəmadəm naləvü əfğan bacı.
Aç o yorğanı başından, qoy yerə, incitmə çox,
Təngə gəldi dərdi-sərdən binəva yorğan, bacı!
Başın ağrır, get təbibə, dərdinə etsin əlac,
Qarnın ağrır, göy zirə iç bir-iki fincan, bacı!
Qaşqabağın sallayanda ər gedirsən falçıya,
Qaşqabaqə neyləsin cin, ey evi viran bacı!
İstisən sevsin səni ər bal kimi, xurma kimi,
İstəmə ondan ayaqlıq, arxalıq, tuman, bacı!
Zinət eylə məhcəmalə ənniyü kirşan ilə,
Söhbət eylə dadlı-dadlı, mən sənə qurban, bacı!
Çün kişi dükkanını bağlar, gələr axşam evə,
Pişvaz eylə, qolun sal boynuna xəndan, bacı!
Gər kişi qəlyan çəkəndir, sil o qəlyanın küpün,
Diqqət eylə dolduranda hacıya qəlyan, bacı!

Sehri-cadu övrətin rəftaridir, göftaridir,
 Bunları öyrəş, yerə gəlsin görüm arxan, bacı!
 Sən uşaq istirsən ondan, o özü biçarədir,
 Falçının öz övrəti doğmur görürsən, Xanbacı!
 Mətləbin istə xudadan, etiqadın var əgər,
 Həq-təaladır edən hər müşkili asan, bacı!
 Tərbiyə tələməkdir övladə, nəinki qoz, badam,
 Xeyr verməz madərə bitərbiyə oğlan, bacı!
 Tərpəşər ağzı uşağın sübhədən şamə kimi,
 Hey yeyər, hey su içər, möhkəm dolar bardan, bacı.
 İmtilayı-mədə eylər binəvani müztərib,
 Çırpınar qəlbi, gecə bihuş olar heyvan, bacı!
 Tez gedər cindarə: Qardaş, əl mənim, damən sənini!
 Oğluma bir çarə eylə, tasuva qurban bacı!
 Kahinə çox pul verib, naxoşdu o naxoş yenə,
 "Get həkimə" söyləsən, ağzın büzər Leylan bacı.
 Mübtəladır dərdi-cəhlə binəva iranlılar,
 Eyləyəmməz çarə bu naxoşluğa Loğman, bacı!
 Bir soyuq dəysə uşağa, göz-nəzərdəndir-deyər,
 Çöp yığar yeddi qapıdan sahibi-iman bacı.
 Bir sürü arvad girər mitbağuva hər il sənini,
 Ər düşər sığın yəqin, üç yol çörək yapsan, bacı,
 İki batman rıştə kəssə on nəfər övrət yığar,
 Zəhrimar olsun həmi rıştən, həmi yarman, bacı!
 Altı min qeybət edər çərşənbəvü pəncşənbədə,
 Cümə axşamı oxur bir surə "Ərrəhman" bacı.
 Taqi-məsciddə döyərlər bir-birin başmaq ilə,
 Feyz üçün getməz ibadətəxanəyə Tərflan bacı.
 Təkyələrdə sinəsin məcrüh edər dırnaq ilə,
 Kuçələrdə iftira söylər, deyər böhtan bacı.
 Çün qəriblikdən gələr oğlan-ana xoşhal olar,
 Tez gedər oğlanə bir canan alar Cancan bacı.
 Baldız ilə qaynana qoymazla oğlan şad ola,
 Gəh döyər Cancan gəlini, gəhi həmdəmcən bacı,
 Türk ilə yunan barışdı, ləmsə ilə ingilis,
 Az qalır sülh eyliyə əfrəng ilə alman, bacı.
 Yetmiş ildir qan tökür dırnaq oxu, diş nizəsi,
 Haliya sülh eyləmir bu qaninə qəltan bacı!
 Bənd olub övrətlərə müddətədi bu şair niyə?
 Bilmirəm bizdən nə istir Möcüz, ey Sultan bacı.

ƏLİ CAN!

Sənsiz mənə dünya evi zindandır, Əli can!
 Sənsiz gecə-gündüz işim əfqandır, Əli can!
 Rəngim saralıb, lağər olub ney kimi cismim,
 Bu halə qoyan aşiqi hicrandır, Əli can!
 Əzm eyləmişən Möcüzü öldürməyə, öldür!
 Bir can nədi yüz can sənə qurbandır, Əli can!
 Bilməm neyə tərək eyləmişən Validəxani,
 Yoxsa səbəbi-düxtəri-yunandır, Əli can?
 Yunanlılar İrani xərab eylədi yeksər,
 Onlar əcəm ovladinə üdvandır, Əli can!
 Etsinlə səfər bəldeyi-Şəhrud şərifə,
 Gər camçıların halı pərişandır, Əli can!
 Əhvəndi, zoğali, odunu, nani, birinci,
 Mürğanəsi, həm cucəsi ərzandır, Əli can!
 Su qüssəsi yox bəldeyi-Şəhruddə hərgiz,
 Şişə kimi rövşən və fəravandır, Əli can!
 Oğlanları gül, qızları gülzari-məhəbbət,
 Mənəndi-cinan, mərkəzi-xubandır, Əli can!
 Möhnət qələbə etsə sənə, eyləmə qüssə,
 Nisvani-günahkarı həzarandır, Əli can!
 Ənguri firavan, əriyi su kimi ərzən,
 Səhraları pür lalə və reyhandır, Əli can!
 Yüzdən onu tiryakidi, yüzdən beşi şürbi,
 Tiryakiləri əhli-Xorasandır, Əli can!
 Məscidlərinin fərşi-ibarətdi həsirdən,
 Mollaları çox sahibi-ürfandır, Əli can!
 Nisvani-Şəbüstər oturur pərdə dalında,
 Bu şəhridə erkək-dişi yeksandır, Əli can!
 Məxsus deyil mərdə fəqət səhneyi-məscid,
 Bir guşəsi həm məskəni-nisvandır, Əli can!
 Çəkməzlə çiğalə və çubuq firqeyi-nisvan,
 Məclislərinin ziynəti qəlyandır, Əli can!
 Məsciddəki qəlyanlara baxdıqca gülərdim,
 Saxsıydı küpü həm səri ondandır, Əli can!
 Məscidlərə çox yaxşı baxar əhli-Şəbüstər,
 Zənn etmə olar yaxşı müsəlmandır, Əli can!

EY DUSTAN!

Çıxdı gün, indi gələr yar əldə nar, ey dustan!
 Vəh, nə xoşdur ruzi-eydü vəsli yar, ey dustan!

Busənin nırxın münəccim çox baha yazmış bu il
Qorxuram əldən gedə darü nədar, ey dustan!
Kef nə lazımdır cəvanə, saqiya, mey ver mənə,
Əfv edin, çün olmuşam mən ixtiyar, ey dustan!
Getdi badə badi-sərma, müjdə, ey yarani-mən,
Qarı pamal eylədi badi-bahar, ey dustan!
Kürreyi-ərzə hərarət verdi nuri-afitab,
Az qalır baş qaldıra yerdə nə var, ey dustan!
Qülqülə əflakə salmış indi hər bir şəhridə
Sövti-mütrüb, bangi-ney, avazi-tar, ey dustan!
Talibi-dəm-dud olan əzmi-Xorasan eyləsin,
Bu müqəddəs yerdə olmaz darradar, ey dustan!
Oynama, çalma, danışma, gülmə, dinmə, lal otur!....
Yaxşıdır min dəfə burdan bir məzar, ey dustan!
Nə ticarət, nə ziyarət var bu viranxanədə,
Var fəqət bir göz yaşı, bir ahü zar, ey dustan!
Mənfəət yoxdur Şəbüstərdə, cəmaət əlfərar,
Yaxşıdır mülki-güneydən Şindəvar, ey dustan!
Küçələr dar, zığ, çamur, mümkün deyil seyr eyləmək,
Vay o gündən ki, dolar əbri-bahar, ey dustan!
Göz gözü görməz gecə, yaran, gözətlin kəndizi,
Qorxuram həm başızı yarsın divar, ey dustan!
Bir işıq lazımdı indi ta bu zülmətdən çıxmaq,
Qoy sizə bir söz deyim misli-fənar, ey dustan!
Tazə bir yer yapıdırıb əyani-millət, seyr üçün,
Görməyib hərgiz nəzirin ruzigar, ey dustan!
Gərçi millət bağçası Tiflisdə, həm Bakudə var,
Heç biri olmaz buniylə həməyar, ey dustan!
Çıx hamamın damına, seyr eylə millət bağçasını,
Günbatan səmtindədir bu lələzar, ey dustan!
Hurieyn istər xudadən mömini-bimərifət,
Xazini-cənnət gülər biixtiyar, ey dustan!
Bağlamazlar mərkəbi insan yerində hiç vaxt,
Cənnəti fərz etməyin darül-himar, ey dustan!
Durmuşam səddi İskəndər tək, gəlin meydanıma,
Söylərəm "həl mən mübariz!" aşıkar, ey dustan!
Möcüzün siği-zəbani çün qılafından çıxar,
Qəhrəman olsa qabağından qaçar, ey dustan!

EY DUSTAN!

Gözlərimi yummayın, ey dustan,

Bir nəzər edin qara çaydanıza.
Başızı yorqana çəkib yuxlasaz,
Düşmən edər qəsd genə canıza.

Gəh yarısız başısız, gəh çərtisiz,
Bu nədi qardaş, düşünün bir özüz,
İndi ki, vardır sizin ağlar gözüz,
Ağlayın öz hali-pərişanıza.

Şam üsərasın salısız yadə siz,
Bəs gəlisiz nalövü fəryadə siz,
Bir baxın, ey qövm, bu arvadə siz,
Açdı və mehtacdı, bu ehsanıza.

Altı min övrət gözü qürbətdədir,
Sübhü məsa rənci-müsibətdədir.
Şam üsərası bu vilayətdədir,
Bəs niyə olmur səbəb əfqanıza?

Qüsseyi-qürbət əridib canini,
Beh qoyub süfreyi-binanini,
Köynəyini, şalını, tumanını,
Rəhm edin, ey qövm, öz üryanıza.

Dövrəni ifriti-cəhalət alıb,
İş tapa bilmir görə, millət qalıb.
Ay kişilər, gör necə yanqın salıb
Fəqrü zərurət odu İranıza.

İndi deyirsiniz: ağa, qurbanuvam,
Nasiri-ətfali-pərişanuvam,
Əldə qəmə, bəndeyi-fərmanuvam,
İzn verin qan eliyək qanıza.

Saymışam ağzızdakı dəndanızı,
Siz dəyilsiz verəsiniz canızı.
Batıracaqsız hamı tumanızı,
Şimri-ləni gər gələ meydanıza.

EY ƏMU!

Dəllək istər bir çiban çıxsın yanunda bir belə

Yalvarı allaha hər gün didəgiryən, ey əmu.
 Sureyi-əlhəmd oxur məsciddə dəstəklər sənə,
 Təziyəndə olsa gər çay ilə qəlyən, ey əmu.
 Gər gücün bilsə Nizamüddövlənin, bak eyləməz
 Dərdi-cəhlə mübtəladır çün o heyvan, ey əmu.
 Gər dəvə qeydi-əsarətdən özün azad edə,
 İsti çöllərdə yeməz xari-müqilan, ey əmu.
 Malıdar eylər təbibə tif və taunu vəbə,
 İstəməz hərgiz səlamət xəlqi Loğman, ey əmu.
 Anlaseydi ittifaqi ittihadın hökmünü,
 Bu qədər çəkməzdi zəhmət əhli Dilman, ey əmu.
 Sən vurmaq məşqi sən təlim edərsən millətə,
 Örgədirdi məşqi-dəva Şahi-Mərdan, ey əmu.
 Sən cəhənnəm qorxusundan əqli zayə etmişən
 Pişva xovf eyləməz bir zərrə ondan, ey əmu.
 Yer sökər, zəhmət çəkər, sübhü məsa biəql öküç,
 İynədən qorxar əbəs quli-biyaban, ey əmu.
 Müştərilər çox olar dəllal əyər ustad ola,
 Açı gözün, bayırda çox dəllali-rizvan, ey əmu.
 Söz mataində deyil, nitqindədir əfsungərin,
 Müştərinə cəlb edər düz olsa peyman, ey əmu.
 Yüz yalan söylər qələndar səhneyi-bazaridə,
 Cəm olar ətrafına əhli-dəbistan, ey əmu.
 Xoşlu dərvişə verirsən beş qıran tiryək pulu,
 Vermişən öz kəttüvə bir danə tuman, ey əmu.
 Əhli-iman axtarırsan, gəl gedək meyxanəyə,
 Sən bilən yerlərdə yoxdur əhli-iman, ey əmu,
 Adəm oğlun gər hərəm etsəydi sərxoş mey kimi,
 Onda görməzdün ayıq bir danə insan, ey əmu.

ƏGƏR ƏZRAİL OLSAYDIM....

Olaydım gər mən Əzrail, alardım pır canın mən,
 Mürüvvətdən uzaqdı gər boğam xəlqin cavanın mən.
 Mən olsaydım əcəl şahı, uşağın canın almazdım,
 Ucaltmazdım göyə madərlərin ahü-fəğanın mən.
 Olaydım mən əgər can almağa məmur, vallahi,
 Ananın hərgiz almazdım əlindən güldəhanın mən.
 Dişi düşmüş qarı övrət nəyə lazımdı dünyadə?
 Kəsərdim yer üzündən onların namü nişanın mən.
 Olaydım mən əgər xirnak, boğardım mərdi-bixeyri,

Olar məsrur, alarsam çiynimə təxti-rəvanın mən.
 Olaydım mən əgər xirnək, alardım yoxsulun canın,
 Verərdim qüslün, eylərdim kəfən yırtıq tumanın mən.
 Qovurma qüسسəindən az qalır bağrım kəbab olsun,
 Ət ilə quyruğun tapdım, tapım hardan qazanın mən?
 Nə yarma vardı, nə riştə, nə qəlt etsin kasıb qışda?
 Alaydım kaş ki, yayda qışın soğzü soğanın mən.
 Təbibin kisəsin doldur, sən ey xirnək, evin abad!
 O etdi mənfəət xeyli, vəli, çəkdim ziyanın mən
 Desəm: Doktor, uşaq öldü dəxi məndən nə istirsən?
 Yazar şahə ərizə, saxlasam üç-dörd qranın mən.
 Xoşum gəldi danışmaqdan, dedim mənfuri-nas oldum,
 Bileydim kaş, olan, sözün nədir yaxşı-yamanın mən.
 Bileydim mən əgər adət qurumsaq eylər insanı,
 Yəqin eylə ki, almazdım firəngin çayidanın mən.
 Olaydım mən əgər xirnək, tutardım qırtlağından bərk,
 Boğardım qənd satan əsnafı, bağlardım dükanın mən.
 Bileydim mən əgər axir məni bu dərd şikəst eylər,
 Külüng ilə yıxardım bərki-səbzın xanimanın mən.
 Birə on qiyməti artmış, gedir zəhləm üzündən lap,
 Gətir, saqi, bir atəş, yandırım Rəştin duxanın mən.

EY MÜSƏLMANLAR!

Nə məscid qaldı, nə sacid, nə iman, ey müsəlmanlar!
 Nə karxanə, nə kaşanə, nə dükkən, ey müsəlmanlar!
 Gecə əvan zilcovşən çiraği-bərq edər rövşən,
 Verir fərman müsəlmanə müsəlman, ey müsəlmanlar!
 Çıxar damə beş-on fəhlə, əlində qazma və balta,
 Yıxar damı, edər xakiylə yeksan, ey müsəlmanlar!
 Bu laməzhəblər, ey qardaş, gülüstan etdi dünyanı,
 Kəfənpuşani-qəbristanə-zindan, ey müsəlmanlar!
 Nə meyyitdən həyə eylər, nə seyyiddən, nə molladən,
 Niyə qorxmur xudadən əhli-İran, ey müsəlmanlar?!
 Deyirlər əl basıb bunlar-üzü qırxıq müsəlmanlar,
 Təcəddüdxah olan xanlar bə Quran, ey müsəlmanlar!
 Deyil agah bu zalimlər təriqətdən, şəriətdən,
 Belə zülm etmədi xəlqə Küçükxan, ey müsəlmanlar!
 Yatan xəlqi ayılsınlar bəzərbi-çəkməzü şallaq,
 Bu sözdən olmuşam mən çox pərişan, ey müsəlmanlar!
 Azalır günbəgün, saətbəsaət mülki-İranda

Xiridari-cinanü huri qılman, ey müsəlmanlar!
Mənəm gəncineyi-hikmət, vəli, bilməm nədir illət,
Gedir təhsil üçün Berlinə oğlan, ey müsəlmanlar?!
Nə Mərrix aləmindən nazil olmuş, nə Ütariddən,
Mənim tək bir nəfər insandı alman, ey müsəlmanlar!
Təbib olmaq xəyalüz var, kitabı Bu-Əli Sina,
Baxın, var onda yüz min dərde dərman, ey müsəlmanlar!
Çoxaldı şəhridə, yaran, fokul-zənlər, mələnlər,
Satıllar dinü imanı çox ərzan, ey müsəlmanlar!
Rəhimxan[1] xahdır əhli-Şütürban, həm Səmədxan[2] xah
Donub onlar da misli-buzi-novdan, ey müsəlmanlar!
Nə xoş günlərdir ol günlər ki, hər kəs həq danışsaydı,
Yazardım qətlinə filfor fərman, ey müsəlmanlar!
Edirlər xurd-xurd indi uzami-paki-əmvati,
Bərayi-rahi-qonka hizbi-şeytan, ey müsəlmanlar!
Tək əldən səs çıxarmı? Neyləsin bir müşt dinpərvər,
Nə daş salsın başına Molla Qurban, ey müsəlmanlar?!
Yığardım başımə xəlqi ki, bipərva sölərdim mən:
Yıxıldı xaneyi-din, oldu viran, ey! müsəlmanlar!
Fəqət, əmma sözün rasti o lahuti-qiyamindən
Gözüm qorxub mənim zalim qazaqdan, ey müsəlmanlar!
Nəfəsdən düşdü vaiz, Möcüzə rüsxət verin, yaran!
O da ərz eyləsin bir neçə yalan, ey müsəlmanlar!
Dünən iftar vaxtı bir neçə dolma yedim, yatdım.
Ayıldım xabdən vəqti-obaşdan, ey müsəlmanlar!
Səməvər qaynadı, fincanı doldurdum içim, nakəh,
Xoruz tək banladı damda əzənxan, ey müsəlmanlar!
Müəzzin bəski pərt etdi, o dəm durdum ayaq üstə,
Dedim bir "Ya Əli!" çün şiri-qurran, ey müsəlmanlar!
Əlimi yaşladım pəs bir təpik vurdum səməvərdən,
Səməvər sərnigun oldu və çaydan, ey müsəlmanlar!
Qəzəbdən titrədi canım, əlimdən düşdü fincanım,
Toxundu dəmkeşə, can verdi fincan, ey müsəlmanlar!

[1], [2] - Məşhur irticaçı xanlar

EY MİRZA!

Cahanda misli yoxdur şıxşıxı almanın, ey Mirza!
Nə rusun var elə alması, nə almanın, ey Mirza!
Müəttərdir xiyarı, gərməyi, xərbuzəsi, balı,

Xüsusən xoşdu zərdaluləri İranın, ey Mirza!
Behiştə nar var, heyva var, fəqət yox püstəyi-Damğan,
Behiştədən artıcaqdır neməti Damğanın, ey Mirza!
Desən var, aç o Quranı, nişan ver, ta görək püstə.
Var hansı ayəsində sureyi-rəhmanın, ey Mirza!
Demə dəryayi-Şahə[1] xırdadır, neylər o, dünyaya?
Edər qərq aləmi bir gün suyu Şahanın, ey Mirza!
Bizim dərya, deyərlər, münkiri-mövladı, laməzhəb,
Onunçün şor olub suyu bizim dəryanın, ey Mirza!
Nə bax dəryayə, nə ənharə, nə dağə, nə səhrayə,
Fəqət eylə nəzər rəftarinə durnanın, ey Mirza!
Minər təyyarəyə, əflakı seyr eylər qaranlıqda,
Gözü görmür yeri əmma gecə insanın, ey Mirza!
Düşər çün bətni-madərdən yerə büzqalə, pəs fövrən
Yeyər süd əmcəyindən madəri-nalanın, ey Mirza!
Anan gər soxmayaydı ağuzuva hökmən o püstəni,
Tapammazdın yerin hərgiz sən o püstənin, ey Mirza!
O madər mehriban tək siz müəllimlər də peydərpey,
Soxursuz zehninə söz kudəki-nadanın, ey Mirza!
Atalıq həqqizi inkar edəmməz, etsə, vallahi,
Yanar duzəxdə əzası o şagirdanın, ey Mirza!
Çətindir fəhləlikdən dərs öyrətmək bir oğlanə,
Xüsusən zehni günd olsa həmin oğlanın, ey Mirza!
Gərək məshəl yeyə, Mirza verəndə dərsi godanə,
Budur hökmü Ərəstunun və həm Loğmanın, ey Mirza!
Çıxar canı, pozar qanı, edər divanə Mirzanı,
Dolanma yanına, söz qanmayan sibyanın, ey Mirza!
Olar asudə insan o zaman ki, can edər təslim,
Nə qədri sağsan səbr et, sıxılsa canın, ey Mirza!
Beş-altı gün sora yarpaq açar mövlər Şəbüstərdə,
Görərsən sən də, Möcüz də üzün dolmanın, ey Mirza!
Fəqət dolmadan ötrü ruzü şəb işlər bəni-adəm,
Təhəmmül eylər hər bir zülmünə dünyanın, ey Mirza!

[1]-Urmi gölü. Mövhumatçıların əfsanəsinə görə, guya bir gün həmin gölün suyu daşıb dünyanı basacaqdır.

EŞQ OLMASEYDİ

Ta var cahanda ləlü ləb, zülfi-müşkafam,
Mehtacdır təbibə cahan əhli biltəmam.

Eşq olmaseydi əql tərəqqi edərdi çox,
Lakin qalardı ac ütübba nəharü şam.
Cərrah mərhəminə tapılmazdı müştəri,
Gər yarmaseydi başını hər aşiqi-imam.
Mikrob yeməzdi ağ ciyərin binəvalərin".
Olmazdı mübtəla mərəzi-sillə xasü am.
Eşq olmaseydi, olmaz idi intinaq rəhm,
Baisdi bu müsibətə hər eşq vəssələm.
İfriti-eşq alıb ələ bir kürzi-canfəşan,
Viran edir binayi-vicudi ələldəvam.
Biganə gördü Yusifi çün, bəzmi-eşqdə,
Məcnuni-eşq aldı o məhrudən intiqam.
Məcnuni saldı çöllərə Leyla məhəbbəti
Şirinin eşqi eylədi Pərvizi ziştənam.
Vermə təbibə, falçıya pul, ey Tükəzziban,
Dərdi-cünunə yoxdu dəva, olsa çox əvam.
Eşq olmaseydi qan azalmazdı cismdə,
Olmazdı tərşi-qəlbə güriftar mərdi xam.
Ta var cahanda sibi-zənəxdan, dilbərə!
Biçarə qəlb müztəribül-haldir, müdam.

EY QIZ

Hər millət edər kəsbi-ülümü hünər, ey qız!
Biz də yaşadığ dəhrdə misli-bəğər, ey qız!

Tərk etdi cahani atan, ey mahi-lətafət,
Öyrətdi nə sənət sənə, nə elmü kitabət,
Ondan sənə miras fəqət qaldı cəhalət,
Oldun qəmi-əyyam ilə xunincigər, ey qız!

Zənn etmə qəmi qüssədən azad olacaqsan,
İqbal üzünü güldürəcəm, şad olacaqsan,
Nə qaziyə, nə haciyə arvad olacaqsan
Ki, kef çəkəsən, qəsrə şamü səhər, ey qız!

Dövlətlini dövlətli alar, yoxsulu yoxsul,
Örtər hacı qızlarının eyblərini pul,
Nə səndə hünər var, nə bir ayinə, nə ustul,
Nə fərş, nə səccadə nə simü nə zər, ey qız!

Bir boynuyoğun qanmaz olur ər sənə mütləq,
Leyki sənə yar olmaz o biirz, mühəqqəq,
Zira ki, o namərd, o frumayə, o alçaq,
Almış, boşasın sən kimi çox bipədər, ey qız!

Vəqti ki, sönər atəşi-nəfsi o ləinin,
Bu "mərd" qabırğasın əzər tazə gəlinin,
Tapdar, deyər: Ey cında, həlal eylə kəbinin!
Rəhm eyləməz hər giz sənə o nərrəxər, ey qız!

Axırda boşar molla ki, kəsmişdi nigahın,
Fövrən qovar evdən səni o, püşt-pənahın,
Əflakə çıxar şamü səhər şöleyi-ahın,
Ol gün ki, uşaq tərponi, qarnın şişər, ey qız!

Getdin ora bircanlı, qayıtdın ikicanlı,
Dərdin bir idi, indi min oldu, a zavallı!
Qızlar oxusun, olsun əqilli və kəmallı-
Möcüz deyər,-əmma, sizə etməz əsər, ey qız!

EY RƏİYYƏTLƏRİN PƏRƏSTARI!

Ey rəiyyətlərin pərəstarı,
Verməyin məst əlinə huşyarı!
Borcuna çıx firəngi-bidini,
Hakəza ingilisi-biarı.
Sülhü təxirə saldı mais-keş
Amerika rəisi-xunxarı.
Yengi dünyanı tarümar eylə,
Qalmasın yer üzündə asarı.
Bax, gec toğluri fələk mən ilə,
Söyürəm gündə çərxü-dəvvarı.
Necə mən səbr edim, küfür deməyim,
Buğdanın yüz tüməndi xalvarı!
Çün Dadaşbəy suvar olar ulağa
Misli Teymurləng tatarı.
Ehtiyat eylərəm cəfasından,
Gəzirəm qorxa-qorxa bazarı.
Püşti divari eylərəm səngər.
Eşidəndə sədayi-pakarı.
Gözlərin zilləyir o yan-bu yana,

Bilirəm axtarır məni-zarı.
"Getmə, dur!"-əmrini verəndə Səfər,
Qaçıram Qələbağa çaparı.
Bilirəm, gər keçə yaxam əlinə,
Deyəcəm, ver hesabi-tumarı.
Keyf-əhvalımı sual etmə,
Nə deyim, çox çətindi izharı!
O ki, bağımdı, yoxdu bir zəngil
Göy üzüm, əskəri və dizmarı.
Qurudu mövləri susuzluqdan,
Sərnigun oldu cümlə əşcarı
Satmışam evdə hər nə var, hətta
Çaydanı, istəkanı, səmvarı.
O ki, əşari-abidarımdır,
Sataram, gər ola xiridarı.
Lakin İranda, sən özün bilisən,
Şərə verməzlə bir ovuc darı.
Hələ getsin dolanmasın yanıma,
Səfərə tapşırın, sizi tarı,
O qədər xahiş eylərəm sizdən
Boşlayın bəndeyi-günəhkarı.
Həqq, görüm, nəgəhan bələlərdən
Hifz qılsın cənabi sərkarı.

ETİBARIM VAR

Nə lirəvü nə mənatü nə pənchəzarım var[1],

[1]-Beş qran (təxminən bir manat).

Piyalə ver mənə, saqi, gər etibarım var!
Nə kətdiyəm, nə şəhərli, nə malikəm, nə qulam,
Nə gərməyim, nə xiyarım, nə zəhrimarım var.
Nə kəfşduz, nə muzdur və nə palanduzəm,
Nə başlıgım, nə palanım, nə girdü varım var.
Nə bəngiyəm, nə pəlakeş, nə şirəkeş, nə filan,
Nə bəbiyəm, nə təbii, nə çarü yarım var.
Qənaətimlə keçinnəm bə qədri-imkan mən,
Bərayi inki, nə Bitlum, nə Şindəvarım var.
Nə Köşkəran, nə Qiriri, nə Zəncəbilabad,

Nə Nogahan, nə Əmiran, nə qoşalarım var.
Hacı naharə edib meyl küftə və kuki,
Fəqət mənim nə kəbabım, nə bal naharım var.
İçində kəssəyi, daşı, filani-bəhmani,
Qərə-qürə, acı, şor, nani-kəməyarım var.
Nə xüms mən, nə zəkətəm, nə yaşılam, nə səfid,
Nə zakirəm, nə səsım var, nə şivəkarım var.
Nə kudəkəm, nə müəllim, nə dəftəri, nə qələm,
Nə imtəhan günü ətfali-şərmsarım var....
Yaxın gə, qorxma, nə əfsünkərəm, nə əfixan,
Nə əqrəbəm, nə ilanəm, nə şahmarım var.
Nə hakiməm, nə mübaşir, nə silləyəm, nə yaman,
Nə nökerəm, nə qulaməm, nə abizarım var.
Nə rəyətəm, nə şahənşah, nə miri-xalisəcat,
Nə məlçəim, nə pənahım, nə qəmküsarım var.
Nə qolçomaq və nə aciz, nə də ki, ərbabəm,
Nə qorxaram, nə çəkinnəm, uca divarım var.
Əgər varındı sənın xeyli nüğrəvü zəhəbün
Mənim də kətdə tələbkəri-bişümarım var.
Əgər varındı sənın yari-mahi rüxsarın,
Mənim də bir başı daz, əqli az nigarım var.
Açanda ağzını-filfövr beş ədəd sillə.
Fəqət qabırğasına on təpik qərarım var.
Eşikdə xəlq ilə çox yaxşı eylərəm rəftar,
Vəli, gələndə evə xeyli darra-darım var.
Suvay şərr xanım görməyibdi məndən xeyr,
Səhabi-qəht kimi bircə xarra-xarım var.
Mən ona hər nə cəfa eyləyəm, dəvam eylər,
Talaq verməyə çün əldə ixtiyarım var.

EY VİLHELM![1]

[1] - Almaniya imperatoru

Getdi əldən hər nə varsa, mamələk, ey Vilhelm!
Qalmaqəd evdə məgər qəlbir, ələk, ey Vilhelm!
Binəva məxluqə bir damcı yağış yağdırmırı
Zülm cövrindən sənın çərxi-fələk, ey Vilhelm!
Qiyməti-buğda tərəqqi eylədi gündən-günə,
Səkkiz əbbası tutur səkkiz çörək, ey Vilhelm!
Diş dayanmaz qarşısında, çünki hər bir batmanın

Daş, kəpək vardır içində bir çərək, ey Vilhelm!
 Bu qədər qan eylədin bəsdir, kifayətdir, balam!
 Əl götür, şittənmə, az qəddarə çək, ey Vilhelm!
 Gün uzun, külfət oruc, döyməc ilə keçmir əməl,
 Rizəküftə, həm kabab istər ürək, ey Vilhelm!
 Möcüzü-bəxtiqəranın hər nə gəlsə başınə,
 Hamısı səndəndi, "ləiallah lək", ey Vilhelm!
 Bir sürü xırda uşaq var evdə, üryan, latü-lüt,
 Qüdrətim çatmır alam bir top qədək, ey Vilhelm!
 Tifli-məsumi qucağımda apardım bəzzaza,
 Vermədi bir önlük ilə bir ləçək, ey Vilhelm!
 Bir qəpik borc vermir istambulçuya tiflisçilər,
 Əskinas var hər birində bir ətək, ey Vilhelm!
 Mərhəmət asari yox dövlətlilərdə mu qədər!
 Varlıdan mümkün deyil pul istəmək, ey Vilhelm!
 Bağımız, bostanımız od tutdu yandı, səhlidir,
 Varlılar bir şüribə su vermir içək, ey Vilhelm!
 Su içəndə lənət eylər Şimrə su tacirləri,
 Özləri zülm eyliri ondan qəşəng, ey Vilhelm!
 Qalibi-biruhə bənzər bimürüvvət əğniya,
 Xəlqi şirinkam edərmi boş pətək, ey Vilhelm!
 Sülh baş tutmur, işin rast getməyir, aya nədən?
 Həq yanında bir günahın var, demək, ey Vilhelm!?
 Bəlkə, oğlan, qırxdırırsan saqqalı, ondandı bu,
 Çünki etməz fasiqə allah kömək, ey Vilhelm!
 Tünbətün, saqqalı qırxdırmaq zərəfətdir mægər,
 Hər tükündən sallanıb yüz min mələk, ey Vilhelm!
 Nə bağında bir ərik, nə var cibimdə bir qəpik,
 Maliyat istər mübaşir, neyliyək, ey Vilhelm?
 Pul vüsul olmaz bu il divanə məndən bir şahı,
 Vursalar lüt canıma yüz yol kötək, ey Vilhelm!
 Bu orucluqda xilas olduq Dadaş bəydən, əcəb.
 Gətirdi bildir başımə yüz min kələk, ey Vilhelm!
 Payidar olsun cahən içrə demokrat firqəsi,
 Ta nə qədri vardı dəryadə nəmək, ey Vilhelm!
 Borc verən yox, qüvvətim yox işləyəm, bəs neyləyim?
 Qəndü çay lazımdı, həm nanü-nəmək, ey Vilhelm!
 Mən hacızadə necə batman beli şişlim yerə,
 Qoluma lazımdı bir qalın dirək, ey Vilhelm!
 Şer yazmaqdan ibarət bir matahım var mənəm,
 Ona da iranlı verməz bir qəpik, ey Vilhelm!
 Bir-birinə çalxadız cümlə cahənı hər biriz,
 Başuza yığdız beş-on min bic, dəbək, ey Vilhelm!

Ay balam, əl çəkmişiz xəlqin yaxasından niyə?
Sən, bic oğlu bic, haramzadə firək, ey Vilhelm!
Bir gün eylər zalimi ədli-ilahi dəstigir,
Bax, əgər binadi-səndə mərdümək, ey Vilhelm!
Türk ilə rusi bərişdir, ingilisi at gedə,
O qəbul etməzsə, filiari-dərək, ey Vilhelm!
Nikalay zülm eylədi, buldu cəzasın aqibət,
Gör necə zindanda qalmış çar-çək, ey Vilhelm!
Taxtövü tabut edər bir gün sənin də ruzigar,
Kimsəyə rəhm etməz o zalim fələk, ey Vilhelm!
Möcüz hər vaxt ciblərin yoxlar, görər boş, damcılar
Gözlərindən yaş, bə sapi mərcimək, ey Vilhelm!
Qızların, oğlanların boğsun görüm xirnek sənin,
Ya aparsın hamısın birdən çiçək, ey Vilhelm!

EY YAR!

Buz üstə qoyma qədəm, sən, aman, aman, ey yar!
Təvəqqüf eylə gəlim, getmə, dur, dayan ey yar!
Təəmmül eyləmə, bas keç, səni ağan canı
Ki, eyləməz gözü rəncidə pərniyan, ey yar!
Bahar çox əzilir, eylə bir xəcalət onu,
Bahari hüsnüvü ver bir ona nişan, ey yar!
Beş-altı il səni əyləşdirib qucağında
Səbahü şam, nə xoşbəxt imiş anan, ey yar!
Danış, görüm, necə bülbül ötər gülüstənda,
Danışmasan edərəm ney kimi fəğan, ey yar!
O gül dəhanini görməkdi aşiqin qəsdı,
Əgər yaman deyəsən razıyam, inan, ey yar!
O ağ biləklərə lazımdı bir qızıl biləzik,
Vəleyk olmasa ət, qaynamaz qazan, ey yar!
Hüseyni-kürd kimi güclü bir cavanəm mən,
İnanmısan, ver əlin, eylə imtəhan, ey yar!
Əlimdə oynadaram mən səni şamamə kimi,
Cibimdə yoxdu fəqət bir ədəd qran, ey yar!
Ki qorxuram səni bir piri-natəvanə verə
Atan-anan bəxətri cıfeyi-cahan, ey yar!
Səni o pir edə məmnun-bu qeyri-mümkündür,
Saqın, qaçırmasın əqlin zəri tuman, ey yar!
Açanda mətləbi sən bir bəhanə saz eylər,
İnanma sözlərinə, bil, deyir yalan, ey yar!

Gəhi, deyər, başım ağrır, gəhi qıçım gecələr,
Görəndə şövqi-həvəs səndə hər zaman, ey yar!
Nağıl deyər sənə hər şəb, bəcayi busi-kənar,
Başın, qulağın edər dəng o dastan ey yar!
Zər istəsən ona get sən, ər istəsən mənə gəl,
Sözüm səhihdi, nə tərlə, nə bir utan, ey yar!
Nə sil var ciyərimdə, nə zəf qəlbimdə,
Nə şüriyəm, nə qumarbaz, nə bəy, nə xan, ey yar!

FƏRAQİ DUSTAN

Soruşma halimi, naraziyam çərxi sitəmgərdən
Ki, dur etmiş sənin ayineyi-hüsnün bərabərdən.

Düşəndə yadimə, yaran, Mahmudəl-xisal, hər gün
Axar qan çeşmə-çeşmə fikrimə qəlbi-mükəddərdən.

Fəraqi xəlq edən zalim deyildi, kim deyir, haşa!
Onu məndən sual eylə, soruşma əhli-minbərdən.

Fəraq eylər cigər parə, sızıldar qəlbi-biçarə,
Fəraqi-dustan bədtərdir zəxmi tirü xəncərdən.

Yenə dərxatir etdi Möcüzü Bəhramiyü Azad,
İlahi, sən onu məhfuz qıl cümlə bələlərdən.

Qucaqlar dizlərin, gahi, əyir göz-qaşını bəzən,
Belə məlum olur hərgiz deyil razi Şəbüstərdən.

GÜNEYLİ!

Varmı xəbərin sənin, bəxti qarə güneyli,
Tazə məmur gəlibdir genə bura, güneyli!
İki min fəhlə istər dövlət əhli-Güneydən,
Versin çörək-çirağın, salsın yola güneyli,
Fəhlələr gedir şəhrə alsın ələ külüngü,
Təbrizliyə qayırsın rahi-konka güneyli.
Pulu verib güldana, tirmə-zəri yorğana,
Şəhər milyanerləri olub gəda, güneyli.

Məmurlar şərqi söylər, bağlar ağaca xəlqi,
Belə rəvayət eylər Kösün xala, güneyli.
Aldılar odun pulu altı yüz tımən qışda,
Əz bərayi-qoşuni-Şərəfxana[1], güneyli.
Ağalar, rövzəxanlar, vermir höccət yazanlar,
Qarayaxa üçündür hər bir cəfa, güneyli.
Həmmalın[2] bir ucunu o da qoysun çiyinə,
Özün neçin kənarə çəkər ağa, güneyli?
Hələ nəyin görmüsüz bu dərdi-bidəvanın?
Göz yaşuvuz qurumaz, bundan sora güneyli!
Zakoni qaldı zində yer üzündə Leninin,
Əgərçi özü öldü, geydik qara, güneyli!
Nə Tiflisə səfər var, nə şəhri-İstambula,
Nə vətəndə çörəyi! Getsin hara güneyli?
Siz urusca oxuyun, həm də mahud toxuyun-
Gəlir bu səs səmadən, getsən hara, güneyli.
Axund qoymaz milləti elmi-maşın oxuya,
Necə mahud toxuya bar ilahə, güneyli?
"Zərbə Zeydi-Əmrə"[3] gündə bizə oxudur,
Vaiz qoymaz oxuya coğrafiya güneyli.
Elmi-təyyarə vardır "Nəmuzəc"[4]kitabında,
Otuzuncu babında, bax bir ora, güneyli.
Hübbi vətən hədisin mənasın anlamırsan,
Vətən, vətən deyirsən, sübhü məsa, güneyli.

[1] - Urmi gölünün şimalında kənd

[2] - Dirək

[3], [4] - Ərəbcə qrammatika kitabları

GƏLİN

Bu xırda qız necə getsin ərin yerin salsın?
Tükəzzibanə dedim: Vermə, qoy hələ qalsın!
Tükəzziban dedi: Qız məzhərül-qərayibdir,
Oruc-namaz ona doqquz yaşında vacibdir,
Əgər bu sinnidə qız bilməyəydi eşq nədir,
Oxurdu siğeyi-əqdi qıza o molla Qədir?
Axund, Tari, peyəmbərmi çox bilir, ya sən?
Dedim: Bəli, belədi, ey Tükəzziban, əhsən!
Məni çün eylədi sakit cavabi-qanuni,
Toy eyləyib, ərə verdim, qızım Hümayuni.

Onu gecə yola saldıq, bəli, çox ağlaşdıq,
 Xoruz banına kimi söylədik, çubuqlaşdıq,
 Gecə nə vaxt idi bilməm ki, qapı səsləndi,
 Tükəzziban dedi: Dur aç ki, yengələr gəldi.
 Qapı açıldı, gəlib yengələr oturdu yerə,
 Tükəz dedi: Xalacan, oldumu həməən fəqərə?
 Xala verib hərəkət başına beş-on dəfə
 Dedi: Qızım, nağılım var sənə beş-on səhfə.
 Müşatə əl-ələ çün verdi qızla damadi,
 Müşatə çıxdı, pəs aşıq qapını bağladı.
 Beş-on dəqiqə ki, keçdi ucaldı bir nalə,
 Zavallı qız çığırırdı misali büzqalə.
 Çəkirdi nalə, deyirdi: Gəlin məni aparın,
 Ötür məni, gedirəm evmizə, səni tarın!
 Qapı açıldı bu əsnadə səslənib damad
 Deyirdi: Gəl, ana, ehsan evin ola abad!
 Qızı götürdü əl üstə misal bir qundaq,
 Deyirdi: Bir nəzər eylə, bu aldığın mala bax!
 Ana deyirdi: Bala, səbr ilə bişər halva,
 Qucaqla, bas yerə, vermə qulaq bə vaveyla!
 Qızı qoyub yerə daməd, annası aldı,
 Kəməli-şəfqətilə boynuna qolun saldı.
 Deyirdi: Qız da qaçarmı ərus otağından?
 Öpürdü gahi üzündən, gahi dodağından.
 Qızı qucağa alıb qeynana deyir: Kiş-kiş,
 Və doldurub cibinə baldızı noxud-kişmiş,
 Nə kiş-kişə, nə noxud-kişmişə baxır bifəhm,
 Ayaqların yerə tapdır, deyir ki: Mən gedirəm!
 Bu sözlər eylədi mən binəvanı divanə,
 Nəs ağzıma gələni söylədim Tükəzbanə.
 Tilu etdi günəş, düşdü qəlb taqətdən,
 Dedim, durum yatım, azad olum xəyalətdən.
 Tükəz də yengələr ilə məən çıxıb getdi,
 Sevindim öz-özümə ki, o getdi, söz bitdi.
 Qolu-qıçı uzadıb, başımı mütəkkəyə
 Qoyanda, qapını şiddətlə döydü həmsayə.
 Dedim: Nə var? Dedi: Qız-başaçıq, ayaqyalın
 Qaçıb gəlib bizə, dinmə, səni imami-Hüseyn!
 Dedim: Kötək atanın həqqidir, nəinki qızın,
 Günahı yoxdur o məzlumənin, bilirsən özün.
 Gedib gətirdi qızı, leyk xeyli pəjmürdə
 Gözü şişib, saralıb arizi, dilazürdə.
 Yetimilər kimi boynun əyib, pərişanhal,

Qucaqladım, dedim: Ey novnəhal, hüznü mələl!
 Nə səndə vardı qəbahət, bala, nə ananda,
 Libasi-şəri geyindi cəhalət İranda;
 Sözün deyəmmədi azadə anlayın qismət,
 Cəhalət eylədi İrani mərkəzi-bidət!
 Dərhaləti ki, nümuv etməyibdi püstani,
 "Kəbirdir"-dedi bir tiflə, verdi fitvaniq.
 Oxudu siğeyi-əqdin axund bipərva,
 Səğiri eylədi bir kəllə qənd üçün kübra.
 Dedi: Salın kəfəni boynuza, deyin şaxsey!
 Qafani parçaladı xəlq, söylədi vaxsey.
 O çıxdı mənəbərə çak eylədi giribanın,
 Cəhalət eylədi bərbad Möcüzün canın!

GENƏ

Otu qoy başınə, saqi, sən o qəlyanın genə,
 Sakit əyləşmə, gözüm, aç ləli-xəndanın genə!
 Bivəfa canan mənim müddətdi gəlmir yanıma,
 Arizu eylər könül vəslin Tükəzbanın genə.
 Yüz qədəh çay içsə insan, çəksə yüz siqar həm
 Yol tapar qəlbə qəmü ənduhi dünyanın genə.
 Dərdi-hicranə dəva yoxdur cahanda qeyri mey,
 Şad edər mey qəlbini dünyada insanın genə.
 Bəndə meydən, sən vətəndən dəm vurursan müttəsil,
 Vəqeyi-Səlmas[1] edər təzyiq vicdanın genə.
 Çox da sən övqatimi təlxi etmə, get, mən neyləyim,
 Qarət olmuş xanəvü dükkani Dilmanın genə.
 Əhli-Səlmasə dedim: Vurmayın ülküc ol üzə!
 Girdilər dükaninə imansız ustanın genə.
 Üzlərin qırxdırdılar, saç qoydular alman kimi,
 Gəldi bəs dəryayi-qəhri cuşə yəzdanın genə,
 Görmüşəm bir xabi-vəhşətnak, saqi, qorxuram,
 Cəm ola başına kürd İsmayıl ağanın genə.
 Etmə təbdili-qiyafət, çıx yola ondan sora,
 Düryəni qoy başuva, gey köhnə tumanın genə.
 Bağlayıb qəddarəni soyğunçu qardaşlarımız,
 Qarət eylər oğrular bərkün müsəlmanın genə.
 Şurişə bais nə təxiri məvacibdir, fəqət
 Görsənir bir başqa şey altında yorğanın genə.
 Bilmirəm verməz niyə maliyyə həqqin ləşkərin,

Əzməli növki-qələmlə başın əyanın genə.
Varlı bilməz yoxsulun halın, xudaya, səndəmi?
Sən bilirsən yaxşıraq hali-pərişanın genə.
Taziyə "Tut" əmr edər, fərman verər dovşana: "Qaç!"
Var bu işdə barmağı xəllaqi-yektanın genə.
"Zalimi sevməm" deyirsən, doldurursan kisəsin,
Artırırsan izzətin, yarəb, niyə xanın genə?
Çox sözümdür sənənin barəndə, amma qorxuram,
Küfrümü imza edər fitvası mollanın genə.
Hey təvəllavü təbarradən deyər birəhm axund,
Sındırır hər gün qabırğasını o, Zəhranın genə.
Mahi-matəm gəldi, verdi rovxətanlar səs-səsə,
Dadü fəryadı ucaldı əhli-İranın genə.
Didə giryan, sinə üryan, pa bürəhnə, baş açıq,
Düşdü millət arxasınca sinəzənxanın genə.
Xəncəri-xunrizi verdi Şimr əlinə* növhəgər,
Qəsdə var qanın tökə Şahi-şəhidanın genə.
Ey ciyər, çıx sinədən, tərki eylə İran mülkünü,
Bimürüvvət gözlərin istər içə qanın genə.
Saqiya, zənn etmə yoxdur təkyələrdə çayımız,
Xərqi var hər gündə yüz minlərlə ehsanın genə.
Möcüza, atidəki beyti uca avaz ilə
Söylə əyanə, sənənin möhkəmdir imanın genə:
-Ey siyəhpuşani-millət, bir kəsin qəlyan səsən,
Dinləyin bir ərzi var mərzi-süxəidanın genə.
Neçə kəs üryan gəzirdi küçələrdə binəva,
Lütü naməhrəm yeri biçarə üryanın genə.
Başını yarmış, azalmış qanı, yaz sən, ey təbib,
Vur beş-on iynə qoluna Kəblə Qurbanın genə.
Mənfəət verməz təbibə alimü kamil kişi,
Canı sağ olsun cahanda cahil oğlanın genə.
Ey bizə insan deyən, gəl bir "oyun meydanına",
Qanlı köynəklər gəzir dövrün o meydanın genə.
Biz hamam qovmik ki, görmüşdün yüz il bundan qabaq,
Fərqi yoxdur bizdə can ilə badımcanın genə.
Afərin iranlıya, səd afərin iranlıya,
Kisəsin məmlüvv edər isapərəstanın genə.

[1] - Səlməs şəhərinin 1919-cu ildə quldurlar tərəfindən talan edilməsinə işarədir

Qəm çəkmək ilə meyli-təbiət ələ gəlməz,
Təsbih çevirməklə şəriət ələ gəlməz.
Bir dürri-giranmayədi namusü şərəfət,
Zəhmətsiz, əzizim, o şərəfət ələ gəlməz.
Namus üçün aləmdə nə qədri tökülüb qan,
Namus gedəndən sora qiymət ələ gəlməz.
İsmət arama zümreyi-əsrar çəkəndə,
Axtarma ki, tiryakidə qeyrət ələ gəlməz!
Qaçmaqdan ölüm yaxşıdı sərdari-qəyurə,
Sərdar cünun olsa-qənimət ələ gəlməz.
Cəhlilə qədəm basma tilismati-cəhanə,
Elm olmasa, müftahi-fəzilət ələ gəlməz.
Saqi, məni məsmum elə; mütrüb, dur əyağə,
Sənsiz, gözəlüm, zadi-fəzilət ələ gəlməz.
Möcüz, demə: Divanəyə lazım deyir zəncir;
Bu sürət ilə etsə əzimət, ələ gəlməz.

GƏRƏK!

Saqiya, əhli-savad olmaya övrətdə gərək,
Bilmiyə, anlamaya, yazmaya əlbəttə, gərək!

Tələbi-elm edib fərz peyəmbər dişiyə,
Lakin axundlar atıbdır bu hədisi eşiyə,
Nameyi gəlsə ərindən, oxuda yad kişiyə,
Verə naməhrəm ilə baş-başa xəlvətdə, gərək.

Məsləhət bilmir axund dərş oxuya canbacılar.
Yazmıya, oxumuya, neyliyə bəs xanbacılar?
Yığışa bir yerə, dəstan deyə nadan bacılar.
Olmuya söhbəti-elmiyyə bizim kətdə, gərək.

Sirri allah bili gər övrət ola əhli-savad,
Şərri-ədadən edər hifz onu noki-midad,
Lakin ağa buyurur ki, qala cahil arvad,
Sirrin əğyarə deyə vəxti-kitabətdə, gərək.

Eybi yoxdur danışa hərzə və ya qeybət edə,
Namə yazdırmaq üçün xaneyi-əğyarə gedə,
Dura orda, qulağı bir para sözlər eşidə,

İftiragulər ilə cəng edə saətdə, gərək.

Xabi-qəflətdən ayıldı hamı, biz yuxlamışıq.
Nədir illət, görəsən, biz belə sarsaxlamışıq?
Elmi dəfn eyləmişik qəbrə, əza saxlamışıq,
Ağlayaq sübhü məsa biz bu müsibətdə, gərək.

Bir nəfər istəyə irşad edə əhli-vətəni,
Deyə: Geymə kəfəni, qoy yerinə qəddərəni.
Dəxi İranda dura bilməz o şəxsi-mədəni,
O havadari-vətən can verə qürbətdə, gərək.

Səbr yoxdur, bu yetər misli firəng etməliyik,
Yəni əfsanəpərəstan ilə cəng etməliyik,
Cəhl mikroblarına ərsəni təng etməliyik,
Çareyi bu mərəzə eyləyək əlbəttə, gərək.

Nur-ürfan-ədəb düşməsə övrət üzünə,
Analar elm ilə ta verməyə ziynət özünə,
Qalar övladımız həsrət mədəniyyət üzünə.
Möcüzün fikri budur: fikr edə millət də, gərək!

GEDƏR

Hər işdə bir ümid ilə insan yaşar, gedər,
Nikü bədə baxılmasa, hər iş aşar, gedər.
Var ixtilaf təbidə, əxlaq bir deyil,
Hər kəs bir özgə iş dalısınca qoşar, gedər.
Asan deyil, inanmayın aləmdə bu sözə,
Ötrətlə ər keçinməsə asan, boşar gedər.
Məcruh sorma ki, açıb əşar rövzənə
Ari, əsəl sınıq qaba qoysan daşar gedər.
Dünya seyrəghdır, hər kəs gələr, gəzər,
Bir nik-nam qalsa qalar, simü zər gedər.
Var ittilai Möcüzün əsrar xilqətə,
Əsrarə vaqif olmayan, əlbət, şaşar gedər.

GÜNDƏ

Bahar olar, bəzənər səhni-gülüstan gündə,
 Gülün budağın edər bülbül aşıyan gündə.
 Qoyun-quzu qarışar bir-birinə səhradə,
 Qaval çalar, su içər, kef çəkər çoban gündə.
 Vəli, zamanə sitəmkar olub nə müddətdir
 Bahar güllərin eylər fələk xəzan gündə.
 Bahar olardı bahar ol zaman ki, vəqti-nahar,
 İçərdik aş və yeyərdik doyunca nan gündə.
 İkinci çağı salırdıq atəş səmavərə,
 Xüroc edərdi göyə bürcdə duman gündə.
 Xoş ol zaman ki, səmavər çalardı sazü kaman,
 Girərdi məclisə, oynardı istəkan gündə.
 Beş-altı cür çayı məmzuc edərdi bir-birinə,
 Basardı çaydan ol yari-mehriban gündə.
 Xoş ol zamana ki, dəyirmandan un gələrdi evə,
 Uşaq-böyük sevinərdi o şadman gündə.
 Hücüm edirdilə mətbaxə bir sürü övrət,
 Əcəb qiyamət olardı çörək yapan gündə.
 Yeyərdilər tərəyi-şirbirinci, dolmanı,
 Olardı hər birinin xərci beş qran gündə.
 Xanım ki, bilməz idi qədrin ol zaman çörəyin,
 Verərdi yolçuya bir dəstə o haman gündə.
 Pişik tənəvül edərdi doyunca, dinməzdi,
 Xərab edərdi beş-on danəsin siçan gündə.
 Xoş ol zaman ki, qəmi-ruzigari bilməzdi,
 Gedərdi canibi-həmmamə Gülxəzan gündə.
 Xoş ol zaman ki, deyərdi, gülərdi, oynardı,
 Yaxardı qaşına vəsmə Tükəzziban gündə.
 Çəkərdi ənniyi rüxsarinə o sübhü məsa,
 Düşərdi xatirimə kureyi-Livan gündə.
 Vəli, zamanə edibdir üzün qara indi,
 Cəməli-dilbəri saqqal basıb yaman gündə.
 Ər ilə övrət arasında bir məhəbbət var,
 Vəli, bu şərt ilə ki, qaynaya qazan gündə.
 Kasıb düşəndə ər-övrət döşəllə bir-birinə,
 Olulla əlbəyaxa misli-pəhlivan gündə.
 Amandı, övrət ilə yol gedin, aman, kişilər,
 Acığı tutsa vurur bir qalax ziyan gündə.
 Boyun əyə kişi ya övrətə həmişə gərək,
 Və ya ki, sındıra bir dəstə karvaşan gündə.
 Qoca kişiyə cavan övrətin sözü tutmaz,
 Bağışlaya ona gər bir zəri tuman gündə.
 Kişi ki, istiri övrətlə sazü baz olsun,

Gərək tədarük edə bir neçə yalan gündə.
 Görüm bu mərəkənin baisi zəlil olsun
 Ki, altı aydır olur göz yaşım rəvan gündə.
 Gəlir-hara gedirəm boşlular, hərəmzadə
 Dalımca güllə kimi ol filan-filan gündə.
 Dedi: Tez ol, mənə pul ver! Dedim: Pəki, verərəm?
 Dedi: Nə vəqti? Dedim: Gözlərin oyan gündə,
 Görüm boraniyə həsrət qala o baqqalı
 Ki, eylədi gərənin qiymətin giran gündə.
 Bahadi qiyməti hər bir zadın günü-gündən.
 Çəkir beş-altı şahı üstünə soğan gündə.
 Mübariz istədi səbzə, təbərzə, dizmari,
 Bombardıman elədi xəlqi gərmiyan gündə.
 Şücaüddövlə kimi alça hökm edər xəlqə,
 Ərik fəqirə verər zorini nişan gündə.
 Qulami-həlqəbəguşəm o məğzi-badamə
 Ki, sayəsində gəzir pirü həm cavan gündə.
 Dedim; Fələk, nə ucuzdur cahanda, söylə mənə,
 Ki, onla bəslənə bu cani-natəvan gündə?
 Ucuzdu bircə,-dedi,-şiyyəi-Əli qani,
 Axır Araz kimi səhralərə bu qan gündə!
 Çətin çıxar bahalıqdan bizim xəri-lağər
 Ki, mal olur tümənə bir çuval saman gündə,
 Gəlin, gedək, kişilər, bu cahani-fanidən
 Ki intizar çəkir huriyi-cinan gündə.
 Və leyk qəht-qəla, qorxuram, sərayət edə,
 Behiştə də, ki gedər bunca karivan gündə.
 Xudanəkərdə, yolu düşsə baği-rizvanə,
 Nə qədri zad ola aclar yeyər haman gündə.
 Əgər ki, çoxdu ölü, yoxdu xeyri-xeyratı,
 Fəqir öləndə oxur müftə rozəxan gündə.
 Yezid bir dəfə vurdusa Şamda, mərsiyəxan
 Ləbi-imamə vurur çubi-xeyzəran gündə.
 Əcəb zəmanədi, molla satar əmmaməsini,
 Girov qoyar tumanın, çay içər yavan gündə,
 Xoşa səadətində bu zamanda gorkanın,
 Basır məzarə beş-on zarü natəvan gündə.
 Əya, fələk bu rəvadır ki, mən yatam gecə ac,
 Doyunca meyl edə şorba qəbirqazan gündə?
 Cahanda neyləmişəm bilmirəm mənə müztər,
 Soxur ayağımə zor ilə bir tikan gündə.
 Qəribə şeydi, fələk, mürdəşuri şad eylər,
 Mənə mükəddər edər rüzü şəb cahan gündə.

Yetişdi mahi-mübarək, nə yağ var, nə düyü,
Oruclucum, oxuyum mən necə Quran, gündə?
Xoş ol zaman ki, alardım kefim nə istərdi,
Uşaq kimi sevinərdim oruc tutan gündə.
Bu il oruc tutan olmaz, namaz qılan hərgiz,
Əbəs yerə o müəzzin verər əzan gündə.
Bir-iki kişmiş atar ağzına şəbüstərli,
Çəkər beş-altı çubuq əhli-Şamqazan gündə.
Dedim təbibə: Oruc tutmağın əlacı nədir?
Dedi ki: Vardı bunun xərci beş qran gündə.
Dedim ki; Vilhelmin bığlarına and olsun
Ki dörd qran aparır xərci-çaydan gündə.
Sayanda ponzasına altı ağ qran qəndin
Qovun kimi cırılır qüssədən daban gündə.
Verəndə on şahi bir zərrə çayə, ey Möcüz,
Deyirəm ingilisə əlli min yaman gündə!

GƏRƏK!

Ey cəməət, deyirəm mən sizə Mirzalı gərək
Əkə bağında ərik, alma və şaftalı, gərək.

Gedə biçinə, ilan sanca qıçın sübhü məsa,
O çəkə zəhməti, mən müftə yeyəm bal əmma.
Qorxuram anqıra, şillax ata, palanı sala,
Malı axurda hifz etməli noxtalı gərək.

Bənzədin başızı, ey qovmi-dəqa, daş kələmə,
Qoymayın babıları əl vura çubi-ələmə.
Başım ağrır, demişəm altı saat bir qələmə
Doldurum töyləyə hər gün iki yüz malı gərək.

Çünki mizani-şəriət əyilir bir qıl ilə,
Əl-ələ verməyin, ey müxlisi-mən, cahil ilə,
Sinəzən daxil ola məscidə gər kakil ilə
Vurasız şiddətilə başına manqalı, gərək.

Demirəm mən sizə ey qovm ki, baş olmayacaq,
Demirəm mən sizə sari şilə, aş olmayacaq,
Dəstəbaşı və ələmdar tərəş olmayacaq,
Deyirəm mən sizə: hökmən qoya saqqalı, gərək.

Üzü tüksüz gədələr söyləməsin: ya vələdi!
Ətr vursa donuna, ya bığına, hərmələdi.
Sinəzənxan olanın şərti-şiruti belədi,
Payinə giyməyə həm givəyi-mitqalı, gərək.

Novhəxan qoymayacaqdır cibinə ayna-daraq,
Səsi xoş, surəti xoş, novhəgərə vermə qulaq,
Üzü çirkin, yaxası çirk, səsi də misli ulaq-
Sinəzənxani-Şəbüstər belə olmalı, gərək.

Novhəxanın başı tüksüz, döşü qıllı olacaq,
Misli xərbuzə dabanı cırılıb ayrılacaq,
Tərini həm burunu əl və ətəklə siləcək,
Çünki mömin kişinin olmaya dəsmalı, gərək.

Köhnə tas, köhnə hamam ilidi, dindar, bu gün,
Qoymayın köhnə hamamı yıxa "jonlar" bu gün.
Heç bilirsiniz nə deyir Möcüzi-xunxar bu gün-
Oxudaq, başa salaq fəhlə və həmmali, gərək.

Elm saxlar, o deyir: məzhəbi, dini, vətəni,
Cəhl ilə eyləməyin xəstə o nazik bədəni,
Misli şeytani-ləin tovlar Hüseynü Həsəni,
Çıxadaq kənddən o məlun qırışmalı, gərək!

GƏLƏ

Qeyri mümkündür səlamət un dəyirmandan gələ,
Ya gülü reyhan iyi xari-müqilandan gələ.
Müqtədir söylər mənə, fərman gəlib Tehrandan,
İştə bu daşdan keçər, hökmi ki, Tehrandan gələ.
Ağa Abdulla deyir ki, bəstəəm Təbrizə mən!
Almayın hökmi gərək Təbrizdəki xandan gələ.
Tövcuzu aldı mübaşir, gər inanmırsız mənə,
Eyləyin təsdiq o fərmani ki, İrandan gələ.
Qeyd olundu əmqızın adı sicilli-dəftərə,
Atılıb düşmə, əgər kağız Tükəzbandan gələ.
Ey Əsəd, aç başuvu, vallah bu fərdimdə gərək
Bangü fəryadun qulağıma Çuxurxandan gələ.
Zaye etmə vaxtunu, vermə qulaq hər bir səsə,

Annamaz əfham-həram o səs ki, qəlyandan gələ.

GƏL BAŞIM ÜSTƏ!

Saldı ayaqdan aşiqi, ey yar, firqətin,
 Gəl bir əyadətə, əgər olsa fəraqətin.
 Canım gəlib dodağa, çəkir intizaruvu,
 Maildi çox ziyarətinə mah tələtin.
 Can üstə aşiq ilə zərafət rəva deyil,
 Gəl başım üstə, keçdi zamanı zərafətin.
 Hökmün nədir bu barədə, əmr eylə, ey vətən!
 Olsun fəda qədəmlərüvə canı millətin.
 Aşiq, yalan danışma, mükərrər dedim sənə,
 Olma səbəb tənəzzülünə qədrü qiymətin!
 Verməzlə ixtiyar ilə bir cürə su sənə,
 Yaxşı bələdsən halinə sən bu cəmaətin.
 On min tümən qumaridə sərkar qeyb edər,
 Bir zərrə tərləməz topuğu kəmsəadətin.
 Süfrə döşər, qonaqlıq edər qarnıtoxlara,
 Əmma yatar sənin gecələr ac külfətin.
 Camü piyalə, mütrübü zünnar, çəngü ud
 Hazırlanır bu bəzmdə hər zadi həzrətin.
 Nügrə ziruf içində behiştə təamlar,
 Bihuş edər dimağı iyi nazü nemətin!
 Ya rəb, xəyaldır bu və ya inki xabdir,
 Beş yüz tümən də xərci olar bir ziyafətin?
 Ey nazənin heç bilisən bircə neylisən,
 Bu pul xun bahasıdır əhli-ziyarətin!
 Qəhtü qələdə oldu tələf bir kürur adam,
 Söylə görüm, qərarı budur adəmiyyətin?
 Mütrüb, kamança naləsi ağanı məst edər,
 Qoymaz eşitsin ahü fəğanın rəiyyətin.
 Mizrabı qoy kənarə, eşit ərzi-bəndəni,
 Axir var idi mənə qədimdən rəfaqətin.
 Ey bu güzəşt sahibi, ey hatəmi-əcəm,
 Rahi-vətəndə bəs hanı bəzli səxavətin?
 Çox rast etmə qəsrüvi, nəqşü nigar ilə,
 Can üstədir vətən, bala, söndür hərərətin!
 Şəddadi təlxkam əcəl eylədi dünən,
 Münqəz edər sənənin də sabah eyşü işrətin.
 Maliyyə boş, xəzinə tohi, xəsm bişümar

Millət gərək bu gün edə fikrin vilayətin!
Zuri-zər ilə düşməni məğlub edər qoşun.
Qurbanüvəm, müzayiqə etmə himayətin.
Ey tirmə rəxti-xab içinə quylanan dadaş,
Getsə vətən, vətənlə gedər istirahətin!
Ömrün yetişdi başə, tüfəng almadın ələ,
Ey dad, əl-aman əlindən cəhalətin!
Öyrənmisən zəmanədə bir "oxşamaq" fəqət,
Yoxdur suvay bu, sənin özgə fəzilətin.
Sən düşmən ilə cəng edə bilməzsən, ey əmu,
Dəva günü silahidi göz yaşı övrətin.
Qəflət çün etdi Urmu imarətlərin xərab,
Bir gün yıxar sənin də bu qəflət imarətin?!
Soyuqbulaq hekayəsi çox cəngüdəzdür,
Ərz eyləsəm cənabüvə, artar kəsalətin.
Bir mal apardı zənn edisən bizdən əşqiya,
Namusun həm apardıla minlərcə övrətin.
Səri nədir cəht mənə mey vermisən bu gün?
Lazım deyil qürur, ver, al həqqi-zəhmətin!
Gər var kəsalətin, dur atı tövlədən çıxart,
Bir xoş xəbər gətir mənə, baş üstə xələtin.
Vallah, bu nəqd canımı verrəm sənə nisar,
Görsəm cudadə başını Sərdar Nüsrətin.
Möcüz, bu gün ki, hər kəs üçün bir vəzifə var,
Sən də duayi-xeyr ilə yad eylə millətin!

GÜNƏŞ BİR YERDƏ DURMAZ....

Cavani ki, yatar yalqız, edər ömrün hədə, vallah,
Sayılmaz ömrədən bu ömr, ey nuri-bəsər, vallah!
Cavanlıq aləmi bir özgə aləmdir, bilin qədrin,
O məhsima püsər bir gün olar misli hədə, vallah.
Məhəbbət aləmin göz, afitabi-aləmə tək
Ki, gün bir yerdə durmaz, daima eylər səfər, vallah.
Oleydim gər sənin tək, mən alardım yanıma bir yar,
Öpərdim gül dəhanin, gərdənin şamü səhər, vallah.
Qurardım məclisi-işrət Qiyasabad başında,
Edərdim qəm evin, Möcüz, daha zirü-zəbər vallah.

GƏLMƏYƏYDİM CAHANA KAŞ!

Neylim, nə çarə qılım, ey xudayi-cinnü-bəşər,
Pulum bitibdi, yolum bağlı, qalmışam müztər!
Eşikdə borclu yaxamı buraxmır, evdə xanım,
Gəlin, gəlin, kişilər ay haray, sıxıldı canım!
Gətirdi cövrü cəfayi zəmanə canə məni,
Gətirməyeydi anam kaş ki, cahanə məni!
Açanda dəftəri ətər bəxti-qarə kimi,
İşıldır hər tərəfində adım sitarə kimi.
Ürək döyünməsi başlar görəndə bəqqali,
Qurud hesabı düşür yadıma, cibim xali.
Çörəkçi dəftərimi qoltuğunda gəzdiriri,
Görəndə qəssabı, yaran, adam ölür, əriri.
Nə vaxtəcən gedim, allah məni-güni qarə
Min iztirabilə birahə suyi-bazarə!

GƏL, EY ƏZRAİL!

Arizu eylədiyim şeylərə oldum nail,
İndi rahət verərəm can, gəl, ey Əzrail!

Otuz il işlədim novdanbaşı bu kətdə,
İtilə qol-boyun oldum gecələr züllətdə,
İçdi zəhri-əcəli, qalmaqadı taqət itdə,
İndi rahət verərəm can, gəl, ey Əzrail!

Yandı hər yanda çırağ, oldu gözüm nurani,
Komsiyon dama çıxıb saldı yerə novdani,
Mən də xeyli mey içib, tazələdim imani,
İndi rahət verərəm can, gəl, ey Əzrail!

Oldu cəm qızlarımız mədrəseyi nisvanə,
Qələm almış əlinə, namə yazır hər yanə,
Həsərət qalmaqad qəlbimdə, qəsəm bu canə!
İndi rahət verərəm can, gəl, ey Əzrail!

Bələdiyyə dayanıb fil kimi verdi təkən,
Səkkilər uçdu göyə, düşdü yerə səqfi-dükən,
Ölülər Çülgəziyə[1] eylədi həm nəqli-məkan,
İndi rahət verərəm, can, gəl, ey Əzrail!

[1] - Qəbristan adı

Səngi-fərş eylədi bazarı beş-altı memar,
Gör necə rövşən olubdur o qaranlıq bazar!
Yatdı iranlı min il, oldu nəhayət bidar,
İndi rahat verərəm, can, gəl, ey Əzrail!

Çıxdı qış, dərzi tikər xəlqə libasi-faxir,
Varlı saqqalı boyar rəng ilə, yoxsul baxir.
Ölmədim, axiri-çərşənbəni gördüm axir,
İndi rahat verərəm, can, gəl, ey Əzrail!

Verdi bir müjdə bu gün millətə şeyx Fazil,
Dedi: Cənnətdə nə çay var, nə məşəd İsmayıl!
Qəlbidən çay, cığala qüssəsi oldu zail,
İndi rahat verərəm, can, gəl, ey Əzrail!

Eydi-novruz gələr xoşdil edər bəzzazi,
Ər fəqir olsa boğar qüssəvü qəm Gülnazi.
Çit bahadır, xanımı mən necə eydim razi?
İndi rahat verərəm, can gəl, ey Əzrail!

Nə toy eylər və nə astar kəsə mömin millət,
Saəti-nəhsidə hərgiz səfər etməz ümmət,
Qəmər əqrəbdə deyil, xoşdu bu günlər saət,
İndi rahat verərəm can, gəl, ey Əzrail!

Möcüzün sinni-şərifini olub altmışdan çox,
Yüz min il də yaşasa, aqibəti yoxdur, yox.
Yemişəm yeddi ləvini, plovu, qarnım tox,
İndi rahat verərəm can gəl, ey Əzrail!

GƏLİN, EY QÖVM!....

Gəlin, ey qövm, girək daireyi-cəhlə genə,
Eyləyək səcdə və kürnəş o nəhlə genə.
Canı çıxсын, oxusun, kafəri bidinü ləin,
Kafər olsun bizə ağa, biz ona fəhlə genə,
Şəhri-Batumdə hacılarımız dərcə düşüb,
Bit basıb səqqələ-saçın, aparır zəhlə genə.

Dedim: Ey şeyx! Ərəb çox sitəm eylər əcəmə!
Dedi: Bu din işidir, sən dəvə tək, löhlə genə.
Möcüza, rus verər rüxsət, olarsan hacı,
İki ay bəkləmişən, bir qədər həm bəklə genə,
Qaldı bir ay həziranə, ey Əhmədzadə,
Soracaq qanüvü misli həcəmət kəhlə genə.

GƏR İSTƏSƏN....

Gər istəsən ömür boyu hesabüvü çəkim sənin,
Misali-lalə qanüvü qucağuva töküm sənin
Ki, gəldi təngə hövsələ, çuvalüvü söküm sənin.
Yum ağzuvu, sən ey filan ki, lali görmək istərəm.

Əyər hilal görsənə səhər cahan cavan olar,
Xuda evində nə Ömər, nə Şümr, nə Sinan olar,
Nə vaizü, nə rozəxan, nə çubi xeyzəran olar
Ki, mən fəqani sevmərəm, qavali görmək istərəm.

Bahar az qalır bitə, gətir meyü piyaləni,
Ziyarət eylə, saqiya, bənəfşə ilə laləni
Ki, fəsli güldü; gül, danış, burax bu ahü naləni,
Hərəmi ver filanə, mən həlali görmək istərəm.

Bu gün xoşam nigarımın ləbindəki o xalilən,
Nə huri-eynə talibəm, nə dilxoşam o halilən,
Nə abi-kövsər istərəm; işim nədir xəyalilən?
Sən istisən xəyali, mən o xali görmək istərəm.

GÖZƏL MƏNZƏRƏ

Bir gözəl canan ilə içdim dünən bir badə mən.
Görməmişdim eylə mey, eylə cavan dünyadə mən.

Tiqi-heydər tək müqəvvəs qaşları bidad edir,
Çeşmi-məsti xaneyi-qəlbi yıxıb bərbad edir,
Gül üzərin seyr edən bülbül kimi fəryad edir,
Gəlməyim, neylim, xuda, bülbül kimi fəryadə mən?

Tiri-müjgani nizamilər kimin səf-səf durub,
Aşiqi-biçarənin qəlbi-həzinin yandırır,
Neyləyim ki, qəlb evin mehrü-məhəbbət doldurub?
Olmuşam axir kəməndi-zülfünə iftadə mən.

Gəh polifon[1] şərqi söylərdi o xoş gülzaridə,
Gahi atəş səslənərdi ney kimin səmvaridə,
Həddidən əfzun idi şovü şəəf hüzzaridə!
Baxüsus xoşbaxt idim bihəd o xoş məvadə mən.

[1] - Qrammofon

Gəldi seyrə bir gözəl ki, peykəri üryan idi,
Çeşmi məhudi misali bameyi Vayqan idi,
Zilləmişdi gözlərin polfunə, çox heyran idi,
Verdim əgli, Möcüza, əqlissə orda badə mən!

GENƏ VARDIR

Bu dilbəri sədsalədə halət genə vardır,
Gey suyi-səfidində zərafət genə vardır.
Xali gəziri mürği-xəyali oralarda,
Zənnimcə ləbində o lətafət genə vardır.
Gərçi tökülüb dişləri, meymuna dönübdür,
Əmma hərəkətində nəzakət genə vardır.
Təgyir tapır halətimiz, adətimiz yox,
Həmmamdə, məsciddə kəsafət genə vardır.
Gah Çömçəkünan, gah Livani, Kuzəkünani,
Qablarda, qaşıqlarda bədahət genə vardır.
Əfsun oxumaq, bez toxumaq, küftə bişirmək....
Əvvəlki tərəqqi və ticarət genə vardır.
Eylərdi əzəl xəstə və sısqa, qoca, cahil
Hər ay başı bir dəfə həcamət, genə vardır.
Hər dərdə dəva: göy zirə, cövşəndə, imalə....
Nuh əsrinə zibəndə təbabət genə vardır.
Hər evdə beş-altı başıdaz qız, keçəl oğlan,
Həmmamda fəryadü qiyamət genə vardır.
Ağ, çağ qıçı allah yaradıb-bəndəsi görsün,
Get kəhrizə bir gör, o rəzalət genə vardır.
Köhnəldi-demə-sözlərimiz, məscidə getməm,

Qəm çəkmə, dadaş, tazə rəvayət genə vardır.
Bu qədri söz əvvəl yox idi mərsiyəxanda,
Məlum olunan vəhyü rəsəlat genə vardır.
Rəmmalda, dəravişdə, ilançılarımızda
Təsiri nəfəs, kəşfü kəramət genə vardır.
Maildi kəfən geyməyə, baş yarmağa jonlar[1]
Həmd eylərəm allaha, o adət genə vardır.
Tərk oldu Şəbüstərdə fəqət dəsteyi-şaxsey,
Təbrizdə oərbabi-şücaət genə vardır.
Möcüz! Demədim, mən sənə bihudə danışma?
Əzzəl var ndi səndə səfahət, genə vardır!

[1] - Cavanlar

HİKMƏT

Giyah ölər, dirilər baz səhni-gülşəndə,
Niyə ölüb də bəni-adəm olmasın zində?
Həzar sal yatıb qəbr evində məstanə,
Durub müraciət etsəm dübarə bu kəndə!
Əgər düşə yadıma, zülmi çayü qənd, onda
Dəxi əbanı satıb vermərəm çaya, qəndə,
Baha olardı çörək bir zaman, Məhəmməd Əli!
Gülərdi xəlqin üzü baz sal ayəndə,
Çitin ucuzluğu lakin qiyamətə qaldı,
Tükəzzibanə deyin: Gər qala genə məndə
Libası olmayacaq, qol-qıçı əgər üşüyə,
Gərək toyuq kimi sübhü məsa yata hində,
Deyin ona ki, əcəb ölməli zamandı zaman.
Öl, etmə boşlu yanında ərüvi şərməndə.
Fəqirin halını bilməz o milyoner vükəla,
Gərək mənim kimi biçiz ola nümayəndə.
Verərdi lütlərə şalvar, don və piraşən,
Yataydı bir gecə gər maldar külxəndə.
Xoşa səadətində Həzrəti-Məsihanin,
Nə övrətə tuman aldı, nə kəşf fərzəndə.
Əsiri-Şam kimi dəstgir ediblə məni,
Vurubla boynuma zəncir, ayağımə kündə.
Dedi qulağıma: "Qəm çəkməyə mühəyya ol!"-
O gün ki, Möcüzü xəlq etdi afərinəndə.
Məgər qula baxar ağa bu növ ilən, ya rəb,

Xəta ki etməmişəm olmuşam sənə bəndə?!
Üç həftə müttəsilən göz yaşı nisar; edərəm,
Xuda nəkərdə əgər bir gün eyləyəm xəndə.

HƏYAT MƏMAT

Xoşa o əsrə ki, məsciddə var idi xeyrat,
Yeyərdi müftə pilov xəlq ba dusəd səlavat,

Yox idi çay o zaman ab içərdi mömünlər,
Geyib, gəzərdilə sadə, keçərdi xoş günlər,
Nağıl deyərdi qoca əhli-beyt üçün yeksər.
Geyərdi əyninə bir bez tuman zənanü bənat.

Bu əsr bacıları qondara geyir ayağa,
Verir corabə on-on beş qıran, çəkir bacağa,
Xuda nəkərdə, əyər vərşikəst ola hacağa,
Edər həmişə bu sevda xanımları əlvat.

Xoşa o vəqtə ki, var idi fələqqə ilə çub,
Döyərdi oğrunu fərraşi-hakimani-qəzub,
Edərdi cürmünü iqrar düzdü namərqüb,
Biduni kəşməkəşü, hayü-huyi ədliyyat.

İdarəcat çoxaldıqca xəlq edir fəryad,
Sicilli almadı, hər nə dedim, bizim arvad.
Xoşa o günlərə ki, cümlə xəlq idi azad,
Nə əmniyə var idi, nə əmini-xalisəcat.

Rəisi-səbt tutub əldə hökmi-divani,
Deyir: Sizindi fəqət asiyabın əğbani,
Çəkin dirəkləri, viran edin dəyirmanı.
Gəlibdi zarə xudaya, təmam məxluqat,

Vəkili-xalisəmiz xəlq edib bu torpağı.
Və ya ki, vardı bu torpağın ayrı xəllağı?
Desəm "Xuda ikidir", tez vuralla şallağı,
Vuralla peykərimə sahibani-şəriyyət.

Olub nizul bəla bu firqəyə, ey naqis,
Sənin, görüm yıxıla xanimanın, ey bais!

Nə həqqilə iti məsmum edirsən, ey haris,
Məgər xuda o itə verməyibdi canü həyat?

Həzar bar dedim mən giruhi nəsnasə.
Əzayə sərf eləyin vaxtı, gülməyin tasə,
Ümid edin, sizi tari, o qolsuz Əbbasə!
Xuda gələr qəzəbə, vurmayın siz kıravat[1].

[1] - Qalstuk

Bu gün ki, qondara geydirdik xələm-nisvanə,
Bələyi-qəhtü qəla daxil oldu İranə.
Ucaldı qəhti qəla, çıxdı səqfi-keyvanə,
Pəs etdi nırxı-badımcən süqut misli mənət.

Məzənnələr yuxarı, kisəvi-bəqəl xali,
Bəhayi-çay salıb xəlqi günbəgün dali,
Cəmaətin ağarır misli qənd saqqalı,
Edir müharibə-sübhü məsa həyatü məmat.

Gəl, ey ölüm, yubanma, gəl, səni cənabi Əmir,
Ki, qüssə eylədi cismi-nəzari xürdü xəmir,
Nə yaxşı ölməli əyyamdır bərayi-fəqir,
Ki, bağla gözlərimi, mən ölüm, qıçımı uzat!

Uzaqdı məqbərə, ey qovm, mindirin atə,
Cənazəmi aparın həşirgahi-əmvatə,
Qəssabdən ət alıb nisyə, xəlqi xeyratə
Çağırmayın, qoyun asudə, yuxluya əmzat!

Tükəzzibanə deyin: Ey mənim əzadarım,
Mənə nəbadə deyə-oxşayanda,-"Sərdarım!"
Ki, qorxuram gülə köftarinə tələbkarım,
Və sərməşar ola Möcüz miyani-məxluqat.

HƏLƏ UŞAQSAN!

Eşitmişəm gecələr sübhə qədər ayıqsən,
Xudanəgərdə, məgər sən birinə aşiqsən?
Xumar gözlərə baxdıqca, canın hey titrər,
Yığ ağı başa, çox əlləşmə, çünki ariqsən.

Əgər qızıl gülə bənzər cəməli var, saxla;
Əgər qoturdu, boşa, denən: "Biyaraşığısan!"
Dedim: "Xudaya, veribsən Petriyə gözəl huri,
Mənə isə bətərin, sən nə gunə xalıqsən?"
Dedi: "O, kəştiyi-dinə minər, verər icrət,
On ildi verməmişən naxudaya navlıq sən!"
Eşitmişəm üzünü qırxdırırsan, ey mələun
Sələmin almırı vaiz, deyir ki, fasiqsən.
Beş-altı ay mənə bir namə yazmadın, iman
Hələ gətirməmişən Möcüzə, münafiqsən.
Məgər yanardı fəraq atəşində bülbüli-zar, .
Əgər bileydi ki, sən yarı-namüvafiqsən!
Dedim nigarə dünən: "Dişlərin düşüb, cana,
Əgər danışmayasan, padşaha layiqsən".
Dedi: "Cavab deyərəm mən sənə, bəhəqqi Həsən,
Və lakin eyləmişən çox mənə atalıq sən".
Deyillə şapqa qoyub başına Ağa Rüstəm,
Onunla etmə şərəkət, amandı, yazıqsən!
Cənabi şeyxi dünən eylədim ziyarət mən,
Dedim: "Sən evdə məgər xanıma xələiqsən?
Girib də mətbəxə vəqti-səhər, çıxırsan şam,
Ocaq püfləməyə sən nə qədri şaiqsən?"
Dedi: "Sən aləmi-eşqə hənuz girməmişən,
Bıgın çıxanda bilərsən, hələ nəbəliğsən!"

HƏRAMİ VAR

Qış çıxdı, əndəlibə baharın səlamı var!
Gülşəndə bülbülün gülə çox ehtiramı var.
Qar yağdı, şaxta vurdu, xərab etdi hasili,
Xoşbəxt o kimsədir ki, bağında badamı var.
Çıxma ərik ağacına, bihudə, dilbərim,
En aşağı, nə yetkini var və nə xamı var,
Ey quyruğu uzun qəcələ, dəymə alçaya,
Axir, bala, bunu əkənin bir məramı var!
Hərçənd yoxdu qarğada xoş sövt, xoş sifət,
Əmma, fəda olum ona, çün xoş xuramı var.
Getmə giləs oğurluğuna gündüz, ey dadaş,
Quş qovmağa həmişə yanında adamı var.
Dəymə başın yarasına, tökmə gözün yaşın,
Səbr et, bala, nə qədri Şəbüstər hamamı var.

Mahi-səyam gəldi, savaşımaq zamanıdır,
Alsın gərək bu ayda kimin intiqamı var.
Çay içməsəm səhər gedərəm ixtiyardən,
Mən neyləyim ki, varlığının on cür təamı var.
Bilməz nədir nəmazü təharət, oruc tutar,
Hər yerdə və hər bəldədə xəlqin əvamı var.
Əskik satır, yalan danışır, gül vurur, baxın,
Yaran, günüz işıqda bazarda hərami var.
Kal-kal dərillə qarpızı bizdə, səbəb nədir?
Vəchi budur ki, hər bələdin bir nizamı var.
"Dünyayə rəğbət eyləmə!"-vaiz deyir, əcəb,
Nain əbası, kürkü, kənizi, qulamı var.
Yüz hiylə ilə xəlqi soyar, zəhrimar edər,
Bain-həmə deyəllə behiştə məqamı var.
Şair günah edir, vəli bak eyləmir neçin?
Bir Sahibəzzəman ilə on bir imamı var.
Təsxir edibdi hər yeri əşari Möcüzün,
Zənn eyləmə ki, bircə Şəbüstərdə namı var!

HƏR ZADI ANLAR MƏLƏKNİSA

Vaiz dedi ki, sureyi-Yusifdə[1] var xəta,
Eylər bu qissə övrəti bişərmü bihəya.
Eşqin nə olduğun bilə gər bixəbər bacı,
Leyla kimi olar mərəzi-eşqə mübtəla.
Təfsiri "əhsənül qissəsin"[2] bilməsin gərək,
Öyrətməyin bu qissəni, yaran, xanımlara!
Möcüz durub əyağə, üzün tutdu mənbərə,
Qaldırdı barmağın, dedi: "Əfv eylə, şeyxana[3]
Qurani nazil eyləmiş allah ərəblərə,
Bu barədə demək ki, xəta eyləyib xuda?
Bu surəni edəndə təlavət ərəb qızı,
Bilməz məgər nə yaptı Züleyxayi-məhliqa?
Salmaz xuda kəlamı ünası zəlalətə,
"Təhzib xülq" üçündü o tarixi-ənbiya!
Eşqin sonu, bilər ki, nadamətdir, iftizah,
"Vəstəqrəni lizənbikəni"[4] övrət anlasa.
Eşqin nə olduğun, deyəsən, anlamaz bəşər,
Səhv etmişən bu barədə, dur, ərz edim sana!
Həddi-bülüğə çün yetişər qız, qızın gözü
Bir Yusif axtarar ki, ona eyləyə cəfa.

Təlim edər təbiət o mehparə qızlara,
Əsrar-eşqi birbəbir, ey əmri müqtədə!
Lazım deyil ki, Yusif "əlif-lami" öyrədə,
Vaxtı gələndə hər zadı anlar Mələknisa.

[1] - Quranda "Yusif surəsi"

[2], [3], [4] - Quran ayələri

İŞIQLANDI

Genə sitareyi-bəxti-cavan işıqlandı,
Açıldı qönçəvü-gül, gülüstan işıqlandı.
Nigar gəldi dünən bəndəxanəyə mehman,
Danışdı, güldü, dideyi-mizban işıqlandı.
Dedim qulamə: tez ol, sal səmavərə atəş!
Eşitdi bu sözü çün, çaydan işıqlandı.
Nigar yorğun idi, içdi çün beş-on danə,
Misali-şəms o şirinzəban işıqlandı.
Dedim: bu çay müəttərdi mişk-ənbərdən.
Təbəssüm eylədi yar, istəkan işıqlandı.
Dedim: bu xəndeyi-bimövqəə nə oldu səbəb?
Açıldı ləbləri, o güldəhan işıqlandı.
Dedi: mübaliğə gəlməz bu əsrdə karə.
Dedim: niyə? Dedi: axır, zaman işıqlandı!
Həzar bar görübsən, dedim, məcalisdə
Ki, söndü nuri həqiqət, yalan işıqlandı.
Gələndə şurə, vuranda qəfayə möminlər,
Dürüst bax, necə gör rövzəxan işıqlandı,
Hənuz əbri-cəhalət çəkilməyib ordan,
İnanmayın, desələr: İsfahan işıqlandı!
Cəməli-Sədiyü Xəyyamü Hafizü Tusi
Əgərçi farsda bir çox zaman işıqlandı,
Vəleyk fəidəbəxş olmadı o nuri-münir,
Nə əhli Tus, nə Şiraziyan işıqlandı.
Müsabiq oldu xürafat ilə çün ol ləmə
O ləmə düşdü işıqdan, o yan işıqlandı.
Lorustan Hacısına çün Nəbi dedi "Ləbbeyk!"
Külahi düşdü başından tavan işıqlandı.
Bir az kəsif idi pırahəni, apardı yuya,
Töküldü xəznəyə bitlər, tiyan işıqlandı.
Corab geymədi getdi ziyarətə, gəldi,

Qazandı bir qran, o pəhlivan işıqlandı.
Ana əvam, ata bixəbər, bala cahil,
Necə deyim sizə mən "Siysitan işıqlandı"?
Dedi: nə vaxt olaram mən münəvvər, ey Möcüz?
Dedim: oğul, o zəman ki, anan işıqlandı.
O gün ki, elm çıxar kürsüyə, nida eylər:
Gəlin, gəlin ki, cəməli-zənan işıqlandı!
O günkü gündə görərsən ki, bir mübarək nur!
Vətəndən etdi süud, asiman işıqlandı.
Girər hilal bülüt altına xəcalətdən,
O gün ki, kövkəbi-ayropalan işıqlandı.
Hilalə izn verin getsin ayrı dünyayə,
Ki, nur-elm ilə mülki-cinan işıqlandı.
Çırağı-bərq tülü etdi səmti-məğribdən,
Münəvvər oldu cahan, kəhkəşan işıqlandı.
Qapandı dəxmeyi-nikbət, açıldı babi-nəcat,
Yaxıldı məşəllər, parlaman işıqlandı.

İNŞALLAH!

Saqiya, çox da ah-uf etmə,
Dolanar bu zəmanə, inşallah!
Xəlqə eylər zəmanə rəhm, dəxi,
Oxu qoymaz kəmanə, inşallah!

Öz-özün öldürübdü şahı-Qəcər,
Dari-üqbayə eyləyibdi səfər,
Düzdü bu söz, yalan deyil bu xəbər,
Boyanıb rəxti qanə, inşallah!

Verdi çün tacü təxtini badə,
Qalmaq iş ona bu dünyadə.
Saqiya, qorxma, dur gətir badə,
Dəxi gəlməz bu yanə, inşallah.

Qaldı bircə bəradəri şahin,
O da düşmüş gözündən allahin,
Tökə qanın gərək o bədrahin,
Bəlkə millət oyanə, inşallah.

Millətin dərdi cəhli-qəflətdir,

Çarəsi elm ilə sənətdir.
Xəlqimiz mərd, bakəyasətdir,
Gələr axir zəbanə, inşallah.

Oxudar nocavan insanı,
Alim eylər qızı və oğlanı,
Olar həmrəh zəmani-tulanı
Ömrü həm şadiyanə, inşallah.

Olar ayroplanlar amadə,
Gəzərik biz də çərxi-minadə,
Dəmlərik, çayı ərşi-ələdə,
Tökərik istəkanə, inşallah.

Yeri maşın ilə sökər zərə,
Xərmənin elm ilə döyər zərə,
Qazanar xeyli simü zər zərə,
İşləməz müftə xanə, inşallah.

Fəhlə və rəncbər gedər dərsə,
Ruznamə alıb çoban gəlsə,
Olar həm kərbəlayi Töhfənisə
Aşına hər zəbanə, inşallah.

Çün olar elm fəzlünasə ənis,
Yıxılar xanimani-nafnəvis,
Dəxi getməz, Tükəzzibani-xəbis
Canibi Vayqanə, inşallah.

O zaman xəlq şadman olacaq,
Ki vətən mədəri-zəban olacaq.
Onda tehranlı nagiran olacaq
Əhli-Azərbaycanə, inşallah.

O zaman xəlq qüssədən azad
Olar, həm göz işıq, könül abad,
Kəsilər bangi naləvü fəryad,
Düzələr bu zəmanə, inşallah!

İŞIQLANSIN!

Gül, ey ləli-ləbi-canan, dürü dəndan işıqlansın,
 Gül, ey ruhi-rəvanım, şəddeyi-mərcan işıqlansın!
 Səhabi-nəm könül viranəsin zülmətsəray etdi,
 Kənar ol məndən, ey firqət, dili-viran işıqlansın!
 Xəyali-xali-canan tar, məclis tar, aləm tar,
 Çırağın yandır, ey vislət, şəbi-hicran işıqlansın!
 Gəl, ey məşşateyi-daniş, cəməli-yarə ver ziynət,
 Cəhalət pərdəsin yırt, arizi-canan işıqlansın!
 Gecə rüyadə gördüm bir nəfər vaiz deyir: Yaran,
 Cəmalin açsın İran qızları, İran işıqlansın!
 Dedim: Bu söz deyil, əlmasdır, çıxdı dəhanindən,
 Pədərcan, böylə söylə, daima, insan işıqlansın!
 Ayıldım xabidən, dilşad getdim məhzəri-şeyxə,
 Dedi: Layiqli bir söz söylə ki, iman işıqlansın!
 Dedim: Qızlar deyir-biz də yazaq, oğlan kimi kağız....
 Acıqlandı, Dedi: Qoymam Güneyistan işıqlansın!
 Səki verrəm qəsəm binti Rəsulallahə, ey vaiz,
 Büsati-cəhli yıx, qoy aləmi-nisvan işıqlansın!
 Səba, düşsə yolun Tehranə, söylə miri-Tehranə,
 Fəqət Tehran deyil İran, gərək hər yan işıqlansın!
 Cəsərtlə qədəm qoy ərseyi-meydanə, ey Nadir,
 Qılıncın eylə üryan, ərseyi-meydan işıqlansın!
 Düşüb zindani-cəhlə Yusifi-Gümgəştə müddətdir,
 Züleyxa, aç cəmalin, guşeyi-zindan işıqlansın!
 Gətir, saqi, meyi-əhmər, içib ta məst ola Möcüz,
 Fərəhlənsin könül bir dəm, xoş olsun can, işıqlansın!

İSTƏR

Mərizi eşqi, ey dilbər, təbib-i-mehriban istər,
 Əlili-dərdi hicranəm, könül arami-can istər,
 Dəhanin qönçeyi-püstə, açılsa, könlü şad eylər,
 Bu rəşəndir ki, yar yarin həmişə şadiman istər.
 Ləbin söylər ki: Mən qəndəm! O qəndə mən də xahəndəm,
 Nə tənha mən sənə bəndəm, səni cümlə cahan istər.
 Cəməli-gül üzərindən əyil bir gül dərim, cana.
 Nigarın görməyə aşiq əlində ərməğan istər.
 Cəhanda yoxdu manəndin, misali-zülfüdülbəndin,
 O rəftari-xoşayəndin görənlər hər zaman istər.
 Həmişə arizukeşdir cəmalin seyrinə didə,
 Və lakin gözlərin görcək onu tirü kəman istər.

Mücən bir ox verib qoydu kəmanə, gözlərin atdı,
Ürəkdən aşıqı dəldi; olub təslim, aman istər.
Dedim: Çahi-zənəxdanin nə qədri tuli var, söylə?
Dedi: Aşıq, cünun olma, məhəbbət imtəhan istər!
Əlində dəsteyi-nanə verərsən Möcüzə, ya nə?
Gedirsən tək gülüstanə, yanında pasiban istər.
Boyun sərvə-xüraman tək çəkilməmiş səmti-əflakə,
Otur, bir busə lütf eylə, əyaqda nərdüvan istər.

İLAHI!

Sən haciyə veribsən səd gunə bar, ilahi,
Sibü kilasü alu, heyva və nar-ilahi!;
Gərmək yedirdisən sən altundiş əğniyəyə,
Dərviş binəvayə sarı xiyar, ilahi!
Hulu, misali-xuli dik-dik baxır fəqirə,
Eylər fəqiri-zari büxtiyar, ilahi!
Qarpız çıxıb,-deyirlər; dövlətlilər yeyirlər,
Mən etmədim və etməm hərgiz nobar, ilahi!
Varlı yeyər kəbabi, yoxsul çəkər əzabi,
Üzgörəlik edirsən sən, aşıkar, ilahi!
Beş şahı verməyirsən, kasib verə pənirə,
Əmma ona verirsən beş yüz davar, ilahi!
Varlı süvari-fayton, mən binəva piyadə,
Heç olmasa mənə də ver birhimar, ilahi!
Lütf eylə iki cütdüx[1], əmma lehimsiz olsun,
Çünki lehimli pulu almır əttar, ilahi!
Al bir niyəştə[2] məndən, borc ver, nəinki müftə,
Zənn eyləmə ki, məndə pulun batar, ilahi!
Gər mötəbər deyilmiş öz dəst-xəttim, allah,
Verrəm beş-altı şahı molla yazar, ilahi!
Yox, "Var pulun" deyirsən, heç eybi yoxdur, allah,
Gəl ciblərimi axtar, tapsan apar, ilahi!
Axır sözün nədir,-de; mən də deyim sözümü,
Qoyma fəqiri-zari çox intizar, ilahi!
Xub, anlaşıldı bari, bir ip gətir, xudaya,
Sal boynuna fəqirin, öldür qutar, ilahi!
Basma əlin Qurana, and içmə barilaha!
Bax, bax, bu Möcüz ölsün, pul səndə var, ilahi!

[1] - İki qranlıq (pu)

[2] - Qəbz

İLAHI!

Oxu kəmanə qoyubdur genə zəmanə, ilahi.
 Zəmanənin oxuna olmuşam nişanə, ilahi!
 O buğda ki, bir ay əvvəl iki qrana idi,
 Satırlar indi onu beş qranə, ilahi.
 Zəri yəlin xanımın satmışam bahalıqda,
 O yarə bəsdə bu yarı-şəkər-dəhanə, ilahi.
 "Çıxart görüm qulağından o guşvarələri!"-
 Necə deyim bu sözü mən Tükəzzibanə, ilahi?
 Apardı mövləri şaxta tamam, xaneyi-qəlb
 Yanır, misali tənuri-çörəkçixanə, ilahi.
 Nə fəxri qaldı, nə kişmiş, nə cığcığa, nə şani,
 Nə doldurum səbətə, nə töküm tiyanə, ilahi?
 Doşabsız yaşamaq qış zamani müşküldür,
 Ələxüsus o biçarə bağıbanə, ilahi.
 "Tərək, tərək!"-deyəcək, ağzının suyu axacaq,
 Nə səbzə var, nə təbərzə, yeyə, dayanə, ilahi.
 Əlindən hər nə gəlir eyləmə müzayiqə sən,
 Bu can fədadı sənə, qoy oxu kamanə, ilahi!
 Beş-altı danə ərik var fəqət ağac üstə,
 Onun da başına daş sal beş-altı danə, ilahi.
 Cevizi yox, bəcəhənnəm, mübaşiri-zalim
 İki riyal alacaqdır bu girdakanə, ilahi.
 Yəqinən istəyəcək maliyat bu bağımə dövlət,
 Gücüm ki çatmayacaq ol filan-filanə, ilahi.
 Həmi əkin qurusun, həm verim mübaşirə bəhrə,
 Necə təhəmmül edim bu qədər ziyanə, ilahi?
 Duani biz edirik, axır, atam sənə qurban,
 Mələklərin yağışı yağdırır Livanə, ilahi,
 Güney fəqirinə nəfi nədir buyur, aya,
 Əgər yağış yağa hər saət İsfahanə, ilahi?
 Çörək tapılmasa kətdə fəqir dura bilməz,
 Minər kalıskaya varlı, gedər Kaşanə, ilahi.
 Qəni yeyir pilov hər gün horut-horut, baxıram;
 Gədə gəlibdi məgər seyr üçün cahanə, ilahi?
 Mahali-Ərvənəqə nazil eylə rəhmətin, allah,
 İki əlin götürüb Möcüz asimanə, ilahi!
 Mühasinin uzadıb sən deyən kimi, görüsən,

Və qırxdırır başın həm misli hindivanə, ilahi.

İSTƏRƏM

Çəkil kənarə, ey bulut, hilali görmək istərəm,
Nəinki qüssəvü qəmi-mələli görmək istərəm.

Mələlü qüssə qəlb evin tutub qara bulut kimi,
Qurutmuş atəşi-ətəş dimağimi qurut kimi.
Tükəzziban qapar məni günorta vaxtı qurt kimi,
İnanma, gər deyəm: Belə əyali görmək istərəm.

Nə darradar edirsən, ey kişi, nədir qəbahətim?
Nə vermişən, alammısan, bu köynəyim, bu çərqətim!
Tüf, mürdəşir yusun üzün, tükəndi səbrü taqətim
Ki, mən də ağzuvi sənin qapalı görmək istərəm.

Nə süd gətirmişən evə nə çay-qət, nə ət, kişi!
Nə şaqılsan övrətə, uşağa, bədsüfət kişi?
Mən evdə istərəm bu gün lavaş, yoğurt və mət, kişi,
Nə mən ala-bula olan səqalı görmək istərəm.

Atılma, düşmə, gözlərin bərəltmə, qurbağa kimi,
Dilin uzatma üstümə, suvaq verən mala kimi,
Bax əllərimə bir utan, olubdu səngipa kimi,
Əlimi, həm ayağımı hənalı görmək istərəm.

Mürüvvət eylə, ey bulut, çəkil kənarə Qərbidən
Ki, ta üzün nişan verə o mahiparə Qərbidən,
Çəkil, o xoş xəyal edər mənə işarə Qərbidən,
Xəyal evində çünki mən xəyali görmək istərəm.

Çəkil kənarə, ey bulut, bir ay qalır baharidən,
Dəqiqələr keçər gedər, həyatı-biqəraridən,
Gərək yeyək, içək bu gün şərabidən, xiyaridən,
Öpək ləbi-nigaridən, vüsali görmək istərəm.

Xoşa o şəxsin halinə ki, bir gözəl nigar ilə
Kənarı cüyibaridə yeyər, içər qərar ilə,
Dodaq-dodağə vəsl edər o yarı-gülüzar ilə
Ki, ta günəş qürub edər, o hali görmək istərəm.

Səfehdi ki, o kimsənə cəhanə etibar edər,
Şərabidən kənar olar, nigarsız nahar edər
Ki, aqibət əcəl bizi yegan-yegan şikar edər!
Odur ki, indi mən rüxi-qəzali görmək istərəm,

Qənimət əst dəm bu gün, gətir şərab, saqiya,
Nigarə söylə-tez gələ, edə şitab, saqiya,
Həyat çün keçər-gedər, misali-ab, saqiya,
Zəvalidən qabaq o məhcəmali görmək istərəm.

İRANLI

Düşübdür gör nə pis halə bu bəxti qarə iranlı.
Xuda şahiddi, bilməz neyləsin biçarə iranlı.
Gərək getsin zavoda işləsin, beş-üç manat alsın,
Zibəs İranda iş yoxdur, qalib avarə iranlı.
Tunel qazmaqla ildə hər qədər qalsa daş altında,
Genə azdır, zibəs biganədir əsrarə iranlı.
Nə karxanə bizə lazımdı, nə mədən, nə rah-ahən,
Bular zəhmətli işdir, çün görür bikarə iranlı.
Fəqir olmaq silahi-məmləkətdir, neylərik sərvət,
Gərək açsın əlin, qoysun üzün divarə iranlı.

İNŞALLAH!

Yarmanı qeynatduq, riştəni kəsduq.
Odunu, kömürü alluq, inşallah!
Yorqanı yamıyaq, cecimi yuvaq,
Qurusun, kürsünü quraq, inşallah.

Üxüvvətdir bizim dinü məzhəbdə
Kürsüqurmaq olmaz qəmər əğrəbdə,
Saət xoşlamışam mahi-rəcəbdə
Quraram kürsünü o vəq, inşallah.

Qurudu çox tökür Tükəzban aşə,
Noxudun az salır, gəlmiri xoşa.
Deyirlər ki, qovub, arvadı boşa!

Hələ fikr elirəm, göraq, inşallah.

Zəmanə dolandı, ya Sahibbəzəman,
Ələcəl, ələcəl, sənə mən qurban!
Deyirlər: Getməyin lifəli tuman.
Qorxuram tumançaq qalaq, inşallah.

Dəryadan həvayə ucalar tassi,
Yağış yağar yerə, ayular hissi,
Qarə börk çıxıbdı-təpəsi yassı,
Pul tapaq, bir dana alağ, inşallah.

Papağın, dərinin vaqtı sürüşdü,
Büzməli donların modası düşdü.
Soyuqdan az qala canım ölmüşdü,
Qış çıxsın, kot-şalvar giyağ, inşallah.

Bəhmənşah ayında xoş olu saət,
Məscid mirayə verildi zinət,
Çərşənbə axşamı yetişdi, heyət
Eləruq xanları qonağ, inşallah.

Səndəllər düzüldü, əyan əyləşdi,
Səməvər qeynədi, ağalar içdi,
Mənə vermədilər, hövsələm qaçdı,
Sönər çay bişirən ocağ, inşallah.

Cümə günü millət gəldi məscidə,
Baş qoydu torpağa, elədi səcdə.
Qulaq verruq nitqi mirza Məcidə,
O olar yaxçı bir nəttağ, inşallah,

Qurabiyə, noğul yeyildi tamam,
Bəhramxan səsləndi, başlandı nizam.
Məşmullar çağrıldı, etdilər qiyam,
Keçəllər olacaq qazağ, inşallah.

Şəbüstər xəlqindən yüz nəfər məşmul[1],
Həştad nəfər kəfil, doqquz məlul.
On bir nəfər cəngi etdilər qəbul,
Ona da verərlər təlağ, inşallah.

[1] - Əsgər

Bəhramxan vəqf eylər nitqini hərdən,
Beş yüz nəfər insan alqışlar birdən,
"Zində bad!" səsləri ucalır yerdən,
Gedər ta ərşdən uzaq, inşaallah.

Getdim hüzuruna Qəhrəman xanın,
Söhbəti çox xoşdu əziz mehmanın.
Ucalu beydağı şahı-İranın
Möcüzlə bərabər göraq, inşaallah.

İSTƏMƏZ!

Bir kasa aş on qaşiq, səkkiz nəməkdən istəmƏz.
Beş ləpə, altı noxud, çörtkə, qələmdən istəmƏz.

Pəhlələndir bir çubuq, lənət bə qəlyan, ay dadaş,
Ağlaram hicrində çün əbri-bəharan, ay dadaş,
Çub qaşiq, hisli səmavər, pişli çaydan, ay dadaş,
Zərbənarə suzəni, dümdüklü fincan istəmƏz.

Bilmirəm aya nədəndir, girmiri söz beynüvə,
Başuvu sal aşığa, fikrünü yığ, gey əynüvə,
Qəlbivü at Kərbəlayə, boynuvu qoy çiyüvə,
Ağlamaq tabü təvan, paludə dəndan istəmƏz.

Qaşların oynatma, ey məh, gözlərin; insaf elə,
Beynimi dəldi o bığ-bığ sözlərin, insaf elə,
Minbəri sındırma, dəlmə dizlərin, insaf elə,
Bir qədər şor göz yaşına bu qədər qan istəmƏz.

Qar yaqıb damda qalıbdır, bir kürək möhtacıyam,
Üç yumurta, bir qaşiq yağ, beş çörək möhtacıyam,
Ruzi çərşənbə ət alsaq, bir dibək möhtacıyam,
Hər kəsin var nəzri, versin, yoxdudan dan istəmƏz.

Ey bəhari bədtəbiət, ey rəbii-bünizam!
Qoymadın bağda, həyətdə bir ərik, bir tək badam,
Min üç yüz otuz iki, lənət sənə, e pəst adam.
Sən deyirdin qış çıxıb, sat kürkü, yorqan istəmƏz.

Ehtiyat eylə bu sözdə, get bələdlərdən soruş,
Gər müvafiq gəldi təbə, dur və illa çıx, sovuş,
Söyləyim, ya söyləyim, aya beş-on damcı yağış
Altı saət rədü bərqü barü tufan istəmƏz.

Bir adam yoxdur bu nari-eşqi xamuş eyləsin,
Aşiqi-məftuni- məcnuni dəraquş eyləsin,
Beş yaşında qız məhəbbət əmcəyin nuş eyləsin,
Qırx yaşında nərrəxər ər şiri-püstan istəmƏz.

Dilbərə, əbrulərin can, gözlərin iman alır,
Neyləsin biçarə aşiq, qətlinə fərman alır,
Bildiyin eylər çörəkçi, aldığıın divan alır.
Hər kəsə məlum bir zad gündə elan istəmƏz.

Bu gözəllikdə yaratmış həqq onu aşıqlərə.
Əllərin qurbanıyəm, cana, toxunma tellərə!
On yaşında oğlanın adı yazılmış dəftərə,
Bunda bir zad yox, əmu, lənət bə şeytan, istəmƏz.

Saqqalı çıxmıb hələ, tüksüzdü, ustad istiri,
Oynadır qaşu-gözün, əlbəttə bir zad istiri,
Binəva adın unutmuş, gəzmədən ad istiri,
Nümrə qırx beş, nuş çıxar mülk, səhvü nisan istəmƏz.

Qeybət olmuş karimiz, bizlərdə yoxdur məşqələ,
Yaxşı məşğul eyləmiş övrətləri bu məsələ,
Cərgə yox cında, döşəkcə, lazim olsun məşələ,
Yaxşı sənətdir cəhalət, elmü ürfan istəmƏz.

İxtiyari-qürbət etməm, neyləyim, ey müftəxor?
İstisən, bimüzdu iqrət, oynayım, ey müftəxor.
Məmləkətdə yoxdu bir zad çeynəyim, ey müftəxor,
Heç müsəlman qarnını ac, əynin üryan istəmƏz!

İNDİNİN HƏKİMLƏRİ

Həkimin olmasa qırxıq qafası
Mərizə faidə verməz davası.
Mürəbba artırır qanı və həlva,
Firəngi iynənin çoxdur xətası.

Əli, dırnağı ağappaq çiyid tək,
Məgər ölmüş bu doktorun anası?
Təraş etmiş bıığı, səqqalı dibdən,
Niyə yoxdur peyəmbərdən hərası?
Həkim nəbzə baxar, ya cana, bacı?
Bu naxoşdur, bədəndə yox yarası,
Müsəlmanam deyər bu namüsəlman,
Edər üryan zikuri, həm ünası.
Həkimə bənzəmir bu heç Bəyimcan,
Bunun nə saqqalı var, nə əbası.
Qoyur börkün yerə arvad yanında,
Mən onun bacısıyam, ya xalası?
Qulağın nəsb edir sədri-ünasə,
Xoşunamı gəlir qəlbin sədası?
Deyər: Bacı, haran ağrır, nəyindir?
Məniylə əylənir şeytan balası!
Həkim bilməz məgər, bacı, sən allah,
Mərizin canının ağrır harası?
Deyəndə gəl evə, bax bu mərizə,
Deyər: Ver bir tükən gəlmək kirası.
Gedəndə bir evə Mirzə Fətulla
Alır həqqul-qədəm altı abası.
Nə həqqi var bunun beş cütlük alsın,
Məgər yerdən çıxıb xəlqin parası?
Bir iynə vurdu, aldı bir tükən pul,
Xarab olsun görüm yurdu, yuvası!
Bir evə girsə-çıxsə gər beş-on yol,
Gedər badə mərazin çul-palası.
Pulun vermə, bacı, acı dəvayə,
Onu ver balə sən, çoxdur səfası.
Dua əfzəldi min dəfə dəvadən,
Yaşasın Molla Qurbanın duası!
Həcamətdən xoşu gəlmir deyirlər,
Utanmaz molladan, yoxdur, həyası.
Əgər, Xanbacı, bu yaxşı həkimdi.
Niyə yoxdur onun bəs fir-firası?
Nə əzvay işlədir, nə tuxmi-lülfər,
Nə cövşəndəsi var, nə göy zirası.
Çəkər siqar, içər çay ittisalən,
Həkimdir bu, hanı bəs iştəhası?
Yaşımdan görmədim beylə həkim mən
Ki, geyə əyninə mütrüb libası.
Deyirlər ki, dünən Möcüz deyirdi:

Düşübdür başıma Təbriz havası.
Sağ olsun Kəblə Töhfənsə, o cindar,
Yaşasın falçı Xeyransanın da tası!

İSTƏR, İSTƏMƏZ?

Məclis təمام noğlu şərab istər, istəmƏz?
Vəqti-nahar şişü kəbab istər, istəmƏz?
Lazımdı qayğanağə beş-on danə tuxmi-mürğ,
Bir qədri yağ, bal və doşab istər, istəmƏz?
Yoxsul gərək niyə deyə: "Övladım olmadı!"
Övlad börk, çust və corab istər, istəmƏz?
Çoxdur günahı gözlərin, ey yari-dilpəsənd!
Ləli-ləbin kənari səvab istər, istəmƏz?
Yanğın salıbdı könlümə eşqin şərərəsi,
Axır olur bu xanə xərab, istər, istəmƏz!
Təmbakiyə su tök, gözəl islat, əllə, sıx,
Cında səri boğazına, sap, istər, istəmƏz!
Başına od, dibinə su, çatlağına qəmiş,
Ey bəxtəvər, miyanə milab istər, istəmƏz?
Beş yaşı var qızın ərə istərlə qonşular,
Fikrüz nədir bu barədə, bab istər, istəmƏz?
Boynu yoğundu istəyənin, qaməti bülənd,
Versin gərək cəvabə cavab, istər, istəmƏz!
Gər qorxusan qaça gecə qız, bağla qolların,
Təslim olar qolunda tənab, istər-istəmƏz!
Axir tökəllə qanini bu mahi-peykərin,
Etsin gərək o zəhmətə tab, istər-istəmƏz.
Keçdi gecə qərardən, ey şəm, rahət ol,
Leyli-zifaf şərmü hicab istər, istəmƏz?
-Ey yari-mehriban, bu şamdan, bu sən, bu mən,
Bu rəxtixab bir gecə xab, istər, istəmƏz?
Xoş gəlmisən, səfa gətiribsən, ay əmqızı!
Qorxma, bala və çəkmə əzab, istər-istəmƏz.
-Dəymə mənə, əmoğlu, səni o nənən canı,
Yaxşı deyil, bu işdə şitab istər, istəmƏz!
Xətm eyləyin bu məclisi yaran, durun gedək,
Möcüz yatıb, ayılsa hesab istər, istəmƏz?

İNQILAB OLACAQ

Əksəriyyət dəlil həqqiyyət
Deyi bu məhz fikr batildir.
Onu təsdiq edənlərin çoxu da
Sadəvü bisavad, cahildir.

Düşəməz qurduğu kəməndə xəvae,
Kisəsin doldurar əvamünnas,
Həzrəti-müstətab köhnəlibas
O cəhətdən əvamə maildir.

Huşiyarın açıqdı çün beyni,
Yoxdur ol firqə ilə mabeyni,
Oynadar əldə məzhəbi, dini.
Hoqqabazlıqda xeyli kamildir.

Qorxmasa bağladar dəbistani,
Sədd edər babi-elmi-ürfani,
Zülmünün yoxdu həddi, payəni,
Buna sünni və şiə qaildir.

Xəsmdir çün hesabü həndəsəyə,
Babi söylər müdiri mədrəsəyə,
Hiyləgərlikdə misli yox kosəyə,
Miri-təzvir, piri-kamildir.

Qafi şaqqıldadar misali-xoruz,
Nə firəngi dili bilər, nə urus,
Danışammaz, bəəhli hindi, məcus.
Fəqət ustadi-fel, faildir.

Elmi-cəbrü hesabidə cahil,
Zənn edər dəhrdə özün fazil,
Gər verə rədd məzləmə qatil
O cənabə, behiştə daxildir.

Söhbəti-biğü səqqələ dair,
Üzüqırxıqları edər kafir,
"Ey zinazadə, başuvi qırxdır,
Bihəya, bu nə zülf, kakildir?"

"Eyləyin gündə əlli min siqə,

Dəyməyin leyk səqqələ, biğə"
Sözləri bir-birindən əntiqə
Söhbəti bu qəbil, qabildir.

Çün mübaşirdi zalimü xain,
İçməyin ol münafiqin çayın,
Və yeki əz cəmaəti-xain
Hakimü amilü nəvaqildir.

Əhli-ədliyyə nümuneyi-Şəddad,
Həq görüm etsin o evi bərbad!
Edə hər kəs o firqəyə imdad,
Ya verə qız, misali-qatildir.

Gərək iranlı görməyə bir iş,
Ola yeksər dilənçiyü dərviş,
Ya yeyə xak ilan kimi, yay-qış
Dolana, çünki hökm-fazildir.

Pəs gərək dövlətə edə xidmət,
Bir kürür əcnəbi ala xidmət,
Çünki iranlı talibi-cənnət,
Aşiqi-hürr məh-şəmaildir.

Möcüz, İranda inqilab olacaq!
Köhnə kaşanələr xərab olacaq,
Köhnəlik qan ilə xəzab olacaq,
Çünki xəlq bu zəmanə maildir.

İRAN SƏRBAZLARI

Əyyami-sələf bizim diyarın
Sərbazları, nəuzibillah,
Ortasını qırxdırardı başın-
Həqqa ki, misali-rahi-maşın.
Bir kisə, çubuq belində daim,
Bir qəddərə, müntəzirü-qaim,
Bu halət ilə biduni əqmaz
Meydanda qədəm vurardı sərbaz.
Oynardı, verəndə məşqi-məşşaq,
Qoltuq cibində daşü çaxmaq.

Bir yandan o bəndi-zircamə
Əfi kimi, and ola imamə,
Şərqən, cənubən və həm şimalən
Qalxardı, düşərdi ittisalən.
Əyninə çit arxalıq geyərdi,
Özü bişirib, özü yeyərdi.
Sərbazi-qədim, bül-əcaib
Nə çirə alardı, nə məvacib.
Sərhəng[1] yeyərdi varidatin,
Və naibü yavəri səlatin[2].
Çün rüşvəti verdi, aldı rüxsət,
Azadə olardı xeyli müddət.
Bir kuçə başında əyləşərdi,
Qıçın uzadardı, sap eşərdi,
Sərkərdələrə verərdi aylıq,
Sərbazlar edərdi pinəduzluq.
Başmaq yamayardı Kəblə Abdin,
Börkündə nişani-Nasirəddin.
Yanına yığardı köhnə-parə,
Sərrah güzərdə bəxtiqarə.
Sultanı görəndə ta uzaqdan,
Eylərdi fəraqət işləmaqdan;
Bir əldə gəzən, bir əldə iynə,
And olsun ağam İmam Hüseyinə,
Qalxardı əyağə, "ças" vurardı.
Sultansa sibillərin burardı,
Ba kibrü qüruru fəxrü müzdad,
Sərbazə baxıb, deyərdi: Azad!
Topxanə mähəlli dəfi-hacət,
Sərbazxana mərkəzi-kəsafət,
Böyləydi o əsrin intizami....
Qıssaldaq, uzatmayaq kəlami.
Ya Möcüz! Azançı çıxdı damə,
Bəsdir sözüvi yetir xitamə!

[1], [2] - Hərbi rütbələr

İNQILAB VAR!

Gün çıxdı, durmalı gözəlim, rəxti-xabdən,
Ey afitabi-mən, bir utan, afitabdən.

Ver hüsnüvün zəkətini, yanında saxlama,
 Çoxdandı vermədin, keçib həddi hesabdən.
 Gəl, gəl ki, firqətin məni biixtiyar edib,
 Ey mahtab, çıx görüm ol bir sühabdən.
 Başın çəkib ləhafə, gedib huşə dilbərim,
 Müddətədi namə gəlmir o alicənabdən.
 Çünki sənə nəşib deyil ol abi-səlsəbil.
 Kəmetiqadə faidə yox ictimabdən.
 Yarın kitabı-hüsnini eylə mütaliə,
 Sübhü məsa ayırma gözün ol kitabdən.
 Mali-yetim həlaldı, xıncır əti həram,
 Şeyxi-bələd yeməz o mühərrəm kəbabdən.
 Hər nə qələt gəlir-edisən, bilmədim-deyib,
 Ehkami-şəridən və günahü səvabdən.
 Əl bassa məshəfə, desə min dəfə bu sözü,
 Etməz xilas o üzr onu hərgiz əzabdən.
 Ta var cahan, bu kəşməkəşü inqilab var,
 Ari bəşər təkamül edər inqilabdən.
 Möcüz, özün de, acizi mütləq edərdi lüt,
 Əndişə olmaseydi xitabi-itabdən.

KÜÇƏLƏR

Palçıq ayaqlamaqda əgər var məharətin,
 İranə gəl, ziyarət edim mahi-tələtin.
 İtlər yüyürsə üstüvə, bazarü kuçədə,
 Mümkün deyil fərar, tez eylə vəsiyyətin!
 Zira ki, kuçə dar, gil və lay dövrü bər,
 Dur, qaçma ki, gedər hədəərə səyü zəhmətin.
 Novdanlar işləyəndə çevir börkü tərsinə,
 Vaqti ki doldu, tök yerə, islatma kisvətin,
 Yıxsan atan evin, təzədan eyləsən bina,
 Xətm eylə kuçədən kiçik olsa imarətin.
 Ordübehişt sonlarına saxla ölməyi,
 Can vermə qış zamanı, əgər vardı qeyrətin!
 Nəqli-cənazə etməyə yol yox ki, damdən
 Qarı tökübdü kuçəyə dindar millətin.
 Nəşin qalar otaqda, həmmam tək qoxar,
 İza edər cəmaətə buyi-kəsafətin.
 Əqlin azalsa, düşsə yolun bu vilayətə,
 Getsən hüzüri-pakinə dəryayi-hikmətin,

Söylə: Ağa, nə eyləmişən ixtira özün
Kim, doldurub cahani bu əndazə şöhrətin?
Qırxdırmısan beş-altı keçəl başı zur ilə,
Bundan suvay nədir vətənə, xəlqə xidmətin?
Dəlləklərə siyasət edibsən, eşitmişəm
Ki, vurmasın səqqəlinə ülküc rəiyyətin.
Murdad ayında eyləmişən nitqlər, bəli,
Bir ay tamam nəfinə dair cəmaətin.
Millət öpər əl-ayağını çox ehtiram ilə,
Bir söylə illəti bu imişmi o hörmətin?
Başın yaran cəmaətə lazım deyil həcəm,
Ey bihüqut əcəmlə məgər var ədavətin?
Şəmşiri-abdar bəyan ilə, Möcüzə,
Vur kəlləsin, düşür yerə divi-cəhalətin!

KAŞ!

Sənin o gül üzüvə mən gülab olaydım, kaş!
Əyağuva, bala, bir cüt corab olaydım, kaş!
Kitab ilə danışırısan, danışmısan mən ilə,
Gecə əlində sənin mən kitab olaydım, kaş!
Günəş səni görər hər gün, vəleyk mən məhrum,
Çox arizu edirəm afitab olaydım, kaş!
Gələmmirəm ora çoxdur kirayeyi-balun,
İlahi, mən qəcələ, ya qürab olaydım, kaş!
Şərab ilə günə xoşdu, mənimplə yox arası,
O bivəfanin əlində şərab olaydım, kaş!
Utanıram ki, deyəm yolla bəndəyə bir maç,
Nədir bu şərmü həya, bihicab olaydım, kaş!
Rəqib qoymuru, mən kami-dil alım səndən,
Rəqib çeşminə tiri-şəhab olaydım, kaş!
Dünən biri dedi: Vaiz gedib behiştə tərəf,
Dedim ki, mən də bir əhli-əzab olaydım, kaş!
Yuxuda Möcüzə bir səati-tila verdin,
Gülüm, sənin kimi alicənab olaydım, kaş!

KÖYNƏYİ GEN, HÖVSƏLƏSİ DARDIR

Bu qıza heç kəs deməz "möminü dindardır".

Məzhəbi yox, dini yox, it kimi murdardır!
Söylə görüm bir mənə, ey mütürüb Ayışə,
Lifəsi yox, bağı yox, bu necə şalvardır?
Bilmirəm illət nədir, bu qarı övrətlərin
Köynəyi, şalvarı gen, hövsələsi dardır?!
Gör necə çin-çin düzüb taci-səri-rəhnüma!
Eyləmə bus əllərin, gər o günəhkardır.
Cahilü kahil demə cübbəvü dəstarə sən,
Qaziyü müfti məgər cübbəvü dəstardır?

KÜRD QARDAŞLARIMA!

Sənə mən dedim, ey Simitko[1] dadaş,
Rahat dur, olan, xəlq ilə az savaş!
Yusun mürdəşulər, görüm, təhrivi.
Rahat durmadın, yıxdılar Cəhrüvi[2].
Fərar eylədin Ərzurumə tərəf,
Genə gəldin İranə, ey bişərəf!
Genə iltifat etdi dövlət sənə.
Verildi bu şərt ilə rüxsət sənə
Ki, etmiyəsən yer üzündə fəsad
Və olmuyasan misli İbni-Ziyad.
Vəli, sən itildin genə ülgücün,
Ömər xanə[3] göstərdin əvvəl gücün,
Ömər neyləmişdi sənə, ey ləin?
Sərasər xərab eylədin kətlərin.
Buna iktifa etmədin, ey dəğəl,
Genə çəkmədin Rey həvasindən əl!
Gecə xəlqi-nadani məst eylədin,
Səhər şəhri-Dilmanə qəsd eylədin.
Hesab eylədin xəlqi Kösün xala,
Bu fikri-zəif ilə düşdün yola.
Çəkib nərə çün dövlətin topları,
Töküldü yerə zülm mikrobları,
Yağanda havadan yerə qol və baş,
Batırdın yerin, ey Simitko dadaş!
Salıb qorxu çün vəlvələ qəlbüvə,
Sınıq ləşkər ilə qayıtdın evə.
Çıxıb xeymədən mədəri-müztərin,
Vurub başa görcək sınıq ləşkərin,
Gözündən töküüb yaş misli şora,

Dedi: Ey oğul, dönmüsən quldura.
Dedin: Bəndi-şəlvarizi bağlayın,
Anacan, dabanlarınızı yağlayın.
Gəlir arxamızca süpahi-əcəm,
Fərar eyləyin siz və əhli hərəm.
Qızın çün eşitdi bu nalan sözü,
Saraldı üzü, həm qaraldı gözü.
Dedi: Getmə, dur, ey pərişan dədə,
Qovurma küpü qaldı xərpüştədə!
Nə zəhmətlə kəsdi atam riştəni,
Zəxirəylə doldurdu xərpüştəni.
Gətirdin üzüm bağdən bihesab,
Bişirdi anam, yedin batman doşab.
Yen atdan yerə, qəbləzonki qaçaq,
Barı bir doyunca yeyək qayqanaq.
Bişirmiş anan yaxşı yağlı kükə,
İzin ver qoyum ağzuva bir tikə.
Əgər biz qaçaq misli tifli-hümam,
Ömər xan yeyər yağı, balı təmam.
Necə olmasın hövsələm dar mənim
Ki, on dəs zəri paltarım var mənim!
Olub çünki səndən mükəddər Qotaz,
Bu paltarları qarət eylər Qotaz!....
Bu əsnadə nagəh çəkib: "Ya Əli!"
Cigərdən, yalançı şəhi-pəhləvi.
Bu dəhşətli səsdən həva titrədi,
Qızın rəngi qaçdı, baba titrədi,
Dedin ki, gəldilər, fərar eyləyin,
Tənizdən libası kənar eyləyin!
Çıxın misli büzqalə dağ başına,
Verim izn dağ üstə göz yaşına.
Çıxardın tumanı, donu, başmağı,
Baxın, öyrənin bəndədən qaçmağı.
Ələ keçsəz, ey vay sizin halıza,
Ömər xan supa tək minər dalıza.
Giriftar edə gər Qotazbəy sizi,
Bilirsən sənə neylər, ey əmqızı?
Qalar cəmdəyin göydə misli qoyun,
Gələr başuva altı yüz min oyun.
Gözün yumgilən, baxma sola, sağa,
Dabanları yağla və dırmaş dağa.
Nə qədri sağam mən, sözün lap düzü,
Bəla sizdən əskik deyil, əmqızı.

Deyilsiz bu işlərdə sizlər ki, xam.
 qaçıbsız mən ilə beş-on yol tamam.
 Əyər olmayaydı bu dağü dərə,
 Deyərdim: Minin mütləq eşşəklərə,
 qaçın, indi lazim deyil nazü nuz,
 Əyər qaçmasaz, yırtılar qarnuvuz.
 Kəsildi anan taqəti, ağladı,
 Ayaqlarının yarəsin bağladı.
 Dedi: Ey Simitkoyi-bəd mən zərə,
 Görüm, ey oğul gəlsin arxan yerə!
 Gedə bilmərəm bağa mən, ey oğul,
 Necə dırmaşım dağa mən, ey oğul?
 Neçə dəfə sən yoxladın bəxtüvü,
 Əcəm sərnükün eylədi təxtüvü!
 Neçə yol sən yırtdılar tacüvü,
 Əsir etdilər binəva bacüvü.
 Çevir bir üzün, qıl nəzər bacuva,
 Yorulmuş, söyər müttəsəl tacuva.
 Tökürəm neçə ildi göz yaşı mən,
 Sənə olmayaydım, ana, kaş mən!
 Nölurdu, ilahi doğaydım ilan,
 Bunu doğmayaydım məni-natəvan!
 Dedin: Kəs, görək, dinmə, bəsdir, ana!
 Qulaq ver görək, bu nə səsdir ana!
 Səsin kəs, görək, taqətim qalmadı,
 Yetişdi qoşun, nizələr parladı.
 Xudahafiz ey madəri-mehriban,
 Dura bilmərəm, çünki şirindi can!
 Ana, başuva yığ tükəzbanları,
 Bala qızları, xırda oğlanları.
 Qoşun eyləməz sizlə bəd mamilə,
 Fəqət əhli beytim olar hamilə.
 Sənin qarnuva nizə soxmaz qoşun
 Gələndə qoşun, ver qabağa döşün.
 Nizam əhli öldürməz övrətləri,
 Olar bir qədər ayrı zəhmətləri.
 Demə mənə biar, binamus, sən,
 Demə: Qeyrətin yoxdur, dəyyussən!
 Mənim qeyrətim yoxdu nər şirdən.
 Vəli qorxuram tir dəhtirdən[4]
 Dura bilmərəm mən dəxi, ey ana,
 Xudahafiz, ey madəri-binəva!
 Məni ingilis eylədi dərbədən,

Ona eyləyin lən şamü səhər.
Görüm ingilisi gələ lənətə,
Məni quraşdı, saldı bu halətə.
Dedi: Mən səni kürdə şah eylərəm,
Tilatəxt, zərrin küləh eylərəm....
İlahi, məni tez yetir Mosilə,
Olum rubəru bir o dəyyus ilə!
Məni şah edirdin sən, ey naxuda,
Vəli, eylədin padşahi-gədə?!
Bağışla məni, güldəhan əmqızı,
Xudahafiz, ey mehriban əmqızı!
Yetişdi süpahi-qızılbaş, xanım.
Hələl et məni, ey qələmqaş xanım!
Mənimki çətindir, səninki rahət,
Sənin zəhmətin var fəqət bir saat.
Gələndə qoşun, ey xanım Dürsədəf
Uzat əllərini asimanü tərəf.
Niyə çöldə qoydun qızın, övrətün,
Simitko, yusun mürdəşü qeyrətün!
Hünərmi kişi öz başın saxlaya?
Gərək mərd-qız-qardaşın saxlaya!
Gərək bədəzin sən ləçək örtəsən,
Başından açıb şəmləni yırtasan!
Başın tük gətirməz sən bədəzin,
Əyər bir noxudca ola qeyrətün.
Gərək bədəzin sən, əya zırnaçı,
Aduvu qoyasan Xatunxan bacı!
Müsəlman kişi cəhlilə yar olar,
Simitko kimi kürkü-xunxar olar?
Müsəlman olar kafirə çarvadar,
Qəm etməz vətən gər ola tarimar?
Müsəlman gen eylər qolun köynəyin,
Öpər caməsindən Simitko bəyin?
Ey əkrad, ey xanəzadi-vətən,
Verin əl-ələ öyrənin elmü fənn!
Tərəqqi verin malıza, kəndizə,
Rəis etməyin cahili kəndizə!
Simitko işıqlıq verəmməz sizə,
Maarif gərək yağ tökə beynizə!
Cəhalət müsəlmani xar eyləyib,
Həzaran bəlayə düçar eyləyib.
Bizimdir vətən, həm sizin, dusitan!
Verək əl-ələ, edək onu busitan!

Cəhalət şərabin içən çıldırar,
Simitko kimi qardaşın öldürər.
Bizimdir vətən, həm sizin müştərək,
Vətən şəhrin abad edək biz gərək.
Tərəqqi verin sənətə elmilə,
Verin iş nişan millətə elmilə!
Cəhalət salıb rişə bu xakidə,
Baxın, əlli min fəhlə var Bakidə!
Qaranlıqdı bu rəhgüzar, yol uzaq,
Ey əhli-vətən, yandırın bir çıraq!
Düşərsən, olar qol-qıçın xurdü xaş,
Bu zülmətdə yol getmək olmaz, yavaş!
Qılınc saxlamış dini-peyğəmbəri,
Namaz saxlamaz məscidi, mənbəri!
Çəkir nəre göylərdə balunsüvar,
Başın səcdədən qovza, gör bir nə var!
Təzəlzül salıb çərxə təyyarələr,
Düşüb qorxuya sakinani-qəmər[5].
Çəkər çərxə mərrixiyan[6] xəncəri,
Tədarük görür hər b üçün Müştəri[7].
Ütarid yumammır gözün qorxudan,
Sənə vız gəlir banki-hidroplan?
Çəkir kafərin nəre jeplenləri,
Girir səngərə Zöhrə sakinləri.
Gözün var, niyə olmusan beylə kur?
Ayıl, ey müsəlman, ayıl, sən də dur!
Əya, Möcüzü-bixəbər, dur görək,
Ləhafı yama, kürsünü qur görək!
Xəzanü zimistan verib əl-ələ,
Salıb yoxsulun caninə vəlvələ.
Hətəb heyzüm əst, kömür, həm zoğal,
Xudaya, yetir şairə bir çuval!
Uşaqlar soyuqdan girib səngərə,
Bir az od ver, allah, tökək mənqələ.
Behiştü güzəşt eyelədim mən sənə,
Vəli, bir qovurma pulu ver mənə.
Nə mən hurieyn istərəm, nə pəri.
Kərə yağı göndər mənə bir dəri!

[1] - İsmayıl ağa Simitko-İngiltərə və başqa imperialist dövlətlərin əlində alət olan irticaçı kürd mülkədarlarından biri

[2] - Cəhr qalası

[3] - Kürd tayfa başçılarından biri

- [4] - Onaçılan tufəng
- [5] - Ayda yaşayanlar
- [6] - Marsda yaşayanlar
- [7] - Yupiter

KİŞİLƏR VƏ ARVADLAR

Bivəfa çıxmış zəni Mollayi-Rum,
Cümleyi-övrətlərə eylər hücum.
Molla söylər ki, mühəqqəq, bərməla
"Sək vəfa darəd, nədarəd zən vəfa! [1]
Bir Züleyxa eşq dalınca gedib,
Sureyi-Yusif onu rüsvay edib.
Min nəfər "Yusif" sənə verrəm nişan
Eşq səhrasında vermiş başü can.
Altı yüz evli kişi qürbətdədir,
Əhl-beyti atəşi-firqətdədir.
Səbr edir on il fəraqi-şovhərə,
Əcnəbi soxmaz otaqi-şovhərə.
Hər gecə əmma "vəfalı" şovhəri
Eyşü nuş eylər-yanında bir qəri.

[1] - "İtin vəfası var, arvadın vəfası yoxdur".

LENİN

Tutaq Lenin ətəyindən, ona pənəh aparaq,
Zəmanəmizdəki həllali-müşkülət odur!
Həmişə mədh-sənasını vird qıl, Möcüz,
Fəqirə qeydi-sitəmdən verən nicat odur!

LAZIMDIR

Əgər cənabüvüzə ahü ənin lazımdır,
Mey içmişəm, mənə həm bir qərin lazımdır.
Dedi: Burax qəzeti, al bu virdi əzbərlə!
Dedim: Axund, mənə "həblülmətin" lazımdır.

Gələndə dərdə dişin sən dua oxu, vaiz,
Fəqət mənim dişimə kəlbətin lazımdır!
Sənin kefin elə istər, mənim kefim böylə,
Sizə fəqir, fəqirə ahü ənin lazımdır.
Dedi: Risalə oxursan? Dedim: Hesab oxuram!
Dedi: Hesab deyil, şəxsə din lazımdır!
Dedim ki: Dini nə saxlar? Dedi: Müsəlmanlıq!
Dedim: Xeyr, iki yüz min süpahi-mübin lazımdır!
Dedi: Cəfəng danışma, xudadi hafizi-din,
Bizə nə topçu, nə sərbazü zərrəbin lazımdır.
Dedim: Neçün qapuvı bağılsan yatan vaxtı?
Demək sənə gərəvü, əngəbin lazımdır.
Qapuvı qoysan açıq, düzd olar evə daxil,
Aparsa malı, səhər şürüşin lazımdır.
Əyalin olsa dilara, o düzd laməzhəb
Təsərrüf eylər, o bilməz kəbin lazımdır.

MİLLƏT

Çalındı suri-İsrafil və bidar oldu hər millət,
Ayılmır xabi-qəflətdən hələ bu bixəbər millət.
Tilu etdi günəş məğribdən, əhli-şərq qafildir,
Apardı feyzi-nuri şəmdən ol bəxtəvər millət,
Nicumi-cəhl binur eylədi elmü hünər nurin,
Fəzayi-qərbdə birləşdi xurşidü qəmər, millət.
Dağıldı pənbeyi-mənquş tək övhəmi-İstambul,
Cəhalət mərkəzi çökdü, yer oldu ayrı yer, millət!
Qiyamət qopdu, yahu, köhnə dünya tarümar oldu.
Quruldu tazə aləm, aç gözün, eylə nəzər, millət!
O hansı elmdir-elmi ki, icad etdi telfuni,
Soruş hər yerdən istərsən, sənə versin xəbər, millət,
O elmin qüvvəsilə xəlq olundu çap maşini,
Basar saətdə övraq üstünə min cür əsər, millət.
O hansı elmdir-elmi ki, təxsir etdi əflaki,
Nə xoşdur mərkəbü-balun ilə seyrü səfər, millət.
O elmi ki, çiraği-bərq ilə zülmati-dünyanı
Münəvvər qıldı, rövşən oldu şəb, misli səhər, millət.
O elmi ki, hədidə verdi can, həml etdi əsqaı,
Xilas oldu məşəqqətdən bəşər, həm kavü xər, millət.
Həman elmi ki, gəldi nitqə ahənpərə insan tək,
Qulaq ver, gör nə xoş səslər gəlir, xuninciyər millət.

O hansı elmdir-elmi ki, yardı, sineyi-xaki,
Çıxartdı mədəni neftü zoğalü simü zər, millət.
O elmi ki, gəzər insan balıq tək qəri dəryadə,
O elmi ki, keçər bəhri-mühiti bixətər, millət.
Tənabi-elm ilə beş yüz kürur Hindusitan əhlin,
Necə gör bağlayıbdır qol-qola bir müxtəsər, millət[1].

[1]-İngiltərə müstəmləkəçilərinə işarədir.

O elmi ki, çuğundur rişəsi təbdil olur qəndə,
Məgər zənbil ilə göydən ənər çayü şəkər, millət?
Həram etdi sizə təhsili-elmi alimi-cahil,
Binayi-elmi yıxdı, eylədi zirü zəbər, millət.
Cəhalət eylədi İrani viran, milləti fəhlə,
Neçün məzlumdur, yarəb, bizim bu dərbədər millət!
Bu ahü-vah daim yerdə yatmaz, xakriz olmaz,
Kəsər məzlumun ahı gec, vəli karlı kəsər, millət!
Ayıl, ey yadigari-Bəhmənü Şapurü Keyxosrov,
Ayıl, ey varisi-Nuşirəvani-dadigər millət!
Əmudi-elmə əz kəlləsin cəhlin, cəhad eylə,
Cəhalət xəsmi-candır, mari-əfidən betər, millət!
Təəssüf bisəmərdir, çün keçən-keçdi, köçən-köçdü,
Ayıl, bundan sora qoyma keçə ömrün hədər, millət!
Ümidin kəsmə, məyus olma istiqbali-millətdən,
Tamam eylə sözün, Möcüz, ayılmış bir qədər millət!

MƏKTUBLAŞMA

ŞƏBÜSTƏRDƏN İSTAMBULA

Əhvəndi çörək qiyməti, yoxdur nigəranlux,
Qənd-çay alıram gündə fəqət bərcə qranlux.
Çit burda bahadır, gələn olsa beş-on arşın
Göndər mənə, həm qızlara şallux və tumanlux.
Gəlsən Güneyistanə, əmoğlu keçinərsən,
Baxsan sözümə, əl-ələ verrux da, qazannux.
Gəlsən vətənə, on tümənə bir inək alsan,

Bir tövlə qayırdırsan əgər, bir də samanlux,
Mən də sağaram, həm peyinin yappa qayırram,
Altın silərəm, sən də otar, eylə çobanlux!

İSTAMBULDAN ŞƏBÜSTƏRƏ

Bu əmri-mühəqqəqdi ki, biz milləti-İran
Xortdana və həm quli-biyabana innanux.
Əfsus ki, nisvani-vətən görmədi bir gün,
İrani min üç yüz sənə cəhl etdi qaranlux,
Ta, əmqızı, var gözdə işıq, təndə təvana,
Hər zəhmətə, hər möhnətə qürbətdə dayannux,
Yatdım mən, uzan sən də, hələ vaxta qalır çox,
Sübhi-mədəniyyət açılan vəqtə oyannux.
Vaxta ki, tülu eylədi xurşidi-tərəqqi,
Onda ki, işıqlandı bizim də abadanlux.
Mən də gələrəm yanuva, yəni o zaman ki,
Nə səndə tərəvət qalı, nə məndə cavanlux.
Mən saqqalı, sən zülfü həna ilə boyarsan,
Verrux o zaman əl-ələ, bulvarı dolannux,
Möcüz utanır, qırxmırı saqqalı, deyirlər.
Yox!... Bizdə həya olsa, cəhalətdən utannux!

MƏSCİDƏ

Ey cəməət, qoymayın başı olanı məscidə!
Topçunu, qəzzağı, jandarmı, ajanı məscidə!
Qanı çün napakdır şərən, üzü qırxıqların,
Qorxuram sinə vurub, töksünlə qanı məscidə.
Növhəxanın saqqalı olsun gərək arşın çərək,
Xər səsi versin səsi, salsın fəqanı məscidə.
Qoymayın əhli-nizami məscidə qoysun qədəm,
Soxmayın, oğlan, o tüksüz növhəxanı məscidə!
Başına iştə nişan vurmuş Hüseyinin qatili,
Həq qəbul eylər məgər Şimri-dəqanı məscidə?
Urmulu, təbrizli, dilmanlı məgər islamdır,
Bunların həqqi nədir sürtsün əbanı məscidə?
Pantolon geymiş, görün, bircə baxın əndamına,
Göstərir xəlqə, vurur qıssa tumanı məscidə.

Gentumanlardır Hüseyin şüeyi-xülləsləri,
 Başıqırıqlar gərək təpsin samanı məscidə.
 Zalımı sevməz xuda, siz də təbərta eyləyin,
 Hakimin, xanın, bəyin çoxdur ziyanı məscidə.
 Dişlərində zəhri-qatil var həlak eylər səni,
 Ey əmu, sancar qıçın, qoyma ilanı məscidə!
 Sən sən olsan, bu mənə qırxıq üzün verməz nişan,
 Sən sən olsan, qoymasın xəsmi-xudanı məscidə.
 Ətr vürmüş zülfünə, geymiş də qollu köynəyi,
 Siz deyin, qoymaq olurmu bu cavanı məscidə?
 Möminin olsun yaxasında gərək yüz min biti,
 Ta ki, dırmaşsın bu heyvanlar tavani-məscidə
 Bəndəgani-həq gərək olsun kəsafət mədəni,
 Ta ki, od vursun kəsafət sakinani-məscidə.
 Sənəzənxanlar ayaqyalın gəzər hər kuçədə,
 Qorxuram nəql eyləsin onlar vəbanı məscidə.
 Şəkl girməz məscidə, ey bihəya siğarkəş,
 Daxil etmə kağızi-düxtərnişani[1] məscidə!
 Eybi yoxdur, zəhrimar eylərsən-eylə iydə sən,
 Ey bacı, çərdəklərin tökmə miyani-məscidə!
 Çün oxur tifli-müsəlman məshəfi eylər xərab,
 Rəsmdir, şüə atar yağlı Qurani məscidə.
 Ey müsəlman, böht aparmış sizləri, bidar olun!
 Az qalır hacı və xan qoysun qapanı məscidə.
 Gahi tiryəkdən alır, gahi ərəqdən maliyat,
 Siz siz olsaz, qoymasız hacı Duxanı məscidə.
 Sən üzünə gülməsən o bihəyanın, ey dadaş,
 Qaşqabağın sallasan, bir də dolanı məscidə?
 Zülfünü qırxdırmasa, şariblərin vurdurmasa,
 Qoymaram, vallah, şəhidi-Kərbəlanı məscidə!
 Müctəbanin zülfünə Cibril vürmüş şüştşu.
 Kim gətirdi, bilmirəm, bu iftiranı məscidə?
 Batdı qana zülfi-Əkbər, zülf hara, Əkbər hara?
 Rövzəxanlar saldı bu zülfi-qərani məscidə!
 Düz danışsa rövzəxan, lakin cəmət ağlamaz,
 Pəs gərək xalvar ilə töksün yalanı məscidə.

[1] - Qız şəkilli papiros qutusu

MƏSCİDƏ

Verməyə ziynət əgər çay ilə qəlyan məscidə,
Şövq ilə qoymaz qədəm hərgiz müsəlman məscidə.
Ayeyi-"latəhliqudən" bəski vaiz bəhs edər,
Gündə bir pud tər tökər saqqalsız insan məscidə.
Ey cəmaət, qorxmayın, lən eyləyin zalimlərə,
Tazə qırxdırmış üzün, gəlməz bu gün xan məscidə.
Başına pərdə çəkər, dəstək dibində gizlənər,
İldə bir yol çün gələr pakari-divan məscidə.
Saqiya, yum gözlərin ki, gəldi qeyzə rövzəxan,
Az qalır gəlsin ərusi-Qasim üryan məscidə.
Hərmələ qoydu gənə tiri kəmanə, dur görək,
Ey mücavir, fərşi yığ, indi tökər qan məscidə.
Köynəyin saətbəsaət cəhl yırtar millətin,
Qoymayın getsin, əzizan, əhli-İran məscidə!
Az qalır viran ola beyti-xuda, ey binəva,
Kəs səsin, çıx sən dama, qoy bircə novdan məscidə.
Kətdə məscid çoxdu, haci, tazəsi lazım deyil,
Ver o pulu bir suvağa, çək o viran məscidə.
Gəlməmiş ehsan edə miskinə, ey sail kişi,
Ağlamaqdan ötrü gəlmiş hacı Qurban məscidə.
Bəski bihuş eyləyib sehrilə molla milləti,
Huşə gəlməzlər, ata gər yüz top alman məscidə.
Cəhlinə məğrur-o vaiz, etina etməz yəqin,
Gər gedə yüz divilə həzrət Süleyman məscidə.
Daxil olma məscidə bihudə, ey iblis sən!
Yaxşı tovlar milləti, bəsdir bu şeytan məscidə.
Vurmusan ətri-bənövşə kakili çin-çinüvə
Nifrət eylər mömineyn, getmə, ey oğlan, məscidə!
Gərçi xoşdur ətr, əmma xəlqimiz xoşlanmırı,
Get sarımsaq ye, qayıt, ey şahi-xuban məscidə!
Məclisində mərdi-huşyar istəmən əfsanəkər,
Vaizin keyfi gələr çox gəlsə çoban məscidə.
Gər olaydı, əhli-İran cümləsi mollapərəst,
Bağlamışdı əcnəbilər indi heyvan məscidə.
Saxlayıbdır dini dinsizlər, desəm, etməm xəta,
Can tərəqqixah edib hər vəqti qurban məscidə.
Hifz edəmmən dini-islami yəqinən, Möcüza,
Gər müqəddəs cəm ola yüz əlli milyon məscidə.
Doldurar kafər cibin, mömin alar qənd ilə çay,
İldə üç milyon tükənlik eylər ehsan məscidə.

MƏMMƏDƏLİ[1]

[1] - Şairin dostlarından biridir

Budu Çüstərdə[2] fəqət tazə xəbər, Məmmədəli,
Verib ömrün sənə hac Molla Cəfər, Məmmədəli.
Şəbi-yekşənbə, saat onda yer etdi hərəkət,
Vətən az qaldı ola zirü zəbər, Məmmədəli.
Pəhləvizadə də qoydu başına taci-Kəyan,
Etdi kornuş o şəhə cinnü bəşər, Məmmədəli.
Şahi-birüşt[3] qucaqlıbdı iki dizlərini,
Sallayıb qaşqabağın misli-Yetər, Məmmədəli,
Tutdu allah o şəhi bəldeyi-Parisidə çün,
Qoydu şapqa başına şamü səhər, Məmmədəli!
Əsli yox bədnəzərin, mən deyirəm, gər vardır
Niyə bəs dəymir o biarə nəzər, Məmmədəli?
Bəs ki, qalındı qafası, şikəmi misli kötük,
Eyləməz hərgiz ona qüssə əsər, Məmmədəli.
İnqraz aləminə qoydu qədəm ali-Qəcər,
Yerinə keçdi onun pəhləvilər, Məmmədəli.
Zor ilə başuva şapqa keçəcək İranda,
Dün səhər verdi mənə qarğa xəbər, Məmmədəli.
Dinü iman gedər əldən, olusan əhli-səqər,
Dedim axir sənə mən etmə səfər, Məmmədəli.
Börkü allah yaradıb, şapqanı şeytani-rəcm,
Başuva qoyma onu, eylə həzər, Məmmədəli!
Özün oxşatma firəngə, urusa, gəl vətənə,
Düryəni bas başına misli-düsər, Məmmədəli.
Cəhl rüsvayi-cəhan eylədi iranlıları,
Cəhl vurdu bizə min günə zərər, Məmmədəli,
Möcüzü eylə mürəxxəs dəxi, lütfüz artıq,
Gəldi sətət beşə, bu qədri yetər, Məmmədəli!

[2] - Şəbüstərə Çüstər də deyirlər

[3] - Fərasətsiz Əhməd şaha işarədir

MƏHƏRRƏMDƏ

Ziynəti-məclisi-əza, yaran,
Çay və qəlyan olur məhərrəmdə.
Şiəyi-xalisi-Əliyyü Vəli

Didəgiryən olur məhərrəmdə.

Çün geyir qarə milləti-İran,
Pul verir ol mətəə bir milyan.
Pəs firəng, ingilis, həmi alman
Şadu xəndan olur məhərrəmdə.

Təkyələrdə səbahü şamü nahar,
İşlənir qənd pəncsəd xərvər,
Müttəsil qaynar altı yüz samavar,
Əql heyran olur məhərrəmdə.

Tərk edərlər meyü neyü udi,
Çay içib, həm yeyərlər əmrudi,
Hər kəsin var ləhni-Davudi
Sinəzənxan olur məhərrəmdə.

Hər il iranlıya satar kafər
Yüz min arşın batiskeyi-faxər.
Ey oğul, o batiskələr axər
Qana qəltan olur məhərrəmdə.

Qaralar qır təkin gözəl canlar,
Dəlinər sinələr və pustanlar,
Kəllələrdən zibəs axar qanlar,
Yerlər əlvən olar məhərrəmdə.

Necə ki, meyl edər davar bə ələf,
Əyirəm başımı aşağı tərəf,
Ey cəməət, bəhəqqi Şahi-Nəcəf,
Möcüz heyvan olur məhərrəmdə.

MÜLƏMMƏ[1]

[1] - Ala-bula. Ədəbiyyatda: hər misrası başqa dildə olan şer

Bə mən tartən Hacı guyəd bəzur[2],
Nərəftəm bə Məkkə, bəhəqqi şəkür[3].

[2] - Hiyləgər hacı mənə zor ilə deyir

[3] - Məkkəyə şükür etmək üçün getməmişəm

Nə bağı, nə xani, nə dükkani var,
Nə fabrik, nə kənd, nə dəyirmanı var.
Fəqət Möcüzün bir quru canı var,
Zəifü nəhif əst on həmçü mur[4],

[4] - Qarışqa kimi arıq və zəifdir

Mənim yoxdu pulum, əya tartən,
Nə bir dühəzari, nə də bir tümən,
Əgər bər fələqqə nəhi payi mən[5],
Zəni cubu şəllaq ta nəfqi sur[6].

[5] - Əgər mənim ayağımı fələqqəyə qoysan

[6] - İsrafil düdüyünü çalanadək vursan

Bəhəqqi qəribi-Xorasanü Tus,
Ala bilməsən bəndədən bir filus,
"Natərsənd diliran ze avaz kus"[7]
Çəra? Bəhri on ki nəyənd Pur, Tur[8].

[7] - "İgidlər təbil səsindən qorxmazlar" (Firdovsidən)

[8] - Nə üçün? Ona görə ki, onlar Pur və Tur deyillər

Nə mən qorxuram səqqəlü biğdən,
Nə xof eylərəm gərdişi-miğdən,
Mənim natiqəm tizdir tiğdən,
Biya to bə meydan, məkon gurra-gur[9].

[9] - Sən meydanə gəl hay-küy salma!

Çəkərsən sən altı şəkil dəftərə,
Sataşarsan axunda-dinpərvərə.
Əgər həq sözün var, dur çıx mənberə,
Begu bər cəmaət ləyalü sühur[10].

[10] - Gecə-gündüz xalqa söylə

Çü rəfti bə balayi-mənber, çü bərq[11],
Bə səlavət şadət konənd əhli-Şərq[12].
Begirənd dəstət, bebusənd xəlq[13],
Əgər koftə başi ze hürü qüsur[14].

[11] - İldırım kimi mənbərin üstünə çıxarkən

[12] - Şərq əhli səni salavat ilə şad edər

[13] - Xalq əlini tutub öpər

[14] - Əgər behiştədən, huridən söhbət etsən

Əla ey bərazendeyi çahi-veyl[15],

Əgər səndə var dini-islama meyl,

Qələm al ələ yaz duayi-kümeyl

Ki, lazımdı bu çox bə əhli-qübur.

[15] - Veyl quyusuna layiq

To qeybət koni sübhü əsrü züha[16],

To söhbət koni əz tiyaturiha[17].

Deyirsən gülün siz də Nadir şaha,

Edər xəlq dövrən üburü mürur.

[16] - Səhər-axşam-gündüz qeybət edirsən

[17] - Sən teatrlardan söhbət edirsən

Dəfü tar o dəm ahü-zar eyləyir,

Dili-aşiqi biqərar eyləyir,

Yıxır din evin tarü-mar eyləyir,

Nigahi dü çeşmi bənati-təhur[18].

[18] - Təmiz övladların iki gözünün baxışı

Nə məftun şəbbu və nə lələdir,

Əcəm milləti aşiqi-nalədir.

Məgər bu cəmət Tükəz xalədir,

Ki, alsın qazet səndən əy bişüür?

Əgər talibi-cənnəti-xorrəmi[19],

Bekuyi-Şütürban kəzər kon həmi[20]

Bekon tövbə də pışi-molla əmi[21],

Ze üsyan, nisyan, ze fisqü ficür[22].

[19] - Əgər cənnətə getmək istəyirsən

[20] - Dəvəçi məhəlləsinə tərəf get

[21] - Molla əminin yanında tövbə et

[22] - Öz günahlarından, üsyanından (allaha qarşı), əxlaqsızlığından (tövbə et)

Deyirsən ki, yoxsullar eylər xinov,

Çəkər bəylər atına şalü qəşov,
Yazırsan ki, xanlar yeyərlər pilov,
Geyər əyninə pusitini-səmur.

Sitizə məkon ba xudadadəgan[23],
Xuda dadə dövlət bə şahzadəgan[24]
Bə bala rəvəd kar iftadəkan[25]
Lenini konəd çün dər İranzühur[26].

[23] - Allahdan vergisi olanlarla vuruşma

[24] - Allah şahzadalara dövlət vermişdir

[25] - Düşgünlərin işi o vaxt yüksələr ki

[26] - İranda da Lenin zühur edər

MƏNƏ

Qəribə bəxt edib əta xudayi-insü can mənə,
Nə əğniya qran verir, nə busə dilbəran mənə.
Zibəs ki, canə doymuşam, oxu kəmanə qoymuşam.
Münəccima, səni xuda, o bəxti ver nişan mənə!
Hələ qəni deyir: "Əgər beş-on tımən verəm buna,
Boşalı kisəmin başı, dəyər bir az ziyan mənə.
Deyin görək, nə əksilər o ləli-abidaridən,
Həzar busə verə əgər o yari-güldəhan mənə?
"Ağa!"-deyər xanım mənə fəqət pulum olan zaman,
Pulum bitibdir "Ey"-deyər gənə Tükəzziban mənə.
Olaydı kaş bir nəfər mətai-şerə müştərim,
Alaydı bu qəzəlləri, verəydi bir qran mənə.
Deyir ki: Diş verən-verər çörək, qovun və gülbəsər.
Acından öldü çox püsər, olan, demə yalan mənə!
Əgər pilovdan ötrüdür, hanı bunun məsalehi,
Əgər deyil, neçin verib xuda sumaxpalan mənə!
Könül nə səhni-xanədə, nə beyti-həqdə şad olar,
Na nalə xoş gəlir mənə, nə şurişü fəğan mənə.
Açanda vaiz ağzını tökür şərərə məclisə,
Oxur cəhənnəm ayəsi həmişə, hər zaman mənə.
Günüzkü macərə gecə xəyal evində canlanır,
Hücum edir haman gecə beş-altı yüz ilan mənə.
Nə hureyinə talibəm, nə abi-səlsəbilə mən,
Nə yar, olar, nə mey bu gün, nə mar o dustdan mənə.
Tökün şərabi mətrətə könül düşəndə möhnətə,

İçin doyunca siz, fəqət verin bir istəkan mənə.
Yaratmayıb yeri, göyü, kamançəvü-dəfü-neyi,
Kəbabi, həmdəmi, meyi, məgər o mehriban mənə?
Bülənd qəsrilər dolub şərəbxorilən tamam,
Misali-bum viran qalır xərəbə aşiyən mənə.
Mən içmədim ki, yatmayam və lakin öylə yatmışam,
Mahaldır özüm duram, gəlin, verin təkan mənə!

MƏŞĞULAM

Nə təsbihü, nə təqdisü, nə Quran ilə məşğuləm,
Bu günlər mən kənari-bus canan ilə məşğuləm.
Süzəndə gözlərin canan, düşür əsabimə lərzə,
Vücudum xəstədir, peyvəstə dərman ilə məşğuləm.
Dəxi vəz eyləmək mümkün deyildir bəndəyə, çünki
Gecə ta sübh olunca nari-püstan ilə məşğuləm.
Üsuli-dinə vaqif, həm fürui-dinə arifdir,
Cəmi ehkamə dara bir müsəlman ilə məşğuləm.
Xəyalim var yazam şərhi-kitabi-hüsni-ayinə,
Dəvatə tökmüşəm çernil, qələmdan ilə məşğuləm.
Yədi-bəyzası var naz eyləməkdə, eşq satmaqda,
Rimuzi-eşqə vaqif bir süxəndan ilə məşğuləm,
Üzü gül, zülfü sünbül, dəhəni püstə, boyu bəstə,
Gəhi nafi-müdəvvər, gəh zənaxdan ilə məşğuləm.
Məni yalqız qoyun yarımlə, ey yaran, sizi tari,
Bu günlərdə nə din ilə, nə iman ilə məşğuləm.

MÜJDƏ[1]

[1] - Möcüz Şəbüstərdə qız məktəbi açılması təşəbbüsünü irəli sürərkən bu xeyirli iş üçün ianə toplanmasına başlanılmışdı. Şair bu şəri həmin münasibətlə söyləmişdir

Dağa düşdü qar, dondu qanlar genə,
Geyin kürkü, ey natəvanlar genə.

Payız fəsli çün qəmli bir vəxtidir,
Payızda ölən xeyli xoşbəxtidir,
Payız pulsuza mərgdən səxtidir,

Ölüm istəyir biqranlar genə.

Bu il çox bəlalar verib əl-ələ,
Mələx, dərdi-ishal və həm zəlzələ,
Təmam oldu-zənn etməyin, var hələ
Səqirü kəbir imtəhanlar genə.

Xəsislər kəsib cütduğun dövrəsin,
Kömürçü deyir: Ver gərək kuzəsin.
Alanlar, satanlar, ucaldır səsin,
Dəyir bir-birə pis-yamanlar genə.

Qurub məclisi, əyləşib xan kimi,
Nə xan, bəlkə həzrət Süleyman kimi.
Baxın gör, nə Samü Nəriman kimi
Burur bığların komisiyonlar genə.

Şəfi xan mənə yarü ənsardır,
Tərəfdari-təxribi-bazardır,
Külüngə salıb dəstə, biardır,
Vurun başa, ey ağlayanlar genə!

Çəkəllər xəritə xiyaban üçün,
Xiyaban nə lazım müsəlman üçün?
Bir az piy verin xəlqə dərman üçün
Ki, qış gəldi-çatlar dabanlar genə.

Verin siz mənə bir ədəd kəllə qənd,
Verim mən də bir müjdeyi-dilpəsənd.
O müjdə budur: Etdi qəddin bülənd
Mübariztələb qəhrəmanlar genə.

Dedim bariha mən mübarizlərə;
Qalar rusiyəhlik fəqət sizlərə;
Edərlər bina mədrəsə qızlara,
Gələr şövqə bir gün cavanlar genə.

Sözüm oldu səbz, açdılar mədrəsə,
Bənati-Güney verdilər səs-səsə,
Gözüylə görüb lap yəqin eyləsə,
Xoruzlar çıxar damda banlar genə.

Əlibəydi bu xeyr işin rəhbəri,

Xüsusən o İrani, o Cəfəri,
Unutma müdiri-hünərpərvəri,
Qələm, yaz görək var qalanlar genə!

Mədəd xərci-lütf etdi tüccarımız,
İyirmi tümən, on tümən, oldu yüz,
Tərəqqitələb firqədən razıyız,
Yorulmazla, işlərlə onlar genə.

İlahi, bəhəqqi şahi-möcüzə,
Dübarə yüz il ömr ver Möcüzə!
Gecə-gündüz əşar yazsın sizə,
Oxunsun o xoş dastanlar genə.

MƏN

Kaş həmdəm olaydım gülşəndə xarilən mən,
Eyşü nəşat edəydim daim bahar ilən mən.
Bu məmləkətdə olmur təkliflər müəyyən,
Olsaydı, yar olardım bir gülüzar ilə mən.
Bir yanda ahü nalə, bir yanda mey-piyalə,
Gəh yarılan ənisəm, gəh ahüzarilən mən.
Çəkməz genə yaxamdan əl novhəxani-zalim,
Eyləsəm də qət-ülfət leylü nahar ilən mən.
Ağzın bu yanə tutma bihudə, ey münadi,
Durmam yerimdən illa, avaz tar ilən mən.
Qıllam namaz sübhi ba səd riku və səcdə
Meyxanədən çıxanda sərxoş nigar ilən mən.
Pərvanə yandı, Möcüz narü visalə cəhlən,
İllət odur ki, oldum həmfikr həzar ilən mən.

MƏSNƏVİ

Ahü-ah, ey ümməti-xeyrülbəşər!
Gəldi Tehrandan bu gün bir bəd xəbər
Ki, edib Vəhabiyani-biiman[1]
Rövzeyi-peyğəmbəri bombardıman!....
Saldı İranə təzəzül bu xəbər,
Təziyə bərpa edibdir şiələr.

Genə verdi izn göz yaşınə xalq,
Sillövü yumruq vurar başınə xəlq
Rövzəxanlar əldə məndili-əza,
Ağladar xəlqi bəsəvti-qəmfəza
Sərgüzəşti-Kərbəladən artıcaq
Bu hekayət etdi xəlqi bidəmaq.
Ağlayanlar, ağladanlar misli-ney,
Başınə saman səpər əhli-Güney.
Məsnəvidə xoş deyib Mollayi-məst[2];
"Dümi sək əz riş nadan behtər əst[3]"
Rövzəxanlar şənəni biruh edər,
Sinəzənlər sinəni məcruh edər
Çün əlin qovzar göyə zəncirzən,
Səslənər zəncir, həm beytülhəzən.
Möminin yoxdur topu, təyyarəsi,
Öz-özün döyməkdir axir çarəsi.
Lənət eylər ingilisə xasü am,
İngilisin rəngidir bu, vəssəlam.
İngilisə zurimiz çatmır, aman,
Sən yetiş imdadə, ya Sahibzaman!
Çək qılncın həmlə eylə Ləndənə[4]
Qır, dağıt manənd toxmi-pürpənə.
Qeyrətiz çoxdur və həm zuriz sizin,
Bizdə iş yoxdur, bilirsən sən özün.
Sən qılnc vur, kafər öldür, ey ağa,
Mən qoyum saqqalıma rəngü həna.
Vur cidayə sən o küffarin sərin,
Mən edim siğə o kafər qızların.
Söylər hər kəs küçəvü bazaridə:
İngilis barmağı var bu karidə!
O edir təhrik vəhhabiləri.
Hikməti var bu işin, ey həməşəri!
İngilis, o hiyləgari-Avropa,
Rövzeyi-peyğəmbəri bağlar topa.
Bu cəhətdən ki, əcəm qəmgin ola,
Təziyə bərpa edə, sübhü məsa.
Gündə yüz sir[5] çay ala, min pud şəkər,
Təkyələrdə sərf edə şamü səhər.
Sən içərsən çay, olarsan əşkiriz,
Gündə bir yük pul qazanar ingilis.
O bilir ki, bir müsibət versə üz
Şiələr qarə geyər-oğlan və qız.
Laəqəl İranda var on dörd kürur

Şiəyi-xalis, suvay əz şilu kur.
 Hər biri alsa qara çit üç çərək,
 Əzbərayi köynəyi şalü bərək,
 Bəs gərək versin qran yeddi kürur,
 Ta qara geysin güruhi-bişüur.
 Sən ki, bilməzsən hesabü-həndəsə,
 Bəs gücün çatmaz sənin ingilisə.
 Ağlamaq məşqin verib Fazil sənə,
 Fazili-Dərbəndiyi[6]-a qil sənə,
 Oxuyubsan çün fəqət sən bir "Nisab"[7]
 Ol cəhətdən bilmirsən, qardaş, hesab.
 Zaribü məzrub ilə əlləşmə, çox,
 Cəbr oxu, "Əbvabidə"[8] bir nəf yox!
 Öz bezin ver Kərbalayı Bağirə,
 Yayxasın, bassın küpə, etsin qərə,
 Əynüvə geysən onu, küsməz imam,
 "Xoş deyil rəngi!"-deməz fəxri-ənam.
 Gər axunda söyləyə baqqalımız:
 Kim deyər qırılmasın saqqalımız,
 Hər tükündə saqqalın var min mələk,
 Bu hədisin olmaya əsli gərək?
 Küfrinə imza qoyar filfovr axund,
 Heç kəs almaz o baqqaldan bir noxud.
 İngilis əmma söyür peyğəmbəri,
 Topa bağlar o, məqami-əthari.
 Alırıq ondan genə biz istəkan,
 Laləvü lampa və qəndü çaydan.
 İldə yüz min istəkan mərhum olar
 İngilisin cibinə pullar dolar.
 Əlli min səmvar qaynar sübhü şam,
 Bu səmavərlər kimindir, ay balam?
 Bax, utan şalvaruva, tumanuva,
 Məxməlin yəl eyləmə cananuva!
 Almısan baqqaldən yağ aşuva,
 Qoymusan əmmamə-tənzif başuva.
 Pəs sənə lazım gəlir tənbihi ola,
 Bəd vurrux taziyanə baqqala.
 Məniyi-purtesti bilmək şərtidir,
 Bilməyirsən, çünki zəhnin pərtdir,
 Lənət etmə ingilisi-kafərə,
 İçmə çayın, istəkanın vur yerə!
 Ətləsə, mahutə, mahutvariyyə
 Müştəri kimdir, əmu, çelvariyyə[9]?

Yarmasaydı kəlləsin Mirzə Musa,
İngilis satmazdı on min top xasa.
Xəlqi təhrik etməsəydi Şüstəri[10],
Kim olardı bu mətahə müştəri?
Vurdu başın mənbərə fazil kişi,
Mən də yardım başimi yayü qışı.

[1] - İmansız Vəhhabilər-Ərəbistanda dini-siyasi cərəyan tərəfdarları

[2] - Məşhur alim, şair Mollayi Rumi

[3] - İtin quyruğu axmaq adamın saqqalından yaxşıdır

[4] - Londona

[5] - Çəki ölçüsü (təxminən qram qədər)

[6] - Dindar mürtəce şair

[7], [8] - Köhnə dərs kitabları

[9] - Çit

[10] - İrticaçı şair

MÜBARƏK AY

Mahi-mübarək gəlib etdi pərişan məni,
Saldı nəzərdən genə çay ilə qəlyan məni.

Güllər açıb, dilbərim, fəslə-bahar oldu, gəl,
Ey sənəmi-məhliqa, vəqti-nahar oldu, gəl,
Cin yığışib başımə, hövsələ dar oldu, gəl,
Qorxuram Adəm kimi tozlaya şeytan məni!

Durdum obaşdan çağı xeyli kəsələtlə mən,
Ta şikəmi sazlayam çay ilə, həm ətlə mən,
Qaynadı su, dəmlədim çaydanı zəhmətlə mən,
Çıxdı müəzzin dama, eylədi nalan məni.

Söylədim: Ey hərmələ, kəs səsüvi, qoy görax,
Dəmləmişəm çaydanı, xərcim olub bir qalax,
Lal olasan, ay kişi, kar olasan, ay qulax,
Eylədik alman kimi qanıma qəltan məni!

Miriqəzəb tək durub çaydanı vurdum daşa,
Arvad ayıldı, dedi: "Ay kişican, çox yaşa!"
Xeyli xicalətlə mən yorğanı çəkdim başa,
Eylədi qərqi-ərəq siqləti-yorğan məni.

Suzi-ətəş yandırır qəlb evini bal kimi,
Qaməti-şümşadimi aclıq edib dal kimi,
Süfrədə yağlı kökə-mən baxıram mal kimi,
Az qalır iftar edəm, qoymayır oğlan məni.

Möhtəsibi-bihəya bağladı meyxanəni,
Meyl edir əmma özü hər gecə peymanəni,
Qoy yerə şeytan kimi səbheyi-səddanəni,
Daneyi-təzvir ilə tovlama, şeytan, məni.

Molla bir aydır deyir məsələyi-heyzidən,
Qan tökülür məscidə lətteyi-xurnizidən,
Heyf ki, aclıq bu gün qoydu məni feyzidən,
Lal olasan, ey kişi, saldın ayaqdan məni.

Satdı dünən cənnəti saqqalı yovşanlara,
Hürilərin cümləsin kəlləsi üryanlara,
Qalmadı cənnətdə yer bəylər ilə xanlara,
Şükr xudavəndimə, eyləməyib xan məni.

Məsələdən hər zaman bövlü mənindən[1] deyir,
Eyləyin, oğlan, həzər kibri-mənindən,-deyir.
Məsələ çün xətm olur, Şimri-dənindən,-deyir,
Qaşqabağın turşadır, ta edə giryən məni.

[1] - Dini məsələlərdən həmişə xəbərdar olan molla

MÜSƏLMANLARIN ANDI

Müsəlmanlar inanmaz gər deyəm, Quranə and olsun,
Vətən xeyli müqəddəsdir qanan insanə, and olsun!
Cahanda yoxdu bir qiymətli şey,cani-əzizimdən,
Cəhalətdir, bizim məbudumuz-bu canə and olsun!
Keçəmməz kuçələrdən, çün olar rəhmət yerə nazil,
Məgər sandal ilə-damlardakı novdanə and olsun!
Əbülfəzlə yalandan and içəmməz bir nəfər kəndli,
Deyər şəst ilə əmma: Xaliqi-subhanə and olsun!
Ömər, Osmana sünniməzhəb and içməz, vəli, şiə
Deyər hər gün beş-ondəfə: Şəhi-Mərdanə and olsun!

MÖMİNLİK ƏLAMƏTLƏRİ

Gərək möminlərin əqli qısa, qəddi bülənd olsun,
Kəməndi-əmrü-məruf ilə məxluqatə bənd olsun.
Qoyubsan başuva şəmsi-süpehr Cəmşidi kafər tək,
Müsəlmanın gərək börkü bəşəkli-kəllə qənd olsun.
Utanma ingilisü rumdən, yar başuvi, oğlan,
Gərək mömin kişi amac tiri-rişxənd olsun!
O başdan ki, axar hər sal min misqal qan, ey qafil,
O başda əql qalmaz, Möcüza, allaha and olsun!

MÜBAŞİR GƏLDİ

Bilin, agah olun, ey bəndəgani-həyyi-sübhani,
Mübaşir qoydu miz üstə genə çotkə, qələmdani!
Əgər sənəvati-sabiqlə edə rəftar bağızla,
Deyin ki, ömrünü vermiş sizə, razqi və şahani.
Xudaverdi gətirsə xəlqi təngə, ittifaq eylin,
Vurun, qanın tökün meydanə,-mən verdim bu fitvani!
Mübaşir qeyzə gəlsə çotkə ilə başızı yarsa,
Tutun siz də yaxasından, döyün, ta incisin canı.
Yaman söylərsə, fəhşü nasazə, səbr eyləyin, çünki
Qədimən rəsmdir bu-hifz edin qanuni-İrani.
Fəqət caiz deyil pakarə hər gün baş əyə aqil,
Əgər kisəndə pul var, ver təməməhən həqqi-divani!
Fəqirin var gümanı bir mitil yorğanə ya rəbbi!
Səni verrəm qəsəm Quranə, hifz eylə o yorğani!
Deyirlər sahibi-lütfü kərəmdir həzrəti sərhäng,
Fəqirə söyləyin gizlətməsin govduşi-nalani.
Əgər kəblayi Mahmud etmiyə insaf ilə rəftar,
O gün ki, ip tutar, eylər məsahə baği-bostani,
Onun da təxtin eylər sərnigun vallahi-billahi,
O allahi ki, saldı təxtdən məşdi Rəfi xani.
Yoluz düşsə fəqirin bağına insaf edin, qardaş,
Qaradağlı kimi doldurmuyun xurcuna almani!
Tənavül eyləyin, həm doldurun xurcunu sər-ta-sər,
O əşxasin ki, var dükkanı, kəhrizi, dəyirmanı.
Desə: Əl vurmayın şaftalıya, aluyə, əngurə!
Nişan versin mübaşir hacıya bu hökmü fərmani.

Cəmaət, zəhmətim çox oldu, lakin bir sözüm qaldı,
Onu da ərz edim, xətm eyləyim bu qəmli dastani.
Dünən gördüm yaxasından tutub bir övrətin pakar
Deyir: On beş qran ver, verməsən yandırram atani!
Deyir övrət: mənə bir şahı göndərməz xuda haqqı,
Özüm də qalmışam, allah görüm öldürsün oğlani!
Qoyub börkün yanaki bilmirəm hanki cəhənnəmdə,
Nəyin satım verim, qardaş, nə bağı var, nə dükkani.
Qoca bir övrətəm, cəhrə əyirrəm sübhü şam hər gün,
Necə mən artırım ondan verim məsumi-sultani?....
Nə qədri ağladı, yalvardı, təsir etmədi, axir
Açıb çadırşəbin verdi ona biçarə keyvani.
Məgər azdır səvabi-rəf zülmün ondan, ey cahil,
Nə tovlarsan o təsbihi, burax, ey riş-tulani!
Sənin var dövlətin, ərbab, buyur bir iltifat eylə,
Bu zülmün rişəsin qaz, bir sevindir Şahi-mərdani!

MÖCÜZÜN İSTAMBULDAN ŞƏBÜSTƏRƏ QAYITMASI

Ey püsəri-həlimə,
Namən gəldi əlimə.
Oxudum, çox şad oldum,
Qüssədən azad oldum.
Dedim: Ey nameyi-yar,
Harda qaldın bu qadar?
Atmış gün yol gəlibsən,
Qüssədən incəlibsən.
Dedi: Mindim vapore,
Noğluq verdim on lira.
Mən gələndə yaz idi,
Xərqi-rahim az idi.
Qədəm qoydum Batuma,
Lənət gəlsin zatıma.
Satdım tumanı, donu,
Yox oldu işin sonu.
Aldım beş-on əskinas,
Dedim: Ya həzrət Abbas!
Suvar oldum maşına,
Gəldim Tiflis başına.
Tumançaq gördü məni,
Gürcülər döydü məni.

Bir az durdum küçədə,
Qaçdım girdim məscidə.
Əl götürdüm səmayə,
Çox yalvardım xudayə,
Səs gəldi: Mənim qulum,
Sən öləsən, yox pulum!
Dedim: Məni öldür bəs!
Dedi: Oğlan, səsin kəs!
O əzrail işidir,
Yavaş danış, eşidər.
Məyus oldum tarıdan
Sözün kəsdim yarıdan,
Qapısını bağladım,
Dabanları yağladım.
Yol uzax, mən nabeləd,
Ya Əli, səndən mədəd!
Bəs üz qoydum fərarə,
Yetdim Araz kənarə.
Gömrük məmuru gəldi,
Dedim: işlər düzəldi.
Dedi: Nəyin var, əmi?
Nişan verdim yaxamı.
Ordan gəldim Mərəndə.
Tamaşadır gələndə.
Saqqalımı qırxdırdım,
Axundları bıqdırdım.
Şəbüstərə yetişcək
Göydən yağdı tüpürcək.
İnanmırsız sözümə?
Tüpürdülər üzümə.
Uydum şeytan felinə;
Dəydim saqqal qılına.
Şəbüstərdə hasili
İman qıldan asılı.
Pəşmək orda, bal orda,
Yaz Vəliyə, qal orda!
Aman gəlmə buraya,
Başun keçər cidaya.
Məhəmməd çalsın kaman,
Sən de: Aman, ay aman!
Bişir qiymə-pilovu,
Çək saqqala xinovu.
Söz yetişdi tamama,

Dur, özün ver hamama.
Həna yax saqqaluva,
Həcamət qoy daluva.
Hənanı yu, rəngi çək,
Məndil ilə əngi çək.
Saqqalın olsa abı,
Xalx sənə deməz "Babı!"
Mən axundam-tövbəkar,
Mali dünyadan bezar.
Səndə qızıl, gümüş çox,
Mənim də heç pulum yox.
Gecə keçdi qərardan,
Bir xəbər yoxdu yardan.
Aman ay, Vəli qərdəş,
Beli qəməli qərdəş.
Beşdən birin ver mənə,
Behiştə satım sənə.
Huri girsin qoynuva,
Qolun salsın boynuva.
Möcüzün yox tüməni.
Bir çək görüm qəməni!
Hələ çox var əzana,
Qorxuram iş uzana!

MÖCÜZÜN MƏŞUQƏSİ

Ey noxudgöz, rıştə kirpik, ispanaq əbru nigar,
Daşkələm baş, cəfəri saç, əlçəbadımcan uzar!
Ey nigari ləbləbi-ləb, dilbəri-lələ qulax,
Yerkökü burnundan ötrü ağılaram şamü nahar.
Bir danış, ey mərcimək diş, bamiyə dil, dilbərim,
Getdi axir aşiqi-zarin əlindən ixtiyar!
Ey buxaqi qartopu, ey gərdəni sibizəmin,
Xəstəyi-hicranüvəm mən, çəkmişəm çox intizar.
Bəndi-sirə əllərin bənzər, ayağın soqzuya,
Qorxuram bu söz hamı yanında olsun aşikar,
Qəddüvə qovun deyimmi, ya xiyari-novzədə,
Qalmışam heyrətdə, bilməm hansın eylim bərgüzar?
O çuğundur ləblərindən bəndəyə bir busə ver,
Həm o uşqun tək biləklərdən, səni pərvərdigar!
Baxma rişi-əbyəzü, qəddi-kəma-Möcüzə,

Qəlbi burnadır, əgərçi var halında inkisar.
Şaira! Ötmüş yaşın, bitmiş işün, düşmüş dişin!
Busə verməz dişsizə ləzzət, tez ol məndən kənar!

MƏN NEYLIYIM?

Saqiya, yoxdu duanın əsəri, mən neyliyim,
Etihad eylər ona Xəccə-qəri, mən neyliyim?
Pul verir falçılara, bağladır ağızın kişinin,
Qüvvəyi-sehr ilə lal eylər əri, mən neyliyim?
Açdılar qızlar üçün mədrəsə, əyani-vətən
Öyrədir onlara zirü zəbəri, mən neyliyim?
Qız ələ alsa qələm, din ilə imanı gedər,
Baisə lənət edər cinnü pəri, mən neyliyim?
Bəsdi naştov qarına beynimizi qatma görək,
Yeri buğ ya ki, öküz tərpediri, mən neyliyim?
Evinin qibləsini hər kəs özü yaxşı tanır,
Mömin avara gəzir dövrü-bəri, mən neyliyim?
Qəbri-Fironi ziyarət eyləmiş Qahirədə,
Hacının yoxdu xudadən xəbəri, mən neyliyim?[1]
Misli-Nəmrud minir ayropalana, sənə nə?
Oxlayır xaliqi, cinnü bəşəri, mən neyliyim!
Başına şapqa qoyurmuş, deyəsən, xəlqə nə var,
Ya Firəngidən almıuş suxarı, mən neyliyim?
Saldırıb əksini Hacı kişi yollar şəhərə,
Öz sözün danış, ey oğlan, səhəri, mən neyliyim?
Pəhləvizadə çıxıb taxtə deyirlər, deyəsən,
O qoyub başınə taci-Qəcəri, mən neyliyim?
Bağladı məclisi-Şurani topa Məmdəli şah,
Düşdü öz caninə axir şərəri, mən neyliyim?
Qəmər Əqrəbdə qayıtdı vətənə, Şah Rza
Yaxşı saatda edəydi səfəri, mən neyliyim?
Gözü, qaş, bədəni, hər bir yeri bənzər şahə,
Az imiş mədrəki, yoxmuş hünəri, mən neyliyim?
Yəqin iranlıların bəxti gətirmiş, a bala,
Var imiş mal-davara çox zərəri, mən neyliyim?
Varisi olmayacaqmış o hünərvər şahin,
De ki, bas bayıra, qoyma içəri, mən neyliyim?
Məni şah etsələr, əlbəttə, qəbul eyləmərəm,
O alır dalinə bu bariləri, mən neyliyim?

[1] - Şairin dostu, təbrizli maarifçi Hacı Məhəmməd Naxçıvaninin Misir səfərinə işarədir

MƏN NEYLƏYİM?

Gəh mələx, gəh zəlzələ tüğyan edir, mən neyləyim,
 Qəsd bər Dilmanü ya Seyvan edir, mən neyləyim?
 Mən ki, lifə tikmişəm, bağ salmışam şalvarıma
 Xəlq tumanı sökür, fisdan edir, mən neyləyim?
 Bir para cahil bacı sürmə çəkir əbrusuna,
 Ya yaxır vəsmə, özün xortdan edir, mən neyləyim?
 Çərçət örtmür başına, ya ətr sürtür saçına,
 Misli pərvanə ərin heyran edir, mən neyləyim?
 Gucəvü bazaridə bəzi Tükəzban bacılar
 Dikdaban başmaq ilə cövlan edir, mən neyləyim?
 Ya corab ilə gedir həmmamə, ya qaloş ilə,
 Qorxmur allahdan, ona üsyan edir, mən neyləyim?
 Keç ayaqlıq geyməyən övrətlərin mitbağına,
 Xəlq özün bidinü biiman edir, mən neyləyim?
 Taqi-məsciddə çıxardıb qeyzilə başmaq tayın,
 Müddəini qaninə qəltan edir, mən neyləyim?
 Xəznəyə daxil olur boynunda bir batman qızıl,
 Rəncbər övrətləri nalan edir, mən neyləyim?
 Komisyon xalqın salır növdanını damdan yerə,
 Ya dükan səkkiləri viran edir, mən neyləyim?
 Münqəzibni-mərrə, Abbasın qolun eylər qələm,
 Xeyməgahi Şimri-dun talan edir, mən neyləyim?
 Kətdilər "Şaxsey" deyir, "Vaxsey" deyir meydanidə
 Gəh əbasın, gəh donun qəlxan edir, mən neyləyim?
 Çəkdirir qəddarəni çərxə filan cahil dadaş
 Üstü-başın qanilə əlvən edir, mən neyləyim?
 Mən qumarbazəm əyər, kətdən edin xaric məni,
 Xub, Mərəndi zəlzələ viran edir, mən neyləyim?
 Səqqəlin qırxır sənin usta Rza həmmamidə,
 Misli bir on dörd yaşar oğlan edir, mən neyləyim?
 Cindəbazəm mən əyər, titrət dərü divarimi,
 Ya o cürmi səkneyi Tehran edir, mən neyləyim?
 Qız oxur tülkü kitabı, ya hesabü-həndəsə
 Firqeyi-nisvan özün alman edir, mən neyləyim?
 Mədrəsə şagirdləri şalvar geyir misli firəng,
 Bir nişan həm börgünə çəsban edir, mən neyləyim?
 Xəlq qəbristanidə badam əkir, ya şaftalı,

Çu salır, noqlar yerin bostan edir, mən neyləyim?
Göstərir naməhrəmə üzvün əyər zəncirzən,
Qar kimi ağ peykərin üryan edir, mən neyləyim?
Falçı cinnin qol-qıçın baqlır, bə mən çi, ay kişi,
Simüzər hər müşkülü asan edir, mən neyləyim?
Bədsüfət möminlərə qaymax kimi hurilər
Vaizani-Ərvənəq ehsan edir, mən neyləyim?
Gündə minlərcə qoyun başı kəsir qəssablar,
Hacilər doğrur ətin, büryan edir, mən neyləyim?
Milləti-məzlumin hər gün gözlərin, ey zəlzələ,
Rövzəxani-səngdil giryan edir, mən neyləyim?
Duxtəri əngurilə Möcüz aranı sazlayıb,
Səhneyi meyخانədə cövlan edir, mən neyləyim?

MƏN NEYLƏYİM?

-Xəlq edən kimdir zəminü asimanı, kətdilər?
Lütfü qəhri, bərrü bəhri, ünsü canı, kətdilər?
Dadlı, dadsız, şor, şirin, yağlı, yavanı, kətdilər?
Xəlq edən allah deyilmi, abu nanı, kətdilər?
Kasibə vermir plov, kuki, boranı, kətdilər,
Küftə, şorba, qayğanaq, qaymaq, tərək mən neyləyim?
Xalq ilə gəc toqluri çərxi-fələk, mən neyləyim?

Çağ elə qəlyanı, oğlan, arizi-yarım kimi,
Qəndi doldur istəkanə dövlətim-varım kimi,
Çayı da pürreng elə məndula şalvarım kimi,
Təfsiri sil, parlasın Vərşov səmavarım kimi,
Tərtəmiz, pakizə namusum kimi, arım kimi,
Diqqət eylə, bərk qıfilla buğda anbarım kimi,
Xalq acından murdar olsa qəlbi-murdarım kimi,
Vermərəm bir ponza buğda, bir çörək, mən neyləyim!

-Qalmışiq çaysız, çörəksiz, pullu, qeyrət vaxtıdır,
Bir araş qalmışları, bəzlü səxavət vaxtıdır,
Bundan artıq pis gün olmaz, xalqa nemət vaxtıdır,
Yar-yoldaşın, rəfiqin xeyli əsrət vaxtıdır,
Həmvilayətlin əlindən tut, zərurət vaxtıdır,
Əlli aydır bağlanıb yollar, mürüvvət vaxtıdır!
-Bu qədər dövlətli var, etsin kömək, mən neyləyim?

Canişini-ləmsəni öldürdü serbistanlılar[1],
Çırmalandı, girdi meydana o dəm germanlılar
Sol tərəfdən Qaradağ[2], sağdan çıxıb osmanlılar.
Bağlanıb Bosfor, pərişan oldu çox iranlılar,
Payimal oldu, dağıldı xoylular, dilmanlılar,
Sofiyanlı, urmulu, məhv oldu həm gövganlılar,
Əhdi-peyman eylədi qan tökməyə milyanlılar,
İngilisü rus, japon həm də firəng, mən neyləyim?

[1] - 1914-cü ildə Sarayevo şəhərində Avstriya-Macaristan imperatorunun vəliəhdi Frans Ferdinandın öldürülməsinə işarədir

[2] - Çernoqoriya

-Dəstgir ol şahi-mərdan tək fəqirə, yoxsula,
Sallama burnun, üzün turşutma, misli-muşmula,
Ehtiyacım var pula, əl çatmırı İstambula,
Başuvi salma aşağı, bir nəzər qıl sağ-sola,
Bir böyük külfət qalıbdır, çarü çəng, mən neyləyim?

-Boş yerə yalvarma, çox ağzını yorma nafilə,
Heç bir axmaq indi pul verməz sənə bımamilə,
Mamilə indi olur ayda beş-on yol hamilə,
Günbəgün artır, canım qurban ola bu hasilə.
Siz deyın, kim pul verər indi girövsüz cahilə,
Bağı yox, bostanı yox qoysun dərək, mən neyləyim?

-Əhli-qeyrət, sahibi-şərmü həyayıq, neyliyax,
Əlli ay əvvəl qəni, indi, gədayıq, neyliyax,
Bir bölük külfət, fəqirü binəvayıq, neyliyax?
-Sakit ol, biz də, əmi, qəlbi qarayıq, neyliyax,
Mənfəət müştəqi, məftuni-riyayıq, neyliyax,
Pəstfitrət, kəmhəmiyyə, naxudayıq, neyliyax,
Mülkədarıq, aşıqi-kəhrizü çayıq, neyliyax?
Sən də al sat, sən də əkdir, sən də ək, mən neyləyim?

Bir də çay ver, gəl apar qəlyanı, oğlan, naz ilə.
Təng olur, xalqın xeyirsiz sözlərindən hövsələ,
Bir sürü ac, bihəya məxluq girmiş səngərə,
Pulunu görcək hücum eylər, bəsani hərmələ,
Hər biri bir fənd ilə istər məni salsın ələ,
Bu qədər məxluq içində, söylə, mən tək neyləyim?

-Qalmayıb, aləmdə bir abad ki, viran olmasın,

Yoxdu bir ev fərşi, zərfi, rəxti talan olmasın!
O necə gözdür görüb, bu halı giryan olmasın?
Əhl-əyal şərməndəsi heç bir müsəlman olmasın!
Mənfəət qeydin çəkənlər şadü xəndan olmasın!
Gözləyə hər kim pərişanı, pərişan olmasın!
Pəs müsəlmanda neçin insafü vicdan olmasın?
Bu mürüvvətdən uzaqdır məndə bir nan olmasın?
Sən plov ye, pullu qardaş, şireyi-can olmasın!
-Bu əcəb söz söylüri, aqlında noqsan olmasın?!....
Öl, canın çıxsin, canından bidərək, mən neyləyim?

Teyyibi-nəfs ilə keçmiş kim qazaşdan, ay dadaş,
Ta keçim mən də plovdan, ağ lavaşdan, ay dadaş?
Kənddi xeyrindən yana qalxar obaşdan, ay dadaş!
Xeyr üçün dilgir olur bacı dadaşdan, ay dadaş!
Molla Quranı çıxar, başlar tazaşdan, ay dadaş!
"Bunda xeyrim yox"-desə, söylər yavaşdan, ay dadaş!
Səhldir bu, yağ çıxardır molla daşdan, ay dadaş!
Zərpərəstdir sahibi-təhtülhənək, mən neyləyim?

-Ev çöküb, viran olubdur hər yanı, xalq neyləsin?
Naşı bəna qondarıbdı novdanı, xalq neyləsin?
Qəndü çay yox, sən döyürsən oğlanı, xalq neyləsin?
Satmısan girəm, palası, yorğanı, xalq neyləsin?
Şamdanı, kürkü, əbanı, tumanı, xalq neyləsin?
Ya ki, qalmış lüt qarın, peysər, kürək, mən neyləyim?

-Gəl, sən allah, bax bunun beh qoyduğu bu bəstiyə,
Bigiröv ver, vay əcəbdir, hər şeyi bu ustaya.
O da versin vəsməyə, qəndə, nəbatə, püstəyə,
Kuzə öz malım, su da doldurmuşam əlbəstəyə,
Vermərəm bir damcı, vallahi, gəbərsə, xəstəyə.
Haqqı yox yerdən-göyə hər kim mənə "nakəs" deyə,
Kəs səsin, boş söz danışma, ey cəfəng, mən neyləyim?

-Rəhmüvə qurban olum, qardaş, himayət vaxtıdır!
Gəl məni məyus qaytarma, inayət vaxtıdır!
Dur görək, övrət, itil get, istirahət vaxtıdır.
Başımı dəng eyləmə, zöhr oldu, taət vaxtıdır!
Tərk elə çayı, çubuq çəkmə, qənaət vaxtıdır,
Dur görək vaxti-namaz oldu, ibadət vaxtıdır!
Sən də get allahə yalvar, boş dibək, mən neyləyim!

-Bax, bacı, yaxdan dolu sahibqırandır, vermərəm,
Yalvar üç gün, üç gecə, ya get, dayan, dur, vermərəm,
Məsrəfim çoxdur: tütün, çay, qənd, girandır, vermərəm,
Mahəsəl, söz müxtəsər, pul-təndə candır, vermərəm!
Çəkmərəm mən candan əl, sən get də çək, mən neyləyim?

Zor ilə məndən pul istir, bax bunun əndamına!
Əjdaha tək az qalıb çəksin məni öz kamına!
Aşiqəm guya bunun mən didəyi-badamına,
Pul verəm, əkmək tədarük eyləyəm axşamına?!
Çay-çörək eylər cavanmərdlər dilək, mən neyləyim?

Meylim olsa verməyə çayi-tilai, ya plov,
Ya əba, ya cübbə, ya don, zəncəfil, hil, ya kako,
Verrəm ol zatə ki, talibdir, bələddir, od, alov.
Bəzli-ehsan ilə vurram ağzına möhkəm cilov,
Bu cəhətlər olmasa etməm cahanı sərfiro,
Qələbağ, Mallangürə, Sisbək, Bərabü, bu Kiko[3],
Əhli cümlə ac yatarsa, zərrəcə etməm xinov,
Mən əziz-İbni-əzizəm, nemətim var növbənöv,
Mənzilim isti, şamım qabil, naharım tərçilov,
Binəva yandıрмаğa tapmır təzək, mən neyləyim?

[3] - Şəbüstər ətrafındakı kəndlər

-Çox güvənmə, qürrələnmə haluva, övladuva,
Bağuva, bostanuva, əcdaduva, əhfaduva!...
Heç biri gəlməz öləndə daduva, fəryaduva,
Geydirər qəssal kəfən, çün qaməti-şümşaduva,
Ah, o saətdən, qaranlıq qəbr evin sal yaduva!
Bir çırağ göndərmədin ol xaneyi-bərbaduva,
Ah, o vaxtdan, yüklənər səngi-ləhəd bünyaduva.
Gorkən qəbrin qazar, həsrət qoyar arvaduva,
Maluvi varis yeyər, vahəsrətə miaduva,
Maliki-duzəx cəhənnəmdə gələr imdaduva,
Etiqadın yox, cəhimə, ağbiçək, mən neyləyim?

Boynuvi şax tutma, şaqqıldatma çox barmaqların,
Əllərin ölçmə, itilmə qurd kimi dırnaqların,
Boynunu bükmüş əcəl çox sən kimi sarsaqların,
Şişməsin qoltuqların, yellənməsin qursaqların,
Canın Əzrail çıxardar, mürdəşur başmaqların,
Tərk edər bir gün səni yaxdandakı çırmaqların,

Axirə yetdi zəmani ki, yemək-icmaqların,
Pərdə bağlar süd, səhər övrət yeyər qaymaqların,
Oynadar, şaqqıldadar qızlar qızıl qolbaqların,
Sən hesabın ver, canın çıxsın, köpək, mən neyləyim?

Ah, o saətdən, lüt eylər mürdəşur əndamuvi,
Taxta üstündə yuyar, tabutə zollar canuvi,
Xalq içər çayın, yeyər payın, çəkər qəlyanuvi,
Qırx çıxar, varis gələr talan edər vidanuvi,
Hər nə var pay-püşk edər, hətta sınıq çaydanuvi,
Bu haman maldır ki, satdın dinüvi, imanuvi.
Paylaşar bir gün beş-on əmmaməli ehsanuvi,
Sülsüvi yəğma edərlər, həmçinin yaxdanuvi.
Həm alar dörd ay sora bir bəxtəvər cananuvi,
Qırlı-fırlı bir gözəl oğlan məhi-tabanuvi,
Kərdivar eylər, düzəldər bağuvi, bostanuvi,
Bu haman övrətdi incitdin nə qədri canuvi,
Ondan ötrü xalqı soydun, çeynədin vicdanuvi....
İndi yad etmir səni, eylər bəzək, mən neyləyim?

Çünkü ayrıldı sümükdən ətlərin yonğal kimi,
Kəllə lüt qaldı, açıldı gözlərin mazğal kimi,
Qəddi-şümşadın qəza həddadi bükdü nal kimi,
Rəhm edər varislərin onda sənə abdal kimi,
Açdırar qəbrin, çıxardar cəmdəyin çaqqal kimi....
Baş bədəndən ayrı düşmüş boş pətək, mən neyləyim?
Saçü saqqalın tökülmüş bir ətək, mən neyləyim?

Bağlanar onda cənazən bir atın palaninə,
Taqqataq başın deyər çarçubənin zəhdaninə,
Cəmdəyin nifrin edər varislərin ehsaninə,
Az qalır karvan yetişsin mərhələ meydaninə.
Nagahan bir səs gələr düzəxdəki dərbaninə:
Qoymayın getsin bu məlunu, vurun gərdaninə!
Getmək istər ruhu mənfurun xuda rizvaninə!
Maliki-duzəx düzər nəzmiyyə dörd bir yaninə,
Yalvarar, ağlar, sızıldarsan cəhənnəm xaninə,
Hirslənər malik, vurar gürz ilə üryan caninə,
Lənət eylər adəmi cinnü mələk, mən neyləyim?

Möcüza, sındır qələmdanı, tolazla bağçaya!
Dəftəri-əşəri yırt, at, gəl çıxartma taxçaya,
Sakit ol, dinmə, danışma, kəs dilin, qoy boxçaya,

Bu qədər kağız qaraltdın, dəymədi bir axçaya,
Anladın, bildin ki, heç kəs baxmayır pis baxçaya!
Sən də huşyar ol mənim tək, söylə: tək mən neyləyim?
Xalq ilə kəc toğluri çərxi-fələk, mən neyləyim?

MƏN NEYLƏYİM, ÖLÜRSƏN?

Nə vaxtəcən dolanım qorxa-qorxa meydanı?
Görüm ki, mən günə qalsın o İngilistanı!
Necə qərar tutum, yoxdu evdə çayilə qənd,
Necə çıxım eşiyə, vermiri Dadaş möhlət?
Bəli, güman eləmə şövkətü əsasım var,
Dadaş! Bə həqqi-xuda, köhnə bir palasım var.
Necə verim sənə pulu, gözüm düşüb dərəyə,
Bu gün beş-altı tümən mən gərək verəm kiriyə,
Tərəhhüm eylə məni-zarə boş qalıb dəbbə,
Bu il çilovda əlim bənd deyil, qəsəm rəbbə.
Gərək yeyə-içə insan, bədəndə ta can var,
Odur ki, daqi-kədu, həsrəti-badımcan var.
Vəleyk dəsti-qəzavü qədər güpün boşadıb,
Alıbdı tabü təvanın, cənazəsin uzadıb.
Baxır o yan-bu yana gözləri nə halətilə,
Baxır, fəqət danışammır, deyir işarətilə:
-A pullu! Dirhəmi dinarə ehtiyacım var!
Hacı! Aman günüdü, dərdi-naəlacım var.
Hacı! Sənin kimi mən də əzizidim bir vaxt,
Zəmanənin sitəmi eyləyib məni bədbəxt!....
Eşitcəyin bu sözü pullu qalxır ahüstə.
Zəif əlin uzadır, damənin tutur xəstə.
-Əlivü çək ətəyimdən! Yapışma, bənd olma!
Əbəs yerə sənə pul vermərəm, həpənd olma!
Təbiət öz sitəmilə fişar verib sənə səxt.
O zülm edib sənə! Dövlətli neyləsün, bədbəxt?
Ötür əlin ətəyimdən, gedim şərəfətilə,
Ötürməsən, sürərəm cəmdəyin rəzalətilə!
Eşitmiri qulağı xəstənin, vəli baxır,
Saralmış arizinə qanlı göz yaşı axır,
Acıqlanar o zaman hacıya-hünərpərvər,
Deyər uca səs ilə: Çək əlin, əya əbtər.
Hacı basıb pulunu sandığa, bəsani-gəda,
Məni görəndə sızıldar, deyər: Bəhəqqi-xuda!

Bu gün ət almamışam, külfətim qalıb müztər,
Nedim, nə çarə qılım, axırı çörək istər!
Görüm bu təşkilatın məhv olub, ola bərbad,
Rəfiq ola sənə duzəxdə firqeyi-Şəddad!

MƏN ÖLMƏRƏM, YAŞARAM!....

O məh cəmalüvə əbri-qəza çəkib pərdə,
Salıbdı həsrəti-didarın aşıqi dərdə.

Mən əndəlibi-cüfadidə, sən güli-tərsən,
Mən aşıqəm sənə, sən yari-mah peykərsən.
Nə qədri olmamısan varidi Şəbüstər sən,
Səbahü şam edərəm nalə mən Şəbüstərdə.

Əgər gələ mələkəlmovt çox süpahilə,
Həzar sal edərəm çəng o padişahilə,
Mən ölmərəm, yaşaram bəxti-rusiyahilə,
Gözümlə ta səni mən görməyəm bərabərdə.

Əgərçi ney kimi zərdü zəifi nalanəm,
Qəmi-fəraqilə dilxəstəvü pərişanəm,
Mən ölmərəm, yenə, çün intizari cananəm,
Əcəl mənim görə bilməz cənazəmi yerdə.

Gər olmayaydı dili-zaridə ümidi-vüsəl,
Edərdi aşıqi-qəmdidə mərgi istiqbal,
Cəhət budur yatıram mən, ey afitab cəmal,
Mən aşıqəm sənə, sevdayi-eşq var sərdə.

O gün ki, müjdeyi-vəslün edər məni xəndan,
O günkü gün sənə bu canı eylərəm qurban,
Tələvət eyləməsəm başimi sənə qurban,
Qəsəm o başuva, yatmam sərayi-məqbərdə.

Nəziri yoxdu cahanda o çeşmə-müjkanın,
Kaş ki, aşıqi dilxəstəvu pərişanın
O gözlərindən öpeydi, olaydı qurbanın,
Edəydi canını təslim o mərgi-namərdə.

Mən ölmərəm, yaşaram gül kimi gülüstanda,

Qızıl kimi gəzərəm xaki-paki-İranda,
Ki, qorxuram eləsən sən o şəhri-viranda,
Cənazəvü edələr dəfn xaki-Növbərdə.

O gün ki, miri əcəl üstüvə çəkər qəməni,
O gün ki, mürdəşü geydirdi əynüvə kəfəni,
O gün ki, qoydula tək xaneyi-ləhəddə səni,
Kırılma, qorxma sualı Nəkirü Münkərdə.

Soruşa: "Rəbbükə mən?"[1] Söylə tez ki, Nəzmiyyə!
Desə: "Nəbiyyükə mən?"[2] Deynə: Miri ədliyyə!
Desə: "İmaməkə-mən?"[3] Söylə: Novhə, mərsiyə,
Və ahü nalə, sinəzənan haləhü mürdə.

[1] - Allahın kimdir?

[2] - Peyğəmbərin kimdir?

[3] - İmamın kimdir?

Nə qədri vardı nizam, nicum, çərxi fələk,
Mən ölmərəm, yaşaram, afitabi ənvər tək!

MİSKİN QOYUN

Gördüm alıb tənab ələ əfkar sərsəri,
Bildim o xeyrəsər boğacaq mən qələndəri.
Naçar səmti-meygədəyə eylədim güzər,
Saqi ləbaləb eylədi çün cami-sağəri.
Vaiz dedi: Həramdı; saqi dedi: Hələl!
İçdim beş-on piyalə, bəhar etdim azəri.
Çün qüvvə verdi qəlbimə mey, söylədim ki, hey
Saqi, tez ol gətir mənə şəmşiri-heydəri!
Sordu: neçin? Dedim: a kişi, görmüsən məgər,
Eylir xərab divi-cəhalət Şəbüstəri?
Zənn etmə div birdi,-dedi,-bu diyardə
Minlərcə div xəlq edib ağayi Şüstəri.
Dur başuvi yu, əqlüvi cəm eylə başuva,
Gündüz yatıb gecə oxuma, misli-sərsəri!
Qış gəldi, aldı qapını, ey binəva, ayıl,
Bax gör necə saraltdı xəzan bərki-lülfəri.
Əl qatdı qış tedarükünə varlı, ey fəqir,
Əmr etdi nökerə: gətirin yağ bir dəri!

Hökm eylədi qovurmalığı yıxdılar yerə,
 Səllaq çəkdi darə o biyarü yavəri,
 Bağladı əl-ayağını möhkəm o bikəsin,
 Qoydu boğazında o ləin qanlı xəncəri.
 Fışqırdı qan həvayə, bir az çaldı əl-ayaq,
 Keçdi cidayə başı və doğrandı peykəri.
 Ey kaş, edəydilər bu qədər zülmə iktifa!
 Zur ilə basdılar qazana ol dilavəri.
 Vurdu o qədri başinə toxmaq ilə kəviz,
 Beyni töküldü torpağa-şil olsun əlləri!
 Hökm etdi pəs xanım ki: vurun, sındırın dişin!
 Oldu nişan bu zülmə də biçarə pərvəri.
 Ey kaş, edəydilər bu qədər zülmə iktifa!
 Bir başqa zalim etdi ona zülmi-digəri.
 Aldı ələ əmud, şikəst etdi qol-qıçın.
 Ya rəb, bu halə qoymagilən hiç kafəri!
 Səbr eylədi əvam, o miskin qoyun kimi,
 Hər bir cəfayə saldı riza ol sitəmkəri.
 Son mərdsən, müdafiə eylə hüququvi,
 Məsciddə dul qadın kimi titrətmə mənbəri,
 Sən mərdsən, əmoğlu, əgər xahiş eyləyə
 Səndən xanım, gərək alasan məxməri zəri.
 Arvad əgər deyə sənə bu şənbə axşamı:
 Həmsayə aldı "fəxri", "təbərzə" və "əsgəri".
 Filfovr qızma, çəkmə qılıncı qılafdan,
 Aldat beş-on yalan ilə ol mahi-mənzəri.
 Axşam deyəndə: noldu? Deginən ki: yolladım
 Bazara ondan ötrü bizim Kəblə Kövsəri!
 Çay içmədən əgər deyə: bir cüft dəstbənd,
 Bir danə sinəbənd, tilayi-müzəffəri.
 Söylə: xanım, çox eyləmişən iştibah sən,
 Bu barədə bağışlayasan əbdi-kəmtəri.
 Din haqqı, məzhəb haqqı, mənəm binəva Əli,
 O, Mürtəza Əlidi ki, fəth etdi Xeybəri.
 Şerü qəzəl xəzinəsiyəm mən, nə simü zər,
 Məndə arışma suldusi-diba və əbqəri.
 Min dərdə mübtəla idi Tusi də, dilbərim,
 Şərməndeyi-əyal idi hətta o Ənvəri!
 Sabir ki, rehlət etdi bu fani cahanidən,
 Qaldı fəqət əyalinə bir danə dəftəri.
 Hafiz də eyləyib gilə, Cami də dəhridən,
 Təhqir edib hər əsridə dünya süxənvəri.
 Sən neylisən qızıl-gümüşü, ey Tükəzziban,

Möcüz sənin bəsindi və ziba; qəzəlləri!

MÖCÜZÜN SƏSİ

Qiyamətə qalır az, ey güruhi-qəlb-qəsi,
Durun ayağə, gedin, eyləyin axunda vəsi.
Minir at üstə zəmani ki, həzrəti çavuş,
Çəkəndə nərə gizildər kürəklərin arası,
Vətən qəfəs kimidir, etməyin onu təmir,
Diyari-Tusə edin əzm, sındırın qəfəsi.
Məbad inki mərixaneyi bina edəsiz,
Səfih adam işidir o; bilin, ey əhli-Təsi,
Fəqiri qabezül-ərvahə tapşırın, yaran!
Onun ki, yoxdu pulu, yoxdu hiç dadrəsi.
Güney cəmaətitek siz də getmisiz huşə,
Nə sizdə vardı, nə bizdə tərəqqiyat həvəsi.
Dolu yarar başızı, geyməyin kəfən, kişilər,
Çuxurdu çünki külahi-qədimüzün tərəsi.
Təsi cəmaəti qoymaz cəridəni yanına,
Necə ki, məscidə qoymazla kafəri-nəcisi,
Xoruz kimi niyə millət qanad çalıb bannır?
Olaydı kaş bunun bir ağıllı fəlsəfəsi.
Gözün qorasını sıxma, könül, danış,-deyirəm,
Salammayır başa lakin bu milləti lələsi.
Nə vaxtadək görəsən pirlər burun siləcək,
Cavanlar eyləyəcək zəxmdar pişü pəsi?
Şəbüstər əhlini narahat eyləyib, sizi də
İnşallah edəcək Möcüzün bülənd səsi!

MEY VER MƏNƏ!

Doldurun bəstiləri, çəlləkləri konyak ilə,
Vəqti-fürsətdi, için mey Möcüzü-nəttəq ilə

Sinəm oldu tənəyi-əğyaridən alyar kimi,
Qüssəvü ənduhdən başım ağardı qar kimi,
İstərəm bir mey bu gün rəngi-cilası nar kimi,
Kasəni məmlüvv edin, mən doymaram bardaq ilə!

Mey verin oğlanlara, məst eyləyin aslanları,
Cəm edin ətrafıma huriləri, qılmanları,
Möcüzün fikri budur-yırtın o gen tumanları,
Harda görsəz düryəli, başın əzin toxmaq ilə!

Çün anaz doğdu sizi, geydirdi qarə əynizə,
Daxil etdi səmmi-mövhumatı nazik beynizə,
Gözləriz doldu, ataz saldı kəfən çün çiyinizə,
Axdı burnuzdan zılıx sildiz onu qurşaq ilə.

Çün mənim zəhləm gedər çox naləvü əfqandən,
Ahü zarın rişəsin qəl eyləyin İrandən,
Hər nə bayquş var vətəndə şeyxdən, əyandən,
Olmasa mümkün bıçaq, qarnın sökün dırnaq ilə!

Pənbeyi-tənzifi Cibril əkməyib, ey dustan!
Sarı başmağı mələik tikməyib, ey dustan!
Nəqşeyi-dəstari xəllaq çəkməyib, ey dustan!
Fasiq olmaz mömin hərəkiz börk ilə, başmaq ilə.

Saqiyə, babiləri, mülhüdləri yığ yanıma!
Mümkün olsa, bir qədər israr qoy qəlyanıma,
Bəd şəsli bir təpik vur möhreyi-imanıma,
Gər ayağun inciyə, islat onu şallaq ilə!

Saqiya, qırxdır zənəxdani, könül şad eyləsin!
Şeyxi-mövhumat baxsın, dadü fəryad eyləsin!
Ey bizi azad edən, həq xanən abad eyləsin!
Süfrən olsun daima pür bal ilə, qaymaq ilə!

Qorxma, ha.... Bağlandı Mirzə Sadiq[1] ağanın qolu,
Bəndə düşdü qorxudan şeyxi Şütürbanın[2] dili,
Qorxuram versin qəfəsdə can o Vayqan[3] bülbülü,
Axir olsun rubəru Nəkreyn bədəxlaq ilə.

[1], [2] - Məşhur mollalar

[3] - Təbrizin böyük müctəhidi

Əngəcinin[4] ənginə vurdu beş-on yumruq fələk,
Sındı dəndanı, boyandı qan ilə təhtülhənəg,
Gürbeyi-məluna qaldı küftəvü balü tərək,
Etdi qəti rabitə çün şeyximiz mitbaq ilə.

[4] - Təbriz müctəhidlərindən biri

Şeşkilanlı, Şamqazanlı, Laləli və Növbəri,
Həm Şütürban, həm Xiyaban[5], həm vəfa möminləri,
Qaçdı Rastkuçəli[6], həm sakinani-Pülqəri[7].
Qoydu tək ağani min boynu yoğun qəzzaq ilə.
Siz sağ, mən səlamət!

[5] - Təbrizin məhəllələri

[6] - Təbrizdə küçə adı

[7] - Qapı körpüsü məhəlləsinin sakinləri

NIKALAY

(1909-cu ildə təxtdən salınmış İran şahı Məmmədəli ilə çar
Nikalayın söhbəti)

-Övqatımı təlx eylədi millət mənim, ey vay!

Ey vay, canım, ey vay!

Tökdü başıma xaki-məzəllət, mənim ey vay!

Ey vay, canım, ey vay!

-Yüz yol sənə mən qarnı yoğun, başı bəlali,

Goftəm: "Bə qəmüslük mərov, ey həzrəti-ali!"[1]

-Kəs, dərdimi artırma gədə, ay Mamedali!

Kəs, dardimi artırma, əlac et məni-zarə,

Qıl dərdimə çarə!

Gəlməz işimə indi nəsihət, mənim ey vay!

Ey vay, canım, ey vay!

Noldu o zamanlar ki, mənə atlı, piyadə,

Eylərdi itaət mənə, etsəydim iradə.

İndi məni bir zurnaçı da salmırı yadə,

Ças vermiri saldat mənə, saymır məni, ey vay!

Allah, nə günah eylədim, allah?

Gəldi başıma bunca fəlakət mənim, ey vay!

Ey vay, canım, ey vay!

-Millətləri incitdin, işin müşkülə düşdü,

Zülmü-sitəmin şöhrəti dildən-dilə düşdü,

Axirdə giribani-şərifin ələ düşdü.

Şitlənmə, əzilmə, dedim axir sənə səd bar,

Gördün ki, a xunxar!

-Yıxdı evimi kibru məniyyət, mənim ey vay!

Ey vay, canım, ey vay!

-Durdu qabağında iki ayineyi-ibrət,
Ustad Həmid[2] ilə, mən avareyi-millət,
Gördün ki, mənim başıma gəldi nə müsibət!....
Şah oldu püsər, leyk hədər dərbədən, ey vay!

Oldu betər, ey vay!

Taci-zər onun, ahü nədamət mənim, ey vay!

Ey vay, canım, ey vay!

Millət dedi: Dur, ismətini eylə vüqayə,
Bu boynuyoğun Rasputini[3] qoyma sərəyət!
Sən dinləmədin. Təxti-tacın ketdi həvayət.
Həm iylədi, həm piylədi, ol mahi-cəməli,

Ey həzrəti-ali!

İndi de ki, sən: "Badə gedən ismətim, ey vay!"

Ey vay, canım, ey vay!

-Çox möhnətü azarə davam eylədi millət,
Söz dinləmədim, hərçi pəyam eylədi millət,
Axirdə gəlib qeyrzə qiyam eylədi millət,
Bir də Nikalay təxtə çıxsa, şah ola ... heyhat!

Ta var nəfəsin-yat!

Zindan mənim, guşeyi-qürbət mənim, ey vay!

Ey vay, canım, ey vay!

[1] - Dedim: "Qəmişliyə getmə, ey əlahəzrət!"

[2] - Türkiyə sultanı II Əbdülhəmid

[3] - Rus çarının sarayına soxulmuş fırıldaqçı

NƏQQAŞ

İstəsən qəlbin eyləyə rahat,
Ey əmu, qoyma qoynuva saət!
Gah olar cami, gah fənari şikəst,
Gah qalar dalı, gah qabağə gedər.

Qayırar saəti çü saətsiz,
Tıq-tıq eylər o altı saət saz,
Çün keçər altını, yatar, durmaz,
Facərü həqqə yomu-filməhşər.

Əhl sənətdə az olar həc,ı,

Eylər əmma tərəqqi həlvaçı.
Xəlq edib tarı aci-möhtaci,
Ta nizamilə işləyə mehvər.

Nə kəsalətlə yuxlusan, heylə,
Dur görax, ey qulami-pürhiylə!
Get o səccədəbafə ərz eylə-
İntizarindi bəndeyi-kəmtər!

Ağa səccədəbaf olub hazır:
-Əmrü fərmayüşün nədir, şair?
-Əmu, bu fərşi etmişən kafir,
Mən müsəlmanəm axir, ey xüdsər!

Al apar, iş yetişməsin anda,
Bizə lazım deyil, sat Almanda!
Mən qıla bilmərəm namaz onda,
Çünki murdar edib onu cövhər.

Satılar, ey əmu, Amerikadə
İldə yüz barxanə səccadə,
Cövhərin rəngi tez gedər badə,
Bir daxi rəğbət eyləmöz mister.

Ver pulun; al, götür bunu əlan.
Dedi: Almam! Dedim: Gərək alasan!
Axürüləmr fərşi misli-palan
Yüklədim üstünə bəzərbi ləvər.

Gün qürub etdi, vəqti-şam oldu,
Macəra bitdi, söz tamam oldu,
Cümlə əsnaf şadkam oldu,
Gətir ol şirçini ayə, Qəmbər!

Bənd olub şirçi xaliqi-nasə,
Gahi divarə, gahi kərbasə,
Nəqş edər səngpüşt, çərpasə,
Şəkli-Bəhramü Bəhmənü Növzər.

Şirçiya! Çəkmə şəkli-insani,
Etmə təqlid həq təalani!
Ey xuda-naşünas, ey Mani
Sən Rəfaelsən və ya Azər?

Mərd nəqqaşə bu itab-xitab,
Etdi təsir misli tiri-şəhab.
Durdu, əyləşdi, baz verdi cavab,
Dedi bir söz ki, misl-lö-lö-tər.

Zahirən gərçi xoşnümadır bu,
Batinən xeyli binəvadır bu,
Mərəzi sillə mübtəladır bu,
Solacaq günbəgün bu gül peykər.

Ey olan cəhl-məhzinə razi!
Şəkl göstərməsəydi imrazi[1],
Nə şəriət qalardı, nə qazi,
Nə tabəbət, nə sən, nə mən, nə süvər.

[1] - Rentgenə işarədir

Etməz hərgiz ləvat istimna
Elmi-təşrihi gər görə bürna.
Şəkl bir ayinədir ki, ey ağa!
Görsənir onda hər xətavü xətər.

Bu-qılinc, bu-ərəb komandanı,
Bu-Mədain,-o-qəsri-virani.
Bax, bu-Rüstəm, o-şahi-Sasani,
Bu-Ömər, bu-Dirəfş, bu-zərgər.

Çün təمام əylədi sözün nəqqaş,
Sildi məndil ilə gözün nəqqaş.
Pəs mənə çöndərib üzün nəqqaş,
Dedi: "Əlcöhlü-yəhrəqül-mənbər!"[2]

[2] - Cəhalət mənbəri yandırdı

İncimad etdi Qülzəmə Rey, yar,
Bitdi tənax qafiyə, ey yar!
Qoy yataq, vermə Möcüzə mey, yar,
Sən də yat, az qalıb sənə ləntər.

Dünən cəmətə söylərdi göydəki qazlar:
Keçəl uşaqları minbəd həmamə qoymazlar.
Xudanəkərdə baş açmaq mod olsa İranda,
Yəqin həlak olacaq qüssədən başıdazlar.
Deyin müəzzinə narahət etməsin özünü
Ki, qorxuram ona purtost edə binamazlar.
Gecə səbahə kimi çay içər, çəkər cıqara,
Əzançı dama çıxanda yatar qumarbazlar.
Bir az tənəzzül edibdir məzənnəyi-tiryak,
Təsidi, Tildə genə xəlq mənqəli sazlar.
Deyəllə: Zəlzələ bəislərin evin yıxacaq-
Oxur, yazar, qıçına həm geyər corab qızlar.
Bahalıq etdi pərişan bizi o günlər ki,
Rübənd vurardı, ayaqlıq geyərdi Gülnazlar.
Çəkir hər həftə çitin üstünə beş-on şahı,
Tükəzzibanlara çox zülm edir o bəzzazlar.

NEYNİYİM ALLAH!

Rizvan qızına düşdü nəzər, neyniyim, allah!
Eşq atəşinə yandı ciyər, neyniyim, allah!
O ləl dodaqlar, o yanaqlar, o bəcaqlar
İman evinə saldı şərər, neyniyim, allah!
Bir mərdi-süxənçin də xəbərdir olub işdən,
Sisbəydəkinə versə xəbər, neyniyim, allah?
Ya duysa Tükəzban, desə: "Bu çəngiçələr kim?"
Bu söz mənə çox etsə əsər, neyniyim, allah!
Yainki qolumdan yapışıb atsa dişari,
Qar üstə gecə ta bəsəhər neyniyim, allah!
Yainki xanımlar desə: "Bayramdı, libas al!"
Bəzzaz nisiyə verməyə gər, neyniyim, allah?
Yox çarə, məgər tərki-vətən etmək, onun da
Kəsmiş yolunu xeyirlə-şər, neyniyim, allah!
Vaiz buyurur: Mahi-mübarəkdə səfər bəd.
Həm mahi-məhərrəm və səfər neyniyim, allah?
Gərçi pərü cəmdir iki şəban və rəcəb həm,
Mehman ola əqrəbdə qəmər, neyniyim, allah?
Təqvim deyər: Üçdənü, beşdən və on üçdən,
On altıdan həm eylə həzər. Neyniyim, allah?
Cümə və düşənbədə səfər yaxşı deyildir,

Bir mən, bu qədər xofü-xətər, neyniyim, allah?
Dindarə sözün lap açığın yazsa midadım,
Pürtost edə gər zairi-xər, neyniyim, allah?
Xalq etməyəcək mənə rütubətdə mülaqat,
Lazımdı gedəm hində qədər, neyniyim, allah!
Alnı pinəli qövm məni məscidə qoymaz,
Gündüz keçər iş; ya gecələr neyniyim, allah?
Xərc eylə, desəm, sikkeyi-İrani vətəndə,
Ba hökmi-to hirslənsə bəqər, neyniyim, allah!
Nərə çəkəcəək guhi-Damavənd və Ağrı,
İran olacaq ziru zəbər, neyniyim, allah!
Minlərcə dodaq dəymiş ona, mən öpə bilməm,
Mikroblara məskəndir Həcər[1] neyniyim, allah!

[1] - Məkkədəki qara daşa işarədir

NƏ ANLADIQ BU GƏLMAQDAN?

Nə anladığ bu gəlmaqdan,
Bu altı aylıq qonaqdan?
Kabab olduq ağlamaqdan,
Allah, özün imdad elə!

Təzkiyəni aldı ələ,
Canıma saldı vəlvələ,
Yarım gedib, nə vaxt gələ?
Qəmli könül fəryad elə!

Aşığı ağlar acı-acı,
Yar baxar ona qiyğacı,
Saxla atın, arabaçı!
Aşiqləri bir şad elə!

Sənin ilə könlüm xoşdur,
Necə görüm yerin boşdur?
Yarın qəfəsdə bir quşdur,
Tez gəl, onu azad elə!

Əmoğlucan, səni tarı,
Dön bir də bax mənə sarı,
Yıxıldı könlüm divarı,

Gəl, gəl onu abad elə!

Ağ gərdəndə qara şəvə,
Mən baxaram sevə-sevə,
Sil göz yaşın, qayıt evə,
Yıx köyümü, bərbad elə!

Yarım gözdən nəhan oldu,
Dağlar başı duman oldu,
İşim ahü fəğan oldu,
Allah, özün imdad elə!

NOVRUZ BAYRAMI

Eydi-novruz yenə Rüstəmi-dastan oldu,
Rəxş-Cəmşidə minib, azimi-meydan oldu.
Bir əmud ilə qışın qıçlarını sındırdı,
Qıçı çün sındı qışın, tabeyi-fərman oldu.
Qorxudan qar Mişov dağını etdi səngər,
Buz da iman gətirib eydə, müsəlman oldu.
Kürsü yorğana dedi: "Qaç, gədə, bayram gəldi!"
Pəs qaçıb hər biri bir guşədə pünhan oldu.
Beyrəqi-səltənəti açdı o dəm badi-bahar,
Qoca dünya bəzənib tazədən oğlan oldu.
Həzrəti-axir-çərşənbə bə ovnu sane[1]
Başına tac qoyub, şəhridə sultan oldu.
Qoydu çün təxtə qədəm naz ilə ol şahi-cahan,
Əlli min top atılıb, şəhr çıraqban oldu.
Banglər nərə çəkib, etdi səmavatə üruc,
Yer üzü pərtövi-məhtab ilə əlvan oldu.
Yandı çün kuzələri, bomb kimi səsləndi kötük,
Sərçə, qarğa, qəcələ, qırğı hərasın oldu.
Bir neçə danə fişəng atdı bizim oğlanlar,
Baxdı həsrətlə, qızın gözləri giryan oldu.
Müxtəsər, yandı ocaq, qaynadı su qazqanda,
Sədri bir vird oxuyub daxili-qazqan oldu.
O tərəfdən yetişib yeddi lövün və həlva,
O gecə məclisimiz rövzeyi-rizvan oldu.
Çün plov girdi evə, çökdü dizə şahbalıd
Püstə baxdı xuruşa, gül kimi xəndan oldu.
Durdu badam ayağa söylədi: "Xoş gəldin sən

Bizə! Fındıq baş əyib, əncirə xahan oldu.
 Dedi həlvə; "Nə baxırsız, ağalar, bismillah!"
 "Hən" deyən bu sözə əvvəl o cevizxan oldu.
 Çəkdi bir dövrü qabağına xanım şahani,
 Əməli, səbzə, təbərzə ona heyran oldu.
 Xurma qəndabı çəkib başına, basdıq duği,
 Qisməti-Dizmarı biçarəyə ayran oldu.
 Aldı şəhdanə ələ kaseyi-abi-əsəli,
 İçdi həm rub, noxuda töməyi-dəndan oldu.
 Kişmişin canı sıxıldı bu işə hirsindən,
 Qızarıb rəngi, rüxü laleyi-Neman oldu.
 Əl suyu gəldi, xülasə, nə xələli-dəndan....
 Axiri söhbətimiz çay ilə qəlyan oldu.
 Yuxu vaxtı yetişib durdu ayağa millət,
 Söndü məclisdəki ləntər, hamı üryan oldu.
 Mən də geydim gecə börkün ki, uzanım, nagah
 Pərdə etdi hərəkət, xanə dirəxşan oldu.
 Bir də gördüm ki, o novruz bəzənib misli-sənəm,
 Nəzərim düşcək ona, din evi viran oldu.
 Dedim: "Ey rahəti-can, qonçədəhan, sərvə-rəvan,
 Harda qaldın, sənə qurban, ürəyim qan oldu!"
 Oturub söylədi, güldü və danışdı mən ilən,
 Elə bildim o gecə yar mənə ehsan oldu.
 Sübh vaxtı ayılıb gördüm o dilbər yox idi.
 Dedim: "Ey vay, işim naləvü əfğan oldu".
 Çiynimə saldım əbanı, dalısınca qaçdım,
 Tapdım ol qönçələbi, müşkülüm asan oldu.
 Dedim: "Ey yar, hara?" Söylədi: "Gəl arxamca!"
 Getdik ol qədri ki, bir qəsr nümayan oldu.
 Daxil olduq içəri, durdu əyaqa hacı bəy,
 Xanım əyləşdi yerə, qəsr gülüstan oldu.
 Dedi hacı: "Buyurun, ağzızı şirin eləyin!"
 Bəndənin sevdiyi şey xameyi-Vayqan oldu.
 Bir qədər bal qarışdırdı xanım xamayə,
 Nəfs məmnun, şikəm şadü xüraman oldu.
 Nagəhan varid olub məclisə bir dəstə gəda,
 Hacının rəngi qaçıb, halı pərişan oldu.
 Sarı dolma, qərə dolma və mürəbbə bitdi,
 Bal, süddaş hamı ol gözlərə qurban oldu.
 Gördü çün kasə və boşqab boşaldıbdı yeksər,
 Hacıya səhnə-səra gülbəyi-ehzan oldu.
 -Müstəhəqlər yedi bu neməti, dilgir oldun,
 Hacıya, söylə görüm, bu necə ehsan oldu?

Dedi: "Mən bunları əyan üçün etmişdim cəm,
Heyf, sədheyf ki, bir həmlədə talan oldu!"
Deyər hər kim, sizə ey qövm, inanmun hərgiz:
"Ki, filan mərdi-səxi sahibi-milyan oldu".
Rəməzan ayına az qaldı, cəməət, göz olun,
Bir dəva eyləyin axir məhi-Şəban oldu,
Çünki niyyət günü siz eylədiz həmdanə[2] səfər,
Bilmədiz şəhrdə bildir nə qədər qan oldu.
Yedi əyanlar obaşdanını, naharı, şamı,
Kətdi-kəssəkli tutub qanına qəltan oldu.
Möcüz ordaydı, üzün tutdu xanım Novruzə,
Dedi:-Dərdim bir idi, indi həzaran oldu.

[1] - Dünyanı yaradan kimi

[2] - Həmədana

NƏ HÜSNÜ VARDI HƏYATIN?

Nə hüsnü vardı həyatın bu xəstə canilən?
Öl, eylə canı rahat huriyi-cinanilən.
Bu əsridə yaşamaq bir çuval pul istər,
Keçən zaman keçinirdim beş-on qıran ilən.
Zibəski eylər ona həmlə fikri istiqbal,
Ki, istərəm dağıdam beynimi naqanilən.
Fələk məni yenə meydani-imtəhanə çəkir,
Güləşməz heç dəli bir piri-natəvan ilən.
Məgər içəm iki küp mən şərab, halə gələm,
Fəqət cavan olu sərxoş bir istəkanilən,
Zəmanə qatili-Rüstəmdi, tutmayın güşti,
Cəhaniyan güləşəmməz o pəhləvanilən.
Sərinlədər suyu o, xasə abi-ənguri,
Mənə şərab verin kuzeyi-livanilən.
Zırıldaram geçə-gündüz, dırıldaram daim,
Məgər ölü dirilə naləvü fəqanilən?
Xoşa səadətində çarpalərin ki, yaşar
Səbahü şam fəqət bir çörək samanilən.
"Duxan" da etmədi fikrü xəyalə bir çarə,
Rəfiq əbəs yerə mən olmuşam düxanilən.
"Yəl al-dedi-mənə!", "Pul yox!" dedim, küsüb getdi,
Barışdırın məni, yaran, Tükəzzibanilən.
Xanım edər kişinin istirahətin təkmil,

Bir eybi vardı ki, oynar zərər-ziyanilən.
Güman edərlə ki, çox varlıdı bunun zövcü,
Girəndə məclisə övrət zəri tumanilən.
O binəvani, nə bilsinlər, eyləyib məcbur,
Alıb donu, gətirib vədəvü zəmanilən.

NEYLƏYİM MƏN?

Zimistan gəldi, yaran, neyləyim mən,
Pərişanam, pərişan, neyləyim mən?

Otuz ay bəstəri-rahətdə yatdım,
Nə qədri paltarım var yayda satdım.
Yoxsulluq dərdindən möhnətə batdım,
Xudaya, qışda üryan neyləyim mən?

Fələk aldı ələ tirü kəmanı,
Nişanə eylədi mən binəvanı.
Yetişdi, şüələr, kürsü zamanı,
Nə yasduq var, nə yorqan, neyləyim mən?

Əza çox saxladuz ali-əbayə,
Bir az da ağlayın mən binəvayə.
Çörək vay-naləsi çıxdı səmayə
Uşaqlar acdı, yaran, neyləyim mən?

Nahar vaxtı keçir, qarnım qırıldar,
Uşaqlar səs-səsə verib, zırıldar,
Gözüm yaşı gecə-gündüz şırıldar,
Tükəndi səbrü saman, neyləyim mən?

Qəhətliq varlığın gəlmir çəminə,
Xudavənda, yağış göndər zəminə,
Tərəhhüm eylə bu əbdi-kəminə,
Zəxirəm yox, zimistan neyləyim mən?

Nişəstə dər sərü pişi buxarı,
Qəni meyl eyləyir şamü naharı.
Kəsildi yoxsulun səbrü qərarı,
Bu qədri qüssə, bir can-neyləyim mən?

Fəqirəm, nə naharım var, nə şamım,
Daha qəm çəkməyə yoxdur dəvamım.
Budur dərgahüvə axır kəlamım;
Pərişanəm, pərişan, neyləyim mən?

Satıldı fərşü kərdim, cümlə malım,
Evi qızdırmağa yoxdur zoğalım,
Soyuxdan titriri əhlü əyalım
Qışda, ya həyyi-sübhan, neyləyim mən?

Qənilər kusifənd almış qışınə,
Qovurma eyləsin, çəksin dişinə.
Yanır canım, fəqirin atəşinə
Su səpməz bir müsəlman, neyləyim mən?

Rza oldum yavan bir parça nanə,
Onu da çox görür zalim zəmanə.
Verir buğdanı əhli-Sofiyənə
Beş-on bidinü imam, neyləyim mən?

Əsiri möhnətəm, halim yamandır,
Gecə-gündüz işim ahü fəqandır.
Soyuqdan titrirəm, qardır, borandır,
Nə çayım var, nə qalyan, neyləyim mən?

NEYLƏRSƏN ONDA?

Cəmalın güllərin dərsə, aparsa
Cəhani-bivəfa, neylərsən onda?
Qocalıq gəlsə əyləşsə yanunda
Misali qurbağa, neylərsən onda?
Zəmanə saçü saqqalın ağartsa,
Belin əysə qəza, neylərsən onda?
Dişin düşsə, Tükəzban aş bişirsə
Noxud salsa ona, neylərsən onda?
Xoşum gəlmir, desə, ağ saqqalundan
Ona qoy bir həna, neylərsən onda?
Bığın əvvəl qoyum, ya saqqaluva-
Desə usta Rza, neylərsən onda?
Hənası getsə, olsa üz bulanlıq
Beş-on gündən sora, neylərsən onda?

Axır çərşənbədə köblə Tükəzban
Gedərsə kəndüvə, neylərsən onda?
Bir az halva yesə, şişsə boğazı,
Həkim versə dava, neylərsən onda?
Beş-altı dəfə getsə-gəlsə doktor,
Desə: ver on lirə, neylərsən onda?
Ona hər gün gətirsən alma-armud,
Acıqlansa anan, neylərsən onda?
Ona vursa beş-on yaxşı süpürgə,
Cənabi qaynana, neylərsən onda?
Gəlini döysə o, sən də ananı,
Evi satsa baban, neylərsən onda?
Hər il qoysa qədəm dünyaya bir qız,
Başa gəlsə hava, neylərsən onda?
Ayaq tutsa, dil açsa, diş çıxartsa
Beş-on xırda bala neylərsən onda?
O qızlar etsə beş yaşını itmam,
Axır sən binəva, neylərsən onda?
Cehiz istər, toy istər qız əyalı
Və bir xurcun para, neylərsən onda?
Evin xırda, xanım yüz əlli arvad
Edə dəvət toya, neylərsən onda?
Hələ toydan qabaq bir ayrı zad var-
Adı "astar-köbə", neylərsən onda?
Çoxaldı xərcü məsrəf, dərdə düşdün,
Gedib girdin gora, neylərsən onda?
Nəkirü Münkir əldə atəşin gürz,
Qabağında dura, neylərsən onda?
Ərəbcə bilməsən, vursa başından
Odu Nəkrin ağa, neylərsən onda?
Cavanlıqda niyə saqqalı qırxdın-
Sual etsə xuda, neylərsən onda?
Qıçından tutsa malik, kəllə-mallaq
Səni atsa oda, neylərsən onda?

NAXÇIVAN ŞURALAŞDI

Şükr lillah millət oldu kamiran,
Xələti-həmra geyindi Naxçıvan!
Dövləti-Şura quruldu ədlilən,
Tudeyi-məzlum oldu hökmran.

Şah mat oldu, vəzir atdan düşüb,
Fil ayağı altda qaldı bəy və xan.
Mövsümi-gül gəldi, açdı qönçələr,
Bülbüli-şeyda ötər xoş dastan,
Hər tərəfdə bəzmi-işrət çidədir,
Naxçıvanə rəşk edər bağı-cinan.
Rəşk edər Təbriz, Şəbüstər, Xamənə,
Rəşk edər bu mülki-Azərbaycan.
Qibtəmiz yersiz deyil, var illəti,
Orda toydur, burda matəm, əlaman!
Möcüza, qan ağlama, bir gün gələr
Şərqdə qalmaz əsarətdən nişan!

NƏHRƏVAN ŞEYXLƏRİ

Vaxti-sabiqdə xoruzlar gecələr banlar idi,
Bubbuli saati insanın o heyvanlar idi.
Gününün saati kölgeydi bu əcdadımızın,
"On" ilə-"on bir" ayıq olduğunu anlar idi.
Vurmaseydi "gəzir" onlara beş-altı dəyənək,
Tövcü verməzdilə. Bəh- bəh ... nə müsəlmanlar idi!
Vaxti-sabiqdə əyərdi kişilər bəylərə baş,
O zaman millətə işgəncə verən xanlar idi.
İndi təslim eləyib Şeyxə o xanlar qəməni,
O qızılbaş kişilər, ax, nə gözəl canlar idi!
Etdilər ibni Əbü Talib Əli küfrünə hökm,
Nəhrəvan şeyxləri anlamaz insanlar idi.

NƏDİR XƏYALIN?

Ey piri-salxurdə, əlvandı rişü yalın,
Alnın qırıqlarından bəllidi sinnü salın.
Rəngü həna əlində, həmdü sənə dilində,
Qurşaq yoğun belində, bilməm nədir xəyalın?
Küftə, qovurma, yarma, lazimdi qış evində,
Yayda tədarük eylə, ac qalmasın əyalın.
Dəf qızmasa çalınmaz, pulsuz çörək alınmaz.
Təsbih qoy kənarə, ta rəf ola məlalın.

Əzmi-tulambar eylə, çal bitlərin qırılsın
Qoymazla büt-pərəsti firdovsə, anlat halın.
Huri səninlə yatmaz min il qalarsa ərsiz,
Gəlmə kələk, əzizim, bihudədir cidalın.
Bir başı tüklü görsə, yoldaşına mırıldar,
Daz kəlləsində yox çün, bir tük bu bikəmalın,
Abi-həməm təyyib, ətri-bənövşə murdar?!
Əsrar var bularda, gəc getməsin xəyalın.
Sal qəndi istəkanə, tər-pət xüramə gəlsin,
Lənət əvamə gəlsin, Möcüz, bitir kəlamın!

OXUYUN!

Arvadın bilsə yazı
Özü yazar kağızı,
Yalvarmaz yad kişiyə,
Sən keçəndə Arazı.

Mane olma yazıya,
Gedin deyin qazıya:
Qeyri millət öyrədir
Yazı yazmaq tazıya.

Oxu rusca, almanca,
Möhtac olma dilmanca,
Hər kəs desə "Günahdı",
Başın dola qırmanca.

Eşit dədən sözünü,
Oxu, öyrən yazını,
Qara yazı ağ eylər
Oxuyanın üzünü.

Oxur urus qadını,
Anlar elmin dadını,
Bizim hacı kişilər
Yazammaz öz adını.

Gözün sil, bax maşına,
Dolanır özbaşına.
Biz də bir zad qayıraq,

Əyləşməyək boşuna.

İranlı qənd qayırsa,
Möhtac olmaz Prusa.
Axund deyər: Müsəlman
Kafər olar oxusa.

İtalyanlar-imansız,
İngilis, həm fransız
Bizə iynə verməsə
Qalacağıq tumansız.

Avtomobil yürüdü,
Toz aləmi bürüdü,
Arvadlar baxıb dedi:
-Bu cindi, ya pəridi?

Avtomobil qoşdu getdi,
Dağları aşdı getdi.
Bizim ulaq yeriməz,
Hövsələm qaşdı getdi.

Yayda suyu dondurar,
Rus, erməni və bolqar.
Bacarmırsan qışda sən
Bə cəhənnəm, bə finnar.

Mən gedirəm Mərəndə,
Tamaşadı gələndə.
Bizim millət yuxlayıb,
Ayılacaq öləndə.

Dalın çevir Mayana,
Baxma zərər-ziyana.
Saqqalı qırx tök yerə,
Culfanı keç o yana.

Təyyarə çıxdı göyə,
Gəlirlə bizim göyə,
Biz neylərik görəsən,
Od yağdırsa Güneyə?

Bir dənə yox Almanda,

Hətta Frəngistanda
Falçı darülfünunu-
Min dənə var İranda.

Öküzü danammaram,
Duzəxdə yanammaram.
Yer havada dolanır?
Mən buna inanmaram.

Deyirəm, sür dərəyə!
İnanma cin, pəriyə.
Hər kəs gəlir qabağa,
Biz gedirik geriyə.

OLSUN

Dilbərə, badə gətir, can sənə qurban olsun,
Əbr var göydə, gərək axiri-şəban olsun.
Verə hər kimsə orucluq ayını xalqa nişan,
Onu, yarəb, görüm al qaninə qəltan olsun!
Məndə yoxdur o cəsərət ki, tutam çaysız oruc,
Hər kimin var hünəri, azimi-meydan olsun!
Tazə bir qənd çıxarıb "kişmiş" adında dövlət,
Millətin gözləri rövşən, üzü xəndan olsun!
Deyisən: Tazə çıxan qənd ilə çay dad verməz.
Neylisən dadı, bacı, qiyməti ərzan olsun.
Ağ səmavər satılıbdır, bə cəhənnəm, ba səqər,
Qənd ilə çay sağ olsun, qara çaydan olsun!
Dilbərim, çay gətir, taci-sərim, çay gətir!
Az qalır suzi-ətəşdən ciyərim qan olsun.
Sən də çox başimi dəng eyləmə, doldur çubuğu,
Mən behişt istəmirəm aləmə elan olsun!
Kişi, allahdan utan, qürreyi-şəvvalə kimi,
Bu orucdu, nə namaz-qılması asan olsun.
Taqətim yoxdur oruc tutmağa indi vallah,
Yol açılsa tutaram, əhd ilə peyman olsun.
Kişi, dur məscidə get, vaizə bax, gör nə deyir,
Buyurur: Bəndə gərək tabeyi-fərman olsun.
Birini yağlı pilov etməri zərrə xoşnud,
Deyiri hər nə gəlir ağzına, hədyan olsun.
Qəm, kədər möminə, gər, kafərə cənnətdi cahan,

Pəs gərək vaizimiz daxili-niyran olsun!
 Aç gözün, yuxlama, ey şorbaya həsrət dilbər,
 Niyə pəs durmusan, az qaldı obaşdan olsun?
 Nə ümid ilə durum, ağızı bağlı oturum,
 Vaxti-iftarə gərəkməz ki, bir az nan olsun?
 Ey çörəkçi! Səni tari, çörəyi şor eləmə,
 Qatığım yoxdu, dədən daxili-rizvan olsun!
 Çörək olmaz mənə bir xüştə "Səlam", ey məşədi,
 Al, apar, istəmirəm, mən sənə ərzən olsun.
 Nazilən başın əyib, soxma "Səlam"i cibimə,
 Tümanı ovcuma bas, dərdimə dərman olsun.
 Kərbalayə gedisən, ac yatır əhli-vətənin,
 Ey Əli şišəsi, xəsmün şəhi-mərdan olsun!
 Qürbət olmazsa, acından öləcək əhli-vətən,
 Belə bibəhrə vətən xakilə yeksən olsun!
 Kişi, lazımdı gərək, səngidil olsun, birəhm,
 Bihəya-istəsə tez sahibi-milyan olsun.
 Boşlusan, xəlqə plov vermə, mənim borcumu ver,
 Şüglüzümmə dədən ərvahinə ehsan olsun!
 Gedə, mən zor ilə xəlqin qabağın kəsməmişəm.
 Sən də səy eylə, qazan, süfrədə şorban olsun!
 Sənə lazımdı obaşdanə pilov, şamə kəbab?
 Burda keçməz əməlin, azimi-Tehran olsun.
 Min tifil həsrəti-nanilə pərişan olsa,
 Qoymaram dilbərimin zülfü pərişan olsun.
 Gərçi altıca yəlim var idi mahudü zəri
 Hacı sevmir, deyiri: "məxməəri-Kaşan olsun"
 Modu keçmiş buların, istəmirəm ey xəyyat,
 Mənə bir yəl tikəsən, əynimə çəspan olsun!
 Lakin, əmma sənə bir yəl tikərəm "Tehrani",
 Hacı xoşlansa gərək müzdi firavan olsun.
 Belə şeylərdə hacı kani-səxavətədi, bacı!
 Verəcəkdir istədiyin, hər necə tuman olsun.
 Verməz amma kasıba bir qərə tənbel hacağa,
 Gərçi başdan-ayağa peykəri-üryan olsun.
 Möcüzün olmasa iftarə kəbab ilə aşı,
 Qorxuram xaçı taxıb boynuna alman olsun.
 Sən əgər xaçı taxıb boynuva alman olasan,
 Çox münasibdi bu növ ilə müsəlman olsun.
 Sənin almanlı qəbul eyləməz almanluğuvu,
 Sən müsəlman, elə almanlıya qurban olsun!

OLMAZ

Gəzər zağü zəğən gülşəndə qışda əndəlib olmaz,
 Ağaclar titrər, ağlar bağıdə əmrud, sib olmaz.
 Zimistan səxtədir, qarət edər o bağı bostanı,
 Xudaya, qorxsə qış səndən, günahə mürtəkib olmaz,
 Rəyasət aşiqi qoymaz sənənin adın düşə dildən.
 Papas əl çəksə məzhəbdən, kəlisavü səlib olmaz.
 Mənə lazım deyil xəmə yazıb göydən yerə salsan,
 Alar, yırtar o fərmanı, ona razı xətib olmaz.
 Bəli, hübbi-rəyasətlə tərəqqi eylər insanlar,
 Tərəqqi sevməyən arif dəravişə nəşib olmaz.
 Dəyanətxah olan insan əgər kül tökməyə başa,
 O hərgiz məzhəri-lütfi şəhənşahi-qərib olmaz.
 Əgər Şimr etməyə qarət xəyami, sən qalarsan ac,
 Ona "Məlun" demə, zakir, adam çox nəşib olmaz!
 Məhərrəm gəldi, ey aşiq, qəmən hazırla, başın yar,
 Sənənin bu çəkdiyən zəhmət yəqin eylə ki, qeyb olmaz.
 İnanmırsən mənə, get al xəbər şəhrin imamından
 Ki, bitəzvır simü zər gəlib daxil bə cib olmaz[1]
 Deyərlər qoysun ağalar da başa Pəhləvi bərgü,
 Bu ömrə razı hərgiz kərbəlayi Mir Həbib olmaz.
 Dözər hər bir cəfayə quldu çün biçarə iranlı,
 Ərəb şahzadədir, şahzadədə səbrü şəkiş olmaz.
 Qiyafət şərtədir, kürdi əbadə bir məhabət var,
 Onu gər salmaya loti, səhəmnakü mühib olmaz.
 Olar mərhum hər il yüz-yüz uşaq şəhri Şəbüstərdə,
 Və lakin xalq arasında bu bir şeydir, əcib olmaz.
 Havadar olmasa xanə, nahari-şami-şahanə,
 Təbibin Bu-Əli[2] olsa, sənə səhhət nəşib olmaz.
 Gəhi sill ilə həmkasə, gəhi siflis ilə həmdəm,
 Dərin fikr eyləsə insan, gedib hərgiz təbib olmaz.
 Hamı bir gözlüdür bu kənddə, sən də bir gözün yumsan,
 Mübarək əllərin öpsən, sənə vaiz rəqib olmaz.
 Şütürvar əyləş, ey Möcüz, məcalisdə, məhafildə,
 Diz üstə çökməyən şair müləqqəb, ya ədib olmaz.

[1] - Fırıldaq işlətmədən cibə qızıl-gümüş girməz

[2] - Əbu Əli Sina, burada kinayə ilə

ORUCLUQ

Rəhm eylə, axir oldu qəddim kaman, orucluq!
 Rəngi-ruxum saraldı misli-saman, orucluq.
 Bəylər yeyər nəharə küftə, kəbab və kuki,
 Məsciddə eylər əmma ahü fəğan, orucluq.
 Məzlər nəhari, çaştı, iftarı həm sühuri,
 Çayı içər, çəkər həm qəlyani xan, orucluq.
 Xanlar deyər: Fəqirlər getməz behiştə, hərgiz,
 Vaiz deyər: Sizindir huri cinan, orucluq.
 Kəbrü yəhudi, tərsa eylər bu iddianı,
 Bilməm kimin qıçın pəs sancar ilan orucluq?
 Sünni deyir: Bizimçün həq xəlq edib behiştə,
 Getməz cinanə hərgiz iraniyan, orucluq.
 Hər kəs ədalət ilə etsə cahanda rəftar,
 Zənnim budur ki, misli-Nuşirəvan, orucluq.
 Həm eyləsin cahanda şahlıq, həm axirətdə,
 Olsun misali-qılman cənnətməkan, orucluq.
 Həqq adil olsa yaxmaz düzəxdə binəvanı,
 Çün çox yanıb cahanda ol natavan, orucluq.
 Biçarə fəhlə işlər ta əsr tər içində,
 Ərbabdan alar bir sürtük qran orucluq;
 Əttarə versə almaz, xəbbaz bihəya həm,
 Ac-acına gəzər ta vəqti-əzan, orucluq.
 Altı şahı alarlar dəhyek iki qranə,
 Yoxsul bir az alar çay, bir qədr nan, orucluq.
 Xaliq görürmü yoxdur qeyrəz lavaş bir zad,
 Bain həmə yetirmir bir girdəkan, orucluq.
 Guya gəlib xudadən ayət, sənə deyirlər:
 Üç gün sora edirsən nəqli-məkan, orucluq,
 Bari gözümü bağla, ağla cənazəm üstə,
 Canım gəlib dodağa, getmə dayan, orucluq.
 Çünki əminsən sən, dindari-pakdamən
 Ol bəndəyə vəsi, ey ərşü zaman, orucluq!
 Ver malımı hərracə, sat Kəblə Əlmuradə,
 Nəqd eylə qoy kasaya, misli-filan, orucluq.
 Al bir kəfən, bir az da kafur, sidr, pəmbə,
 Tabutumunu məzara eylə rəvan, orucluq.
 Vermə qəbirqazana əmma lehimli cütdux,
 Versən o binəva çün eylər ziyan, orucluq,
 Qorxum budur ləhəddə cismim dona soyuqdan,
 Yandır məzarım üstə bir karvaşan, orucluq.
 Mən bilmirəm ərəbcə, neynim, axund deyir ki:

Bilməz nəkir-münkər türkizəban, orucluq.
Öyrən zəbani-rusi, ol bu vətəndə yaxşı,
Pəs get diyari-rusə rahat dolan, orucluq.
Manedi şeyxü zahid bu işlərə-deyirsən;
Haqdan utanmayırsan, xalqdan utan, orucluq!
Vaiz deyir ki, türkə ol ərəbi lisani,
Lazımdır axirətdə, çün ol lisan, orucluq.
"Min rəbbükə"[1] deyəndə qalmazmı fikrin heyran?
Başın əzər o saət gürzi-giran, orucluq.
Vaiz deyər: qələtdir qeyri diyara getmək,
Hazırda hər məkanda ruzirəsan orucluq.
Laskird[2] yaratmayıbdır İranda həqq-təala,
Göy bez ki, xəlq edibdir-eylə tuman, orucluq!

[1] - Ey allah!

[2] - Parça

OLA

Soyuq, deyəllə, gərək bu diyarə nail ola,
Badamları apara şaxta, xəlq sail ola.
Soyuq Yezidi-pəlid ilə siğə qardaşdı,
Mahaldır ki, onun qəlbi rəhmə mail ola?
Nə vaizi, nə bəyi incidir, nə xanı soyuq,
Ələl-səviyyə edər zülm, əgər o adil ola!
Soyuq da it kimi eylər dilənçiyə həmlə,
Yüyürməz üstünə gər üstü-başı qabil ola.
Gədə-güdə yaşayammaz bu əsrdə hərgiz,
Bu əsr xəlqi gərək sahibi-mədaxil ola.
Giran edər çörəyin qiymətin xuda, dedilər,
Bu qəhti-qənd kimi boynuna həmayil ola,
Çuğundur əkdi əcəm millətiki, qənd qayıra,
Onun çuğundur əkən əlləri görüm şil ola!
Çıxar daş üstə çuğundur, nə su, nə bel istər,
Əgər onu əkənin etiqadı kamil ola.
Yəqin, çuğundur əkən lənət etməyib Ömərə,
Əgər edib, hanı qənd, az qalıb iki il ola?
Gərək arası onun saz ola xəlifə ilə,
İnanmıram o kişi Mürtəzayə qail ola!
Dedim axunda: Nədir bu tərəqqiyatə səbəb?
Dedi: Gərək səbəbi bəndəgani-qafil ola.

Dedim: Bala, səqəlin nəfi çoxdu, qırxdırma,
 Onu xuda yaradıb ki, bəlayə hayıl ola!
 Vəli, cavanlar onu qırxdı, qoydular; kakil
 Ki, seyr edə onu millət, səvabə nail ola.
 Dedim: Zənanə qələm verməyin, çıxar yoldan,
 Oxutmayın onu, ehkami-şərə amil ola!
 Dediz: Gərək oxuya sübhü şam ki, ta çıxada
 Üsuli-dini yadından, nəmazə kahil ola.
 Xuda ibadətə qəhr eyləməz, məgər o zaman
 Ki, xəlq onu unuda, məsdəri rəzail ola?
 Xuda müqəddər edibdir ki, bir qutu kibrit
 Yavaş-yavaş gedə üç şahiya müqabil ola.
 Alovlu kibrit ilə yandıra çırağı fəqir,
 O qədri öskürə ki, dəstəmazi batil ola.
 Gülər görüb məni vaiz dedi: Amandı, yavaş,
 Məbadə xəndə səsi asimanə vasil ola!
 Gədə güləndə fələk biqərar olar, Möcüz,
 Tez ol, yum ağzın onun bəlkə dərzi zail ola!

ONU

Şərarət olsa biri-xəlq edər məzəmmət onu,
 Oğurluq etsə rəiyyət-döyər hökumət onu.
 Hökumətin gücü çatmır bu sağrı başmağə,
 Gedək kimə, görəsən, eyləyək şikayət onu?
 Bəs hanı Rüstəmi-dəstan ki, girə meydanə,
 Səqir uşaq kimi qorxur görəndə millət onu.
 Gətir qulağuvı, bir söz deyim nəhani sənə,
 Cəmaətin gücü çoxdur, yıxar cəmaət onu.
 O əl xəyanət edibdir əmanətə, saqi,
 O hiyləgər əlidir, eyləmə ziyarət onu.
 O mötəqid dəyi ruzi-qiyamətə hərgiz,
 Gər etiqađı ola, qorxudar qiyamət onu.
 Dedim: Əgər lotusan, qoyma başuva dəstar!
 Məqami-qeyzə gətirdi bu söz nəhayət onu.
 Dedi: Bu rədd danışdı, kənar olun bundan
 Ki, qorxuram gələ od yandıra bu sətət onu.
 İnanđı bu sözə filfor binəva gətđi,
 Dağıldı hər biri bir yanə, etđi rahət onu.
 Təzə imarətinə üç qapı qoyub fazil,
 Qəribə xoş yaşadır bizdəki cəhalət onu.

Dedim: Bunun pulu hardan gəlib? Dedi: Sənə nə?
Dedim: həmin fəqərə eyləyib imarət onu,
Dedi: Çaxır səpərəm üstüvə, dilin qıssalt!
Dedim ki, düzdü, ağa, söylürəm zərafət onu.

OLMUŞAM!

Mən nə nəzmiyyə, nə əmniyyə, na acan olmuşam!
Ya neçün mənfur xasü amü dövrən olmuşam?
Nə qızılbaşəm, nə fərraşəm, nə hakim, saqiya,
Bir soruş məndən: Nəçün bəs mən müsəlman olmuşam?
Burdaya sarı dedim, qıra qara, şirə sifid,
O cəhətdən mən belə bidinü-iman olmuşam.
Bimürüvvət görmüşəm bəs ki, müsəlman firqəsin,
Etmişəm nifrət müsəlmanlıqdan, insan olmuşam.
Mən sizi əşraf zənn etdim, inandım qoluzə,
Bilmədim əllaf imişsiz, çox peşiman olmuşam.
Olmayın razı buna ki, mən yeyəm sərmayəni,
Əl açam xəlqə, deyəm: Yaran, pərişan olmuşam!

OLACAQ!

Ey Tükəzban, bu gedə aqibət alman olacaq,
Dövləti-mədrəsədə nitfeyi-şeytan olacaq!

Deyirəm: həndəsini qoy yerə, əbvabi götür,
Əvəzi cədvəlü pərkar-möhür qabi götür.
Bəli şeytan deyiri, bir yekə bel sapı götür,
Bəcəhənnəm, bə səqər, qaninə qəltan olacaq!

Yer müdəvvərdir-həvadə dolanır misli pəri,
Seyr edir daireyi-şəmsi, mühiti-qəməri.
Deyirəm: mirzələrin yoxdu öküzdən xəbəri,
Belə sözlər demə ki, din evi viran olacaq!

Deyirəm: məscidə get, eylə nəzər şeyxə tərəf,
Elmi-əşyanı burax, baxma təvarixə tərəf,
Heyət axir çəkəcək oğlunu Mirrixə tərəf,
İşdi, qayıtsa işin naləvü əfqan olacaq!

Əvəzi sureyi "yasin"-o bizim xanəxərab
Cümə axşamı oxur cəddinəşimi və hesab.
Nə qədər mədrəsədə var o "Fizik" adlı kitab,
Bu vilayətdə nə qare və nə Quran olacaq!

Gah coqrafi ilə söhbət edir bu kərətə,
Gah yazır, gahi pozur, gah nəzər eylər lüqətə.
Gəh yığır yanına bir dəstə yalançı qəzetə,
Nə yeyir, nə uzanır; bu necə insan olacaq?

Qırxdırır dövrü-bərin, bir balaca bığı qalır,
Deyəsən lümə toyuqdur, beçə üçün dolanır.
Deyirəm öz-özümə: "Bəsdi bu çox başqalanır,
Bir iki sillə yesə, bəlkə müsəlman olacaq!

Qorxuram bu gedişin axırı küfranə çəkə,
Həvəsi elmi-fünun oğlumu Tehranə çəkə.
Öldürə Möcüzü allah, özü divanə çəkə,
Ki, o ta sağdı, bu xəlv əhli-dəbistan olacaq!

OLACAQ?

Görəsən, ey xuda, bu xəlv nə vaxt
Mayili-kəşfi dikdaban olacaq?
Fəlçiyə, tasa bax, görax nə zaman
Bacılar ruznaməxan olacaq?
Ta bəkey div cəhlü istibdad
Rəhbəri-firqeyi-zənan olacaq?
Fəlçinin tir-məkrinə cahil
Bacılar ta bəkey nişan olacaq?
Nə vaxt qız oxur, yazar, allah,
Ya rəb, İranda bu haçan olacaq?
Ta bəkey vaizin xürafatı,
Manei rizqi inu-an olacaq?
Ta bəkey bir tikə çörəkdən ötür
Qız əsiri filan-filan olacaq?
Ta bəkey binəva kasıb qızının
İrzi, namüsi rayəkan olacaq?
Ta bəkey bu zavallı məxlutə
Bimürivvətlər hökmran olacaq?

Ta bəkey bir səfih namərdin
Zülmü altında bağı qan olacaq?
Elə ki, mari-şəhvəti söndü
Məhzəri-qaziya rəvan olacaq:
"Boşadım, qaziya, təlaqin ver"-
Deyibən qəlbi şadiman olacaq.
Ta bəkey bu açılmamış güllər.
Pərdəyi-qönçədə məhan olacaq?
Ta bəkey bu yazıqların cigəri
Dərdi sillilə natəvan olacaq?
Elmü sənət nə vaxtadək bizdən
Mürğü ünqa kimi nəhan olacaq?
Cəhli təqdis edən axundlarımız
Nə zaman xəlqə mehriban olacaq?
Görəsən, bu müxəddərati-əcəm
Nə zaman şöhreyi-cahan olacaq?
Olacaq bir cüni ki, mədrəsələr
Açılıb, qızlar imtəhan olacaq?

ÖLÜRƏM!

Dayanma, saqi, amandır, gətir şərab, ölürəm,
Təvəqqüf eyləmə bikəfşü, bicorab ölürəm!
Çıxıb nalı, sökülüb altı, laxtayıb dabanı,
Vurub ayağıma min yarə pəşnəxab ölürəm.
Zamanənin sitəmi xar edibdi börkümü də,
Tükü gedib, saralıb rəngi, çün sedab ölürəm.
Arıqlayıb bədəni, qolları düşüb yanına,
Nə can qalıbdı əbadə, nə rəngü tab, ölürəm.
Zavallı şalvarın əhvalinə baxıb yanıram,
Zibəs verib ona işgəncə iynə-sap, ölürəm!
Bərək, nə qaşqabağın tökmüsən ara yerdə,
Nədir bu səndəki bihudə picü tab, ölürəm!
Nə cübbə yaxşısı səndən, nə don, nə pirağan,
Olan deyilmi sənənlə bular da bab, ölürəm.
Deyin görək, nədi təklifimiz bu bayramda,
Həlak edir məni axir bu izzirab, ölürəm.
Düşəndə yadimə həlvə ilə plov xərci,
Başım dönür, quru ağzımdakı lüab, ölürəm.
Fəda olum sənə mən, ey plov, ağam canı,
Bu xəstə canimə rəhm eylə, ey kabab, ölürəm!

Pişik kimi ürəyim titriri, görəndə əti,
 Çuxat[1] dolub, nisyə vermiri qəsab, ölürəm.
 Xudanəkərdə, baqal verməsə noxud, kişmiş,
 Uşaqlara nə deyim, ya Əbuturab, ölürəm!
 Gələndə borclu, deyin, yorğanı çəkim başıma,
 Eşitməsin qulağım hərfi-nasəvab, ölürəm.
 Tütün də vermiri əttar nisyə, ya rəbbi,
 Kəsildi rizq, tamam oldu ömr lap, ölürəm!
 Çiyid kimi qarışıb bir-birə biğim-səqəlim,
 Həna də verməyəcək eyləyim xəzab, ölürəm.
 İyirmi aydı cibim görməyibdi bir tənəbəl[2],
 Salıbdı qüssəvü qəm boynuma tənab, ölürəm.
 Tüfəngü top səsi hala cəhanı titrədiri,
 Nə vəqti xətm olacaqdır bu inqilab, ölürəm!
 Dayandı sinəyə can, sülhü salma təxirə,
 Gözüvi sil, mənə bax, ey cənabi Pap[3], ölürəm!
 Boğazımı elə sıxma, amandı, Əzrail!
 Zərəfət eyləmə, yox dizlərimdə tab, ölürəm.
 Su yoxdu qüslümə, səbr et bir az, aman günüdür,
 Ötür gedim, Qələteyndə tapılmır ab, ölürəm.
 Nolaydı səndəki anbar olaydı Sisbəydə,
 Qolum yoruldu su çəkməkdən, ey Bərab, ölürəm.
 Dedim gedim hacıya dərdimi edim izhar,
 Salam ərz elədim, vermədi cavab, ölürəm.
 Əbəs yerə özüvi yorma, ey xəyal, çəkil
 Kənarə, bəxtim atı vermiri rikab, ölürəm!
 Mürüvvət əhli hanı rəfi-ehliyac eləsin?
 Gəda kimi gəzəsən şəhri bab-bab, ölürəm.
 Xanım "lirə" niyə bəs gizlədir üzün məndən,
 Salıb cəməli-dilarasına niqab, ölürəm.
 Güzəşt elə var əgər xidmətində təqsirim,
 Bu son çağında, məni eylə kamiyab, ölürəm.
 Durubla müntəzir aşıqlərin səqirü-kəbir,
 Amandı, rəfiniqab eylə, mahtab, ölürəm!
 Acından həb atır hacı, kəblayı, məşədi,
 Sən olmasan qalı bayramda boş dolab, ölürəm.
 Kasıb-kusub doya, vallahi, çox çətindi bu il,
 Qalıbdı öz payına cümlə şeyxü-şab, ölürəm.
 Bəhanə üstə gəzir övrəti-sitəmdidə,
 Fırıldırı başıma misli-asiyab, ölürəm.
 Bilir ki, yoxdu, yoxa çarə yoxdu, bahəmə on
 Genə deyir acı söz gündə bir kitab, ölürəm.
 Diriltmək istiri zakoni-əsri-Fironi,

Xəyali var ala movtadən iştirab, ölürəm.
 Bu baş bəlasini neylirdim, ey xudavənda?-
 Həmişə öz-özümə eyilirəm xitab, ölürəm!
 Savadı yox oxuya başım üstə bir Quran,
 Vəfası yox tökə çeşmindən əşki-nab, ölürəm,
 Yola salıb boşasam, aqi-valideyn ollam,
 Nənəm bəyəndi, dədəm etdi intixab, ölürəm.
 Bu qədri yoxsul ərin dannama, xanım, bəsdir,
 Tərəhhüm et mənə, ey həmdəmi-şəbab, ölürəm.
 Axunda söylə gələ, eyləyim vəsiyyətimi,
 Təvəqqüf eyləməsin, eyləsin şitab ölürəm.
 -Oğul, kefin necədir, yaxşısan, bala, xoşsan?
 Necə deyim ki, dilim tutmuri cəvab, ölürəm!
 Beş-altı gündü axund, dəyməyib çörək dilimə,
 Pənirdən xəbərım yoxdu, naşitab, ölürəm.
 Nə zaifanə gəlir qonşudan, nə Əzrail,
 Nolur edə ikisindən biri şitab, ölürəm.
 Günəş də pincini yandırmayıb, canım qızsın,
 Soyuqdur ev üşürəm, mərhəmət-məab, ölürəm,
 Çəkil kənarə, hərarətlə nura möhtacəm,
 Çırağım aydı, günəş manqalım, səhab, ölürəm.
 Atışkanın[4] zehi yoxdu, yağan gəlir içəri,
 Vuranda başımə qar silli şapbaşap, ölürəm.
 Dolu çiğalə çalır, oynuri yatağımda,
 Yağış da, heç birisi eyləmir hicab ölürəm.
 Uşaq, kəsin səsizi, eyləyim vəsiyyətimi,
 Hənuz mən ölməmişəm, verməyin əzab, ölürəm!
 -Oğul, tez ol, de nəyin var, yazım, gedim işimə!
 -Yazın, cənab axund, bir küpə təzab, ölürəm.
 İki küzə, həmi dəngulə, bir külüng, bir küp,
 İçində yoxdu qovurma və yağ, doşab, ölürəm.
 İki çolaq sepayə bir sacağı-yekpayə,
 Beş-on qaşiq sapı, bir dəst rəxti-xab, ölürəm.
 Sırıqları sökülüb, astarı-üzü tökülüb,
 Necə deyim aparıb yunların qürab, ölürəm.
 İki cüzəmmə-biri köhnədir, biri tazə,
 İki camabbasi-pəjmürdə, bir nisab, ölürəm.
 Evim girövdü, bağım həmçinin, qəmim çoxdur,
 Qıçım çıxıb, başım ağarır, kefim xərab, ölürəm.
 Nəkirü-münkir ilə övrətin hərasından
 Gecə sabaha kimi yox gözümdə xab ölürəm.
 On il namaz və üç il ruzə vardı boynumda,
 Mələklərə de, mənə etməsin əzab, ölürəm!

Zibəs ki, incidib övrət məni həyatimdə,
Onu kəbin puluna eyləsin hesab, ölürəm.
Nə qədr fikr edirəm, qalmır arvada miras,
Xudaya, şükr, duam oldu müstəcab ölürəm!
Axund, sənə verəcək yoxdu bir zadım görüsən,
Xəcalətəm, nə edim, eyləmə itab ölürəm.
Gümanım heç zada gəlmir məgər bu əlqabə,
"Cənabi-həzrəti-ağayi-müstətab, ölürəm"!
-Vəsiyyətin hamısı, Möcüza, gözüm üstə,
Vəleyk vardı bir əmmayi pul....
Əgər beş-altı qran qoymasın dizim üstə,
Qarışmaram, bu nə sözdür, aman, cənab, ölürəm!

[1] - Dükandan nisyə mal alanların borcunu bilmək üçün üstünə xətt vurulan ağac

[2] - Pul

[3] - Roma papası.

[4] - Atışka-akoşka, pəncərə

OLACAQ BU?

Yarəb, görəsən, tabei-Quran olacaq bu,
Başın yaracaq, qaninə qəltan olacaq bu?
Xirnek boğacaq bu uşağı ya ki, qızılca,
Yaxud böyüyüb, bir yekə oğlan olacaq bu?
Arxasını zəncirilə səd çək edəcək bu,
Babası kimi köhnə müsəlman olacaq bu?
Zirü-zəbəri püşdü zəbər örgənəcək, ya
Cığ-bığ oxuyub daxili-niran olacaq bu?
Əbvabi-cinani basacaq bağına ya yox?
Yarəb görəsən qaili-quran olacaq bu?
Məlum deyil indi bunun məzhabi, dini;
Bəlkə böyüyəndən sora bir xan olacaq bu?
Öldür məni, yarəb, o günü görməyim, ey kaş,
Əmniyyəvü, nəzmiyyəvü ajan olacaq bu?
Verrəm qəsəm allahə səni, ey Mələkəlmovt,
Al canın, əyər amili-divan olacaq, bu!
Saqqal qoyacaq, qırxdıracaq başını, yarəb,
Möcüz kimi bir sahibi-imam olacaq bu?

OLSUN GƏRƏK!

Məclisi-işrətdə daim sazı tar olsun gərək,
 Arizi gülnarə bənzər bir nigar olsun gərək.
 Dilbərin zülfü şəbi-yelda, cəmali çilçıraq,
 Ləbləri xoşrəng, vəsli abidar olsun gərək.
 Yazdılar bu misrəi bir namuradın başına:
 Nəfsinə məğlub olan-xam içrə xar olsun gərək.
 Bir cavanın mən dünən gördüm cibində yüz tımən,
 İndi bir dinarı yox, bais qumar olsun gərək.
 Vaizi-bimədrəkin başı nə qədri zindədir
 Künci-qürbətdə cavanlar ixtiyar olsun gərək.
 Bərfi ənbar eyləmiş göylərdə çün xəllaqımız
 Yerdə həm əyanımız anbardar olsun gərək.
 Dər həqiqət baş və saqqal qisəsi tulanidir,
 Hurieynin kəlləsi misli çinar olsun gərək.
 Bığları mətmuş bir oğlanə baxdı qeyz ilə,
 Söylədi: bığ saqqal ilə həməyar olsun gərək.
 Həqq özü alimdi, sənətkar hanı İrandə,
 İstəkanü nəlbəki göydən nisar olsun gərək.
 Məsləhət bilsəydi xaliq xəlq edərdi məşını,
 Xəlq edib eşşəkləri-millət süvar olsun gərək,
 Daima biz milləti-nadanı irşad etməyə,
 Bir peyəmbər, bir Əli, bir zülfiqar olsun gərək!
 Ya gərək təzvir edəm, ya başü canımdan keçəm,
 Ömrü başə verməyə şamü nahar olsun gərək.
 Rəxnədar olsun şəriət, payimal olsun vətən,
 Hər nolur-olsun, müridim bişümar olsun gərək.
 Getdi islamiyyət əldən, ey qulağı tüklülər,
 Tazə məktəblər binası tarümar olsun gərək!
 Ey cəmaət, cəm olun, cığ-mığ sədasın qət edin,
 "Lam zəbarlam, hey düzir hin" payidar olsun gərək!
 Tazə çıxmış bu kitabə bir təmaşa eyləyin,
 Bu ilan, bu qurbağa, bu susimar olsun gərək?
 Bu yoğun quyruqlu heyvanı tanırsız, ya xeyr?
 Alnına yazmışlar: tülkü hiyləgar olsun gərək,
 Bu şəkil bir şirkdir başdan ayağa xaliqə,
 Tülkünü xəlq eyləyən pərvərdigar olsun gərək.
 Boş yerə allah bəla göndərmədi biz, millətə,
 Yüz bəlavü möhnətə fasiq düçar olsun gərək.
 Ey guli-gülzari-cənnət, ey fədakari-vətən,

Ey Əlizadə, rəqibin xurduxar olsun gərək!
Möhtərəm bir şəxsdir Mirzə Hüseyn xan Xamnəli,
İstərəm lütfi-xudadən bəxtiyar olsun gərək.
Möcüzü-gümnamı sən məşhuri-afaq eylədin,
Nami-pakin dəftərimdə yadigar olsun gərək!

OLDU, GƏL!

Ey səbə, get kuyi-yarə, söylə: Şəvval oldu, gəl,
Açdı əfsarı başından möminin eydi-fitir
Bitdi əyyami-riyazət, xəlq xoşhal oldu, gəl!
Bir tərəfdə küftə, bir yanda xama, bir yanda bal-
Mədələr misli dükani mərdi-bəqqal oldu, gəl!
İçdi su, şişdi bağırsaqlar misali kərənay,
Ey təbib-bimürüvvət, millət ishal oldu, gəl!
Qorxma piri-xəsmdən, canan ki, indi aşıqın
Atdı tiryakı, qızışdı, Rüstəmi-Zal oldu, gəl!
Tiqi-misvakı qınından çəkdi, girdi səngərə,
Sahiba, hazır bə dəvə Kəblə Zeynal oldu, gəl!
Ey atam qurban sənə, ey mahi rozə, hardasan?
Qaldı boş minbər dibi, vaiz bədəhval oldu, gəl!
Yeddi başlı divin açdı qolların falçı Tükəz,
Ey Süleyman, qorxudan xəlqin dili lal oldu, gəl!
Cəhl bivəqr eylədi islami, ya sahib-zəman,
Cəddüvün ümmətləri Bakudə həmmal oldu, gəl!
Gör nə sürətlə sürür avtomobil küffari-dun,
Şiəvü-sünni ayaq altında pəmal oldu, gəl!
Qatilə qılman verir, məqtulə-əqrəb rüsvətxor,
Milləti-mərhuməmin ibrarı Dəccal oldu, gəl!
Verdi min-min qəsr, min-min huri vaiz Möcüzə,
Şairin huşi başından çıxdı, abdal oldu, gəl!

O GÜN Kİ OLDU....

O gün ki, "Möcəm"[1] "Əbvab"[1] xarü zar oldu,
Hesab, həndəsə məktəbdə tacidar oldu.
Qədəm qoyanda əlifbayi-tazə mədrəsəyə,
Müəlliməyini-kühənsal biqərar oldu.
Sədayi-cığ-bığ ucaldı, çü səqfi-keyvanə,

"Dü püş", "dü zir", "dü zəbər" xari-ruzigar oldu.
 Görüb bu hali çəkib nərə pişvayi-rəşid
 Süvar olub ata məşğuli-karizar oldu.
 Çıxar o xəncəri-təkfir çün qılafından,
 Hesabü həndəsə və cəbr zəxmidar oldu.
 Təzə çıxan o şəriət kitabı çün gördü,
 Yerində köhnə "Canabbas" nə şərməsar oldu!
 Dağıtdı ləşkəri-bidini pəs dedi: yaran,
 Bu gün şəriət üçün tazə bir bahar oldu.
 Həzar şükr ki, yatdı təcəddüdün ələmi,
 Bu gün Şəbüstərimiz misli-Şindəvar oldu.
 Görək o mədrəseyi-dövləti ola viran
 Ki, getdi hər kəs ora, dinidən kənar oldu.
 Bəli!-dedi, sözünə çün müqəddəsani-Vətən,
 Vətən uşaqları həmmal, çarvadar oldu.
 Mahaldır, girə köhnə qəfayə fikri-cədid,
 O fikrə xidmət edən şəxs sənkişar oldu.
 Mülayimətlə qəbul etmədi onu münkir,
 Ona rəvac verən bərqi-zülfüqar oldu.
 Ərəb o fikri-cədid ilə girdi meydana,
 Ömər o sayədə İranə şəhriyar oldu.
 Ucaltdı beyrəqi Rusiyyəni Lenin yoldaş,
 Təcəddüd aləminə çün qədəmgüzar oldu.
 Kitabı-Məzdəkin əsrari aşikar olcaq,
 Piyadə atlıların boynuna süvar oldu.
 Təcəddüd ilə şəriət yıxılmadı, a kişi,
 Binayi-vəhmü xürafat tarümar oldu!
 Qədəm o aləmə qoy , ey məhəmmədi, sən də
 Ki, isəvilər o aləmdə bəxtiyar oldu.
 O sərvü nəhvi burax, nəhviya, bəhəqqi xuda,
 O sərfü nəhv ilə çox əmrü zeyd xar oldu.
 Dedim: on ildə nə öyrənmişən? Dedi ki: buyur,
 Ərəbcə cəmi həmə-müfrədi-himar oldu.
 Dedim; əgər eşəyin palçığa bata yolda,
 Gecə səbahə kimi karin ahü zar oldu.
 Qalar müsafiri-biçarə çarəsiz çöldə.
 Evi yıxıldı, əgər oğruya düçar oldu.
 Üç ay yolu gedər üç gündə pəhlivani-maşın,
 Bu gün yer üstə, dadaş, hökmran buxar oldu.
 Buxar cəhli sənin gözlərin edib əma,
 Həqiqəti görə bilməz, o göz ki, xar oldu.
 Deyin o Möcüzə bihudə etməsin fəryad,
 Döhül sədasın eşitməz qulaq ki, kar oldu.

[1], [2] - Köhnə dərs kitabları

ONUN NƏ AXİRƏTİ XOŞ OLAR, NƏ DÜNYASI

Onun ki, yoxdu doşabı, yağı, yumurtası,
Onun nə axirəti xoş olar, nə dünyası.
Xoşa səadətində onların ki, var balı,
Səhər tənəvül edər, həm keçər günortası.
Qəni önlərinə bal ilə çalar halva,
O dadı verməz, əmoğlu, fəqirin halvası.
Görəndə bali-ləzizi gözün yum, ey yoxsul,
Məlul edər səni çünki onun tamaşası!
O dövr keçdi ki, dərviş aqibət-əndiş
Deyəndə mədh gizildərdi xəlqin arxası.
O devr keçdi, pozuldu əqidəsi xəlqin,
İlançılar qutunu satdı, falçılar tası.
Bu əsridən nə seyid xoşlanır və nə əlvat,
Götür bu əsri, xudaya ki, çoxdu xülyası!
Nə rozaxani-bələd şaddır, nə qaziyi-şəhr,
Necə gülər, danışar bu zəmanə mollası?
İki əlim iki boş ciblərim edər təftiş,
Düşəndə yadıma nagh qışın qovurması.
Edin səmavərə lənət həmişə, ey yaran
Ki, xərci, məsrəfi var hər gün on bir əbbası!
Nə bisəbəb bizə bu zülmü ruzigar eylər,
Bilir ki, şıllaq atar xər çoxalsa arpası.
Nə sürmə vardı gözündə, nə vəsmə qaşında,
Libası yox Tükəzin, lap qaçıbdı sovdası.
Dedi: Nə vaxt alacaqsan Tükəzzibanə libas?
Dedim: O gün ki, bitər yarma, riştə dəvası.
Dedi: Deyirlər açıb karxanə bir məşədi.
Dedim: Bəli, yaşasın həm özü, həm ustası!
Qəm eyləmə, sənə Möcüz alar tuman, köynək,
Əgər verə nisyə "Hümməti" fabrikası.

OLAR, OLMAZ?

Xuda gər istəsə bir lüt Əmirtuman olar, olmaz?

Nədən bu olmasın, aya, yoğurt ayran olar, olmaz?
Hanı məclisdə bir saqi, hanı mütrüb, hanı munis?
Şərabi-nab olan yerdə gözəl canan olar, olmaz?
Süzəndə gözlərin canan, olanda ləblərin xəndan,
Təmamən xütteyi-iman ona qurban olar, olmaz?
Rəfiqin gəlmədi, oqatüvü təlx etmə, ey saqi,
Qoyarsan başına bir börk, qız oğlan olar, olmaz?
Cahanda yoxdu bir müşkül ki, əql aciz ola ondan,
Bir az fikr eyləsə insan, hər iş asan olar, olmaz?
Əyər qızlar da oğlanlar kimi bir imtəhan versə,
Bir olsa mərdü zən, İrənımız İrən olar, olmaz?
Səni verrəm qəsəm allaha, mövhumatı tərək eylə,
Fünuni-cəhlilə məmurələr viran olar, olmaz?
Təbiətdə sürur-hüznü təvaüm xəlq edib xəliq,
İki qardaş hüquqi qismətən yeksan olar, olmaz?
Həmişə qəlblər məhzun, həmişə sinələr dilxun,
Sürurun qismətin qəsb eyləsən, tüğyan olar, olmaz
Sənin zülmündən hər saət yetimani vətən nalan,
Yetimi ağladan bidinü biiman olar, olmaz?
Müsəlmanlıq neçün asandı, insanlıq neçün müşkül,
Bu fərqi hiss edən nazik cigərlər qan olar, olmaz?
Götür ol güşəgiri, bir danış Nuh ilə, ey saqi,
Görək aləmdə bir də misli ol tufan olar, olmaz?
Görəsən, eydi-Cəmşidi görən iranlı qardaşlar
Keçən əyyami yadübud edib, kiryan olar, olmaz?
Deyər illət nədir büxlə səbəb?-Nəqsi-hərarətdir.
Bu qansız cismlərdə mayeyi ehsan olar, olmaz?
Hesab et bir görax, beş-altı arşın neyliyün bezdən
Fəqirə, acizə, bir donla, bir tuman olar, olmaz?
Həmişə meyl edir dövlətli bal, pəşmək,cücə, kəklik,
Hərarət beylə nemətlərdə bipayan olar, olmaz?
Xudaya, sən bizi əmdən atırsan nari-neyranə
Qəni görsə üzün, dövlətli nəfərman olar, olmaz?

OXUDUN QIZLARI!

Çıxdı isfənd[1] girdi fərvərdin[2],
Vəqti-eydü nəşədir pəsəzin.
Yeməli, içməli, danışmalı,
Kəsməli qisseyi-qırışmalı,
Qəlb əz-onki, sizi yəyər torpaq,

Yari məhrü ilə için konyak!
 Çün cavanlıq gedər, olarsız xar,
 Yağdırar başuza qocalıq qar.
 Qamətiz dal kimi iki bükülər,
 Dişləriz kəlbətin ilə tökülər.
 Bədənin köhnə quy kimi şumlar,
 Gözünün, burnuzun suyu damlar.
 Bəs bilin axiriz budur, yaran!
 Ey cavanani şəhri Validəxan!
 Etməyin fəvt fürsəti, hali,
 Qırxdırın bığları və səqqali.
 Verməsə köhnə din sizə rüsxət,
 Eyləyin dini-Möcüzə beyət!
 Misl yoxdur mənə təriqətdə,
 Çoxdu beyət edən mənə kətdə.
 Cümləsindən iki müridi-cədid
 Eyləmişdim misali-Şimrə Yezid,
 Biri Bəhrami, bir Hüseynzadə,
 Yaxşı şagird idilər ustadə.
 Qılmadılar namaz bir rükət,
 Ta Şəbüstərdən etdilər hərəkət.
 Tutdu Məmmədağı otuz gün oruc,
 Eylədi ruhi assimanə xüruc.
 Fəqət Ağayi Şeyx Bəhrami
 Hən nahari yedi və həm şami.
 Səd həzar afərin o Məhmudə,
 Yedi; zəhmətdən oldu asudə.
 Xamidir çün hələ Hüseynzadə,
 Mötəqiddir behiştə-Şəddadə,
 O bi xırda zəifi-imandır,
 Maili-zülfi hurü qilmandır,
 Qərədir qəlbi çün mürəkkəbdən,
 O cəhətdən o qorxur əqrəbdən.
 O da qoymuş yanaki, bax, börkün,
 Köhnə imani tazələr bir gün.
 Nə o, bəlkə binisli həm sisli,
 Olacaq hamı Möcüzün misli.
 Bədi qanun, dini müstəməl
 Büzməli dön kimi olar münhəl.
 Necə ki, düşdü dünyələr möddən,
 Mədəni-din də həm düşər xoddan.
 Naci təklifin anlar aləmdə,
 Dəxi geyməz kəfən məhərrəmdə.

Onu anlar ki, qan da lazımdır,
 Tən diyarında can da lazımdır!
 Eyləməz lən düşməyə naci,
 Misli Kəblə Tükəzziban bacı.
 Bədi axund, şeyx həpənd olmaz,
 O da onlara hiç bənd olmaz.
 Mərifət çün çoxaldı dünyadə,
 Baş əyər İbni-Əhməd, ustadə.
 Elə ki, anladı, deməz hərgiz,
 Yaşayammaz cahanda xalx dinsiz.
 Elə ki, anladı, olar bahuş,
 Mürşüdün dininə edər kürnuş.
 Rum ilə əl-ələ verib bibak,
 Ermənini bilər özü kimi pak,
 Mütəəssir olar o həmvərə
 Bir tikan batsa payı bolqarə.
 Bir yəhudi görəndə pəjmürdə
 Gəli filfor qəlb evi dərdə.
 Görsə bir serb ağlayır-ağlar
 Yarələnmişsə-yarəsin bağlar,
 Mərd, bahuş qəlp şey satmaz,
 İngilisi, firəngi aldatmaz,
 Rəhm, insaf, ədl ilə yol get,
 Beyti-sovmü səlati viran et!
 Qılasan ya namaz qılmayasan,
 Xaliqi bir və ya iki sanasan,
 Xəlqə nə fəidə verər, nə zərər.
 Bu sözə eylə bir dürüst nəzər.
 Din ibarətədi rast getmaxdan,
 Nə ki, "ayni"[3] boğaza soxmaxdan!
 Deyil allah misali-molla Rəcəb
 Ki, edə ibni-Əhmədə, o qəzəb:
 "Sən niyə etmədin mənə təzim,
 To pədərsuxtə birovn bə cəhim!"[4]
 Gərçi o, zahirən mənə dostdur,
 Etiqadı fəqət bir az süstdür.
 Gəh Əbəlfəzlə and içər o Əli,
 Gəh qoyar başı, qırxdırar səqəli.
 Gəh qərə Məmmədi soxar dəliyə,
 Gəg oxudar "Yusəbbehü"[5] ölüyə:
 Gah deyər sameə ki: Açı qulağın,
 Getməlisən, yığışdır əl-ayağın!
 Gah misali-Tükəzzibanxalə

Baş qoyar səcdəyə, edər nalə.
Bu səfər gər gələ bizim şəhərə,
Qoyaram dininə beş-on möhrə.
Vaz keçər rəng-məng, məzhəbdən,
Sayılar ümməti-müqərrəbdən;
Köhnə məzhəb evin edər bərbad,
İbni-Yəhya kimi olar azad.
İbni-Yəhya müridi-əzəmdir,
Məsləkü məzhəbində möhkəmdir.
O çevirməz sənin kimi sələvat,
O deyil mötəqid bə mövhumat.
O yatar, çıxmayınca gün durmaz,
Əl-ayağın namaz ilə yormaz;
Oxumaz o sənin kimi "Yasin".
"Hələta" və "təbarəkə tasin".
Oxumaz o səhər məgər şərqə,
Var səninlə onun böyük fərqi.
O verər xəlqə pulu peydər-pey
Və qoyar xəlq mülkü malın bey.
İbni-Yəhya deyil sizin tayız,
Surəti şərm ilə alar faiz.
Qarapet alsa yüz lirə ondan,
Yüz də faiz alar, salar candan.
İstəyəndə Mikırtıç ondan pul,
Söyləməz: "Yoxdu məndə əlan pul!"
O deməz: "Nəhsdir bu gün saət,
Get, sabah gəl, edim səni rahat!"
Misli-xəbbaz, abidi-əxtər,
Eyləməz istixarə vəxti-səhər.
Fərəcullah Qələ baqidən
Töhfəni aldı, ey Məhəmməd Həsən!
Həq verə kəsbi-karınə bərəkət,
Qıçların daim eyliyə hərəkət.
Olasan tez vilayətə vasil,
Alasan bir cəmileyi-qabil.
Edəsən ruz-şəb behiştə bina,
Gedəsən abigərmə sübhü məsa.
Verəsən gündə bir qran sədəqə,
Olasan naci ilə əlbəyəxə.
Həq, görüm, oğluvi edə damad,
Həlqə tək boynuna keçə arvad!
Eyləyə qaynana-gəlin qovğa,
Ruz şəb zəhnüvə çəkə qovra!

Deyirəm mən sənə bərayi-gəlin
 On tüməndən ziyadə salma kəbin.
 Çün olar cümlə qaynana kaftar,
 Eyləməz novərus ilə rəftar.
 Elə ki, oldu evdə cəngü cidə,
 On tümən say qabağına, yola sal.
 Nigaran olma xanəvü dərdən,
 Mirzağadan və Mahpeykərdən,
 Lilləhülhəmd, cümləsi salim,
 Çar-divar içində müstəxdim!
 Hadıbəydən, o ev ki almışdun,
 Onu sən xeyli etmişən məğbun,
 Allanıbdır. Və ya evin qaytar,
 Ya iyirmi tümən də ver, qurtar!
 Yaz görü, neynəyir Məhəmmədağa?
 Ordadır, ya gedib Soyuqbulağa?
 Ona söylə: Bəli, Vətən xoşdur,
 Gəlmə, qardaş, əgər əlin boşdur!
 Sərvdir qamətin, vəli, bibər,
 Mahdir tələtin, vəli, bifər!
 Kim olar Yusifin xiridari,
 Olmasa kisəsində dinari?
 Mərđi-naçiz əgər ola Rüstəm,
 Varlı etməz qızın ona həmdəm.
 Başuva gər cəm eyləsən huşın,
 Eşidin pəndi-mürşüdi-guşin.
 Gəlmə tez, eylə bir qədər təxir,
 Olma misli an, səriülseyr.
 Ey bəradər, bəhəqqi-azadi,
 Boşar hər kəs bu günlər arvadi,
 Zülm İranda həddini aşdı,
 Yaşamaq burda çox çətinləşdi.
 "Zərd əvvəl"[5] olubdu bir lirə,
 Eyləyib, ruzikarimi tirə.
 Bir tümən qiyməti "Şah İsmayıl"[7],
 Az qalır əqlimi edə zail,
 "Əlli nömrə"[8] misali Şimri-pəlid,
 Eyləyir gündə bir fəqiri şəhid.
 Hacı Səlman, misali-səlmani,
 Qırxırı kiseyi-müsəlmanı.
 Bala-məzlum, tərəqqi etdi qran,
 Hünərin varsa, gəl, yoxundur, yan.
 "Bərgi-səbzist töhfeyi-dərviş!"[9]

Xəlq gömrükçüyə edər qarqış.
 "Bərgi-səbz" həmçinin, bəradər can,
 Beş qran idi, oldu bir tümən.
 Buğda səkkiz qran olub: ayıl,
 Ölməli vəqtidir, ey Əzrail!
 Qənd bəndə salıb dilin xəlqin,
 Cay həm bağlayıb qolun xəlqin.
 Dörd qrandır, zoğali-bədsurət,
 Kömüri-bihəyaya min lənət!
 Ləpənin bir tüməndi batmanı,
 Qurudun yoxdu dini, imanı.
 Masti-baru[10] şeşhəzar, ey can!
 Hünərin varsa içgilən eyran.
 Boş qalıb çün bizim yoğurt tası.
 Dad vermir qovurma şorbası.
 Üç şahı bir yumurtanın həqqi,
 Va müsibət, əgər çıxsa ləqqi,
 Filfilin qiyməti girandır çox,
 Füqəranın ətində ləzzət yox,
 Yeddi şahidi sögzü bu həftə,
 Müftə pul tapmısan,-bişir küftə.
 Demə: orda gedib bir iş görərəm,
 Çəkərəm gərdü həm də cüt sürərəm.
 Qərədən yaxşı cüt sürən yoxdur,
 Nə əyni saz, nə də qarnı toxdur.
 Demə mərfəş toxdur adam, mən də.
 Gəlmə bu arizu ilə kəndə.
 Lülə sərmək rahat deyil, a bala
 Sən girə bilməsən oğul, paçala!
 Məkkik atmaqla olmasan Qarun,
 İş uzatmaq deyil sənin karun!
 Demə ki, mürdəşur toxur mərfəş-
 Keçinir. Əsli mətləbi öyrəş!
 O yuyur gündə bir-iki erkək,
 Qazanır bir tümən, yeyir gərmək.
 Meylin o sənətə qoy, ondan gəl,
 Keçinərsən o sənət ilə gözəl!
 Bəsdı bu qədr pənd yaranə,
 Sürəlim atı başqa meydanə.
 Çox dedik sənət ilə məzhəbdən,
 Deyəlim bir qədər də məktəbdən,
 Siz deyirdiz nifuzi-ruhani
 Qoymayıx xəlq oxuda nisvani.

Hacı axund əgər verə rüsxət
Qızlara mədrəsə açar millət!
İndi ki, yox nifuzu mollanın,
Niyə tərپətmişən bə səqqalın?
İndi molla özü deyir: Oxudun,
Yox ləpeylə təfavütü noxudun!
Hər gecə millətə verib dəstur,
Oxudun qızları misali zükur.
İndi gördüz ki, yox axundda günah,
Sizdə imiş təmam istikrah.
Girəm axund altı ay iləri
Buyururdu: "Oxutmayın Həcəri;
"Qızın hər kəs qələm verə əlinə
Tüpürün saçına və səqqəlinə!"
Girəm əvvəl deyirdi, o natiq:
"Oxusa-yazsa qız olar aşiq.
Sureyi-Yusif qıza təlim
Edəndə həq edər əzabi-əlim".
İndi, bərəks, o eyləmir heç nəhy,
Bəlkə nazil olub ona bir vəhy.
İndi ki, bu işə olub razı,
Əl çəkibdir inadidən qazi,
Vəqti-fürsətdir, ey əvamünnas,
Eyləyin çareyi-bə cəhli-ünas.
Min üç yüz ildi yuxladız, bəsdir!
Genə millət yatarsa, nakəsdir.
Buyurubdur o rəhnümayi-cəlil:
Fərzdır möminat üçün təhsil.
Fərzdır həm namaz, qılmazsam-
Qılmaz axund namazımı, ölsəm.
Fərzdır ruzə, həm yesəm, ey dad,
Tüpürər surətimə Kəblə İbad!
Fərzdır, Həcc, getməsə Həccə
Lap yəhudi olar Məşəd Xəccə.
Fərzdır elm həm; gedib oxumaz,
Niyə bəs onda tarıdan qorxmaz?
Naxoş olsa oruc yeməz Gülsüm,
Belə Gülsümləri görüm ölsün.
Desən axunda: Fərzlə fərzin
Fərqi var ... hirslənər, söyər irzün.
İşinə gəlməsə verər təğyir,
Ayəni ayrı cür edər təfsir.
Xüms ilə seyyidi edər biar,

Həm nəbi abrusunu aparar.
Heydər işlər yəhudi bağında,
Mündəris bir həsir otağında.
Ali-Heydər əlin-qolun bağlar,
Pay-mənbərdə qız kimi ağlar,
Heç utanmaz o hali-zillətdən,
Utanar kəsbi-xar, sənətdən,
Xəlqə möhtac, adın qoyub ağa
Belə ağanı çulğasunla ağa!
Bunları kimdir eyləyən dərviş,
Fazilü cahil, alimü bədkiş?....
Sözü söz çəkdi zini-mərkəbdən,
Qaldı Möcüz piyadə mətləbdən,
Ey cəmaət, bəhəqqi-hürriyyət,
Olmaz aləmdə bir belə fürsət!
Köhnə tası və köhnə həmami,
Köhnə başı və köhnə əndami
Eyləyin tez əvəz ki, vəqt keçir,
Vəqti-fürsətdi, quş qəfəsdən uçur!
Cahili dəvət eyləyin dinə,
Qızlara elm ilə vurun iynə
Tükəzin cəhli olmasa zail,
Oğlu olmaz təməddünə nail!
İndi ki, çəkdi molla əl bizdən,
Çəkək əl biz də cəht xunrizdən.
Gətirək şəhridən müəllimələr,
Əzbərayi bənati-xoşmənzər,
Oxudaq qızları misali zükur,
Aləmi-Şərqi eyləyək pürnur!
Varlı bu barədə əgər hümmət
Eyləyə, bəxtiyar olar millət!
Yaşın həftadə yetdi, ey hacı,
Bir kəfən, iki qoltuq ağacı
İstəməz əlli min түмән parə,
Sağ ikən eylə dərdüvə çarə,
Gəl vətən barəsində bir fikr et,
Etməyirsən-cəhənnəm ol, çıx get!
Nə mərixanə var vilayətdə
Və nə qəssalxanə bu kətdə.
Bu iki zadə xəlqdir möhtac,
Varisin rüşdü olsa, qalmaz ac,
Olsa da əlli min түмән puli,
Xərc edər az zamanda ol kuli,

İbni-Əhməd kimi qaçar kətdən,
 Saralar rəngi-ruyi zəhmətdən!
 Bəs ki, əğyar ilə düşər-qalxar,
 Ya olar erməni və ya bolqar,
 Elə ki, oldu əhli-meyxanə,
 Müntəzir olma ondan ehsanə.
 Keflənər, qəddərə çəkər köydə,
 Sənə boğma verər mələk göydə.
 Səni, imanü dinü yol, məzhəb,
 Gəl qayıtdır bənat üçün məktəb!
 Olma misli-həkimi-Xacə Nəsir,
 Etmə nisvanə sən də zülmi-kəsir,
 O deyər qız gərək qala cahil,
 Təpx edə evdə küfteyi-qabil;
 Qələm alsa ələ olar cində,
 Can verəndə dili düşər bəndə.
 O, güman eyləmiş ki, bədəxlaq
 Eyləyər övrəti oxub-yazmaq.
 Heyf, səd heyf, xacənin tənzil
 Eyləmiş şənini bu fikr əlil!
 Yazdı çün Xacə bu xürafatı,
 Sürdü meydanə mollalar atı.
 Aldı hər qız ələ qələmqədzən,
 Etdi təkfir şeyx onu fovrən!
 İstədi bir qız oxuya rusi,
 Dedilər: "Getdi dini, namusi!"
 Yıxdı iranlının evini bu söz,
 Vətən övladı qaldı misli öküz.
 Oxudu məshəfi-İbadullah,
 Bilmədi ki, nə əmr edir allah.
 Dedi: "İyyakə nə bidü" çox-çox.
 Nədi mənası-bildi? Vallah, yox!
 Qovzadı əllərin qünutə Nigar;
 "Vəqəna, rəbbəna, əzabü "nar".
 Yeməli nar zənn edib "nari",
 "Nar"-oddur, nə bilsin ol qarı?
 Ağzuvi açdın, ey xanım Püstə.
 Nə dedin, xaliqə namaz üstə?
 Xəbər alsan, deyər ki: Mən nə bilim,
 Onu billəm ki, çömbəlim, əyilim.
 Qıza öyrətmədi axund ərəbi,
 Etdi təfsir fəqət o "Təşnələbi".
 Yaxasın yırtdı Şeyx Dərbəndi,

Əhli-Təbriz baxdı, öyrəndi.
"Əntə məzlum" söylədi Raci,
Tərcümə eylədi Tükəz baci.
Bəsdi bu qədr söz qıza, Möcüz!
Vermə çox ağzıva cəza, Möcüz!

[1] - İran şəmsi ilinin on ikinci ayı (20 fevral-20 mart)

[2] - İran şəmsi ilinin on birinci ayı (21 mart-20 aprel)

[3] - Ərəb tələffüzündə boğaz səsi

[4] - Ey, atasıyanmış (köpəyoğlu), cəhənnəm ol

[5] - Ölü üçün oxunan Quran surəsi

[6], [7], [8] - Tütün növləri

[9] - Dərvişin sovqatı bir yaşıl yarpaqdır

[10] - Üzlü qatıq

O TƏRƏFDƏ, BU TƏRƏFDƏ

Xoş olar sizin diyarın güli laləvü həzari,
O həzarü laləzarın nəğəmati binəhayət.
O tərəf gözəllərinin gözü, qaşu dilrübədir,
Hərəkəti canfəzadır, səkənatı binəhayət.

Verib əl-ələ qız-oğlan, danışar, gülər, içər mey:
Çalınar kamançəvü ney, edər istima əlif, bey.
Ləbi-yari yar opəndə, deyər ərs-fərş: uxxey!....
Sevirəm, əmoğlu, mən də o həyatı binəhayət!

Bizim ölkədə, vələkin, gülüb oynamaq, danışmaq
Qədəğəndi, tar çalmaq və kamançanı eşitmaq.
Dəfə sillə vurmaq olmaz və günahdır mey içmaq,
Vəli, başa vurmağın var həsənatı binəhayət.

Üzünə bizim gözəllər sali bir niqabi-qalin,
Mikroskop ilə baxsan görə bilməsən cəmalin.
Biri gər aca cəmalin, tüpürər ona məlain.
Dama tir salanda söylər səlavatı binəhayət.

Ağa məscidə qoyanda qədəmin qopar qiyamət,
Hamısı durar ayağa, edər əllərin ziyarət.
Vətəni-mərizə kimsə nə qəza verir, nə şərbət,
Nə dəva, fəqət sevrələ ətabatı binəhayət.

Ağa çıxdı mənbər üstə, necə gör çıxır özündən,
Danışır qürur ilə, bax, necə od çıxır gözündən.
Elə qışqırır ki, mənbər titirir onun sözündən,
Buyurur: bu sözlərin var səlavəti binəhayət.

Oxuyub-yazan xanımlar, yazar aşiqinə namə,
O ki, yazdı namə, deynən, gedəcək əsir Şamə,
Verə hər kəs, ey cəmaət, qızının əlinə xamə,
Olu ruzi-həşr o şəxsin həsəratı binəhayət.

Dedi, düşdü çün nəfəsdən o cənab əşrəfünnas,
Mən ayağa durdum onda, dedim: ey güruhi-nəsnas!
Deyin o göbək yazanə: qələmin ucun yavaş bas,
Göbəyini incidirsən əvəratı binəhayət!

Bilirəm nədir xəyalı həzaratın ,ey mühübban,
Deyisiz ki, xidmət eylər bizə Kəblə Molla Qurban.
Yazılırsa nafi-nisvan, çoxalar nüfuzi-İran,
Vətənə olar oların xədəmatı binəhayət.

Fəqət, ey hacı dadaşlar, çün edər nəzarə falçı,
Kələmi-lətifi-nafə kirixar biçarə falçı,
Qələmi soxar dəvatə, çıxarar dübarə falçı,
Tərəfeynə var bu karın zəhəmatı binəhayət.

Ola gər savadı, yaran, məşədi Tükəzzibanın,
Qabağında övrət açmaz göbəyin filan ağanın,
O Tükəzzibani-mücrüm göbəyin yazanda, qanun
Edər hifz abiruyi-həzaratı binəhayət.

OĞUL VƏ ANA

O ğ u l:

İmtəhan vəqti gəlir göz yaşım axır, a bacı!
Məktəbə getməyi mən sevmirəm axır, a bacı!

A n a:

Çaştbəndin götür, oğlan özünü ver məçidə,
Sənə bir faidə yoxdur o qoyunla keçidə.

O ğ u l:

Oxumaq yordu məni, çatdadı beynim, a bacı!
Həvəsım yox məçidə getməyə neynim, a bacı?
Qoy gedim küçədə qargülləsi oynum, a bacı,

A n a:

Cahili kor hesab eyləyib ərbabi-kəmal,
Mərifətsizlərə eşşək kimi yükləllə çuval,
Oxuyub yazmayan insan olar heyvan kimi lal.

O ğ u l:

A bacı, köhnə məçidlər hamısı oldu xərab,
Xeyli asan idi mərhum o "canabbas" və "nisab".
Zehnimə qovra çəkir indi bu tarix, bu hesab.

A n a:

Zəhmətin çəkmişəm on səkkiz il, ey tazə cavan,
Get, bala, məktəbuvə, xabi-cəhalətdən oyan!
Ey oğul, cəhlidi biz milləti zillətdə qoyan.

O ğ u l:

Çün səhər dərsi oxur xırda uşaqlar əcələ,
Deyəsən ki, tökülüb məktəbə qarğa, qəcələ,
Cığü mığ, dığ səsinə az qali başım gicələ.

A n a:

Çünkü sən şövq veribsən o it ilə ulağa,
O cəhətdəndi ki, xoş gəlmir o səslər qulağa,

Xabi-qəflətdən oyan, yatma belə, ay Balağa!

O ğ u l:

Nə qoyub kisəsinə elm oxuyanlar, ay ana?
O müəllim ki, verir dərs mənə sübhü məsa,
Min müsibətlə salır çiyinə bir köhnə əba.

Əmma:

Hər şəbi-cümə əvamin pılovi dəm çəkiri,
Bisavad hacıların həsrətin aləm çəkiri,
Görmüsən elm oxuyanlar nə qədər qəm çəkiri?

Əmma:

Elmsizlər görürəm pul qazanır sürət ilə.
Hansı mirza qazanıb, həccə gedib izzət ilə?
Rövzəxanlar qocalanda keçinir zillət ilə.

A n a:

Pul gedər bir gün əlindən kişinin, pərdə düşər,
Bisavad hacının axır işi namərdə düşər,
Yazı bilməz gedə mirzalıq edə, dərdə düşər,
Bəs nə etsin?
Ya gərək böylə hacı daş yığa, bağda qanada[1],
Ya ki, bir bel götürüb işliyə ərx-i-banada,
Oğlunu çox oxudar mərifət olsa anada!

[1] - Tələsik

OLMAYAN YERDƏ

Danışmaz bülbüli-şeyda gülüstan olmayan yerdə,
Könül şad olmaz hərgiz bağü bostan olmayan yerdə.
Gözüm badə, sirişkim mey, məzəm qəm-qüssə, ey saqi,
Şərabi neylərəm mən, tazə canan olmayan yerdə!
Yaxasın yırtmayaydı, vurmayaydı başına silli,
Nedeydi pəs bu millət, elmi ürfan olmayan yerdə?
Deyirsən, saqiya, hacı gülür Paris şəhrində,
Məgər ağlar bəni-adəm müsəlman olmayan yerdə?
Firəngi dilbər-əldə badə-hərdəm söylər: Ey aşiq,

Necə zist eyləsiz siz xubruyan olmayan yerdə?
Əlindən içməsin badə, ləbindən almasın busə,
Müqədəs neyləsin pəs, hurü qılman olmayan yerdə?
Mələmət etmə, vaiz, ağılaram qırx ildir İranda,
Nölur beş gün də gülsəm ahü əfqan olmayan yerdə?
Dünən bu misrəi bülbül oxurdu səhni-gülşəndə:
"Çətindir dinü iman saxlamaq nan olmayan yerdə".
Nə rüşvətxorü nə sariq, nə vaiz xaki-məğribdə;
Tapılar böylə məlunlar dəbistan olmayan yerdə.
Dedim: Gəl bir gedək, vaiz, kəlisayə! Dedi: haşa,
İbadət etmərəm mən çayü qəlyan olmayan yerdə!
Xəyali-xami-cənnətlə könül xoş etmə, ey zahid,
Göyerməz lələvü gül bərfü baran olmayan yerdə.
Nə çay ilə qızar canın, nə konyak ilə, ey Möcüz!
Doğaydı kaş səni anan zimistan olmayan yerdə.

PƏRİŞANƏM!

Piyalə ver mənə, saqi ki, çox pərişanəm,
Soyuq amanımı almış, çü bərglərzanəm!
Nə qatiləm, nə dəğəlbazəm, öylə baxma mənə,
Əsiri-zülmü qəza, bir zavallı insanəm.
Səmuri kürk verib tülküyə, itə, qurda,
Müqəddərati xudavəndə matü heyranəm?!
"Küfr danışma"-deyirlər əgər deyəm: "Ya rəb,
Libasi pəşm geyib gürbə, bəndə üryanəm!"
Yavaş deyəndə eşitmir, deyim qayımdan pəs:
-Ehey, ehey, mənə bax! Latu lüti-meydanəm!
Deyəllə yoxdu qulağı, gözü, görər, eşidər;
İnanmışam bu sözə, mən qəribə heyvanəm!

PAPAĞI CIRDILAR

"Təəmmül filləti külləna" deyibdir
Nisabində Əbunəsri Fərahi.
Mənim gəlmir xoşum qardan, soyuqdan,
Xudaya, tez yetir əsfənd mahi!

Sıxır canı, nəhayət, kürsü başı,

Xüsusən bimirüvvət yarma aşu,
Tükəzbanın olub həm əlli yaşı,
Sən onu al əlimdən, ya ilahi!

İtə bənzir, vəli, ya həyyü sübhan,
Deyir:-Mən göyçəyəm, ya huri qılman?
Deyirəm qorxudan:-Sən, ya Tükəzban,
Bəhəqqi ərşü fərşü gavü mahi![1]

[1] - Göyə, yerə, öküzə və balığa and olsun!

Dünən çox canımı sıxdı o mənfur,
Durub əzm eylədim bazarə filfor,
Bənagah bir nəfər məmuri pürzur
Kənar etdi başımdan şəbkülahi.

Edəndə düryəni[2] əmniyyə parə,
Vururdum başıma mən bəxtiqarə,
Deyirdim:-Kaş edəydim istixarə
Və ya tərək etməməydim xeyməgahi.

[2] - Köhnə dəbli şiş papaq

Nə evdə dilxoşam mən bəxti çəndər
Və nə bazaridə, allahü əkbər!
Dedim axir mən:-Ey, Şimr-bədəxtər,
Ona vermişdim üç min, altı şahı.

Dedi:-Bir pəhləvi börkü alarsan,
Və ya inki başıaçıq qalarsan!
Dedim:-Danışma ki, kafər olarsan,
Axund söylər onun çoxdur günahi!

Dedi:-Get qıl namazı, ol müsəlman,
Qulaq vermə bə-hərfi Kəblə Qurban.
Xülasə; didə giryan, kəllə üryan,
Qayıtdım xanəyə, xahi-nəxahi.

Genə gördüm Tükəz püflər ocağı,
Dönüb baxdı mənə, büzdü dodağı,
Dedi:-Börkün hanı, ey Kəblə Nağı,
Ki, parlar həm başın misli-sürahi?

Dedim bir-bir ona başım qəzasın.
Dedi:-Xirnək görüm boğsun balasın,
Cəhənnəm düdkeşi etsin anasın,
Ucalsın göylərə pudi-siyahi!

Dedim:-Arvad, yavaş söylə bixırda,
Gəzir əmniyyələr damda, divarda;
Kəsərlər Möcüzün başın bazarda,
Qalarsan tək, dua qıl padişahi!

PRUSSİYA ŞAHI

Cahanı bir-birə çaldı Prussiya şahı,
Bizi bu halə salan Vilhelmdi, vallahi!
Nə kafərə, nə müsəlmanə rəhm edər bu qövm,
Zəhərli qaz ilə məxluqi eyləyir mədum.
Sualtı lotkaları hey gəzir dənizlərdə,
Dəlir səfinələri, qərq edir dənizlərdə.
Gəhi çıxıb göyə, gözdən nəhan olur maşına,
Gedir-gedir qayıdır, bomb salır adam başına.
Gəhi çəkir topu Verdenə, gəh də Riqayə,
Təkan verir səsi dördüncü göydə İsaya.
Belə xəyal eləmə vardı rəhmi almanın,
Əgər belə biləsən, yoxdu dinü imanın.
Tutaq ki, vardı günahı adamların, yaran,
Deyin görək, ona neynibdi binəva heyvan?
Adamların qoyur ac özlərini, külfətini,
Balıqlara verir insanların lətif ətini,
Qulaq verin, sizi tari, bunun yalanlarına,
Nə gəlsə ağzına söylər və gəlməz heç arına!
Gəhi deyər gedirəm həccə, bağlaram ehram,
Gəhi deyər əcəməm, eyləyər bizi bədnam.
Əgər o bizdən olaydı, satardı əmlakın,
Başın aşağı salardı, çəkərdi tiryakin.
Əgər o bizdən olaydı, baxardı xəlq sözünə,
Qəzet yazanlara lənət edərdi, həm özünə.
Demək, deyil o, bizim cinsimizdən, əlbəttə,
Nə əqlidə, nə fərasətdə, nə təbiətdə.
Belə xəyal eləmə acizəm cavabında,
Hanı o möminə bənzər boyun cənabında?
Gəl indi bas əlüvi ayə-ayə Quranə,

Görək cənabüvi kim bənzədir müsəlmanə?
Üç ildi qan töküri, söylər əhli-imanəm,
Bu qədri ev yıxırı həm deyər müsəlmanəm.
Kim ad qoyubdu bu vəhşi cəmaətə mədəni,
Bərəs naxoşluğuna uğrasın görüm bədəni!
Əgər təməddün ibarətdi bu rəzalətdən,
Keçə yerin dibinə, çıxmaya xəcalətdən!
Bu davanı uzadan padişahi-almandır,
Buna şəhadət edər kim ki, əhli-imandır.
Şərafət ümmadı Möcüz nə halü ayəndə
Bü almanın nə özündə, nə padişahində.

PULDU-SƏNİN DADRƏSİN

Gündə bir pulsuzu qəssabi-əcəl darə çəkər,
Bərkidər əl-ayağın, üstünə qəddarə çəkər,
Bahalıqdan nələr o kasıbi-biçarə çəkər,
Çörəyə verməyə yox dirhəmi dinarı, dadaş!
Qara puldur kişinin qəm günü qəmxarı, dadaş!

Qızılı qız kimi al qoynuva, yat ta bə səhər,
Sənə nə, gər ola dünya hamısı zirü zəbər.
Kəmərə qoyma zərü simüvi, ey nuri-bəsər,
Can kimi bağruva bas dirhəmi, dinarı, dadaş!

İstəsən rahat olub, kef çəksən yay və qışı,
Qıçın arvad qıçına çatma a biçarə kişi,
Əngüvi nallama bica yerə, doldur cibəsi,
Çünki puldur kişinin qəm günü qəmxarı, dadaş!

Ola gər ay kimi həm hüsnü, cəmalı kasıbın,
Ağlı azsa, xoşuna gəlsə əyalı kasıbın
Varlı almaz qızını başı bələli kasıbın.
Bunu yüz yerdə sənə əmr eləyib tarı, dadaş!

Nə qədər çirkin ola varlı qızın al qucağa,
Bənziyə gər sifəti rəndəyə, başı qabağa,
Çünki o dirhəmi dinarıdı başdan-ayağa,
Can kimi bağruva bas dirhəmi, dinarı, dadaş!

Pullu həmmamə gələndə yığışallar yanına,

Usta, rəşbər, camadar kisə çəkərlər canına,
Yağlı quyruqdu, hərə bir pay atarlar dalına,
Bunu yüz yerdə sənə əmr eləyib tarı, dadaş!

Pullu istər soyuna, hovlu verərlər tələsik,
Pulsuza rəşbər atar bir fitə ortası dəlik,
Əndə-məndə desə-onbasına beş-on da təpik,
Çünki puldur kişinin qəm günü qəmxarı, dadaş!

Pullu hər həftə boyar saqqalını qir kimi,
Meyl edər qayğanağı, nərə çəkər şir kimi.
Yoxdu pul qədri bilən dəhridə cibgir kimi,
Can kimi bağruva bas dirhəmi, dinarı, dadaş!

Parasız olmayasan, kor olasan, kar olasan,
Pul əlindən yapışa, azimi-bazar olasan,
Dari-dünyadə əgər istəməsən xar olasan,
Can kimi bağruva bas dirhəmi, dinarı, dadaş!

Plovu pullu edər meyl-bu bir qaidədir,
Firni o şəhdi-şəkər pulsuza bifaidədir,
Sözümə eylə əməl gər qulağın daidədir,
Bunu yüz yerdə sənə əmr eləyib tarı, dadaş!

Çaştıya[1] pullu yeyər küftəni, qəlyanı çəkər,
Xabi-şirinə gedər, başına yorğanı çəkər,
Füqəranın pulu yox, möhnəti-dünyanı çəkər,
Çünki puldur kişinin qəm günü qəmxarı, dadaş!

[1] - Səhər yeməyi

Gülə bülbül kimi aşıqlıq edib yorma səsin,
Aşiqi simü-zər ol, eşqə əgər var həvəsin.
Gül nədir, eşq nədir? Puldu-sənin dadrəsin,
Bunu yüz yerdə sənə əmr eləyib, tarı, dadaş!

Yoxdu bir zad bu cahanda paradan istəməli.
Pul ilə mümkün olar səbzə, təbərzə, əməli.
Yuxlama, aç qulağın, ver mənə, ey Rüstəməli!
Bunu yüz yerdə sənə əmr eləyib tarı, dadaş!

Bir kürür əhli-vətən qan qüsür İranda bu gün,
Füqəranın əzilir başı dəyirməndə bu gün,

Deyirəm mən bu sözü hər kəsə hər yanda bu gün,
Qara puldur kişinin qəm günü qəmxarı, dadaş!

Hacılar sədri-məcalisdə həmişə qurulur,
Sözü keçməz kasıbın, boş yerə ağzı yorulur,
Pulu pulsuz ölünün ovcuna qoysan, dirilir,
Çünki puldur kişinin qəm günü qəmxara, dadaş!

Məclisə daxil olur pullu xanım lalə kimi,
Yadü biganə alır dövrəsini halə kimi.
Süfrədə tək qalı pulsuz bacı, qəssələ kimi,
Çünki puldur kişinin qəm günü qəmxarı, dadaş!

Yarü yoldaş və rəfiqin hamısın dan, a kişi,
Çünki yoxdur sənə bir fayda bulardan, a kişi,
Dost bəsdir sənə qoynundakı həmyan, a kişi!
Can kimi bağruva bas dirhəmi, dinarı, dadaş!

Yarü yoldaş qara gündə qoyacaqlar səni tək,
Gər acından öləsən, bir tikə verməzlə çörək,
Yanuva qoyma bəqeyr əz lirə, məcdiyyə, çərək,
Can kimi bağruva bas dirhəmi, dinarı, dadaş!

Gərçi vaiz sənə hey: Tərk elə dünyanı-deyir,
Can kimi bağruva bas huri və qılmanı-deyir.
Ədə!... Möcüz də sənə bu sözü pünhanı deyir;
Sözümə eylə əməl, ey qara göz, sarı dadaş,
Can kimi bağruva bas dirhəmi, dinarı, dadaş!

PİŞİYƏ XİTAB

Min qüssəsi biz bənədəmin var,
Ey gürbə, sənə də bir qəmin var?
Xəllaq-cahan misal kişmi
Əndamuva bir libas biçmiş.
Nə xabi gedər, nə rəngi bir az,
Yüz il onu qoy günəşdə, solmaz.
Heyran ona laləvü, bənəfşə,
Heç fərşdə yoxdu eylə nəqşə.
Mənənd hərir xasdır o,
Bəh, bəh nə gözəl libasdır o!

Mislin toxuyammaz əhl-sənət,
Fikr eyləsə ta ilə qiyamət.
Layiqdir onu nə qədri öysən,
Köhnəlməz o əlli il də geysən,
Əmma ki başı bələli insan
Köhnəldir hər il beş-altı tuman.
Çün çirk olu köynəyin yaxası,
Fövrən gəli bit basar libası.
Kəhrizə səfər edər Tükəzban,
Bir ponza sabın əzər Tükəzban.
Çün qaxdı göyə dögəc, qayıtdı,
Paltonun evi yığıldı, getdi.
Əmdostu yamar corabı hər gün,
Rəngi saralar beş ayda börkün.
Min qüssəsi biz bənədəmin var,
Ey gürbə sənənin də bir qəmin var?
Hər il neçə qız nigah edirsən,
Damda gecəni sabah edirsən,
Nə siğeyi-əqd oxutdurursan,
Nə mollaya kəllə qənd verirən.
Nə çadırə, nə həna, nə başmaq,
Nə şam, nə nahar, nə parça bişmaq,
Bəzzazdan almasan ayaqlıq,
Qeynaniyə etməsən qonaqlıq.
Astar, köbəsiz, zifaf edirsən,
Heç kəs də demir: filaf edirsən!
Nə çay verirən, nə ət toyunda,
Mırnov təpisən fəqət toyunda.
Bilməm necə eylədin toyun sən,
Dərvişi də bir gətirmədin sən.
Nə Qəmbərə ney parası verdin,
Nə Qasimə saz kirasi verdin.
Nə arvaduva kəbin salırsan,
Nə bacuva toy payı alırsan,
Toy müftə, ərus müftə, qardaş,
Mən kürsüyə od töküm, sən əyləş?
Üç ay qışı kürsüdə yatırsan,
Nə sərçə və nə siçan tutursan.
Boşlu tanıdı mənim yaxamı,
Sən müftə yedin naharı, şamı.
Bainhəmə ehtiram, qulluq,
Ey bişərəf, eylisən oğurluq!
Nə haq tanısan və nə neyəmbər,

Nə molla, nə məscidü, nə mənber?
Qollarıvi bəz çırmalırsan.
Adəm kimi dəstəmaz alırsan.
Əmma səni məscidə gedəndə,
Ya səcdə və ya riku edəndə
Mən görməmişəm, görən də yoxdur!
Vəlhasil məzhəbün şuluxdur.
Ey gürbeyi-bəxtəvər və lakin,
Olsan bu sənə bu evdə sakin.
Fəqr atəşinə düşüb, yanarsan,
Möcüz odun almayıb, donarsan.

QƏLƏM

Nevisəndeyi-sərgüzəşti-cahan [1]
Qələmdir, qələm, barəkallah qələm!
Səfiri-kəbiri-Ənuşirəvan
Qələmdir, qələm, barəkallah, qələm!

[1] Dünya hadisələrini yazan.

Qələm hökmfərmədi hər əsrdə,
Qələm əhlin əyləşdirər qəsrdə,
Əziz eyləyən Yusifi Misrdə
Qələmdir, qələm, barəkallah, qələm!

Odur Rüstəmi rakibi-Rəxş edən,
Odur heykəli-Nadiri nəqş edən,
Şəh Əbbasə nami-niku bəxş edən
Qələmdir, qələm, barəkallah, qələm!

Yazar gündə minlərcə fərmani-səxt,
Əyər baş ona sahibi-tacü təxt,
Süpəhdarü sərdarü salari-bəxt
Qələmdir, qələm, barəkallah, qələm!

Qələm yazdı çün qətl fərmanini,
Urus çarının tökdülər qanini,
Edən xəl həm türk sultanini
Qələmdir, qələm, barəkallah, qələm!

Qələmdən sual eylərsən: Məmdəli
Neçin təxtidən düşdü, oldu dəli?
Səbəb kimdir? Söylər bə sövti-cəli:
Qələmdir, qələm, barəkallah, qələm!

Edəmməzdik aləmdə seyrü səfər,
Qələm etməsəydi bizi baxəbər.
Nigarəndeyi-nəqşeyi-bəhrü bər
Qələmdir, qələm, barəkallah, qələm!

Əgər olmasaydı cahanda midad,
Kim eylərdi Xəyyami, Sədini yad?
"Suxəndani-şirin zəmanü bilad"
Qələmdir, qələm, barəkallah, qələm!

Əgər olmasaydı cahanda qələm,
Deyilməzdi dünyada nami-əcəm,
Ələmdari-Firdovsiyi-möhtərəm,
Qələmdir, qələm, barəkallah, qələm!

Ölüb Şeyx Məhmud cənnətməkan,
Qalıb "Gülşəni-raz" ondan nişan.
Onu şöhreyi-şəhr edən, dustan,
Qələmdir, qələm, barəkallah, qələm!

Əcəl bağlayıb Sabirin gözlərin,
Qoyub yalqız oğlanların, qızların,
Diri saxlayan "Hop-hop"un sözlərin
Qələmdir, qələm, barəkallah, qələm!

Dedim çün hanı hafiz, ey dəhri-şum?
Nolub Şəms Əttar, Mollayi Rum?
Dedi: neylisən, indi bəhrül-ülum,
Qələmdir, qələm, barəkallah, qələm!

Gömüb Xosrovu, Hatifi gürkən,
Biçib Ləliyə, Saibə həm kəfən,
Bu şairlərin namin əhya edən
Qələmdir, qələm, barəkallah, qələm!

Cahan qaldı, yaran, nə Xaqaniyə,
Nə ibni-Yəminə, nə Qaaniyə,
O ki, dal çevirməz bu idvaniyə,

Qələmdir, qələm, barəkallah, qələm!

Gedib dəhridən Ürfiyü Ənvəri,
Verib can həm o Camiyü Cövhəri
Bu gün onların varisi-əkbəri
Qələmdir, qələm, barəkallah, qələm!

Cahanda əgər olmayaydı midad,
Sənaini aya kim eylərdi yad?
Baba Tahirə yavəri-xoşnəhad
Qələmdir, qələm, barəkallah, qələm!

Əsir eyləyib Eyrəci ruzigar,
Nizamini, Xacuini biqərar,
O ki ölməz hərgiz, yaşar bişümar,
Qələmdir, qələm, barəkallah, qələm!

Dedim ağlaya-ağlaya: ey qələm,
Hanı Səbzüvari, hanı Möhtəşəm?
Dedi: Möcüz, əssəə həyyül-üməm,
Qələmdir, qələm, barəkallah, qələm!

QÜRBƏT

Kim, görəsən, qürbəti icad edib?
Hər kəs edib, mən kimi bimar ola!
Tərki-diyar eyləməyin baisi
Olsa, gərək zülmi-tələbkar ola.

Qalsa vətəndə gedəcək izzəti,
Həm Tükəzin çadrəvü çərqəti,
Canuvi incitmə, oğul, övrəti
Boşla, vəlov ki, məməsi nar ola.

Təzkirə on dörd tımənə maldır,
Qol pulu ondan da qırısmaldır,
Yolçu nə eşşək və nə hammaldır,
Ta bu qədər zülmə xiridar ola.

Sən də bilirsən ki, o, tacir deyil,
Bunca pulu verməyə qadir deyil,

Boşla yaxasın, bura bir yer deyil,
Qoy gedə İstambula, tüccar ola.

Göndərə həq hər gün əgər rəhmətin,
Etməz ucuz təzkirənin qiymətin,
Eyləyin agah rəsul ümmətin,
Cibdə gərək dirhəmi dinar ola.

Xərzi var həştad tümən getməğın,
Ya evi qoy beh, ya da ki, sat bağın,
Qorxuram axır yığıla mitbağın,
Pərdiləri azimi-bazar ola.

Türk mənə verdisə, dörd yüz lirə,
Qüssə və qəmdən tutular xirxirə,
Ya zəhər iç, ya sal özün təndirə,
Qoyma, qərəz, hövsələ çox dar ola.

Qarət əgər eyləyələr xeyməni,
Hərmələvü Xuln və Şimri-dəni,
Qüssə boğar yoxsulu, biçarəni,
Əllərin, ey mərsiyəxan, var ola!

Sinniz əgər baliğ olub əllyə,
Qəddərəni bərk vurun kəlləyə,
Bəlkə sizi axirətə yolluya,
Xəlq geyə qarə, əzadar ola.

Bəs ki, içər şireyi-əngurdən,
Şairin olmaz xəbəri surdən,
Məst çıxar daireyi-gurdən,
Kaş hamı Möcüz kimi dindar ola!

QIZLAR

Gülüstani-cahanda, dilbərə, bənzər gülə qızlar,
Verəndə səs-səsə oxşar bəeyni bülbülə qızlar.
Məhəbbət aləmin çün xəlq etdi xaliqu-aləm,
O dəm bülbül kimi saldı cəhanə qülqülə qızlar.
Dolar ətr ilə məclis, əhli-eşqi biqərar eylər,
Vuranda şənə hər dəmdə o zülfü kakilə qızlar.

Cəmalin hər zaman ayinədə təzyin edər övrət,
Neçin əxlaqini etməz müzəyyən elm ilə qızlar?
Cəhalət bəhri-bipayandi, qərq eylər sizi axir,
O dəryadən gərək elm ilə çıxsın sahilə qızlar!
Oxuyub-yazmayan insan olar naməhrəmə möhtac,
Gedib əyləşməz əğyar ilə, gər yazmaq bilə qızlar,
Savadız olsa, olmaz hiç kəs əsrarizə vaqif,
Savadız olmasa, sIRRIZ düşər dildən-dilə, qızlar.
Peyəmbər əmr edib təhsil etmək gülli-ziəqlə,
Gərək əhli-savad olsun tƏmamən aqilə qızlar!
Cəhalət əhli əhli-elmə düşməndir əzəl gündən,
Əvamin sözlərindən olmayın tƏnghövsələ, qızlar!
Salar təsbihə yüz yol xərc edəndə bir qran bacı,
Ələ çün almayıb elmi-hesabı cahilə qızlar!
Dəmağın pak edər bəng ilə madərlər məcalisdə,
Silər həm şalinə burnun düşəndə müşkülə qızlar,
Ana cahil, bala cahil, məazüllah cəhalətdən!
Görüm, ya rəb, cahanda qalmasın, ölsün belə qızlar!
Çubuq alsa ələ qızlar məzəmmət eyləməzlər heç,
Vurarlar tənə yüz yerdən qələm alsa ələ qızlar.
Geçə-gündüz işi qeybət o cahil qızların, Möcüz!
Əgər vaiz qoya, məşğul olarlar elm ilə qızlar.

QAÇ!

Aç üzün, ey Tükəz, həras etmə,
Yeməz insan səni, köpəkdən qaç!
Başuva ehtimal var sala daş
Bimürüvvət, dəni fələkdən qaç!
Nə ətin incidər sənin insan,
Nə dərin; mığmığı, sinəkdən qaç!
Öküzün gözlərindən öp, cütə qoş,
Leyk süd verməyən inəkdən qaç!
Aç üzün, yox tikanı insanın,
Arı sancar üzün, pətəkdən qaç!
Versə baqqal bir siyə əskik
Eybi yoxdur, fəqət çərəkdən qaç!
Şıllaq atsa ulaq, fərar etmə,
Arpası çox olan çərəkdən qaç!
Qışda hər qədri meyl edərsən et,
Tiri-mürdad ayı tərəkdən qaç!

Çirklidir ülgücü həcəmçinin,
Həcəmi sal yerə kürəkdən, qaç!
Səndən ötrü nizami çəng eylər,
Qorxma, ondan, uzunətəkdən qaç!
Biləyindən yapışsa, kəblayı,
Elə rədd əllərin biləkdən, qaç!
Biri əl açsa sənə, mümkün olsa ver, Möcüz
Buraxma izzəti-nəfsi, sən istəməkdən qaç!

QIZ

Sən qələm alsan ələ, kim təbx edər şorbanı, qız,
Kim tikər yırtıx-yamağı, doldurar qəlyanı, qız?

Qız, dəvatun-sürmədan, mülçündü, mindandır səni,
Sən nə Əsqərsən, nə Əkbər, Xəccə adındır sənin.
Məktəbin-mətbəxdı, qazança-ustadındır sənin,
Sən hesabı neylisən, ərkəş qərə dolmanı, qız!

Həndəsə, coğrafiya lazım deyildir sizlərə.
Qız nədir, məktəb nədir? Bunlar yaraşmaz qızlara,
Mülçünü sox sürmədanə, çək o şəhla gözlərə,
Sən fəqət örgəş necə sürtür üzə kirşanı qız.

QIZILCA

Dedim təbibə: Əlaci nədir qızılcanın
Ki, oldu qətlinə bais beş-on min oğlanın?
Dedi: Bu dərdi əlac-napəzirə yoxdu dəva
Ki, biviqufidi cahil anası sibyanın.
Davanı verməz ana istixarəsiz tiflə,
Gərək hüzurunə əvvəl gedə o, mollanın.
Əgər axund dedi: "Bəddi", deyər Tükəz xala:
Atın çuvalə bunu, xeyri yox bu dərmanın!
Desə təbib ki, aparma hamamə oğlanı,
Buyur görək sözünə kim baxar ətibbanin?
Axund deyər ki: "Azaldar nüfusi dinsizlik!"
Qızılcadan xəbəri yoxdu molla Qurbanın.
Nüfusi məşvərətü istixarə artırmaz,

Qızılca çəksə əl artar nüfusi İranın.
Həzar-həzar qızü oğlan apardı bu zalim,
Xoşa səadətinə mürdəşur və gorkanın!
Ana yaxasını yırtar, xala deyər: "Ey vay!"
Suvay-nalə nədir çarəsi müsəlmanın?
Nədir səbəb görəsən bu qızılceyi-məlun.
Aparmırı qızın-oğlun firəngin, almanın?
Cəhət nədir, görəsən, tutmırı boğazından
Çiçək, qızılca, boğazağrısı nəsarının?
Cəhət nədir, görəsən, getməz İngilistanə,
Yəqin gəlir xoşuna bu diyari-biqanun!
Necə girərdi bu oğru sənin imarətüvə
Əgər olaydı, ey İran, qapında dərbanın!
Edəydi kaş analar istixarə hər işdə,
Qızılcadan zərəri az deyil qovurmanın.
Onu yeyəndə də bir istixarə eylə, bacı,
Sən indi ki, bilisən qədrü qiymətin canın!
Dedim Tükəzlərə: "Yu o mübarək əllərüvi
Ki, istisən gedə lap yaxşı yağı şorbanın".
Dedi: "Bu adət, o, qövmi-firəngdə vardır,
Bu barədə bizə yoxdur ki, əmri molların!"

QORXMA!

Qorxusan sən genə, saqi, onun izasindən,
Deyisən bəs baxırı, qapının arasından.

Qorxma, gəlsə əzərəm başın onun ba tişə,
Çəkərəm divi-sifidin ciyərin mən şişə.
Rüstəmi-Zalidən etməm bu qədər əndişə,
Ey pədərsuxtə, mənə mey gətir əlasindən.

Bitdi əyyami-əza, mərsiyəxan kəsdi səsin,
Gəldi əyami-tərəb, bağladı millət yəxəsin,
Sil "to rəfti" səfəsin, kəs kədərin zümzüməsin.
Vur əmud ilə qəmu qüssənin ombasindən!

Tök Şəbüstər ərəqin Kuzəkünan mənzəsinə,
Dadsız olsa ərəqi, çal satanın kəlləsinə,
Məni məst eylə, tez ol, bax, necə gör tərsəsinə
Dolanır çərx, tökür qəm fələkin tasindən.

Saqiya! Çıxdı məhərrəm, səfər həm etdi səfər,
Eylədi Ərvanəqi qərqi-ziya mahi-Ömər.
Ömərə söylə əgər izn verə peyğəmbər,
Öpərəm Ayişənin arizi-zibasindən.

Neçə il əvvəl o xatunə kübarü üləma,
Məclisi-cəşn tutar, həcv yazardı şüəra, Saqiya!
Can sıxılır sən də düzəlt bir sinəma[1],
Biz də bir feyz aparaq "Ayşə" sinəmasindən.

[1] - Kino

Bir sürahi qaba sən Ayişənin şəklini çək,
İki qol tax, iki qıç; eylə ki, taxdın, bir eşək
Üstünə mindir onu, çal dəfü dünbək və tütək,
Ta edə xəlq tamaşa ona lojasından.

Hər nə pis iş ola gör, üç günədək yoxdu günah,
Hazır eylə-bir-iki bəççeyi-xərguş sabah,
Ömərini quyruğu qədri gərək olsun o siyah,
Səhnədə oynat onu, qorxma ühübbasından.

Çün bir az biməzədir kəlmeyi "qancuxca xatun",
Ərinin acığına gəlsə-çəkər şişə ətin.
Və o xatunə məbadə deyəsən: Sürmə atun!
Elə, əlbəttə, həzər Möcüzün əqvasından.

QORXMAZ!

Gülə aşiqdi bülbül, tənəyi-əğyardən qorxmaz.
Cəfayi-xarə səbr eylər, həzar azardən qorxmaz.
Pişikdən qorxsa o, izlət-kəzin olmaz yuvasında,
Yeyər qəndü nabatü hil siçan əttardən qorxmaz.
Qapar bökün başından etməsə əndişə hakimdən,
Soyar gündüz gözü xəlqi müsəlman, taridən qorxmaz.
Ərik ləzzətlidi, şirindi alma, dadlıdır kişmiş,
Tamarzı oğru doqquz möhrəli divardan qorxmaz.
Əgər seyr etməyə yollarda məmureyi dövlət
Kəsər başın hərəmi, sitvəti-qəhhardən qorxmaz.
Sənü mən qorxuruq dindari-pürazaridən, əmma

Cəhənnəm maliki hərgiz uzun paltardan qorxmaz.
Zəifü natavan eylər həzər qüvvətlidən daim,
Firəngü ingilisü həm japon bolqaridən qorxmaz,
Gər iynə vermiyə kafər müsəlmanlar qalar üryan,
Bu növi cahil insanlar necə küffərdən qorxmaz?
Xudadan qorxar həllac oğlu mey içməz şəbi-cümə,
Tökər məzlumlar qanın yerə bu kardən qorxmaz.
Münəvvər olsa nuri-elm ilə bir məmləkət, hərgiz
Tapılmaz orda bikar, heç kəs əşrərdən qorxmaz.
Qəbul eylər məgər cahil Tükəz xalə, inanmaz ki,
Əgər yüz yol desəm: Vallahi, cin cindərdən qorxmaz!
Yalandan Möcüz and içməz Əbulfəzlə, vəli, səd bar
"Əli həqqi" deyər, heç heydəri-Kərrərdən qorxmaz!

QƏZƏL

Həmişə qalmaz, ey bülbül, qızıl gül bu lətafətdə,
Solar bir gün gülüstan, qərq olarsan bəhri-məhnətdə,
Əsər badi-sitəm nagəh, xəzan eylər gülüstanın,
Sıxar bir gün fələk canın, səni qoymaz o halətdə.
A bülbül, misli pərvanə dolanma kuy-cananə,
Düşərsən dərdi-hicranə, yanarsan nar firqətdə.
Çün oldu aşiq iranlı gülü-rüxsar səmvarə,
Uduzdu var-yoxun yeksər, qumarxaneyi-şəhvətdə.
Yetirdi eşq çün çayə, çitü mahut və tirmayə,
Əlindən uçdu sərmayə, dəxi iş qalmaq kətdə.
Elə ki, gördü iş yaşdı, müsibət həddini aşdı,
Dabanları çəkib qaçdı diyari-cəhlü qəflətdə.
Müşəccər çadırə örtər, yəl məxmər geyər baci,
Biyabangərd olar hacı, gəzər səhrayı-qürbətdə.
Gər iynə vermiyə kafər, qalar üryan müsəlmanlar,
Yatın, ey cahil insanlar, durun ruzi-qiyamətdə.

QALDI

Saqi, götür bu cami, axir aradə qaldı!
Canan da içdi, mən də, doyduq, ziyadə qaldı.
Badi-fənayə verdi Cəmşid o tacü təxti,
Ondan nişanə bircə bu camü badə qaldı.

İçdi o cami-Cəmdən Zöhhak, özün itirdi.
Məst oldu həm Firidun, mey Keyqubadə qaldı.
Gah oldu ol piyalə Əfrasiyabə qismət,
Gəh Turə, gahi Səlmə, gahi Qubadə qaldı.
Zal oğlu mindi Rəxşə, aldı ələ o cami,
Bir ox gəlib qəzadən, Rüstəm piyadə qaldı.
Daradan aldı, verdi İskəndər Ərdəşirə,
Çoxlar içib bu meydən, darüşşəfadə qaldı.
İçdi bu cami-Cəmdən düşdü Həmid[1] əyaqdan,
Bu bivəfa piyalə sultan Rəşadə qaldı.
Hər kəs o meydən içdi,-hətta dədəm də,-lakin
Lənət-Yezidə, nifrət-İbn-Ziyadə qaldı.
Çox qan töküldü nahəq ruyi-zəminə, əmma
Ol sərgüzəşti-xunun Kərbübəladə qaldı.
Qış çıxdı gərçi, yaran, dövlətlilər sevindi,
Novruz ərayə gircək miskin əzadə qaldı.
Bayram çəkib qılincın eylər gədayə həmlə,
"Yaran, gəlin hərayə, nəşim aradə qaldı!"
Övrət dedi: Çit al gəl! Getdim, qayıtdım əlboş,
Bir dürtmə vurdu, düşdüm, qılçım həvadə qaldı.
Mən neylədim bilirsiniz? Durdum əyağə çapik,
Qaçdım, vəleyk bərküm o bihəyadə qaldı.
Möcüz utandığından, məst oldu bir dönümdə,
Çəkdi əbani başə, təhtəşüadə qaldı.

[1] - Türkiyə sultanı II Əbdülhəmidə işarədir

QALMADI

Ay ağalar, mahut yatar tabına,
Qılinc, qəmə tərsə girməz qabına.
Hər il bir yol əvəz olar xabına,
Səhər çıxan gün azana qalmadı.

İsti düşdü, dağlarda qar əridi,
Su azaldı, çay kəhrizi qurudu.
Bildir işdə ağa Abdulla vardı,
Bu il dünya Rəfi xana qalmadı.

Bu il dünya üz çevirib xudama,
Kəblə Mahmud işi salıb nizama

Fələk vurdu başından bir qarama,
Səfərbəydən bir nişana qalmadı.

Yavaş-yavaş zəbanımız dəyişir,
Təzə fikir köhnə ilə döyüşür,
Ayıl qardaş, günəş yerə yetişir,
Çay paylandı, yuxlayana qalmadı.

Bundan əvvəl xəlq çalardı tütəyi,
Çox verərdi hasil bağı, pətəyi,
Pul verməsən, Seyid vurar kötəyi,
Mömün kişi bircə dana qalmadı.

Bundan qabaq Həllacoğlu çox idi,
Dəyirmanın maliyatı yox idi,
Silahımız əmud idi, ox idi,
Həftir çıxdı, iş qalxana qalmadı.

Sərbazımız ayağında "Yəməni",
Keflənirdi, çün çəkirdi çəməni,
Yubanırdı kəndxudanın kəfəni,
Şükr allaha, o zamana qalmadı,

Qədim zaman xəlq gedərdi cütünə,
Bac verməzdi tiryakə, ya tütünə,
Baş əyərdi qolçomağın itinə,
Qol qırıldı, taziyanə qalmadı.

Seyfləşkər əl uzadır har yana,
Xəliliyə, Şəbüstərə, Dəryana.
Göz tikmişəm mən də şəhri Mayana,
Bu tərəfdə abü danə qalmadı.

Seyfləşkər deyər: Açın gözüzü,
Tez pul verin, oynatmayın özüzü.
Bir görseydim xudam deyir bu sözü
Füqərayə salıyanə qalmadı.

Fəqir deyər yana-yana sərhəngə:
Əbəs yerə güllə salma tüfəngə.
İki şahı bu gün verdim lüləngə,
Pulum bitdi, Kərimxana qalmadı.

Dünən getdim borc eyləyim filandan.
"Yoxdur!" dedi, yüz and içdi yalandan.
Şəbüstəri dop-dolandım hər yandan,
Ac və susuz, tab-tavana qalmadı.

Oğlan da üz qoyub gedib o taya,
Onun işi məni salıb xataya.
Əl çəkməsən, əl götürürəm xudaya,
Çünki ayrı asimana qalmadı.

QƏZƏL

Şəbihdir şəbi-hicranə zülfi-geysusi,
Cəmali ruzi-vüsalə, hilalə əbrusi.
Sənin o hüsnü camalın o tərzi rəftarın,
Xəcalət eylədi gülşəndə kəbkü tavusi.
Niqab sal üzə çıx, etmə xəlqi divanə,
Ki əhli-şəhrin olur payimal namusi.

Ləbin kənarını hinduyi xal edib məskən,
Zəlilü xar edə allah, görüm o mənhusi.
Kimin cəsarəti var ki, səninlə eyləyə cəng,
Mənə de, bircə görüm, neylisən o casusi?

O hüsnü-şuxilə ki, əzmi-karizar edisən,
Tökər silahı yerə ingilis ordusu.
Səninlə olsa mübariz o Rüstəmi-dəstan,
Səni görəndə onun titrəməzmi bazusi?
Sənin o zülfün edib tirə səhni-dünyanı,
Məgər əbəs gətirir afitab o fanusi?

Fəqət edərdi sənin hüsnü-alivi tərif.
Əgər görəydi səni Ənvəri və Firdovsi.
Ərəb dilin deyə bilməz bu Möcüzü-kafər,
Xəyali var danışa ingilisi ya rusi.

QIŞ ÇIXDI

Nə qədr vardı soyuq, qəm səninlə həmdəmdir,

Bahar fəsli fəqət qəlb şad, xürrəmdir.

Ölənlər öldü, qalanlar yesin mürəbbani,
Salın ölənləri yadə yeyəndə halvani,
Həzar şükr ki, saldıq yola zimistani,
Dəxi qəm eyləməyin, durnalar gələn dəmdir.

Soyuq gətirdi səni təngə biqərar oldun,
Lülə dondu, nə təharət, nə dəstəmaz aldın,
Qutardı qış, genə açdın dodağını güldün,
Pulun yox isə genə qəm səninlə həmdəmdir.

Odun, kömür qutarıb, kürsüdən çəkil eşiyə,
Götür onu, bəcəhənnəm dəyər soyux kişiye!
Tükəzziban, du dəxi, qüssə vermə çox kişiye,
Burax onun yaxasın, göz yaşın silən dəmdir.

Dedim ona: Dayannamaz oda bu can hərgiz,
Ki, yaxşı baş yara bilməz bu nətavan hərgiz,
Soyux, bədəndə bu il qoymuyubdu qan hərgiz,
Mənim işim deyir bu iş, bu kari-Rüstəmdir.

Ata itaəti vacibdi, Möcüz, evladə,
Onun yolunda bu baş-can gedər, oğul, badə,
İtaət eyləməz, əmr eyləsə o məvadə,
Onu gər incidəsən, mənzilin cəhənnəmdir!

Ağardı baş, sifid oldu qüssədən səqqəl,
Tapılmırdı daxi ciblərdə bir qərə tənbel[1].
Biləydi kaş bunu xəlq əlli il əvvəl
Ki, qənd hərmələdir, çay İbni-Mülcəmdir.

[1] - Pul

Çubux, deyəllə, edər qəlbidən qəmi zail,
Cəhət odu ki, Tükəzban olub ona mail,
Oğul, cıgalə edər aqibət səni sail
Apar ağızlığı[2] sındır, əgər pulun kəmdir.

[2] - Müştük

Anam dedi: Bala, nəzr etmişəm ki, sən qalasan,
Başuvi qırxdırasan, boynuva kəfən salasan,

Gərək sabah gedəsən bir gözəl qəmə alasan.
Axund deyir: Açılan ay, oğul, məhərrəmdir.

Bu il kimi qışı heç görməmişdi əcdadım,
Ucaldı qar kimi əflakə dadü fəryadım,
Zibəs ki, qar məni incitdi, damda ağladım,
Düzəlmiri kəməri qamətim, hələ xəmdir.

QOYMAYIN, HA!

Genə çörəkçilər oynur qumar, qoymayın, ha!
Uduzsa, boş qalı təştü tağar, qoymayın, ha!
Yediz ki, bir çörəyi bir qırana sabiqdə,
Genə qoyar sizi ac maldar, qoymayın, ha!
Eşitsə qəllə bahadır, söyər əhəd daşına,
Çıxar qəbirdən o anbardar, qoymayın, ha!
Deyəllə: Buğda genə ülgücü çəkir qeyişə,
O zalimin genə bir fikri var, qoymayın, ha!
Gözü düşüb çuxura binəva çörəkdarın,
Şikəs duvar kimi bir gün uçar, qoymayın, ha!
Gətirməyib evə bir dən, deyəllə, xərməndən,
Özün pıçaqlayacaq hiyləgar, qoymayın, ha!
Satıb palası, cecimi, qazanı, yorqanı,
Satar əbanı da axır, qaçar, qoymayın, ha!
Fəqət evində qalır bir ədəd arıx öküzü,
Gəlibdi qeyzə acından, vurur, qomayın, ha!
Bir az saman ilə yonca verin, yeyə, dirilə,
Xəyalı var elə, nisyəz batar, qoymayın, ha!
Nə yarma var, nə əriştə küpündə bərzgərin,
Gözün yumub, kələk ilə qaçar, qoymayın, ha!
Beş-on tümən pul alıb yarkar[1], verib höccət,
Ağa evi alacaq ay havar, qoymayın, ha!
Mıdadi xəncəri-bürəndi Möcüzün, özü Şimr,
Xəyami dini edər tarmar, qoymayın, ha!

[1] - Məmur

QƏSİDEYİ MÜSƏLSƏLƏ

Uzun tuman ayağına
Geyərdi çün anan, bacı.
Qalardı peyləri, vəli,
Eşikdə hər zaman, bacı.

Döşəkçə tuman adlı bir
Tuman var idi əvvəli,
Gərək gələ xiyalüvə,
Geyərdi qaynanan, bacı.

On altı ponza pambığı,
Çərək siyə qalınlığı,
Gələrdi bir zaman xoşa
O bihəya tuman, bacı.

Alardı pambıq üç çərək,
Yayardı bir bez üstünə;
Sırx çəkərdi altı gün,
Olardı bir tuman, bacı.

"Döşəkçə tuman" adına
Deyərdilər o dizliyin,
Tutardı on adam yeri,
Onu geyəndə Xanbacı.

Günü keçib ayaxlığın,
Corabı çək bacağuvə,
Məgər həmişə dövr edər
Bu vəz ilə cahan, bacı?

Gərək gələ xiyalüvə
O gün ki, firqeyi-zənan
Araxçının qırağına
Düzərdilər qran, bacı.

Tikirgə ilə tellərin
Yapışdırardı alnına
Və birçəyin üzarinə
Nə şövq ilə anan, bacı.

Qoyardı arxalığının
Qoluna düymə yüz ədəd-
Bürüncdən və nüğrədən

Və şirli saxsıdan, bacı.

Və yüz dəqiqədən füzun
Çəkərdi düymələnməsi.
Şüru edəndə sübh dəm,
Batardı gün, inan, bacı.

Girərdilər corabsız
Məcalisə, məhafilə.
Olanda cəm bir yerə
Gedərdilər "dolanbacı".

Hanı o ağ rübəndlər
Başuzda, söyləyin, görüm?
Ucu düşərdi nafizə,
Deyil ki, bu yalan, bacı.

O zıncırovlu çəpkənin
Zəmani keçdi, dilbərim,
Geyərdi qızlar əyninə
Gəlin olan zaman, bacı.

Tumani-çin geyənləri
Neçin məlamət eylisən?
Əgər bir eybi-zadı var,
Fəqirə ver nişan, bacı.

Keçən zaman vurardılar
Piləkli pərdə qapıya.
Hanı o pərdələr bu gün,
Əya, Tükəzziban bacı?

Açıldı başı xalxalın,
Zamanı keçdi çalmanın;
Başına bağlamır dəxi
Nə pir, nə cavan, bacı.

Də, bir görüm, evi xərab:
Nədir günahi pəşnəxab,
Məgər o qırmızıları
Tikib firişdəkan, bacı?

Sənə demir ki, geymə yəl,

Tənavül eyləmə əsəl.
Deyir ki, eylə xoş əməl,
Xudayi-mehriban, bacı.

Demir sənə ki, kəsmə tel
Və salma çayidana hil.
Deyir sənə ki, olma vel,
Vüqar ilə dolan, bacı.

Savadı yoxdu övrətin,
Rəvaci çoxdu qeybətin,
Nə hüsni var cəhalətin?
Bir aç gözün, oyan, bacı!

Gəlin, alaq qələm ələ,
Salaq cəhanə vəlvələ....
Danışma, vaxta var hələ,
Hələ bir az dayan, bacı.

Amandı yumma, aç gözün,
Sözünə bax bu Möcüzün.
Midadi milçədir qızın,
Dəvatı sürmədan, bacı.

Bu Möcüzün əyalı var,
Nə özgə bir xəyalı var.
Təmam sizdən ötrüdür
Bu töhfə, dastan, bacı!

QORXURAM, PEYKİ-ƏCƏL....

Saqiya! Dur gətir bir nazənin canan mənə,
Cənnəti verdim sənə, lazım deyil qılman mənə.
Öldü Adəm qüssəsindən, düşməni sağdır hələ,
Qorxuram buğda yedirdə hiyləgər Şeytan mənə.
Mən bir aləm istərəm, "Yox!" ləfzi orda olmasın.
Rozeyi-rizvanda, yarəb, kim verər qəlyan mənə?
Saqiya! Rizvanda mey yox, bəng yox, israr yox!
Qərz edək kimdən məgər, rüxsət verə Səlman mənə?
Rozeyi-rizvandadır İran, sənə qurban, Vətən!
Bəngi qoy qəlyanə, vaiz, söyləmə dəstan mənə.

Qış dolandı, girdi yaz, çıxdı bahar, ey dustan,
Baqü bostan oldu yeksər rozeyi-rizvan mənə!
Tut yetişdi, həm ərik, əlçə, gilasü gülbəsər,
Gör nə xoş şeylər yaratmış xaliqu-sübhan mənə!
Nar nədir, heyva nədir, alma nədir, hulu nədir?
Gər xuda xəlq eyləmişdir aləmi zindan mənə!
İstəkan rusindi, çay-qənd ingilisin, ey Sənəm,
Camü cəm mali əcəmdir, ver görüm ondan mənə.
Turşu şirin eyləyən şirini həm təlx eyləmiş,
Məsləhət bilmiş, yaratmış mərzəvü reyhan mənə.
Anlamır dövlətlilər sərma nədir, gərma nədir?
İltifat eylə, ilahi, əlli min tuman mənə!
Köşkəran başında, yaran, bir imarət yapıdım,
Kətdə çox zəhmət verir çün fəsli tabistan mənə.
Saqiya, yorqanı sat, vəchin gətir, xərc eyləyax,
Qorxuram, peyki-əcəl nagəh verə fərman mənə.

QÜRBƏT QURBANLARI

Ey mübaşir, mən ölüm, xəlqi gətirmə təngə,
Dəvə bir dəngədir, əmma ələ düşməz təngə.[1]

[1] - 15 qəpiklik pul

Genə asdı belinə heybəni Ağayi Səfər,
Səri-bazari Xudaverdi bəy etdi səngər,
Sahibi-təzkirəyə çəkmiri qol şəhbəndər,
Bağlıdır yol görüsən qafilə düşmüş ləngə.

Üç nəfər hərmələ meydana girib, əldə kaman,
Biri mollangürəlidir, biri çaylı, yaran,
Biri sisbəylidir, əmma necə? Misli-alman
Boyanıb bığları, həm saqqalı sarı rəngə.

Millətin kisəsi boşdur, işi yaş, ey məşədi,
Ala bilmir evə bir ponza lavaş, ey məşədi,
Deyirəm mən sənə: Az xəlqə dolaş, ey məşədi,
Millət axir qızaçaq, daş qoyacaq sepəngə.

Neçə müddətdir olubdur bacının ağzı acı,
Satılıb saçı, olub bir çörəyin möhtacı,

Neçə versin sənə on altı qran Xanbacı?
Ki tapılmır iki şahı o verə lüləngə.

Ver nişan millətə İranda əgər vardır işin,
İndi ki, yoxdur işin, eyləmə zur, çək qəmişin,
Bir mənə söylə görüm, sahibi kimdir bu başın?
Sahib ol bu başa, kəs, qanını doldur tüngə.

Əhli-qürbətədi, bilirsən, bu şəbüstərli tamam,
Gedirik ta gətirək külfətə bir loqma təam,
Onu da siz alırsız zur ilə, ey əhli-zülam,
Verisiz ənnigə, kirşanə, hənayə, rəngə.

QIZIM QIZ DOĞDU

Xəbər gəldi mənə indi bu saət
Qızın bir qız doğub, saqi, bəşarət?
Vəli, övqatini təlx eyləmiş çox
Pədər növzadın ol kani-mələhət.
Deyirlər qaşqabağın turşadıbdır,
Sizin damad, o mərdi-kəmfərasət.
"Yenə qız doğmusan sən?"-söyləyirmiş,
Güman eylər ki, qızda var qəbahət.
Ki, yəni istəsəydi nərdə doğardı,
Onunçün saxlayıb kinü ədavət.
Danışdırmır nə müddətdir əyalin,
Çəkər xiclət o zahi binəhayət.
Mənimdir mücdə, saqi, lütf qıl tez!
"Cəzakallahü xeyrən vəl bəşarət"[1]!
Çü söz bitdi, gəlib qəlyanə saqi,
Dedi: Ey bumi-şumi-bimürüvvət!
Əcəb övqatimi təlx eylədin sən,
Əcəb etdin məni qərqi-kəsalət!
Əgər damad sevmir qız əyalin,
Yəqinən onda yox cayi-mələmət.
Əgərçi neməti-rəbbəl ətadır.
Məzallah, qızı sevmək nə hacət?
Məgər biz ingilisik, ya firəngik,
Və ya rus, etməyək qızdan şikayət?
Xuda iranlıya heç verməyə qız,
Bəhəqqi rütbeyi-şahi-vilayət!

Ərə getsə-nə qədri xərcü məsrəf,
 Yeri narahat olsa-dərdü möhnət.
 Əri öldü və ya inki boşandı,
 "Fəbəşşər bilpədən cail müsibət![2]"
 Gedəndə bir özü, əmma gələndə....
 İlahi, gəlməyəydi sağ-səlamət!
 Biri qarnında, birisi qucaqda,
 Üçü yanında, qəd-qamət qiyamət.
 Ata biçarə heyran öz işində,
 "Fəcaət bintəçu bilxümsü mehnət"[3].
 Müsəlman övrəti heç iş görəmməz,
 Haramdır çün ona kəsbi-ticarət.
 Əli görsənsə, ya inki çəmali,
 Tökər qanın o dəm tiği-şəriət.
 Olammaz qız ki, bir əttarə şagird,
 Satammaz qız ki, bir qəssab kimi ət.
 Aça bilməz ki, dükkən çarisudə,
 Edə bilməz ki, bir nəccarə xidmət.
 Olarmi ki, ola bəzzazə mirza,
 Olarmi ki, edə xəlqə təbabət?
 Ola bilməz suvay inki dilənçi,
 Görə bilməz bir iş qeyr əz vəqahət.
 Dədə öldü, pərişan oldu düxtər,
 Pərişanə kim eylər istinaət?
 Yola düşdü dilənçi karivani,
 Gə bax, ey hacıyi-sahibdəyanət!
 Günüzlər həmrəhi obaş və qullaş,
 Gecələr həmsəriərbabi-şəhvət
 Zərurət pozdu əxlaqın fəqirin,
 Xərab oldu təməmən ol vilayət!
 Gərək azad ola oğlan kimi qız,
 Çi dər sənət, çi dər fənnü kitabət[4]!
 Qıçın örtsün, gərək açsın cəmalin,
 Vəbali boynuma ruzi-qiyamət!
 Kişi başinə mərfəş salmayıb ki,
 Onu hər gün görür, ya görmür övrət.
 Cəhalət pərdəsin yırt, at üzündən,
 Bu qədri olma pabəndi-cəhalət!
 Cəhalət pərdəsi ta var üzündə,
 Tülu etməz bizə şəmsi-səadət!
 Gərək dursun, baba, qız bir dükanda,
 Şərik olsun gərək Əhmədlə İsmət!
 Pədən naxoşladı, bağlandı hicrə,

Nə yapsın qız, necə etsin məişət?
Şikəst oldu qıçı biçarə zövcin,
Dayandı qapıya fəqrü zərurət.
Tələb batmaz, dükan bağlanmaz axir,
Əgər azad ola Kəblayı Şövkət!
Tamam etdi sözün Möcüz bununla,
Qulaq ver pəndinə, eylə itaət!

[1] - Allah xeyir və şadlıq versin

[2] - Ataya xəbər ver ki, müsibət gəldi

[3] - Qız qayıtdı, möhnət beş qat artdı

[4] - İstər sənət olsun, istər kitab elmi

QOHUNUN ŞİKAYƏTİ

Qohun əlin götürər dərgəhi-xudavəndə,
Deyər: İlahi, günah eyləyib sənə bəndə!
Bulut tökər dolunu başına məni zarın
Niyə qafasına tökməz onu günəhkarın?
Günah edibdi əkinçi əkib məni zarı,
Məni əsir edisən, boşlusan günəhkarı.
O qırxdırıb səqəli, buği, eyləyibdi xilaf,
Məni niyə döyüsən, ey əmiri-biinsaf?
O tutmayıbdı oruc, qılmayıb namaz, mənə nə?
Cənabuva edib üsyan o annamaz, mənə nə?
Qohun səni razıq bilib, əkibdi qohun,
Bəmən çi annamayıb, bilməyib o boynu yoğun.
Verir kötək yemədən o mübaşirə bəhrə,
Doluların məni zari edir şirim-şəhrə.
Yaratmısansa lətafətdə gərməyin canın,
Necə qıyar dolu, ya rəb, tökər onun qanını!
İyirmi dörd qırana hərmələ satır şəkəri,
Dolu vurur, dağdır binəva şəmamələri.
Dolu edir o qələmqaş qohunları parə,
Vəli ilişmiri heç çay satan sitəmkarə.
Gəlibdi təngə əlindən onun səqirü kübar
Apar, o daşları sal sən onun qafasını yar,
Gəhi mənim tağımı öldürür cəfayi-fələk,
Gəh ot basır məni, gəh qurt dəlir, gəhi milçək.
Əli ki, yoxdu qohun-qarpızın, verə qabağa.
Əyər təhəmmül edə zülmü çövrü-qolçomağa.

Gəhi bulut məni təşnə qoyar, gəhi mirab,
Necə onu ala yoxsul, məni edə sirab?
Fələk mənə de görüm, hindivaneyi-çənəvan
Atan söyübdü sənin, ya yaman deyib anava
Ki, sən də eyləmişən binəvanı sədparə?
Dəlik-dəlik bədəni, cismi bənzəyir narə!
Görüm qırılısın əlin, ey fələk, sənin çərxi
Tənəzzül eyləsin hər gün kömür kimi nırxın.
Fələk ki, "hoş" deyə bilməz qənilərin xərinə,
Hücum edir necə, gör, Möcüzün səməvərinə.
Günah edib sənə gər Gülbəsər qoyub kakil,
Nə qarızı, onu eylə cəhənnəmə vasil! "
O qırxdırır başın hər həftə misli molla Həsən,
Həzar yarə vurursan niyə o mömünə sən?
Əyər varındı hünər, ey fələk, qılıncı itilt,
O daşkələmlə, mürəbbə qabağın eylə şəhid!

RƏŞBƏRİN[1]

[1] - Rəncbərin

Saqiya, İranda çox müşkildi hali rəşbərin,
Altı ay işlər, yenə dolmaz çuvalı rəşbərin.
O əkər buğdanı, hacı doldurar anbarinə,
Qışda yarmasız qalar əhli-əyali rəşbərin.
Xan satar arpanı, darını, tökər pulun cibə,
Borclu saqqalın yolar başı bəlali rəşbərin.
Xidmət eylər müftə rəşbər xanlar ilə, bəylərlə
Etməsin! Mən neyləyim yoxdur kəməli rəşbərin!
Nökəri saxlar ağa, ta var dizində qüvvəti,
Üzrün istər, çün çoxaldı sinni-sali rəşbərin.
Əqlin işlətsə edər ağanı nökər, bərzigər,
Bilmirəm harda gəzər fikri, xəyali rəşbərin?
Möcüza! Bir fikr edərdi rəncibər bu barədə,
Leyk burnun silməyə yoxdur məcali rəşbərin.

RÜBAİLƏR

Ey fikr şərir, itil get, ol məndən dur!

Mən ac qalırım, sənə nə dəxli vardır,
Hər an oxusan qulağıma bir novhə,
Beyni yorusan, qəlbi edirsən rəncur.

Biçiz əgər eyləyə qızdan ikrah,
Həqqi var onun, kisəsində pulusiyah.
Biçizə deyin, qızlar üçün etmə xınov,
Bir-bir hamısın çiçək boğar inşallah!

Çox zəhmətə qatlaşar ana dünyadə,
Yatmaz, gecələr keşik çəkər övladə,
Oğlan böyüdü, oldu əgər nalayiq,
Rahətlik üzün görər fəqət rüyadə.

Qız doğsa xanım, qaşqabağın sallasa xan,
Aqıl deyil, divanədir, əhməq, nadan!
Qızıdır səbəb bəqai nəsli insan,
Ey xan, səni qız doğub, nəinki oğlan.

Saqi mənə qüslü ver meyi-nab ilə,
İslat kəfəni o ləlgun ab ilə!
Vaiz desə: Mey həramdır, olmaz bu,
Əz kəlləsin o rəfdəki əbvab ilə!

Bir ömr ki, vardır onda yüz min zəhəmat,
Bainhəmə ölmək istəməz məxluqat,
Hər zəhmətə qatlaşar bəşər, qeyr məmat,
Bilməm niyə şirindir bu əndazə həyat?

Ey kaş, olaydı ay kimi ibni-bəşər,
Azadə gəzəydi dəhrdə şamü səhər,
Nə qüsseyi-mərg, nə qəm-xanövü xan,
Bəh-bəh, nə xoş iqbaldır, xürşidü qəmər!

Vazəhdir ki, şurəzardə gül bitməz,
Bu nüktəni bilsə xəlq özün incitməz,
Kafərdir zimistan, o, xuda-zad tanımaz,
Zalimdir soyuq, heç kəsə rəhm etməz.

Axşami səhər qəm iləmi eylərdiz?
Yaxud dəm ilə-deyin görək, neylərdiz?
Ey əhl qübur, sizdə çox sözlər var,
Versəydi müsaid ləhəd, söylərdiz.

Axir elədi başıma kül çərx əzəl,
Məhv oldu həvəs, ağardı saçü, səqqəl,
Əvvəl xoş idi, axırın allah kəssin,
Ey kaş, bitəydi ömür on il əvvəl!

"Ey vay"-demə, qəm yemə, fincan sınsa,
Palan qoyub üstüvə möhnət minsə,
Məlum deyil aqibəti-kar, bu gün
Xoş eylə günü, xoş eyləmək, mümkünsə.

Bir halinə bax ləhəddəki dustağın,
Kibr eyləmə çox, bir az düzəlt əxlaqın.
Ahəstə götür,-qoy qədəmin, zira ki,
Hər zərrəsi bir üzvdür bu torpağın.

Bir dön o yana bax, ey şürbi-faxir,
Gör bir necə mömin mənə yan-yana baxır.
Heç anlamıram mən bu sözün mənasın:
Mey içmə,-deyirlər,-öləcəksən axir.

İnsan ki, baxır məzənnəcat şəhrə,
Az qalır özün götürsün-atsın nəhrə.
Qəm-qüssəyə su tökür, ayaqlar hər gün,
Ətrafımıza fələk qoyur bir möhrə.

Xəyyam dedi: Qoymuyun əyyam sizi
Dilki edə çox,-eylədi təşviq bizi
İstərdi bizə nəcat versin, nəgəh
Dəryayi-mələlə düşdü, qərq oldu özü.

Bilsən ki, düşünmək ilə kisə dolmaz,
Bihudə xəyalət ilə rəngin solmaz,
Əssə ki xoşdu, canüvi sıxma kişi,
Bir il sora əhval xoş olmaz, olmaz.

Qəsd eyləyə qəbləz onki düşmən canə,
Fürsət var ikən içək beş-on peymanə.
Zira ki, əcəl gələndə möhlət verməz
Bir su içəcə k qədər zaman insanə.

Ey dost, mey iç, baxma pulun azlığına,
Şeyxi xirədin natiqəpərdazlığına.

Mey zəhr isə də, mən içirəm sübhü məsa,
Zira ki, o baisdi kefin sazlığına.

Əmvati gətir yaduva doldur bir cam,
Qorxma şəbi cümədən, mey iç hər axşam
Gər indi sağ olsaydı mollayi-ənam
Qonyakı həlal edərdi, əfyunu həram.

İsraf haramdır,-deyirlər, dinlə,
Sərmayəni saxla, artığın xərc eylə,
Gər baxmayasan naseh müşfiq sözünə,
Möcüz necə ki, qalıb-qalarsan eylə.

Onda ki, nə rəhm var idi, nə qanun,
Bir firqəsi markir idi İrənin,
Gücliydi qolu bəyin, axundun, xanın,
Fərqi yox idi tıla ilə buğdanın.

Vaiz ki deyər: Etmə nəzər xubanə,
Atəş vurur eşq xaneyi imanə.
İnkər edib o qüvveyi-miqnatisi
Ki, lütf edib allah külü reyhanə.

Din əhlinə etmə etibar aləmdə,
Saqi, gəl içək, görək nə var aləmdə.
Nə möminə xeyr verdi, nə tərsayə,
Din etmədi sülhü payidar aləmdə.

Bir kəlləyə düşdü nəzərim, odlandım,
Göz yaşım ilə bulut kimi islandım.
Dilləndi o kəllə, dedi: Göz yaşın sil,
Xoş eylə günün, mən etmədim, allandım.

İllət nədi ki, çörəkçi vermir nisyə,
Çoxdandı yağış yağmırı Tilə, Təsiyə?
Bədbəxt cəməət, dedim axir sizə mən:
Yaxşı dəyi, qoymuyun qızı mədrəsəyə.

Düz yanuva sübhü şam məşrubatı,
Qoyma edə həmlə qəlbə fikri ati,
Vacibdi difa nəfs, öldür, qorxma,
Girəm yaradıb o mar mövhumatı.

Dünyayə gəlib-gedibdi sizdən çoxlar,
Minlərcə cavan məzar içində yuxlar,
Bir gündə həzar-həzar insan ölsə,
Dünya nə qara geyər, nə matəm saxlar.

Yaran, məzə ilə doldurun dəsmali,
Bir neçə günü xoş eləyin əhvali,
Baxmın sözünə qafası qalın kişinin,
Buzqalə əbəs rəfid edib saqqalı.

O qəsrdə ki, yanardı min-min fanus,
Dilbər ilə içərdi mey Keykavus,
Gördüm ki, o qəsri fələki-binamus
Zirü zəbər eyləyib, çox oldum məyus.

Çənnətdə, deyərlə, huri, kosər vardır,
Əmma iki min dilbərə bir ər vardır,
O hurilərə gərək kim olsun talib,
O şəxs ki, onda zuri-əjdər vardır.

Bir şaxeyi hər qəsrə var tubadən,
Yüz dəfə bunu eşitmişəm molladən,
Firdovs gərək ola rütubət və xəsra,
Mömin kişi, allaha yetə fəryadın!

Gördüm kuzəçixanədə bir kuzəkəri,
Salmış ayağı altına Xəyyam Öməri;
İslatdı gözüm yaşı təmamən o yeri,
Mən gördüm o Xəyyami, nə hər bibəsəri.

Bir söz deyirəm misali ahü nalə,
Əmma deməyin bu sözü kora, lalə.
Vəxt ki açıldı, qurudu, düşdü yerə,
Bir də göyərə, mahaldır, ol lalə.

Bilməm ki, nədir əsas gavü mahi,
Məhdud ediblə qüdrəti-allahi.
Hər kəs alır-alsın, ixtiyarı vardır,
Bu sözlərə mən ki, vermirəm bir şahı.

Sən çünki gözündəki tozu silməzsən,
Bir diqqət ilə yerə nəzər qılmazsan,
Torpağa düşən sümüklərin əcdadin

Hər gün basarsan, ayaqlarsan, bilməzsən.

Məşqul idi xəlq fənni-tarix ilə,
İstər danışa aləmi-Mirrix ilə,
Kafir qayırır elektriki-bi-sim,
Mömin kişi dəlir döşü mix ilə.

Qüvvətli olar ağıl, bədən çağ olsa,
İç, qorxma, əmoğlu, yaxşı konyak olsa.
Qəm köpəkoğludur, külüng alsa ələ
Bir anda yıxar, necə uca dağ olsa.

Həsətlə baxıb, dedim, bənəfsə zarə:
Əhsənət bu xoş məkanə, o rüxsarə!
Bir ah çəkib dedi: Əsiri-dəhrəm,
Bir həftə sora məni satar əttarə.

Hər bir kəsə etibar etmə aləmdə.
Saqi, gəl içək, görək nə var aləmdə!
Nə möminə xeyr verdi, nə tərsayə,
Söz etmədi sülhi payidar aləmdə.

Cənnətdə, deyəllə, bığ və saqqal olmaz,
Saqqalıya huri-eyn məyyal olmaz.
Xəlqə niyə fasiq deyəsən, ey vaiz!
Sübhanallah! Belə qırışmal olmaz.

Hər vaxt ki, sənə qüssə eylədi həmlə,
Qaynat samavarı, çaydanı dəmlə.
Düşməndi qəmi qüssə bəni adəmlə,
Əz başını düşmənin dili-xürrəmlə.

Fəryadü fəqanilə sağalmaz yaralar,
Cahil kişi bica yerə qəlbin qaralar,
Sənətkar mehri-çərxi eylər əlvən,
Göy səndən ötür nə qızarar, nə saralar.

Çün gördü öküz az qalır olsun səqət,
Mərhum Kopernikə verib əl rıqqət,
Əl atdı, yerin yapışdı qurşağından,
Qaldırdı həvayə, öküz oldu rahət.

Meyxarələr etdi həmlə sağdan, soldan,

Çəkdi, yerə saldı vaizi istoldan.
Vaiz nə dedi? Dedi ki, var cənnətdə
Bir çeşmə ki, o ləzizdir əlkoldan.

Gər eyləyə həmlə ləşkəri-bigənə
Sərdəştə, Soyuqbulaqə, ya Dilmanə,
Elmü hünərin var isə çıx meydanə,
Yoxsa-səfər eylə rözeyi-rizvanə.

Elmü hünərilə bağla sən ol səddi,
Qoyma dolaşa ayağə, qırxdır xətti,
Saqqalın əgər ola bir arşınlıqda,
Hifz eyləyə bilməz o bizim sərhəddi.

Doldur qədəhi, mötəqid, olma xəbərə,
Xaliq sənə zülm eyləməz, hətta bəqərə.
Kök saxla kefin, şadlıqnan ömrü qutar,
Çünki öləcəksən, girəcəksən qəbirə.

Mən mey içərəm ki, əqli sərsəm etsin,
Ta qəlbi-həzin bir ömür aram etsin,
Xəlq hər nə deyir, desin, gətir, ey saqi,
Qoy, mey məni xəlq içində bədnam etsin.

RAZÜ NİYAZ

Olsun gərək allah ilə bir razü niyazım mahi rəmazanda.
Heç kəs deyə bilməz ki, ibadət nəyə lazım
Bu kövnü-məkanda!

On altı saat qoymaram heç ağzıma bir şey,
Gahi yataram, gah duraram, gah edərəm qey,
Hər vaxt ki acalsam yeyərəm, ət, içərəm mey.

Qəm çəkmərəm əsla ola gər fövt namazım
Əlşahda, Mayanda.
Əmma yemərəm mən oruc, ey Əsədi Kazim illa acalanda.

Quran oxuram sübhədən axşama kimi mən,
Təzvir edərəm sahibi-əmmamə kimi mən,
Həlva yeyərəm xəlvəti bayrama kimi mən,

Əmma sənə söylər bunu bu bəndeyi-nazim xəlvətdə, çataqda.
Hərgiz yemərəm mən oruc, ey Əsədi Kazim,sən tək dal otaqda.

Hərgiz demərəm mən sənə: Siqaruvi yandır,
Çək kuçədə, bazaridə, mahiyyətün andır,
Qoy səqqəli, qırxdır başı, baqqalı dolandır.
Təzvir nəçün? Səqqəlü təsbihidü lazim mahi-rəmazanda.
Yıx xəlqin evin sən belə, ey Əsədi Kazim,xar olma cahanda.

Nisyə sataram mən sizə huri, alaram pul,
Amma özüm hər il alaram qız, edərəm dul,
Allah məni aqıl yaradıb, sizləri çün qul.
Sən işlə, qazan, ver yeyə əşraf, əazim,hər dövr zamanda,
Çün onlara sən fəhləsən, ey Əsədi Kazim, bu əsr zamanda.

SƏNİ

Çün sevər qəlb səni, didə səni, can səni,
Sevməyim mən necə, ey sərv-i-xuraman, səni?
Gülbədən, zülfi səmən, mişkdəhən, şirinləb,
Öpməsin, iyləməsin, neyləsin insan səni?
Vermərəm müftə səni, ey Vətən, əğyar əlinə.
Yoxdu həqq məndə məgər mən satam ərzan səni?
Kafər islatdı səni qan ilə, ey xaki-vətən,
Boyasın qan ilə qoy bir də müsəlman səni!
Nə siyəhbəxtsən, ey yar ki, yırtır-dağıdır
Gürki-dirrəndə kimi milləti-nadan səni!
Nə yatıbsan, ayıl, ey milləti-biçarə, ayıl,
Xabi-qəflətdə basar, qorxuram, üdvan səni!
Serb ayıldı yuxudan, sən hələ xorna çəkisən,
Nə əcəb hala qoyub nəşəyi-qəlyan səni.
Bu gün övladi-vətəndən kömək istər millət,
Bəsləyib bu gün üçün madəri-nalan səni.
Dövlətin onda-birin millətüvə eylə fəda,
Şərr-ədədən edər hifz o ehsan səni.
Urmu tacirlərinin halına bir eylə nəzər,
Görüm, həq eyləməsin böylə pərişan səni!
Tirmə yorğanı çəkib üstüvə naz eyləmə, dur!
Düşmən əl tapsa elər qış günü üryan səni.
Həm alar simü-zərun cümləsin, ey yari-əziz,
Xaini-dinü Vətən boşlamaz asan səni!

Qərədəğ[1] əhlinə bax, gör nə pərişan dolanır,
Təlxləm əyləməsin bir neçə tuman[2] səni.
Nə qədər içmişən, ey kargüzəri-millət,
Huşiyar əyləmədi vəqeyi-Dilman səni?
Hazır ol cəngə, əgər istər isən fəthü zəfər,
Yatmalı yer deyir bu yer, yeyər əslan səni.
Xəbərin yox, Vətən əldən gedir, ey zair-xər,
Xeyli bimədrək edib şövqi-Xorasan səni.
Zülm əlindən qaçan övrətlərə yanmır ürəyin,
Şamın əhvali edir ney kimi nalan səni.
Şam viranəsinin mislidi meydani-Sərab,
Əyləmir bəs niyə bu vəqiə giryan səni?
Nəcəfül Əşrəf hara, sən hara, biçərə əmu,
Mərhəmətsiz kişi, neylir şəhi-mərdan səni?
Möcüzün nəbzini alıb söylədi doktor: Eyvay!
Ətiqadın pozulub, tərki edib iman səni!

[1] - İranın şimalında əyalət

[2] - Pul (təxminən 2 manat)

SEYYİD

Səbəb nədir ola möhtaci inü-an seyyid,
Ziraət əyləməyə, açmaya dükan seyyid?
Cəhət nədir dura mənbər dibində zillətlə,
Nəçün gərək əl açma xalqa bu cavan seyyid?
Nə xəstədir, nə çolaqdır, nə şildir, nə qoca,
Görax, nə iş görə bilməz bu pəhləvan seyyid?
Acından ölsə əl açmaz rəiyyəyə ağa,
Həya edər, utanar; sən də bir utan, seyyid!
O qədri yalvarısan bir qıran üçün xalqa,
Nə fərş olar, nə imarət o bir qıran, seyyid!
Əgər yüz il edəsən ömrü bu səyaq ilə sən,
Nə köynəyin olacaq tazə, nə əban, seyyid!
Əbası köhnə, donu cında, başmağı yırtıq,
Atan yaşındadı bax bir ona utan, seyyid!
Gədəliq əyləmək ilə kişi qəni olmaz.
Vəleyk tacir olar ləbləbi satan, seyyid!
Nə qədri sahibi-yüz min tımən seyyidlər var,
Olar necə qazanıb, sən də get qazan seyyid!
Sən öz-özün niyə bədbəxt edirsən, ey cahil,

Əlildir bədənin, ya qocalmısan, seyyid?
Sual gör nə fənadir ki, kuri-madərzad
Sualə açmır əlin, işlir hər zaman, seyyid!
Məhərrəm ilə orucluqda on tümən alısan,
O pul da qurtarı üç ay sora, inan, seyyid!
Yavan çörək puludur aldığıın tümən, bil, sən,
Bitər o pul, yetişər qış, olar boran, seyyid!
Qıçuvi çün o soyuq kürsüyə uzadarsan,
Gələr gözüün önünə gordakı baban, seyyid!
Necə ki, görmədi bildir küpün qovurmanı,
Bu il də görməyəcək heç, aşun yavan, seyyid!
Gərək niyə satasan ol səmavarı qışda?
Gərək niyə qala tənha o çayidan, seyyid?
Əgərçi təlxdir, əzvayıdır bu mənzumə,
Əgər qulaq verəsən, etməsən ziyan, seyyid!

SƏNİN!

Ey binəva, genə saralır surətin sənin,
Zalım çörək genə biçəcək xələtin sənin!
Etməz nəzarə kəndliyə ərzaq idarəsi,
Şəhrin salır nizamə fəqət dövlətin sənin!
Ey rəncbər, sən ölməlisən, çünki kəndlisən,
Dövlət yanında yox qədrü qiymətin sənin.
Yaz bir ərizə dövlətüvə bu səyaq ilə:
-Şaha! Məgər biz deyilik rəiyyətin sənin?
Ey millətin atası, nəzər qıl bu səmtə bir,
Olma riza ki, ac verə can külfətin sənin.
Dərd əhlinə de dərdüvi, bidərdə söyləmə,
Bilməz o, əhli-dərd bilər zəhmətin sənin.
Ac qalmayıbdı bir gün o dövlət, hardan bilər,
Aclıq necə əlindən alır taqətin sənin.

ŞƏBÜSTƏRDƏ

Nə tar var, nə kamañça, nə dəf Şəbüstərdə,
Amandır, eyləmə ömrün tələf Şəbüstərdə!
Nə üz gülər, nə könül şad olar, nə göz rövşən,
Sönüb çirağı-sürüri-şəf Şəbüstərdə,

Birisi saqqala irad edər, biri bığıva,
Həzar dərdə olarsan hədəf Şəbüstərdə.
Xudanəkərdə başında əgər ola kakil,
Yolar axund onu misli-ələf Şəbüstərdə,
Cəhənnəm əhli kimi karin ahü zar olacaq,
Boğazuva salacaq qəm qənəf Şəbüstərdə.
Əmudi al ələ, qoy təskülahi başuva, çün
Çəkib süpahi-qəmi qüssə şəf Şəbüstərdə.
Belivə bağla bərək, həm yatırt dabanlarını
Ki, istəsən olsan başərəf Şəbüstərdə.
Onun ki, vardır əlində silahi-təkfiri,
Olammasan, sən onula tərəf Şəbüstərdə.
Məbada eyləyəsən üst-başüvi sən xoşbu,
Ki, birdi ətr ilə buyi-kənəf Şəbüstərdə.
Gərək qəbul edəsən, Möcüza, bə xatiri-xəlq,
Ağa "zoğal" a deyə gər "sədəf" Şəbüstərdə.

ŞUXLUX

Dövlət sərayi-rəbbimə getdim keçən gecə,
Gördüm ki, fərşi yox; neçə yırtıx-cırıx keçə.
Ərz eylədim: Bu fəqrilə, bu iftizah ilə,
Min qəsrlər əta edəcəksən bizə necə
Şəmi gətir, çırağı gətir; yandı sinəmiz!
Eşqin nədir sənin bu çıraqi-müəvvəcə?
Bir gün əyil, yavaşca kəlisayə baxgilən,
Seyr eylə ərşə, fərşə, cəlalə bicə-bicə!
Dur, sən də mərmət[1] eyləgilən bu xərəbəvi,
Memarbaşı Qafarə deynə, ta çəkə recə.
Gördüm əlin vurub belinə, güldü: qah, qah....
"Mən aqiləm!-dedi-pulu verməm kəcə, məcə".
Yarəb! Məni müvaxizə etmə bu əmrdə.
Möcüz səninlə şuxlux edibdir, düşüb ləcə.

[1] - Təmir

SƏRBAZGİRLİK

Qoşun olmaq yaraşar bi pədərə, dərbədərə,

Biz öz övladımızı qoyarıq olsun, nəcərə!
Tutarıq yoxsulu, verrik dəmi-tirü təbərə,
Ölər, ölsün! Bə cəhənnəm və bə finnari dərək!

Dövlət istər qoya qanuni-nizam icbari,
Kişi, həmkasə edə dinsiz ilə dindarı?
Hər kəs olsa buna razi-dağılar pərgarı,
Lənət eylər ona hər sübhü məsa cinnü mələk!

Mən nə nazilə bunu bəsləmişəm, sübhü məsa
Eyləyəm ta qoca vaxtımda onu əldə əsa;
Nə ki, sərbaz ola, bir güllə ilə qan qusa,
Aça ağzını-yuma, rəng göyərə misli qədək!

Olmaram razı qoya başına şapka püsərim,
Şimr tək çəkmə geyə payinə nuri bəsərim,
Qoymaram oğlumu sərbaz ola-varim və zərim,
Çıx bu kətdən, uzaq ol, getgilə allahü mək!

SAQİ!

Keçən keçibdi, xoş eylə bu saəti saqi!
Piyalə ver mənə, fəvt etmə fürsəti, saqi!
Cəhət nədir, görəsən xaliqi-meyü mizar
Həram edibdi bizə eyşü işrəti, saqi?
Əyər xuda yaradıb seyr üçün meyi-nabi,
Qoyubdur onda neçün bəs o ləzzəti, saqi?
Verib o can alıcı gözləri o dilbərə kim?
Kim eyləyib ona mayil təbiəti, saqi?
Kəsalət ilə keçən ömrü, ömürdən sayma.
Savay mey, daqıdar kim kəsaləti saqi?
Əzizi-canıma bax, gör nə xoşdu ləli-dəbi?
Sevindirir dili-məhzuni, rəyəti, saqi!
Nə xəlqi nəşeyi-mey eyləyib belə bitab,
Salıb ayaqdan o gözlər cəməti, saqi.
Bu su kənarı, bu gülşən, bu mey, bu yar, bu tar,
Bu dəf, bu dairə-seyr eylə cənnəti, saqi!
Deyillə: çoxdu xəsis hacının zərü simi,
Oleydi, kaş, bir az da fərasəti saqi!
Nə saz vardı yanında, nə tar, nə mütrüb,
Nə atı var, nə qulamı, nə şöhrəti, saqi!

Deyillə: dövləti vermiş xuda əmanət ona,
O dövləti yeməyə yoxdu qüdrəti, saqi!
Məgər xudayi-cahan oğru-əyridən qorxar
Ki, tapşırıb o bəxilə o dövləti, saqi?
Odur ki, qorxmuri fayizçi nari-duzəxdən,
Burax bu sözləri, çal bir səlaməti, saqi!
Qumarbaz təamını yeməz bizim vaiz,
Deyər: ayaqlamaram mən şəriəti, saqi!
Ki, istirəm biləyindən tutam o bizövqün
Yeyəndə şövq ilə mali-vəsiyyəti, saqi.
Bu aşikar alırı rüşvə xəlqdən, yahu!
Alardı çün sələfi pulu xəlvəti, saqi!
Əyər oleydi cəhənnəm, məgər bu qorxmazdı?
Qayırma sözdü bu söz, yoxdu səhhəti, saqi!
Desən: bu anlamayıb pərdənin dalında nə var,
Cəhalətilə edir bu qəbahəti, saqi,
Qələtdi bu dediyin; çünki çox zəkavəti var,
Seçir yalan ilə doğru hekayəti, saqi!
Piyalə ver dəxi bu Möcüzə, aman günüdür,
Ki, qorxuram dana ruzi-qiyaməti, saqi!

SAQİ!

Keçən keçibdi, xoş eylə bu saəti saqi!
Piyalə ver mənə, fəvt etmə fürsəti, saqi!
Cəhət nədir, görəsən xaliqi-meyü mizar
Həram edibdi bizə eyşü işrəti, saqi?
Əyər xuda yaradıb seyr üçün meyi-nabi,
Qoyubdur onda neçün bəs o ləzzəti, saqi?
Verib o can alıcı gözləri o dilbərə kim?
Kim eyləyib ona mayil təbiəti, saqi?
Kəsalət ilə keçən ömrü, ömürdən sayma.
Savay mey, daqıdar kim kəsaləti saqi?
Əzizi-canıma bax, gör nə xoşdu ləli-dəbi?
Sevindirir dili-məhzuni, rəyəti, saqi!
Nə xəlqi nəşeyi-mey eyləyib belə bitab,
Salıb ayaqdan o gözlər cəmaəti, saqi.
Bu su kənarı, bu gülşən, bu mey, bu yar, bu tar,
Bu dəf, bu dairə-seyr eylə cənnəti, saqi!
Deyillə: çoxdu xəsis hacının zərü simi,
Oleydi, kaş, bir az da fərasəti saqi!

Nə saz vardı yanında, nə tar, nə mütrüb,
Nə atı var, nə qulamı, nə şöhrəti, saqi!
Deyillə: dövləti vermiş xuda əmanət ona,
O dövləti yeməyə yoxdu qüdrəti, saqi!
Məgər xudayi-cahan oğru-əyridən qorxar
Ki, tapşırıb o bəxilə o dövləti, saqi?
Odur ki, qorxmuri fayizçi nari-duzəxdən,
Burax bu sözləri, çal bir səlaməti, saqi!
Qumarbaz təamını yeməz bizim vaiz,
Deyər: ayaqlamaram mən şəriəti, saqi!
Ki, istirəm biləyindən tutam o bizövgün
Yeyəndə şövq ilə mali-vəsiyyəti, saqi.
Bu aşikar alırı rüşvə xəlqdən, yahu!
Alardı çün sələfi pulu xəlvəti, saqi!
Əyər oleydi cəhənnəm, məgər bu qorxmazdı?
Qayıрма sözdü bu söz, yoxdu səhhəti, saqi!
Desən: bu anlamayıb pərdənin dalında nə var,
Cəhalətilə edir bu qəbahəti, saqi,
Qələtdi bu dediyin; çünki çox zəkavəti var,
Seçir yalan ilə doğru hekayəti, saqi!
Piyalə ver dəxi bu Möcüzə, aman günüdür,
Ki, qorxuram dana ruzi-qiyaməti, saqi!

SƏNƏ ÇATMIR GÜCÜ XƏLQİN...

Fəraqi mən yaratseydim, məni daşlardı övrətlər,
Sənə çatmır gücü xəlqin, tükəndi səbrü taqətlər!
Hürər, narahət eylər, gah dişlər, incidər xəlqi;
Demax olmur ki: Ey adil, nəyə lazımdı bu itlər?
Tökərdin birənin qanın, kəsərdin kəhlənin nəslin,
Əyər bir yol səni bədxab edəydi o xəyanətlər!
Çıxartdın Adəmi Həvvə tumanın baqi-cənnətdə,
İki buğdadan ötrü eylədin bir çox rəzalətlər.
Deyir Musaya bir söz, söyləyir İsayə bərəksin,
Ona dana deyim, ya sərsəri, ey bifərəsətlər?
Pəs etdi miri-dərbari rəvanə kuhi-hürrayə,
Ərəb məbusinə ruhi-əmin verdi bəşarətlər.
Üruc etdi mələk əflanə, Əhməd[1] şəhri-bəthayə,
Yetirdi Əhmədə bisimü telfunilə ayətlər.
Genə qanlar töküldü, beydəqi[2]-üsyən qovzandı,
Bəraət surəsində oldu çün murdar millətlər.

Deyir Tovratidə: Cənnət sizindir, ey yəhudilər,
Yaranmış məhz sizdən ötrü ol ali imarətlər!
Edir İncilidə kafər yəhudi millətin yeksər,
Deyir İsaviyə: Qorxmun, sizin malizdi cənnətlər!
Deyir Quranda biperəva: Cəhənnəm əhlidir tərsa,
Müsəlmandır mənim dostum, onundur nazü-nemətlər!
Deyər bir gün də, ey Möcüz, cənabi Qaim, inşallah,
Sənindir nazü-nemətlər, xüsusən mahi tələtlər!

[1] - Məhəmməd peyğəmbərə işarədir

[2] - Bayraq

ŞAIRİN DÜKANI[1]

[1] - Bu şeri şair İstambuldan Şəbüstərə gəlib, baqqal dükanı açan zaman demişdir

Çün gəldim mən İranə, açdım bir dükən, ey vay,
Yanasan belə dükən, oldum bağıraqan, ey vay,
Oldum bağıraqan ey vay!

Düzdüm dükana malı, yağ, düyünü, balı,
Gəldi həzrəti-ali, aldı beş batman, ey vay,
Oldum bağıraqan ey vay!

Çün baxdı çayi-çinə, zəncəfilə, darçinə
Aldı, basdı xurcunə, Ələmul-zaman, ey vay,
Oldum bağıraqan ey vay!

Aldı çün qətfə, futə, məşcər və heli-butə,
Düşdü gözü mahutə; dedi-ver ondan, ey vay,
Oldum bağıraqan ey vay!

Çün bitdi alış-veriş, nökeri dedi: piş, piş!
Dedim: pul? Dedi: mafit! İlahi əlan, ey vay!
Oldum bağıraqan, ey vay!

Əyləşib bir az baxdı, ta ki, ayağa qalxdı.
Oldu günorta vaxtı, deyildi əzan, ey vay!
Oldum bağıraqan, ey vay!

Hər gün bir ağa gəldi; kefi nə istər aldı,
Axır dükanda qaldı bir dana siçan, ey vay,
Oldum bağıran, ey vay!

Tənxiş oldu təyyarə, uçdu çərxi-dəvvarə,
Möcüz qaldı avarə, bağlandı dükan, ey vay!
Oldum bağıran, ey vay!

SƏN DƏ BİLİRSƏN

Çay içməmişəm, hövsələ yox məndə, bilirsən,
Pul yoxdu verəm borcluya, çay-qəndə, bilirsən.
Qənd olmasa, qüvvət olamaz təmdə, bilirsən,
Həqqa ki, yəqinən belədir, sən də bilirsən.

Pulsuz-parasız çay ləbi fincanə dayanmaz,
Olmasa tütün, tüstü biyabanə dayanmaz,
İnsan dayanar yasdığa, yorqanə dayanmaz,
Həqqa ki, yəqinən belədir, sən də bilirsən.

Qənd, çay bahalandı, qalıb avarə səmavər,
Yoxdur kömürü, qaynaya biçarə səmavər,
Bir gün gedəcək canibi-bazarə səmavər,
Həqqa ki, yəqinən belədir, sən də bilirsən.

Baxdıqca sənə, ey səmavər, şad olu könlüm,
Gəldikcə kamançan səsi, abad olu könlüm.
Bir gün üzünü görməsə, bərbad olu könlüm.
Həqqa ki, yəqinən belədir, sən də bilirsən.

Gəlməz səhəri övrətin ağzı dada sənsiz,
Siqar, çubuq, ey bala, düşməz yada sənsiz,
Qəlyan başı avarə qalı taxçada sənsiz,
Həqqa ki, yəqinən belədir, sən də bilirsən.

İnsafü mürüvvətdən uzaxsan, bilirəm mən,
Beş gün bu xərab evdə qonaxsan, bilirəm mən,
Bir gün kasıbı tərək edəcəxsən, bilirəm mən,
Həqqa ki, yəqinən belədir, sən də bilirsən.

Çaysız kişinin hali pərişan gərək olsun,

Qəmdən ciyəri lələ süfət qan gərək olsun.
Fincana fəda çaydanü qurban gərək olsun,
Həqqa ki, yəqinən belədir, sən də bilirsən.

Tiryakilərin müşkül işi vaxti-səhərdir,
Gəlmir səmavərin səsi, dur gör, nə xəbərdir?
Çay ilə çubuq başə bələ, canə xətərdir,
Həqqa ki, yəqinən belədir, sən də bilirsən.

Bağlandı yol, allah, necə pis günlərə qaldux!
Satdux evin əşyasını, verdux şəkər aldux,
Bir gün bərəyi, bir gün əbanı yola saldux,
Həqqa ki, yəqinən belədir, sən də bilirsən.

Çay içməyə nəccar ağacı kəsə bilməz.
Bənnə duvar üstə durub ağzın əyə bilməz.
Övrət əri, ər övrəti, yarı sevə bilməz,
Həqqa ki, yəqinən belədir, sən də bilirsən.

Bir gün bu yeri top səsi lərzan edəcəkdir,
Viranələri bir daha viran edəcəkdir.
Bir gün savaşanlar səni talan edəcəkdir.
Həqqa ki, yəqinən belədir, sən də bilirsən,

Yorqan nəyə lazım, ya döşək; yaydı-uzan yat,
Biganələrə qoyma qala, sat,-deyirəm-sat!
Yoxsa aparar "atlı, piyadə", qalasan "mat".
Həqqa ki, yəqinən belədir, sən də bilirsən.

Min bəd gərək səslənə qarnun balaban tək,
Yoncanı acından basasan bağruva can tək,
Ahın göyə ovc eyləyəcək ayroplan tək,
Həqqa ki, yəqinən belədir, sən də bilirsən.

İnsan olanın başı bəlali gərək olsun,
Saqqalı uzun, saçı hənəli gərək olsun,
Bağında ərik, əlçə, gavalı gərək olsun,
Həqqa ki, yəqinən belədir, sən də bilirsən.

Ofsun oxuram, cin tutaram, dərbədərəm mən,
Tiryək çəkərəm, bəng ataram, xirəsərəm mən,
Cahil əcəməm, bixəbərəm, bəxtəvərəm mən,
Hətta ki, yəqinən belədir, sən də bilirsən.

Çay içməyə nalbənd ulağ nallaya bilməz,
Vaiz ki, deyil mərsiyəxan banlaya bilməz.
Xəlv başə vurub, qaşqabağın sallaya bilməz,
Həqqa ki, yəqinən belədir, sən də bilirsən.

Qənd olmasa qəndanda səmavər dəmə gəlməz,
Zər qeynəməyə butədə zərgər dəmə gəlməz,
Pul verməyə biçizə qənilər, dəmə gəlməz,
Həqqa ki, yəqinən belədir, sən də bilirsən.

And içmiş hacı yoxsulu dindirməyəcəkdir,
Bir xatiri-məhzunu sevindirməyəcəkdir,
Düşmə dalısınca, sənə pul verməyəcəkdir
Həqqa ki, yəqinən belədir, sən də bilirsən.

Quranı açıb baxmırı, şəqtül-qəmər etmir,
"Qərzül-Həsənə"[1] ayəsinə bir nəzər etmir
Vaiz deyir, amma hacıya heç əsər etmir
Həqqa ki, yəqinən belədir, sən də bilirsən.

[1] - Borc pul vermək

"Qərzül-Həsənə" şiəyi-Heydərdə tapılmaz,
Bimamilə pul taciri-İranda tapılmaz,
Hər yerdə tapılsa, bala, bu yerdə tapılmaz,
Həqqa ki, yəqinən belədir, sən də bilirsən.

İranda çörək yoxdu, necə bəslənə millət?
Naştab-qarına ac nə təhər səslənə millət?
Ya şapkə qoya, ya ki, gərək fəslənə millət,
Həqqa ki, yəqinən belədir, sən də bilirsən.

Möcüz, sənə nə bəng çəkirəm, zor gülürəm mən,
Əfşun atıram, kef çəkirəm, mürgülürəm mən,
Bu suzi-dərun qəm qarısının sürgülürəm mən?
Həqqa ki, yəqinən belədir sən də bilirsən.

ŞAH FİRƏNGİSTANDADIR

Yoxdu cümhuriyyətin dünyadə qədrü qiyməti,

Sərnigun olsun, görüm şahin o qəddü qaməti!
Bəs ki, millət oldu lağər ney kimi qəm-qüssədən,
Rövzeyi-rizvanda peyğəmbər deyər: Va ümməti!
Əhli-xibrə qoydular qantarə şahı çəkdilər:
Əlli batman istixani gəldi, yüz batman əti.
Təxti-mirvaridə çün çıxdı, dedi: saqi, gətir
Övrəti, oğlani, tari, udi, cami işrəti.
Millət ağılarkən, o, sazü-suz ilə məşğul idi,
Qarnı şişməzdi o qədri gər olaydı qeyrəti.
Qoydu şapqa başına, etdi Firəngistanə əzm,
Səhni-mehmanxanədə tüğyanə gəldi şəhvəti.
Çox deyil, yüz min tümən bir arvada ehsan edə,
İldə xərc etməz məgər yüz min tümən şah övrəti?

SƏADƏT GÜLŞƏNİ SOLDU....

Səadət gəlməsin sil dəftəri-xülyadan ey saqi!
Xilas eylə xəyali-milləti sövdadən, ey saqi!

Cahani qoydu getdi Bəhmənü Keyxosrovü Dara,
Nə Hacər qaldı dünyada, nə İbrahim, nə də Sara.
Səadət barəsində etdi Zülqərneyn çox şura,
Fəqət yəs ilə döndü məclisi-şuradən, ey saqi!

Dəxi görməz cahan əhli o Nadir şahı dünyadə,
Fəqət qaldı o şahin xeyməvü xərgahı dünyadə.
Səadət axtaran, axtarma, yox, vallahi, dünyadə.
Eşitdim bu sözü mən saqərü səhbadən, ey saqi!

Dəyər sövti-qəməngiz ilə hər gün kəbkü bildirçin,
Səadət gülləri pürxardir, əl vurma, ey gülçin.
Səadət gülşənin soldurdu şövqi-kakili-pürçin,
Züleyxa dərmədi bir gül o gülsimadən, ey saqi!

Zavallı Xosrovü Pərviz baş ilə canidən keçdi,
Qələtdir gər deyəm, axir səadət badəsin içdi,
Səadət gəlmədən əvvəl əcəl gəldi, kəfən biçdi,
Apardı bağı qan biçarəni dünyadən, ey saqi!

Səadət ölməz hərgiz həməzəban olsa məhəbbətlə,

Səadət istisən-həmnövüvi sev pak niyyətlə,
Özün bədbəxt edər nadan kişi büğzü ədavətlə,
Ədavətdən həzər qıl, qorxma əjdərhadən, ey saqi!

Zəmani ki, cahan əhli giriftari-çünun oldu,
Qılınclar çıxdı qından, guhü səhra laləgun oldu.
Qazıldı rişeyi-nəxli-məhəbbət sərnigün oldu,
Səadət rehlət etdi aləmi-mənadən, ey saqi!

Səadət yoldadır zənn eyləmişdi cahil insanlar,
Düzüldü bəd əz on ki, yan-yana minlərcə qurbanlar.
Ayıldı xabi-qəflətdən, nə gördü-aclar, üryanlar,
Döşənmiş xakə, titrər şiddəti-sərmadən ey saqi!

Biz insanıq əgər, olmaz bu cür insani dirrəndə,
Nə insan? Bəlkə bizdən yaxşıdır, kürgani dirrəndə,
Əgər hökmən "biz insanıq" deyər əyani dirrəndə,
Gərək onlar da hökmən əl çəkə izadən, ey saqi!

Səadət pakdır, ondan qaçan insan müqəssirdir,
Aparsa düzd xəlqin kisəsin, ajan müqəssirdir,
Səadət kəlməsin təfsir edən nadan müqəssirdir,
Onun təfsirin öyrənsin gərək İsadən, ey saqi!

Müti olmaz səadət dilbəri insanə hər b ilə,
Səadət istəsən gülsün sənə, azari tər k eylə!
Məhəbbət gülşənindən dər səadət güllərin, iylə,
Müəttərdir o güllər ənbəri-saradən, ey saqi!

Məhəbbət gülşənin vurduz, dağıtdız, eylədidz bərhəm,
Qəbul etməz dəxi o xanimansuz yarələr mərhəm.
Bu qövmin məzhəbində min nəfərdən yeydi bir dirhəm.
Bu qövmin qəlbi bərkdir, süxreyi-səmmadən, ey saqi!

Pozulmuş nəzmi-aləm, hər tərəfdə naləvü şivən,
Həzaran mərdü zən bikar, bişəlvarü-bipirahən,
Olubdur tirəşəb yelda kimi o aləmi-rövşən,
Keçər gərçi-təmam on səkkiz il dəvadən, ey saqi!

Sıxıldı canım, ey dilbər, dayanma, əzmi-meydan et,
O qönçə ləblərin aç, gül, danış, üşşaqi xəndan et,
Əgər var saqəri-səhbadə mey bir badə ehsan et
Ki, oldu xəstə Möcüz söhbəti-bəlvadən, ey saqi!

ŞƏBÜSTƏR HAMAMLARI

Xoruzlar bannadı, burğu çalındı, vəqti-hacətdir,
 Gözün aç, dilbərim, itlər hürür, gör nə qiyamətdir!
 Açıldı babi-kəndabə, gəlir buyi-kəsafət çox,
 Demə vaxt olmayıb, hala, bu bir ayrı əlamətdir.
 Bu sənsən, dilbərim, ya aydı yatmış rəxti-xabımda?
 Təalallah! Bədəndir bu və ya şəkli-lətafətdir?
 Bu ağ, çağ peykərə ver şüştşu abi-gülab ilə,
 Sənə, ey gülbədən, kəndizdə qüsl etmək cinayətdir.
 Yəqinən bu suda qüsl eyləyən biçarə pak olmaz,
 Xilas olmaz cənabətdən, genə mütləq cənabətdir,
 Təbiət sahibi burnun tutar buyi-kəsafətdən,
 Əsər yoxdur nəzafətdən, əcəb çayi-taharətdir.
 Səhihü nasələmət, nikü bəd, sovdalı, sovdasız,
 Hamı bir yerdə yıxansın, yuyunsun-gör nə halətdir!
 Üfunət nəşr edər ətrafına bir köhnə cəmdək tək,
 Keçəl başdır, həqiqət mədəni-çirkü kəsafətdir.
 Keçəl gər başını yağlar, girəndə xəznəyə ağlar,
 Sıcaq su kəl başı dağlar, nəçün, çünki cərahətdir.
 İkiəlli qaşır başın, gözün qırpar, çəkər qaşın,
 Soxulma yanına, qaç, get, əgər canın səlamətdir.
 "Su doldur ağzuva-vaiz deyir-qüsl eyləyən vəqti,
 Məzacin çəkməsə qus, qusmağın eyni səadətdir".
 Bu nə sözdür deyirsən bəndəgani-həqqə ey vaiz,
 Məgər abi-məzahi ağza doldurmaq zarafətdir?
 Beş-on il ömrü var gör nə imarət saldırır hacı
 Ki, kef çəksin filan bacı, filan bacı ... həmaqətdir.
 Məbaliğ xərc edir dövlətlilər bihudə yerlərdə,
 Nəzafət barəsində əğniya əhli-qənaətdir.
 Çayın yaxşı-pisin anlar hacı, vallah, əcəbdir bu,
 Çimir nəftəz suda, qanmaz, görün nə kəmfərəsətdir!
 Hamamın pisliyindəndir keçəllik bu vilayətdə,
 Səbəb bu illətə zənn etmə kim ifrat hərarətdir!
 Qızı, oğlanı məhbub eyləyən zülfi-təsəlsüldür,
 Bu nemətdən başı məhrum olan daim xəcalətdir.
 Hələ əski qafa çoxdur Şəbüstərdə, əcul olma,
 Özün bihudə yorma, Möcüz, əyyami-cəhalətdir.

SULTAN MALIDIR

Ey oğul, pəşmək-noğul sərhəng, sultan malıdır,
 Həzrəti-sədri, cənabi-cüce əyan malıdır.
 Ol pilov, ol kovkəbi-rəxşəndə, rövşən var ikən,
 Bir para axmaq deyir: şorba obaşdan malıdır.
 Qənd şirindir, bil nəcasət eyləməz təsir ona,
 Sal çaya, sən iç onu, girəm Lehstan malıdır.
 Ey kasıb! Yum gözlərin, qəndanə gəc-gəc baxma çox,
 Zirəvü qəndü pilov dövlətli oğlan malıdır.
 Turp, çuğundur, şor noxud, nanü pənir-mali gəda,
 Portağal, narınc, limu, bal, xama-bəy, xan malıdır.
 O tumani ki, edər gömgöy qıçın, budun sənin,
 Niylü Sudandan gəlir, zənn etmə İran malıdır.
 Ağ səmavərlər, qaşıqlar, istəkanlar təfsilər,
 Zərli fincanlar təmamən kafəristan malıdır.
 Cüft fitilli lampalar, ayinələr, avizələr,
 Lükslər, divari küplər, camlar, alman malıdır.
 Qurtəzən, kəssəkdeyən öz malımızdır, dustan!
 O qəviheykəl qazan Samü Nəriman malıdır.
 Telqrafü telefon, otur-deyil mali-vətən,
 At, dəvə, eşşək, qatır, qasid müsəlman malıdır.
 Bəng məhsuli vətənidir, şirəvü tiryak həm,
 At və çək! İcmə ərəq, çünki o, şeytan malıdır.
 O çıraqlar ki, yaxanda rövşən eylər kuçəni
 Kafəri ləməzhəbü bidinü iman malıdır.
 Vəzni üç batman gələn hacı Rəsul bəstiləri
 Peysəri qalın, qolu qüvvətli insan malıdır.
 Nərdivan, kürsü, dibək, qapı, atışka, pəncərə,
 Çaxçaxı, pərdi, dərəfsər-hamı Vayqan malıdır.
 Fonqrafi ki, alıbsan əlli beş tumanə sən,
 Kef çəkirsən hər gecə, xalis amerkan malıdır.
 Bilmirəm hardan gəlib Molla Əli Zakir, fəqət,
 Zəfəri-cin mütləqa həzrət Süleyman malıdır.
 Falçı və cindar çixıb cümlə bizim karxanədən,
 Tası həm falçıların Zəncanü Kaşan malıdır.
 Qarqalar təyyarəmizdir, sərçələr balunimiz,
 Şişeyi-qəlbi sınar, əl vurma, viran malıdır.
 Xəlq edib on yeddi vaiz hər biri bir məscidi,
 Xəlq zənn eylər ki, bunlar usta Rəhman malıdır.
 İxtilafi-rəngi-bu yox məzhəbi-islamidə,
 Siz deyərsiz, bu Lorustan, bu Xuzistan malıdır.

Ey cəmaət, baxmayın tərifinə, tövsifinə,
Möcüzün saydıqları pəsməndə-dükkan malıdır!

ŞƏHRUDDAN MƏKTUB

Hava tar, yer dar, bimar zar,
Sızıldırı ney tək ləyalü nahar,
Şərafətsizəm gər biləydim, otur[1]
Olar böylə, olmazdım hər giz səvar.
"Tühi payi gəştan beh əz kəfş təng"[2]-
Nə xoş söyləmiş Sədiyi-namidar!
Nə bilsin ki, birəhm imiş xəlqimiz,
O kəs ki, səfər etməyib ixtiyar.
Dedim: Xəstədir həm qəri, həm Tükəz;
Qulax vermədi Məşhədi-Zülfuqar.
Özün rahat etdi o boynuyoğun
Və arvadını. Baxdı misli-himar.
Yetişdik bu hal ilə Tehranə biz,
Sevindi o bimar və həm yarı-qar.
Düşərgəylə[3] dərvazeyi dövlətə
Əyalim və malim olub rəhsuvar.
Həmiddövlənin mənzilində gecə
Yedik, yuxladıq ta bə vəqti-nahar.
Apardı məni bir uca qəhvəyə,
Qürub etdi çün gün, cahan oldu tar.
İşıqlandı çün nuri-elektrik
O dəm payitəxti-şəhi-namidar.
Yedik orda bir cənfəza bəstəni,
Həmiddövlə və bəndeyi-müftxar.
Qalıb şəhri Təbrizdə müddəti
Vəliəhd yanında bu ixtiyar.
Bilir həm özü türki, həm övrəti,-
Nə yaxşı və lakin sözün anladar.
Müdirəlnəzarə onun qaynıdır,
Xuda hər ikisin edə bəxtiyar!
Qərəz, onlara biz vida eylədik,
"Pəs əz xurdu xabi dü leylü nahar"[4].
Yetişdik qərəz şəhri-Şəhrudə biz,
Öpüşdük müdir ilə həm çənd bar.
Xülasə, uzatdıq gecə qol-qıçı,
Rahatlaşdı qol-qıç, sümük, hər nə var,

Səhər çayı çün tökdü fincanə qız,
Həvayə süud etdi bir xoş buxar.
Qərəz, çayı içdik, danışdıq, dedik,
Gedib şəhri gəzdik, səğirü kübar.
Xiyabanidə əz yəminü yasar,
Çəkib səf sifidarü bidü çinar.
Yalandır,-deyərsən, desəm var ağac,
O ali xiyabanidə dəh həzar.
Ağaclar dibindən axır nəhrilər,
Hamı saf, şəffaf, ayinəvar.
Hava saf, bərraq, firuzəyi,
Nə yel var, nə tufan, nə girdü qubar,
Əgər səndə var meyl əngur nov-
Buyur, şəhri-Şəhrudə, ey maldar!
Ki var burda, bir cür üzüm, xeyli çağ,
Lətifü ləzizü vəcihül-üzar.
Vəli, xeyli məqul, əgər istəsən
Alıb yollaram şəhrə həftad bar.
Dərir indi mövdən onu növbənöv,
Satır beş sirin sənnar ərbab kar.
Hava saf, su saf, əngur saf,
Vəli, xəlqi kəmxəndəvü tündbar,
Soyuqqanlıdır ingilislər kimi,
Tamam əhli-Şəhrud xurdü kübar.
Yəqin et deyil əhli Şəhruddən-
Gülərzüzlü bir şəxsə olsun düçar.
Bu şəhr əhli həm əhli tiryakdir,
Edər axir İrani bu tar-mar.
Ucuzlanmaya nırxı-məşrub əgər,
Ayaqdan salar xəlqi bu zəhrimar.
Bacı nameyi Möminabaddən
Yazıb göndərib, yalvarıb bişümar.
Hələ püstə bağında var-xeyli iş,
Gələ bilmərəm mən bədidar yar.
Gətir Möcüzü kəndə, həm bacını,
Səriən məni qoymayın intizar.
Qərəz, eylədik köç Şəhruddən,
Gecə vaxtı maşinə olduq süvar.
Saat üçdə Dəmolla qarajına
Yetişdi otur, mən, Şəfixan və yar.
Gərək əzm edək Möminabadə biz
Piyadə, fəqət mal yox, çarvadar.
Yetirdi bizi Möminbadə Xızr

Və fərmani-zişani pərvərdigar,
İki bacı çün bir-birin gördülər,
Ucuzlandı lap nırxı-busü kənar.
Çayı dəmlədi düxtəri-xadimə,
Kefim qaçdı, həm hövsələ oldu dar.
Neçün? Çün o kəndin suyu şor idi,
Onu etməyib şur əbəs girdikar.
Əli və Vəli bilməyib çün o yer,
Xuda eyləyib o yeri şurəzar.
Dodağə yetirdim çün o çayı mən,
Dilim oldu məcrub, ağzım qabar,
Beş-on gün sora Əbdülabadə biz
Getdik, dəvət etmişdi çün İntisar.
Həmiddövlənin qardaşidi o pir,
Olub o Müzəffər şahə pişkar.
Qalıb şəhri-Təbrizdə salihə,
Özü xoş, sözü-söhbəti abidar.
Nahari yedik, orda biz şami həm,
Uzandıq gecə, oldu sübh aşikar.
Əbülfətəxan etdi dəvət bizi
Naharə ağa Zadəyi-İntisar.
Bəradər Əbülfətəxan Etizad
Sərayində olduq gecə bərqərar.
Xuda hər üçün payidar eyləyə,
Bə iclalü ba izzətü etibar!
Çalındı genə təbli-kuçi xüruc,
Çatıldı ata, qatıra baz bar.
Dəməllayə olduq rəvan bir zaman
Ki vəqti-qüruba qalırdı çəhar.
Sadıqəxan bəradər müdir, eylədi
Bizi pişvaz o səxavətmədar.
Səməvər gəlib cuşə çün, məst-can,
Gəhi güldü, gəh eylədi ahü-zar.
Gətirdi genə mənqəli, maşəni,
Genə etdi vafürlər xarraxar.
Bizi Mömünabadidə bir nəfər
Çağırdı qonaq, məclisi-sügüvar.
Yedi əşrixan, rozəxan və axund,
Var idi o xeyratidə bir qatar.
Nahari yeyib çəkдилər tiryaki,
Axundlar hüzurunda bi etizar.
Nahari tənəvül edib, baz əsr
Vuruldu xərə noxda, ata mehar.

Yedik şami heşmət sərayində biz,
 Və avazi çəngü dəfü udü tar....
 Bunun var gözəl bir kütübxanası,
 Var həqqi əgər eyləyə iftixar.
 İyirmi ədəd zibdə xətti-kitab,
 Və əntiq ağayi-heşmətdə var.
 Evi Salehabadidə heşmətin,
 Ora get, səfər eyləsən ixtiyar.
 Utandım deyəm mən: Satarsan?-ona,
 Ki şayəd ola baisi intizar.
 O da öyrənib, yaxşı türk dilini,
 Firəngə gedib həm bəşahi Qacar.
 Çağırdı bizi sübh Turan xanım
 Nahara qonaq lütfün etdi nisar.
 Çilovlar müzəfər, pilovlar kəza,
 Xüruşlar müəttər, züruf zərnigar.
 Fəqət mən yedim orda şirbrinci,
 Mənə gəldi çox xoş o şirin şikar.
 İkinci zamani düzəldik yola,
 Dəmoladə: "Baz həm berizü beyar!"[5]
 Qonaqlıq tamam oldu, fərda gərək
 Bostandan çıxmaq dişrə misli-xiyar.
 Çün oldu qonaqlar süvari-otur,
 Fəraq etdi hacını çox dilfıkar.
 Otur gəldi cövlanə, yaran, biz
 Vida eylədik, badili dağdar.
 Qaçardı cəbəl həm şəcər qorxudan,
 Edərdi otur çün yeri lərzədar.
 Yetirdi bizi müxtəsər vaxtidə,
 Xiyabani Şəhrudə ol şəhsuvar.
 Müdir getdi Damqana on gün tamam,
 Vəli, gəldi Şəhrudə zarü nəzar.
 Çevirdim üzü çərxi-neynulfərə,
 Dedim: Ey nainsaf, ey nabkar!
 Çü beş gün üzüm güldü, etdin həsəd,
 Gətirdin məni dərdə misli-setar.
 Neçün soldurur laləvü sünbülü,
 Və sədbərgi, eylir gülüstani xar?
 Soruşdum axunddan onun şüglünü,
 Bəyan eylədi ba rüxi-şərmisar.
 Fəqət xanimanlar yıxar, can sıxar,
 Nə arvad alar, nə yeyər, nə yatar.
 Dedim doktora: Ver mənə bir dava,

Yatım, durmayım ta bəvəqti-bahar.
Dedi: Yatmasan yaxşıdır, Möcüza!
Yatarsan və lakin yıxar dami qar.
Qərəz, gəldi doktor bu gün mənzilə,
Və həqqül qədəm aldı pənc həzar.
Dedi: Mübtəlasən bə zatəliyə,
"Buxor şir, həm mənzilət gərm dar!" [6]
Əməl eyləyin, qoydurun həm küpə!
Dedi, getdi mazandaranlı bərar.
Müdiri qiyas etməyin sairə,
O bir şəxsi mümtazdır, pürəyar.
Yatar hər gecə bir, iki, üç qonaq.
Müdirin sərayində nəməl qərar.
Mən hər gün içib çayi seyr eylərəm
Gülüstani-Şəhrudi misli-həzar.
Vəli, eyləyibdir zəmanə mənə
Əlilü zəifü nəhifü nəzar.
Nə var məndə şövqi-şərabü rübab,
Nə eşqi-ləbü xalü zülfü nigar.
Fəqət gəlmişəm mən cəhanə yazam,
Bu sözlər də məndən qala yadigar.
Nə biz anladıq hikməti-xilqəti,
Nə türkü, nə tazi, nə rusü tətar.

[1] - Avtomobil, avtobus

[2] - Ayaqyalın gəzmək-dar çəkmə geyməkdən yaxşıdır

[3] - Fayton

[4] - İki gün iki gecə yeyib-yatandan sonra

[5] - Yenə tök, gətir

[6] - Süd iç və mənzili isti saxla

SİZƏ MƏN NEYLƏMİŞƏM

Başıma zülf qoyub saqqalı yoldurmamışam,
Xəlqdən rüsvət alıb kisəmi doldurmamışam,
Cəddizin vəqf suyun mülkümə saldırmamışam,
Ey şəbüstərli dadaşlar, sizə mən neyləmişəm?

Bir qran pul aparıb dövləti-İran dəridən,
Zülm edir firqeyi-qəssabə, utanmır tarıdan,
Möhri-zibhiyyə alır bac ölüdən, həm diridən,

Mən belə zülmü sitəm xəlqə rəva görməmişəm,
Ey şəbüstərli dadaşlar, sizə mən neyləmişəm?

Görüsüz mən nə ajanam, nə qazax, ay kişilər,
Görməyir qondara hərgiz bu ayaq, ay kişilər,
Salmışam lifəli şalvarıma bağ, ay kişilər,
Pantolon geyməmişəm, bığlarımı burmamışam,
Ey şəbüstərli dadaşlar, sizə mən neyləmişəm?

Küfrimə hökm elədiz hansı günah ilə mənim?
Cürmümü sabit edin bircə gübah ilə mənim.
Nə təlaq ilə işim var, nə nikah ilə mənim,
QIZIZI hazır edib məclisə, dindirməmişəm,
Ey şəbüstərli dadaşlar, sizə mən neyləmişəm?

Mən filankəs deyiləm, siğəmə irad edəsən,
"Get, kəbin kəsmə" deyə, üstümə fəryad edəsən,
Yıxasan xəlqin evin, öz evin abad edəsən.
Mən hələ hiç kəsin qəlbini sındırmamışam,
Ey şəbüstərli dadaşlar, sizə mən neyləmişəm?

Ey əmu, çək qılıcın, eylə mürəbbayə hücum,
Şirbirincə, xamaya, həm qara dolmayə hücum,
Bicəhət eyləmə çox Möcüzü-şeydayə hücum.
Mən məgər ildə beş-on yol sizi güldürməmişəm?
Ey şəbüstərli dadaşlar, sizə mən neyləmişəm?

SƏRÇƏ PADŞAHINA XİTAB!

Bu mövləri sən əkmisən və ya dədən, həramzada,
Hələl olub mənim malım sənə nədən, həramzada?

Həman ki, gün çıxar, gəlir süpahi-sərçə cünbüşə,
Kəməli-iştəha ilə hücum edirlə kişmişə.
O kişmişə mən əkmişəm-yeyim və saxlayım qışa,
Məgər onun çubuqların sən əkmisən, həramzada?

Bəhar fəsli vermişəm nəharın, əsryanəsin,
Beş-altı fəhlə tutmuşam düzəldib arx, binəsin,
İki qıran alıb biri, açıb mövün kəmanəsin,
Su almışam, suvarmışam, hər həftə mən, həramzada!

Qərədəğ atdı ki kimi hücum edəndə "fəxriyə",
Yanır, ürək kəbab olur, su içirəm çərəksiyə.
Bu zülmə qarşı, bilmirəm, niyə demirlə mərsiyə
Ki, lənət eyləsin sənə; gələn-gedən, hərəmzadə!

Cəmiulmalisən əgər mən ilə misli Fatimi,
Bir ayə ver nişan, apar ye nisfi-hasilatimi,
Təmamin eyləmə tələf, zəhərləmə həyatimi,
Burax, bir az da mən yeyim, sümükdəhan hərəmzadə!

Nə nəzddir, nə vəqfdir, nə xümsdür, nə məğləmə
Ki, miri-xukəmə kimi suvar olursan əsnəmə.
İnanmısan, gəl and içim müqəddəsati-ələmə
Ki, vermişəm zibil pulun hələ dünən, hərəmzadə!

Gəl olma razi ey filan ki, boş qala tiyanımız,
Sən al yükə iki qıran "bedeh" filan-filanımız,
Üzüm gətirsə kətdilər bəhökmə komisiyanımız,
Yükə alır bir abbası qapançəkən, hərəmzadə.

O gün ki, "xəlliyyə"[1] gilə düşür, şərərət eylisən,
Süpahi-büşümarilən xeyməmi qarət eylisən.
Sən ingilis tək hər işə yaman dəxalət eylisən,
Sən olmusan bu şəhridə məgər şüdə, hərəmzadə?

Simitko Dilməqanidə yetirdi ərşə zülmünü,
Dəraxir etdi Pəhləvi zəlili-can o durzəni.
Sənin də aqibət keçər cidayə başın, ey dənə,
Qəza edər qapadüvü pərən-pərən, hərəmzadə!

Necə ki, dəldi hərmalə oxuyla həlqin Əsqərin,
O növi sən də dəlmisən boğazın "əsgəriləri"[2],
Əlavə min yara vurub o binəvayə xəncərin.
Rəvadır eylə xar ola o gülbədə, hərəmzadə?

De bir görüm, nə eyləyib sənə zavallı "bezgili"[3],
Ki, qanini axıtmısan misali Şimri-hülhülü?
O zülmü ki, sən eylisən, nə bic edər, nə bambılı,
Nə çarkeş, nə maskeş, nə yolkəsən, hərəmzadə!

Axund yazdı bir dua və aldı muzd yek həzar,
Duadan etmədi həzər o firqeyi-ziyankar.

Qoyun, deyərlə, kisəyə, onun da xeyli xərci var.
Ravadi mən verəm bezə beş-on tümən, hərəmzadə?

Niyə yaratdı, bilmirəm, xuda siçanı, sərçəni,
Yeyər o yarma, riştəni, bu kişmişi "təbərzeni"[4].
Nə qədri diqqət eylirəm, heyf, tutammıram səni
Ki, karvaşanı sındıram, onda görən[5], hərəmzadə!

[1], [2], [3], [4] - Üzüm növləri
[5] - Görərsən

Siçan da çox zərər vurur və leyk nisfi leylitar,
O, sərçeyi-şəriridən həyalıdır həzar bar,
O, xəlvəti günah edər, nə misli sərçə aşikar.
Xudadən istərəm şil ol, kor ol, dilən, hərəmzadə!

Siçanı sən yaratmısan-bələyi-xəlqi-binəva,
Və həmçinin o sərçəni ki, xəlqə eyləsin cəfa.
O yan-bu yanə bax bir az; yavaşca söylə, Möcüzə!
Eşitsə, küfrən hökm edər, tumani gən, hərəmzadə!

ŞAİRİN RÖYASI

Bir gecə çox ağladım, yatdım dili-qəmginilə,
Rövzeyi-rizvanə girdim cəbheyi-pür çinilə.
Çün güzərim düşdü ol şahı-şəhidat qəsrinə,
Daxil oldum əndərüni-qəsrə şurü şinilə.
Məclisi gördüm ki, hərgiz görməmişdim mislini,
Qol-boyun olmuşdu mövla bir gözəl laçinilə.
Huri-eyn görcək məni, güldü bülənd avaz ilə,
Mən də baxdım şahı-dinə, dideyi-pür kinilə.
Söylədim: Ya şahı-din, biz tutmuşuq matəm sənə,
Sən vələkin kef çəkirsən burda hurül-eynilə.
Çün mənə baxdı, dedi: Başundakı buxça nədir?
Söylədim ki: Başımı yardım yarım arşın ilə.
Söylədi: İllət nədir? Ərz eylədim: Səndən ötür!
Baxdı bir müddət məni-biyavərə təhin ilə.
Pəs dedi hirsilə: Çıx burdan, əya cahil kişi,
Gər ələmdarım görə, odlar səni benzin ilə!
Döndü bir qəsrə tərəf. Ərz eylədim: Ya Müstəfa,
Ümmətin başın yarı, qanın tökür sənkit ilə!

Yəsrübi-bətha alır islam əlindən mütrikim,
Cimmi təsxir eylər əmma şiələr yasin ilə.
Kafər elm ilə necə gör eyləmiş İslami xar,
Başına od yağdırır təyyarəvü çeplin ilə!
Sinəsin eylər müşəbbək öz əliynən ümmətin,
Arxasın bica yarır, qanın silir sərgim ilə.
Bəndə pəs ərz eylədim: Əfv et məni, ya Seyyida!
Çünki biz əyləşmişik movlayi gutəh-bin ilə.
Bizdə parə yox, deyək alimlərə lavü-nəəm,
Həqq deyən kətdən çıxar təkfirilə, təlin ilə.
Kaş, bu söz çıxmayaydı gəc dəhanımdan mənim:
Bəxtiyar olmaz-dedim, bu dəndeyi-miskin ilə.
Əmr olundu xazinə nagəh: Tutun bu Möcüzü,
Qolların həm bağlayıb, at duzəxə, maşın ilə,
Tapşırın siz duzəxin dərbanına, güdsün bunu;
Etməsin söhbət cəhənnəm əhli bu bidin ilə![1]

[1] - Şairin bu şerini eşidən Şəbüstər mollası Mirzə Kazım Şəbüstəri Möcüzü tutdurub üç gün tövlədə həbs etdirir; sonra ona təklif edir ki, bir də belə şerlər yazmağı tövbə etsin. Şair onun cavabında:

Ta pişva cənabüz ola bu cəmətə,
Bu millətin ayılmağı qaldı qiyamətə!

-deyib bu təklifi rədd edir.

SOYUQDAN ŞİKAYƏT

Münəccim deyər ki, yağar qışda qar.
Üşür əl-ayaq, tünd əsər ruzigar.
Soyuqdan donar bəsti, çattar lüləng,
Girər kürsiyə xəlq şamü nəhar.
Nə beşgün, nə üçgündü bu dastan,
Üç aydır zımistani-bidadkar,
Mənim hövsələm təng, uşaqlar günəs,
Yetiş dadə, ya şahi-Düldülsəvar!
Tükəzban gərək yadıra heyzümi,
Tökə kürsiyə ta bə vəxti xiyar.
Nənə çün qoyar hövzəgə çörməyi,
Düşər arxası üstə ətfali-zar.
Yeyərlər, içərlər, qarınlar şişər,

Dəyər isti-əldən gedər ixtiyar.
Ananın qaçar rəngi, titrər baba,
Zəmani ki, toplar edər xarraxar.
Duvaqi düşər çörməyin qorxudan,
Dolar covfinə xeyli girdi-qubar,
Baba bir qədər fikr edəndən sora
Çubuq başın eylər çubuqdan kənar.
Necə mən yeyim bu dadsız əti?
İlahi, belə ət olar zəhrimar!....
Düşün arxaz üstə, yeyin iydəni,
Vəli çörməyi etməyin biqərar.
Sizə rəhm yoxdur bu gün hiç, hiç,
Əbəs yalvarıb etməyin ahü zar!
Bu gün mən sizin başızı yarmasam,
Sabah eyləməzsiz məni şərməsar.
Nədir bu zimistan, nədir bu xəzan?
Olaydı cahan kaş həmişə bahar!
Xəzan zimistan verib əl-ələ,
Oxur mərsiyə xar, ağlar həzar,
Deyin: vay odunsuzların halinə!
Olun siz də bülbül kimi əşkbar.
Gözün bircə aç, bax odunsuzlara,
Elə yatma nazilə, ey maldar!
Qəni anlamaz yay nədir, qış nədir.
Qış eylər fəqirin evin tarimar!
Qəni əyləşər evdə-tər arxalıq,
Yanar pinc, qalxar həvayə buxar!
Beş-altı tümən tez yetir Möcüzə,
İlahi, bə əsmai həştü çahar!
Cavanın olar taqəti zəhmətə,
Yatammaz soyuq kürsüdə ixtiyar.
Xəzanəndə yoxdur əgər nəqd pulun,
Əta eylə bir yük odun bir davar.
Buna "Yox!" demə, yolla tez, mən ölüm,
Qovurma küpün qoyma çox intizar.
Qəni sən yetir! Gər kasibsən, əbəs
Adın qoyma dövlətli pərvərdigar!

SƏNİ TARİ!

Tökəndə istəkanə çayi-xaldari, səni tari,

Fəramuş eyləmə üşşaqi-qəmxari, səni tari!
 Kaman qaşların oynatma, sən atma tiri-müjganın,
 Toxunma qəlbimə, ey saçları sari, səni tari!
 Açılsa məh camalın, kövkəbi-bəxtim tilu eylər,
 Kənar eylə üzündən zülfi-zərtari, səni tari!
 Əsiri-dəstdigirəm, ey gözəllər imperatoru,
 Buyur incitməsin çeşmin süpəhdari, səni tari!
 Qəm aldı canımı, saqi, gətir, bir badeyi-həmra,
 Tutulmuş könlüm ey mütrüb, götür tari, səni tari!
 Xəta etdim, dedim bir doğru söz, mömin acıqlandı;
 Səritlə başuva tənzi-küffari[1], səni tari!
 Kətov daş[2], cında, qov, patırtı, nəhl, nanəcib qonşu....
 Soruşma dərdimi, müşküldür izhari, səni tari!
 Daşın kəmdir, malın nəmdir, başın qırxıq, üzün sırtıq,
 Mürüvvət eylə, aldatma xiridari, səni tari!
 Nişani-səcdə alnunda, əlündə səbheyi-türbət,
 Necə kəşf eyləyim qoynunda zinnari, səni tari!
 Ağardı saç-saqqalın, nə kar etdin oğurluqdan,
 Qazandın hansı fərşi, hansı talari, səni tari?
 Tox olmaz əyri də, ac doğru da zərbülməsəldir bu,
 Ümidin bağla haqqa, boşla bu kari, səni tari!
 Dilimdən qorxuram, haq söz desin, məxluqu incitsin,
 Xudahafiz, güzəşt eylə məni, qare, səni tari!
 Şərab iç ləlkun olsun cəmalın, boşla əfyunu,
 Saraltma rəngi-alın, çəkmə əsrari, səni tari!
 Ləbün şirü şəkər meyl etməsin, aşiq nəqəlt[3] etsin.
 Necə şirü şəkərdən vaz keçər, ari, səni tari?
 Keçəllik bir bəla şeydir, bala, zif salmayan bilməz,
 Çığıрма, hövsələn bas, qoy yuyum ari, səni tari!
 Tapılmır bir içim su evdə, insaf eylə, az sərf et,
 Su çəkməkdən uzandı qollarım, cari, səni tari!
 Çit almaqdan dədəm yandı, yudun, yırdın, xərab etdin,
 Bir az ahəstə döy, az tapda paltari, səni tari!
 Üzün tut, peylərin aç, bas suya bazulərin, dilbər,
 Çıxart-sox, sox-çıxart, pak eylə murdari, səni tari!
 Dedim bir doğru söz həqqündə, cana tövbəkar oldum,
 Əlin çək, saqqalın çıxdı, aman qari, səni tari!
 Könül turş istiri, uşquncuya yalvarmayım, neylim?
 Demə yoxdur filanın qeyrətü ari, səni tari!
 Yapışma quyruğundan əqrəbin, aldanma əfsunə,
 Canın incitmə, soxma qoynuva mari, səni tari!
 Sabah çərşənbədir, cana, geyin gəl, düş qabağıma,
 Xəbərdar et məni, görsən tələbkari, səni tari!

Nə baqqal yağ verir nisyə, nə əttar çay, nə sən busə,
Görüm məhv eyləsin baqqalı, əttari, səni tari!
Gedəndə Kərbəlayə, Məkkəyə, səmti-Xorasana
Unutma bərc-xərcin, soyma zəvvəri[4], sən tari!
Oruc tutma, namaz qılma, başın yar, saqqalın qırxdır,
Utanma, ey Hüseynin xər əzadari, səni tari!
Alanda qonşudan hacət, işin gördün, həməən qaytar,
Dişin çəkdir, xilas ol, çəkmə azari, qan tari!
Vərəm naxoşluğunda var sərəyət, iltifat eylə,
Tüpürmə yerlərə, işlət giriftari, səni tari!
Bulandı könlüm, az öskür, tüpür, ey mayeyi-xiclət,
Gətirmə xalqı təngə, çəkmə siqari, səni tari!
Qabaqla dərdüvü, köhnətmə; köhnətsən əlac olmaz,
Əlac et dərdüvə, ey sinə bimari, səni tari!
Deyillər buğda var səndə, uşaqlar ac qalıb məndə,
Xəyalın getməsin kəndə, aç anbari, səni tari!
Necə səkkiz qırana bitli buğdanı verim, qardaş?
Bir az səbr eylə olsun bir tımən bari, səni tari!
Hücum etdi dimağə xuni-dil, divanəvar oldum,
Sabah şəbgahə getsən yolla cindari, səni tari!
Bəlayi-eşqü dərdi-cəhlə yoxdur çarə, axtarma,
Əbəs xəş[5] qoyma, ey naxoş pərəstari, səni tari!
Nə nəfi vardı hali-meyyitə, vaiz, bəyan eylə,
Kəfən kərbas ola, yainki cilvari, səni tari?
Şərəfət yox bu kətdə, sər həməən sər, xər həməən xərdir,
Səri-biməğzə neynər taci-mirvari, səni tari?
Demə, Möcüz özü başdan-ayağa eybdir, haşa,
Sözündə eyb yoxdur, yırtma əşari, səni tari!

[1] - Kafirlərin toxuduğu ağ tənziif

[2] - Çaxmaq daşı

[3] - Nə qələt etsin?

[4] - Tənziyə saxlayan eşşək

[5] - Xərc

SƏR-TA-SƏR

Olmasaydı ölüm, qoca kişilər
Doldurardı cahani sər-ta-sər.
Necə ki, doldurubdur ulduzlar
Səfheyi-asimani sər-ta-sər.

Lal edər bülbülü cəfayi-xəzan,
Ola bilməz həmişə gül xəndan,
Axir eylər xəzan mürur zaman
Küll ömri-cavani sər-ta-sər.

Etməsəydi ölüm qəniləri lal,
Keçinəmməzdi zakirü qəssal,
Məhv edərdi xəyali-rizqi-əyal,
Şeyxi-şirin bəyani sər-ta-sər.

Kişi möhtacdır, bir arvadə-
Xah ayıqlıqda, xahi rüyadə.
İt də lazimdi, qurt da dünyadə,
İt gözətlər obani sər-ta-sər.

Qışda çün qar yağar yeri örtər,
Dinü imani ehtiyac əridər,
Kürki-birəhm qalsa ac, yırtar
Həm iti, həm çobani sər-ta-sər.

Gərçi əyyam ağartdı saqqalın,
Sinnün artdı, dəyişmədi halın.
Güclü olsaydı bəxti həmmalın,
Çatlamazdı dabani sər-ta-sər.

Bir əmudi əlində var qədərin,
Qafil olma ki, sındırar kəmərin,
Həqq məqdur edib ki, rəncbərin
Yırtıq olsun tumani sər-ta-sər.

Bir nəfər şəmi-əqli yandırısın,
Sözü bipərdə xəlqə qandırısın,
Qışı xəlq eyləyib ki, dondursun
Beyzətəyni-gədani sər-ta-sər.

Ey əmu, söyləmə-sönər atəş
Nə şirab ilə. Bilmisən, örgəş!
Olmasaydı cahanda zəhmətkeş
Kim tikərdi binani sər-ta-sər.

İşləsə hacı beş dəqiqə səbah,
Zəhmət eylər mürüvvətin islah.

Çəksə əl işdən Adəm, Abdullah
Qəm boğar əğniyani sər-ta-sər.

Ey oğul, işlə, qüssədən qurtar,
Elm verməz sənə çörək, paltar,
Oxuma, yazma möhnətin artar,
Qurudar elm qanı sər-ta-sər.

Yaranıb cəhli qəlb adəmdə
Ki, edə xeyr əməl bu aləmdə.
Elm qoymaz səni məhərrəmdə
Yarasan daz qafani sər-ta-sər.

Çün toyuq ac qalar, yeyər qari,
Cəm edər daşları və qumları.
Gər məni müflis eyləsə tari,
Yeyərəm rəməzani sər-ta-sər.

Görsə bu halda məni vaiz,
Etmərəm etina ona hərgiz,
Gedib olsa hökumətə ariz,
Açaram dəstxani sər-ta-sər.

Hakim əvvəl məni bir az dannar,
Pəs görər süfrə boş, işi annar,
Ya deyər: Gəl bizə obaşdannar,
Ya deyər-dan xudani sər-ta-sər.

Xətti vurdun, uzatma çox səqəli,
Səqəli sevməz həq, sevər əməli.
Aç gözün, yatma, ey Məhəmmədəli,
Söylə bu dastani sər-ta-sər.

Tazə bir hökm var əyalətdən,
Bəhs edir aləmi-qiyafətdən.
İç beş-on badə, çıx kəsalətdən,
Yaz bu xoş macərani sər-ta-sər.

Aç gözün yaxşı, bu sözü dinnə,
Zərəri yoxdu məzhəbə, dinə,
Gəzəcək sübh şam əmniyyə,
Çay, Mollangorani sər-ta-sər.

Yaz bu elanı, mıxla rəhgüzərə,
Seydə xəlqə danışmasın hədəərə.
Bu səfər bənzəmən keçən səfərə,
Yırtacaqlar əbani sər-ta-sər.

İş yetişdi əgər bir az bərkə,
Zülm çıxdı minareyi-Ərkə[1].
Mən də and içmişəm ki, bu bərkə
Əl vuran bihəyani, sər-ta-sər.

[1] -Təbrizdə Ərk qalası

Bez kimi eyləyim iki parə,
Nə bə yumruq, bə zərbi-qəddarə!
Qanı axsın misali-fəvvarə,
Olsun əlvən nişani sər-ta-sər.

Bilirəm əmniyə məni yaxalar,
Dürüyəm yırtılar, qənim çoxalar.
Qoymaram "Pəhləvi", vəlov soxalar
Buduma kərvəşani sər-ta-sər.

Dolanır sübhü şam, yoxdur işi,
Dolaşır möminə yayı və qışı,
Bir nəfər nədürüst, nakişi
Ki, səqətdir imani sər-ta-sər.

O deyir: Ey güruhi-nakamil,
Düryələr göydən olmayıb nazil,
Kəflənib bu cəmaəti-cahil
Aşırıbdır palanı sər-ta-sər.

Çoxların bu cəhalət allatdı,
Dəstigir etdi, qul kimi satdı.
Bu haman cəhldir ki, oynatdı
Hindü Çinü Xətani sər-ta-sər.

Ey cavanani-cameil-xəllaq,
Bivəfadır cahani-neylutaq,
Çün gözüzdən nihan edər torpaq
Şairi-binəvani sər-ta-sər.

Cəhl vəqta ki, ülgücün bilədi,

Hər kəsi gördü qaninə bələdi,
Bu haman cəhldir ki, yarələdi
Möcüzi-natəvani sər-ta-sər,

Dusitan ilə eyş-işrət edin!
Gəh-gəhi həm məni ziyarət edin!
Əhl zövq ilə siz məhəbbət edin
Həm günü, həm şəbani sər-ta-sər.

TƏŞBİH

Əla, ey hünərmənd səbzi-məzac!
Əya novcavani çuğundur ayaq,
Yazım mədhüvü, lakin, əmma, fəqət,
Acıqlanma və salma qaşü-qabaq.
Boyun misli-girduyi Hindustan,
Başın daş kələm, qaşların ispanaq.
Noxud gözlərin, riştə kirpiklərin,
Edib şirü şəkkər kimi ittifaq.
Əla, ey püsər, misl bərki-kələm,
Yaratmış xuda səndə bir cüt qulaq.
Badımcən deyim burnuva ya kədu,
Səfərcəl deyim, ya sürahi, qabaq?
Saqqalın tərə, bığların cəfəri,
Dəhanın tərək, ləblərin qayğanaq.
Dilin bamiyə, dişlərin mərcimək,
Danışma, ay oğlan, mənə ver qulaq,
Qovun qaşların, gülbəsər qolların,
Xuda eyləsin bədnəzərdən uzaq!
Əlin pənceyi-nərm uşqun kimi,
Və barmaqların həm onunkundan ağ.
Nə Ləllidə[1] vardır, nə Sabirdə bu
Hünər ki, yaza vəsüfü bu sayaq.
Tamam oldu söz, bitdi şerü qəzəl,
Gətir xələtin Möcüzün ver görax!

[1] - XIX əsrdə İranda yazıb yaratmış məşhur Azərbaycan şairi

TƏŞRİH

Bıg və saqqal söhbəti məşğul edib danaləri,
Vəqti-fürsətdir, gətir gəlsin şərabi-əhməri.
Bir çəkiç, bir kəlbətin tez hazır eylə saqiya,
Qoy şərabi kürsü üstə, bəd yandır ləntəri.
İstirəm köhnə qəfalərdən birin təşrih edəm,
Bas yerə, tök ağzına, məst eylə Kəblə Kosəri,
İstirəm anlım bunu kim, var ikən göy gülbəsər
Niyə bəzilər olur sarı xiyarə müştəri?
Fərzdir "Allahü əkbər" bəd niyyət dəfəyi,
Bu niyə təkrar edir yüz dəfə nami-Əkbəri.
Sən məni hesab edirsən eylə hər nə, eybi yox,
Düşmüşəm bu məşqə bir yol, yox əlaci-digəri!

TAZIYANƏ

Saqiya, hazır eylə ol qəməri,
Şadkam eylə gəl bu dərbədəri.
Vətəni sevmərəm, nə dersən-de,
İstirəm ixtiyar edəm səfəri.
Qar ilə eyləyiblə malamal
Bir qarış genliyində kuçələri.
Hər kəs istər imarəti qayıra,
Ustaya tapşırır: Bir az irəli!
Yəni divarı çək bir az qabağa,
Eylə məxluqə təng rəhgüzəri,
Özü bidət eyləyər ehdas,
Söyür əmma o binəva Səfəri!

TÜKƏZ!

Keçən zəmanə bənzəməz,
Dönüb zəmanə, ey Tükəz!
Fələk şərərət oxların
Qoyub kəmanə, ey Tükəz!

Soruşma nırxı-dünbəni

Ki, dörd tüməndi batmanı;
Necə gedim, alım onu
Töküm qazanə, ey Tükəz!

Bahadı nırxı-qənd həm,
Girandı gusifənd həm,
Atır ləpə kəmənd həm
Bu natəvanə, ey Tükəz!

Gəhi yatır, gəhi durur,
Ulaq acından anqırır.
Samançı bığların burur,
Çəkil o yanə, ey Tükəz!

Verim beş-on qıranı mən,
Necə alım samanı mən?
Gərək satam dananı mən,
Verəm samanə, ey Tükəz!

Odun da biədəbdi çox,
Qoyur o da kəmanə ox;
Üç ay qışı çolux-çocux
Necə dayanə, ey Tükəz?

Çörəkçi yandırır saman,
Şatır deyir ona yaman;
Bişirsən evdə sən də nan.
Dayan yamanə, ey Tükəz!

Noxud giran, qurut giran,
Xüsus masti-Vayqan.
Necə verim iki qıran
Acı soğanə, ey Tükəz?

Dolu vurubdu min yara
O binəva qohunlara.
Qıra, qabaq geyib qara
Və hindivanə, ey Tükəz!

Gərək satax beş-altı kət,
Üzüm alax onüş səbət;
Qalıb ümid bu gün fəqət
O girdəkanə, ey Tükəz!

Şuluxdu millətin işi,
Horut-horut baxar kişi,
Danışsa həqq, çıxar dişi
Düşər dəhanə, ey Tükəz!

Rəisi-səbt atır-tutur,
Deyir: Tez ol, işi bitir!
Gəhi evə kəmənd atır,
Gəhi dükanə, ey Tükəz!

Deyər ki: Yıx damun, kərən
Çıxart qapun və pəncərəni!
Məni bu əsri-dərdverən.
Gətirdi canə, ey Tükəz!

Nə zülmü dəf edir namaz,
Nə şəkk-səhvi dəstəmaz;
O zəhrimaridən bir az
Tök istikanə, ey Tükəz!

Gətir şərabi-ərqəvan,
İçim, olum bəbir-bəyan,
Deyim beş-altı pis-yaman
Bu pis cəhanə, ey Tükəz!

Demə ki, tar olub gözü,
Düşübdü qüvvədən dizi.
Mey etsə məst Möcüzü
Çıxar tavanə, ey Tükəz!

TÜKƏZZİBAN ALASAN

Dedim: Ana, mənə bir yarı-güldəhan alasan
Ki, yəni oğluna bir xoş Tükəzziban alasan.

Dedin: Oğul, görürəm eşq edib səni bəndə,
Yanır çiraqi-məhəbbət sərəyi-sinəndə,
Sabah sənə taparam bir Tükəz, fəqət sən də
Gərək ona zəri yəl, həm madam-tuman alasan.

Dedim: Ana alaram, hər nə istəsən fori,
Fəqət birin alacaqsan ki misli bir huri,
Edə otağı münəvvər cəmalinin nuri,
Ləbi şəkər, gözü şəhla, qaşu kəman alasan.

Dedin: Qəbul elədim, sözlərin təmamən mən,
Gedib sənə taparam bir nigari-qonçədəhən,
Cəməli gül kimi rövşən, fəqət gərək həm sən
Beş-altı pərdi və bir dəstə kərvəşan alasan.

Dedim: Olar nəyə lazımdı? Söylədin: A bala!
Bu rəsmidir ki, gəlin-qaynana edər dəva,
O kərvəşanı qapar, çün hücum edər anava,
Amandı pərdini görcək, gədə, daban alasan.

Araya girmə oğul əllərin batar qanə,
Nə arxa çıx mənə, nə qonçələb Tükəzbanə,
Əgər Tükəz məni öldürdü, saldı meydanə,
Bərayi-qüsl gərək qonşudan qazan alasan.

Nə qədri, Möcüz, anan sağdı, düşmə bu həvəsə,
Haçan ki, öldü anan, gir nigar ilə qəfəsə,
Rəzil olarsan, oğul, qonşular gələndə səsə,
Nə qədri var o, məbada Tükəzziban alasan!

USTAD

Düçari-fəqrü zərürət əgər ola ustad,
Həzar sal oxusa oğlun anlamaz bir zad.
Müəllim olsa pərişani-ruzigar, ey dust,
Çörək xəyalı edər zehn evin onun bərbad.
Gələr çıxanda evindən durar qabağında,
"Nə ət, nə qənd, nə soğan var, nə duz!"-deyər arvad.
O halilən yetişər məktəbə, əbusü qəzub,
Döyər uşaqları bicürm, yüksələr fəryad,
Zi bəs ki, pərt edib o binəvanı pulsuzluq,
Cibini, qoltuğunu axtarar əlində midad.
Müəllimə verilə yaxşı mahiyanə gərək,
Gərək müəllim ola ehtiyacdən azad.
Açın qulağızı, ey dustani-mən, eşidin,
Vətən xərəbələrini elmlə olar abad!

Biz istərik fələki seyr edək ulaqlar ilə,
Ulaq göyə uça bilməz, çün onda yoxdu qanad.
Gəlin enək aşağı mərkəbi-cəhalətdən,
Firənglər kimi təyyarə eyləyək icad.
Kimin əlindədir indi Mədinəvü Məkkə,
O pak yerlərimiz: Kərbəla, Nəcəf, Bağdad?
Səsin çıxartma, amandır ki, başım üstə durub
Əlində tiği-düsər ingilisi-bədbünyad,
Hüseyn düşmən ilə etdi cəng mərdanə,
Top oynusan hələ sən, indi tifil tək, ey dad!
İşıqlanar gecə-gündüz çiraği-hürriyyət,
Mahaldır qayıda bir də dövrü-istibdad!
Gəlin diz üstə qoyaq börkü, bir gözəl düşünək.
Bu gün gərək biz olaq seyd xalqa ya səyyad?
Gəlin gedək, oxuyaq, biz də əhli-Qərb kimi
Ki, bəlkə əl çəkə bizdən o biaman cəllad.
Gəlin tutaq, bu müəllimlərin başın qızıla.
Olar da elmilə cahanı eyləsin irşad.
Gəlin, kamandan edək rədd tiri-təkfiri,
Qulaq verək Möcüzə biz hərçi bada-bad!

ÜÇÜN

Deyələ qəm yaranıb mündəris əbalar üçün,
Deyin gədayə ki, hazır ola bələlər üçün!
Sən işlə sübhü məsa, ey cəfakeşi-dövrən,
İmarət eylə bina möhtərəm ağalar üçün!
Nə "Hicrə, hicrə"-deyib fərş edər ağa dərviş?
O hicrədə geyəcək yoxdu binəvalər üçün.
Qədər işi uzadar, pambığın qəza əyirər,
Fələk girib paçala, bez toxur gədalar üçün.
Gözüvi yum beçə balı görəndə, ey miskin,
Onu fəqət qayırib arı əğniyalər üçün.
Kəbab edər əti hacı, qoyar pilov üzünə,
Xuda edib qoyunu xəlx naxudalər üçün,
Hənası rəngi-qubar ilə tozdi rəncibərin,
Əgər həna ilə rəngi o əğniyalər üçün.
Bəlani sevdiyi insanlara verər tari,
Hədiyyeyi-üzəmadır o, övliyalər üçün.
Qaragöz hüriləri Möcüzə satır vaiz,
Özündə yox həvəsi heç o məhliqalər üçün.

VAR!

Bu gün ki, dəftərimdə bir hədisi-heyrətəfza var,
 Qulaq ver, saqiya, bu qissədə təmi-mürəbba var!
 Dünən düşdü güzarım məscidə, gördüm ki, bir vaiz
 Deyir: qorxun xudadan, ey cəmaət, yovmi-üqba var!
 Tərəş etmək üzü caiz deyil, həm zülf qoymaqlıq,
 Dəlil oldur ki, bu işdə təşbih bər nəsara var.
 Eşitsəm bir cavan minbəd qırxdırmış üzün dibdən,
 Və görsəm bir uşaq başında zülfi-ənbərasa var-
 Gərək çıxsın bu kətdən failü-məful bitərdid,
 Gərək bu hökmü icra etsin hər bir yerdə usta var.
 Basıb Quranə əl, and içdi ustalar haman saət,
 Yazıldı bir sənəd ki, onda üç yüz əlli imza var.
 Ucaltdı beyrəqi-islami dəlləklər, həzar əhsən!
 Bu qeyrət, bu həmiyyət nə firəngdə, nə urusda var!
 O pambıq tək zəkəxdanlar ki, mən görmüşdüm, ey saqi,
 Həvəsdən saldı uşaqqi, o gülşənlərdə yəğma var.
 Müzəlləf, sədaru oğlana həsrət qaldı aşıqlər,
 Təşşüq badəsi sındı, nə Məcnun zar, nə Leyla var.
 Yenə vaiz açıb ağzın dedi: ey mərdumi-nadan;
 İçizdə bir para iblis-tinət, piri-bürna var.
 Vurallar dəm təcəddüddən, olar napakdır itdən,
 Deyəllər, ay bir aləmdir bu yer tək, züştü ziba var!
 Nə xoş gəlmiş sizə bu tazə sözlər binəva məxluq,
 Basırsız bağırsa, guya içində küftə, şorba var.
 Gedir Berlinə biqeyrət ki, guya öyrənə sənət,
 Ayaq üstə ... daim yanında həm matışqa var.
 Nə qədr elm istəsən məndə, nə var Parisdə, Ləndəndə?
 Əgər elmi-sənayedir xəyalın, Vayqan, Yamda var.
 Məgər İranda yoxdur elmi-səbbaği və dəbbaği?
 Bihəmmüllah, bizim kətdə bu gün on yeddi culfa var.
 Bizə lazım deyil təyyarə, balun, qeyri, ey məlun!
 Bizə göydə kömək min-min mələk, bir rəbbi-əla var.
 Gəl, elmi-din oxu, cahil, nə var elmi-məadində?
 Suvay inki bir az murdar və bədbu nefti-lampa var.
 Bu topbazlıq, tufəngsazlıq, yəqinən fikri-batildir,
 Dəlil əldə "təzzül mən təşa" tək nəssi qurra var.
 Məgər şəstir ilə viran ediblər Taqi Kəsrani,
 "Təzzül mən təşa" Quranda yoxdur, ey əmu, ya var?

Libası, börkü dəyyusi, beş-on söz düzlüyüb rusi,
 Deyir məktəbdə şagirdə nə cənnət var, nə tuba var.
 Nə gördüz köhnə şeylərdə ki, atduz taqi-nisyanə,
 Şəriətdə, təriqətdə məgər tazə əlifba var?
 Əlifbai-cədidi qaziyi-millət həram etdi,
 Məarif məclisin sədd eyləmək haqqında şura var.
 Nisabi canişin etdim, hesabı eylədim məzul,
 Cırılın, dəftəri-heyət kimi hər nə rüteyla var!
 Qovun bu elmi-əşyani məkatibdən, madarisdən,
 Şəriət payidar olmaz ki, ta bu elmi əşya var.
 Kifayətdir bizə kafi, nədir bu elmi-coğrafi,
 Alın əbvab vəssafi ki, onda çox müəmna var.
 Kitabı-dinü məzhəbdir məgər tarixi İskəndər?
 Məgər Quranda, yaran, qisseyi Cəmsidü Dara var?
 Bizə lazım deyil tarixi bilmək, ey müsəlmanlar,
 Onu təlim edən mirzalərin dinində əmma var.
 O gavü mahi üstə ta yenə yer bərqərar olsun,
 Yazılın qətlinə fərman nə qədri tazə mirza var!
 Ulağı, qurdu, dovşanı edirlər nəqş dəftərdə,
 Çəkillər şəkli-insani, demirlər həq-taala var.
 Alırlar muzd dövlətdən, yeyirlər, zəhrimar olsun!
 Nə bərzəxdən, nə düzəxdən bu mirzalərdə pərva var.
 Gələndə ismi saninin neçün lən etməyir bunlar,
 Niyə tərək eyləyək ləni, əgər şərən təbərta var?
 Və lakin bir nəfər şair girib meydanə bipərva,
 Əduyi-dinü imandır, əlində tiqi-bürta var.
 Sözü şəhdü əsəl, amma qaçın bundan, müsəlmanlar,
 O bir zənburi-muzidir ki, münqarində həlva var.
 Gəhi babilə həmməclis, gəhi dəhrilə həmkasə,
 Cəmaət olmayın qafil, içizdə gəbrü tərta var!
 Eşitcək bu sözü Möcüz, çəkib tiği-şərərbari,
 Dedi: yoxsa güman etdin mənim ağzımda dolma var?
 Sən inkar eylisən nuri, mən inkar etməyəm, zira
 Fələkdə əxtərü, məh, afitabi aləmara var!
 Gözün yum, pəs nəzər qıl asimanə, görməsən bir şey!
 Görən şey yoxdu səndə, yoxsa ol səqfi-mücəlla var;
 Təfərrücgahi, ey vaiz, qəbirdir aləmi Şərqin,
 Nə gül var orda, nə gülşən, fəqət bir müşt-movta var.
 Təvəccöh eylə bir məqribzəminə, gör nə aləmdir,
 Gözün biillət olsa, baxsan, orda çox tamaşa var.
 O bir yerdir ki, nurani və var min-min gülüstani.
 Sərasər güldü, bülbüldü, nə qədri kuhu səhra var.
 Behiştin iylərin almaz dimaqi ki, müxənnətdir,

Eşitməz səs o kəs ki, guşuhuşında müqəvvə var.
 Deyərsən sən də yuxla, bu kişi qoy, qərq olur olsun,
 Neçə yuxlar o biçərə ki, ətrafında dərya var?
 Bu qədri məst içində bir nəfər huşiyar olmazmı?
 Məgər birgözlü çoxdur ki, o yerdə min-min əma var?
 Dalımca hiç kəs gəlməz mənim, xatircəm ol, qardaş!
 Edər məxluq ona beyət ki, onda mali-dünya var.
 Binayi-elmi yıxdı, düzlədi çün əbvü əcdadın,
 Cəhalət toxmun əkdi, getdi, indi kimdə yara var.
 Deyər: Bu mülküdə həqqi-təsərrüf yoxdu övladə,
 Sənindi mülk, həm hasil; deməz ki, həqqi-üxra var!
 Mənə məsciddə bir yer ver, xudaya, eyləyim səcdə,
 Əgər məsciddə yer yoxdur, cahanda min kəlisə var;
 Peyğəmbər kafəri islam edibdir, sən müsəlmani
 Edirsən kafər, aya bilmirəm bunda nə mənə var?
 Əgər duzəxdə əqrəb var, neçin zülm eylisən xalqa?
 Xiridar ol özün, ağa, əgər cənnətdə xurma var.
 Məgər cənk eyləmək bidin ilə vacibdi islamə,
 Məgər bu barədə hökmi-cəhadə əmrü fitva var?
 Topu, topxanəni çək canibi Səlməsə, çün orda,
 Beş-on min düşmən əyləşmiş və bir İsmayil ağa var.
 Nə hüccacəm, nə Çingizəm, fəqət mən münkiri dinəm!
 O əl tapsa, məzallah, sənin başında sövdə var.
 Əgər insan üçün həmfikr olan vardır, vətən xoşdur.
 Nə qədri səndə möhnət çəkməyə tabü tavana var.
 Deyil İran ibarət Ərvənəq, Ənzabidən, Möcüz,
 Sərabü Ərdəbilü Ənzəli həm Rəştü Sava var.

VƏTƏN

Neçin ah eylədin, ey bülbüli-nalani-vətən,
 Yaduva düşdü məgər hali-pərişani-vətən?
 Xəsü xaşak basıb gülşəni, güllər saralıb,
 Niyə bu halə qalıb bəs bu gülüstani-vətən?
 Nə yatıbsan, ayıl, ey milləti-biçərə, ayıl!
 Satır axir vətəni düşməne əyani-vətən.
 Dərü divarını qan eyləyib əlvan, ey dad!
 Nə qəməngizdi, ya rəb, bu şəbüstani-vətən!
 Balişi-tazə qoyub başını naz eyləmə, dur,
 Sürünü qurd dağıdar yuxlasa çobani-vətən!
 Əcnəbi mülkü dolub bisəru pa millətlə,

Niyə, ya rəb, belə xar oldu əzizani-vətən?
 Düşmən elm ilə bizi eylədi həmmal özünə,
 Kim zəlil etdi bizi?-Cəhl! A müsəlmani-vətən!
 Vətəniliz cismidi, siz də vətənə can kimsiz,
 Razi olmun qala cansız vətən, ey cani-vətən!
 Verəlim əl-ələ, təhsilü kəmal eyləyəlim,
 Xabi-qəflətdən ayılsın gərək əxvani-vətən!
 Olmayıb şad, üzü bir gülməyib əfsus, əfsus,
 O zamandan ki, olub Möcüzə İran vətən!

VERMƏZ

Mənə bir badə ver, saqi, ki, mey dinə zərər verməz,
 Dəlili-möhkəm istər iddəa, boş söz səmər verməz!
 Soruşdum aləmi-meyxanədə bir mərdi-kamildən:
 Fələk mərdü-süxəndanə nədən pəs simü zər verməz?
 Dedi: Simü zər ilə sinəsin təzyin edər övrət
 O naqislər üçündür, kamilə naqis əsər verməz!
 Cavahirdir sözü mərdi-süxəndanın həqiqətdə
 Ki, sultan hər ləyaqətsiz kişiyə ləl-gühər verməz!
 Səhər çay olmasa gər dərdi-sərdən az qalır ölsün,
 Fəqirə, kim deyər, mahi-mübarək dərd-sər verməz?
 Deyərlər rovdədarə haq edər yüz min şəhər ehsan,
 Ona bir istəkan çay verməyən, yüz min şəhər verməz!
 Xərab eylər uşağın kəlləsin övhamü əfsanə,
 Zərər tifli-dəbistanə, əmu, zirü zəbər verməz!
 Əvamin başinə noxta vurubsan, ittilaim var,
 O eşşəklər sənə dolma verər, əmma bəşər verməz!
 Qəyabən hökm edib fitva yazırsan küfrünə xəlqin,
 Elə hökm eyləməz Osman, elə fitva Ömər verməz!
 Mənə ləli-ləbin yanında bir yer ver sən ey saqi!
 Deyərlər, şeyxi-tulani sənə cənnətdə yer verməz.
 Mürəxxəs qıl üzündən bir öpüm, ey bağı-şaftalu
 Ki, hər kəs bir könül şad etsə, allahı kədər verməz!
 Bu gün millət nəyə möhtacdır, ondan bəyan eylə,
 Göy elmin bilmək İran əhlinə nəftü şəkər verməz!
 O göy ki, görməyib ömründə bir yol binəva vaiz,
 Bizə bəhs eylər ondan, gördüyü yerdən xəbər verməz!
 Burax haruti-maruti, gətir meydanə baruti,
 Süpahü ləşkərə, molla, ayətəlkürs[1] xətər verməz!
 Verir düşmən cavabin sadəru, birçəkli qəzzaxlar,

Zənəxdanı müsəqqəl, başı qırxıq növhəgər verməz!
 Gər onlar olmasa, ağanın arvadın çəkər düşmən,
 Neçün qəzaxü jandarmə salam ol tacsər verməz?
 Başı əmmaməli şah tasına bir kor qəpik salmaz,
 Əgər dünyanı molla, dövlətə bir gülbəsər verməz!
 Rəiyyətdən alır bacü xəraci ol qələndərlər,
 Vəli, ömründə bir şahı şəhə sahibtəvər verməz.
 Məzarıstan olub yeksər mühiti-xaki İrənin,
 Vətənxah olsa malik, can acından bərzgər verməz!
 Alıb dövrü-bərin düşmən, vətən fəryad edib ağlar,
 Yatıb əhli-vətən rahət, ona səs bir nəfər verməz!
 Xudaverdi gəlib təngə əlindən Möcüzün, yaran!
 Bu da şairdi, yaran, dövlətin həqqin yeyər, verməz?

[1] - Qorxu duası

VAR!

Desəm ki, "hüsnüdə, Yusif, sənə bərabər var",
 Necə deyim bu sözü? Tarı var, peyəmbər var!
 Çəkil kənarı dur, seyr elə o məhruyi,
 Soxulma yanına, aşiq, əlində xəncər var.
 Qoyulla ismini "məşuq" xəlq cəlladın,
 Deyəllə adına "yar"-harda bir sitəmkar var,
 Bəqədri-əlli tümən bəl edir hər il yaran,
 Misali-gürği-dəqa bizdə bir səmavər var.
 Qəribədir ki, bu xərci görən deyəllə genə:
 Bizim vətəndə neçin əlli min qələndar var?
 Vətəndə çoxdu ilançı, dilənçi, cadugər;
 Nə karixaneyi-pənbə, nə mədəni zər var.
 Otuz tümən iki lampaya xərcim olmuşdu,
 Qolum toxundu, o sındı, deyin ki: Əllər var!
 Gər iynə verməyə kafər qıçım qalar üryan,
 İlahi, saxla bələdən nə qədri kafər var!
 Beş-altı min tələbə sərfi nəhv ilə məşğul,
 Baxın, görün, nə qədər müftəxor dilavər var!
 Nəcəfdə hər biri on min tümən edər məsrəf,
 Gələr, deyər bizə: Yaran, Nəkirü Münkər var,
 Qulaq nələr eşidir rəhnümayi-millətdən,
 O şad, səndə, vəli, xatiri-mükəddər var.
 Ədəblə mey içirəm hər gün həq hüzurində,

Əgər ədəbsizə cənnətdə abi-Kövsər var.
Gedin durun qapıda, qoymayın gələ vaiz,
Sərimdə şur, əlimdə şərabi-əhmər var!

VƏSİYYƏTNAMƏ

Üzün göstərmə xəlqə ta varam mən bu vilayətdə,
Mən ölsəm çadırən aç, qoy yerə, əyləşmə xəlvətdə.
Nə çayım var, nə kəhrizim, nə nəqdim, ey Tükəz xatun,
Fəqət bu evdi, bu əşya mənimki mal-dövlətdə.
Üç il bəslər səni bu ev, bu əşya görməsən bir iş,
Qalarsan ac sora, narahat ollam baği-cənnətdə.
Nə xeyrat istərəm səndən, nə həlva, nə qəbir daşı,
Fəqət ver dörd qran qəssal ilə gorkanə əlbəttə.
Üzün aç, qılçını göstərmə, çıx bazarə mərdanə
Ki, bu növü gəzərdi bacilər əhdi-rəsələtdə.
Əgər vaiz deyər: "Açma üzün, satma firəng sapı,
Xuda zamindi rizqə, əyləş evdə, köynəyin bitdə!"
Döşündən bir təpik vur, yıx yerə, çıx sinəsi üstə,
Qafasın əz, günahı-boynuma ruzi-qiyamətdə,
Əgər gördün gücün çatmır, aç ağzın-yum gözün, söylə:
-Həram olmuş ticarət övrətə hanki şəriətdə?
Çörəkçixanəsi yoxdu xudavəndi-təalanın
Ki, hər kəs söyləyə-"acəm", nüzül etsin o saətdə.
Əgər bəzzaz olaydı həq, verərdi bir tuman-köynək,
Geyərdi əyninə yoxsul, dolanmazdı o halətdə.
Əgər əttar olaydı, göndərərdi çay ilə qəndin,
İçərdi, qızdırardı canın əyyami birudətdə.
Əgər qəssab olaydı, yoxsulun solmazdı gül rəngi,
Verərdi lamahalə bir ciyər vəqti-zərurətdə.
Nə xəyyatəm tikəm camə, nə mirzayəm yazam namə,
Nə axundam yeyəm müft, əyləşəm ali imarətdə.
Nə hürriyyət verirsiz, nə qəza, insaf edin axır,
Qəfəsdə quş yeyər danə, yaşar təhsi əsarətdə.
Zühuri-həzrəti Qaim yaxındır, ölmə, ya Möcüz!
Bulut altında qalmaz daima gün, xəlq zülmətdə.
Görərsən tez o movlani bir əldə hökmi hürriyyət,
Bir əldə tiği-xunun mürtəce xaki-məzəllətdə!

VAİZİN ƏQİDƏSİ

Vaiz, deyərlə, mətəqidə kuhi-Qafdır,
Divi-səfid tək çün onun qəlbi safdır.
Abi-həməmə ilə alar hər vaxt dəstəməz,
Almaz vüzu gülab ilə, çünkn məzafdır.
Yox etibar xütteyi-İranda, Möcüza!
Qarpız kimi onun ki, üzari zilafdır.
Örtər qəbih əməllərin üstün cənab-riş,
Möminlərin məhasini misli ləhafdır.
Ya şeyx, etmə qərqrə, sübh olmayıb hələ,
Qəlyanı çək, əzan oxuyan fonqrafdır.
Sətdə beş ağac yol edər tey "otur"[1] ağa,
Hərfi-səhihdi bu, nə laf-kəzafdır.
Nə sünnüdür, nə rus, nə erməni şofer,
Başın yarar hər il, adı Əbdül Mənafdır.
İncitmə canüvi, özüvi salma zəhmətə,
Bu əsrdə kəcavəyə minmək xilafdır.
Məşuqi görməyə məgər aşiq yavaş gedər?
Ağanın iddiası, demək, məhz lafdır.
Eşq eyləmiş mühasirə hissi-şüurimi,
Təqsir edərsə gər aşiqi-Məcnun məafdir.

[1] - Avtomobil

VER GÖRAX!

Kətxuda söylər ki: Sən də maliyatun ver görax!
Molla-qazı da deyir: Xümsü zəkātün ver görax!

Qazını razi edim, ya kətxudanı, dövləti?
Bir yol örgət bəndəyə bu barədə, ya ümməti!
Sərbazü topçu qüssəsi artırır üşgiyyəti,
Sən də al bu cütluğu, həbbi-həyatun ver görax!

Üç nəfər sərbaz verdux, hər üçü etdi fərar,
Qüssəvü qəmdən bədəndə qalmayıbdır ixtiyar,
Hər üçün də oda yandırın görüm pərvərdigar,
Düşmüşəm xurakdən, var karbonatun, ver görax!

Əl yaxamdan çəkməyir sərbazgir, istər əvəz,

Yox pulum, şeytan deyir sərbazgirin başın əz!
Yencərəm başın, qulağın, ahü zar eylər Tükəz,
Söylər allah yoxsula: Səbrü səbatın ver görax!

Bir tərəfdə mərsiyəxan istiri həqqülbəka,
Ağladıb çünki məhərrəmdə məni sübhü məsa,
Hər gün on beş dəfə şagirdi dayanar qapıya,
Səsləri: Ay Kərbalayı, beş min altun ver görax!

Bir tərəfdə ip tutur qazı ağa saqqalıma,
Qəbzədən gər mu qədər nüqsan ola, vay halıma.
Qorxuram axund qoya gömrük mənim bu yalıma,
Göndərə tüllabı hər gün: Ayidatun ver görax!

Bir tərəfdə mığmığa məlun itildir ülkücü,
Möcüzə eylər əziyyət xasə laməzhəb cücü,
Bir tərəfdən də əzanxanın nə qədri var gücü
Səslənir: Məlun kişi, dur vacibatun ver görax!

VAR, YA YOX?

Saqiya, çillə çıxıbdı, əriyib qar, ya yox?
Həm mənə söylə görüm, şişədə mey var, ya yox?
Bilmirəm, var nəfəsi, ya ki, ölübdür Möcüz,
Saqi, qoy şişi oda, bas, görək anlar, ya yox?
Belə bihiss düşüb bu, deyəsən, pulsuzdur,
Bir qədər zər tökəsən ovcuna, qalxar, ya yox?
Yıxdığı qəsləri bir də tikərmi, saqi,
Tökdiyü qanlara zalim fələk ağlar, ya yox?
Sənə qurban olum, ey dəftəri-cümhuriyyət,
Bu gözəl toxm bizim yerdə cocuqlar, ya yox?
Ali-Qacari fələk salsa ayaqdan, cana,
Görəsən milləti-İran genə yuxlar, ya yox?
De görüm, şahı-əcəm, Əhmədi[1] biqüssəvü qəm
Mərəzi-sillə düçar olsa, arıqlar, ya yox?
Tari-şərə toxunarmı, əcaba, bu mətləb,
"Hən" deyərmi bu işə boynu yoğunlar, ya yox?

[1] - Qacar nəslindən sonuncu İran şahı
Ey münəccim, mənə bir söylə görüm, bayramda
Məni bir busə ilə xoşdil edər yar, ya yox?

İstərəm kürkü satam, qorxuram əmma, ey bəxt,
Bax görax, göydəki ənbaridə qar var, ya yox?

XƏLQƏ

İçirtdin, şeyxəna, sübhü məsa xuni-ciyər xəlqə,
Gəhi lütf ilə, gəh qəhr ilə etdin sən nəzər xəlqə.
Nə telfon eylədin, nə telqraf icad, ey vaiz,
Məgər maşını sən yapdın ki, oldun tacisər xəlqə?
Çıraqi-bərqi ilə dünyanı rövşən eylədi kafər,
Müsəlman, sən nə etdin ixtira, verdin xəbər xəlqə?
Amerka alimi xəlq etdi bir dəsgah ahəndən[1],
Gəhi dəf çaldı ahən, gahi ney şamü səhər həlqə.
Dədin sən millətə: "Yar başuvi, aç sinəvin bəndin,
Döşün dəl, mıx və mismar ilə!" Öyrətdin nələr xəlqə?
Pədər övladın hifz eylər əsarətdən, cəhalətdən,
Əmuyi-kəmləyaqət sən neçün oldun pədər xəlqə?
Könüllər ərsəsində daima toxmi-nifaq əkdin,
Sevəydin sən əgər xəlqi, əkərdin bərri-bər xəlqə!

[1] - Dəmirdən düzəldilmiş radioya işarədir

XOŞDUR

Gen eylə Hövsələn, vaiz desə: Gön dəridən xoşdur,
Dürüst həmvardən, ney tardən, yox vardən xoşdur.
Çəkər şəmşiri-təkfiri, tökər qanın haman saət
Desə dindarə kot-şalvar uzun paltardan xoşdur.
Əgərçi gözləri şəhladı albari-vəfadarın,
Bəli hüsnü məlahətdə ələk albardan xoşdur.
O xərci qoymuşuq biz də, vəli əlhəqq vəl insaf,
Şükey anbarı yüz dəfə bizim anbardən xoşdur.
Qəbul etmə sözün, amma onun bu barədə, cana,
Əgər vaiz deyə cənnət cəməli-yardən xoşdur.
Bu nə hüsnü vəcahətdir ki, bəndə xəlq edib sane,
Çənən baldan, ləbin gözdən, dilin dizmardan, xoşdur.
Məharət xərcə vermiş gül yaratmış xaliqi-biçun,
Nəhan etsə üzün gül, kim bilər gül xardən xoşdur?
Gözüm yoxdur mənəm cənnətdə ey mömin ki, cananın

Gözəldir ağzı güldən, dişləri mirvaridən xoşdur.
Baxın bir qıllı rüxsarə və bir də ruyi-bimuyə,
Xilafdır bu deyə hər kəs ki, heyva nardən xoşdur.
Əlin şil olsun, ey bərbər, toxunma zülfi-cananə
Ki, bir tari o zülfün əlli min dinardən xoşdur.
Deyərlər nafi-canan xoşnümədir zərli fincandan,
Bəli, həm Möcüzün əşarı ağ səmvardən xoşdur.

XALQI BİDAR EYLƏRƏM

Dilbərə, qalmış bizə dünya Səmundi-Adidən,
Xosrovü Pərvizidən, Şirinidən, Fərhadidən,
Neyləsə insan olar asudəxatir hər zaman
Qüسسəsiz-qəmsiz yaşar?-Etdim sual ustaidən.
Olma durəndiş çox, dərvişi-əhval, ol,-dedi.
Yox cahanda bir gözəl şey "hər çi bada-badidən!"
Əql bidar olsa, pərt eylər səni sübhü məsa,
İç şərabi, sök, çıxart qəm rişəsin bünyadidən!
Oğlun istər mərgüvi, qız təlx edər övqatüvi,
Faidə yoxdur sənə övladidən, əhfadidən!
Bağı sat, dükkani həm xərc et, edir varis qələt,
Xeyr görməz hər ata, hər validə övladidən.
Bağı sat, sərbazü topçu qüسسəsindən ol xilas,
Çünki bağ diltəng edər bağ sahibin arvadidən.
Çün vurar qamçı başından millətin sərbazlər,
Türbeyi-Məhmud titrər naləvü fəryadidən.
Nə cəvanə rəhm edər, nə pirə, nə Xanbaciyə,
Elmi-zülmü Hərmələ təhsil edib Şəddadidən.
Sat mitil yorğani ver sərbazə, qurtar canıvi,
Ey Tükəz bacı, mürüvvət gözləmə cəlladidən!
Babiyəm mən, etməyəm əndişə ruzi-həşrdən,
Hacı qardaşlar niyə xof eyləmir miadidən?
Çarə yox qeyrəz qoyub qaçmaq, oğul, al bir bilet,
Dığlar insan çıxmasa bu xaneyi-bərbadidən!
Doydu istibdadidən türkü firəngü rumu rus,
Doymayıb bilməm niyə iranlı istibdadidən?
Zülm əlin kutah edin, iş göstərin işsizlərə,
Ta bəkey gəlsin səsi iranlının Bağdadidən!
Elmdən bibəhrə millət neyləsin, ey dustan?
Etməsin hicrət, nə yapsın bu xərab abadidən?
Qeyr millətlər qoyar övladına miras elm,

Bir kəfən, bir qəddərə qaldı bizə əcdaddən,
Fasiq olmuş vaizin qanı, cəməət, göndərin
Bir nəfər hüccam tez, vacibdi bu hər zadidən!
Xalqı bidar eyləmək mümkünmü xabi-cəhldən,
Eylərəm bidar, Möcüz, qorxmasam icadidən!

XOŞHAL OLACAQSAN AXIR!

Rüstəmi-Zal olasan, lal olacaqsan axır
Həfreyi qəbridə pamal olacaqsan axır!

Ömr bir şəmi münəvvərdir, vəli bifanus,
Elmü danış ona fanusdu, əfsus, əfsus.
Verəcək badi-fənayə onu cəhli mənhus,
Sakini qəri-siyəhçal olacaqsan axır.

Girəcəksən, çıxacaqsan məçidə leylü nahar,
Deyəcək, ağladacaq gözlərimi zakiri-zar,
Qoyacaq üstüvə palan, olacaq Şeyx suvar,
Müxtəsər xeyli ləgəd mal olacaqsan axır.

Guşu huşun mənə ver, ey beçəyi-Xərzadə,
Söymə sən bu ləqəbi, getmə axundabadə.
Bağı sat, tök cibivə, eylə səfər Bəqdədə,
Burda qalsan, bala, həmmal olacaqsan axır.

Salmayıb halə hələ muyi-mühasin üzüvə,
Ki, onu qırxdırasan, xalx deyər: "Bidin"-üzüvə.
Çıxacaq rişi-mübarək, salacaq çin üzüvə
Misli mən, sahibi-səqqal olacaqsan axır.

Qırxacaq xəttüvü dəllaki-ləin toy gecəsi,
Tüprəcək surətüvə xamnəli və əhli Təsi,
Üstü-başün edəcək ləkkə tüpürcək şirəsi,
Şəhri-təzvirdə bəqqal olacaqsan axır.

Bişərəf söyləyəcək çün sənə datayi-fələk,
Salacaqsan aşağa başüvü misli pezəvək,
Acı söz acı dəva tək ürəgün işlədəcək,
Əlqərəz-məlqərəz ishal olacaqsan axır.

O qədər tapdayacaq başuvi ərbabi səvad,
Dərsin əzbərlədəcək, lal olacaqsan, ustad,
Düşəcəksən üzüquylu, edəcəksən fəryad,
Səhneyi-təkyədə Paskal[1] olacaqsan axır.

[1] - Məşhur alim Paskala işarədir

Xam idin; eylə ki bişdin, işi saldın təhrə,
Gedəcəksən o cənabilə nəmazi-zöhrə,
Siqləti-üzvü təməməən salacaqsan mehrə,
Alnı damqalı qırışmal olacaqsan axır.

Damqalandı elə ki, dayirəyi-pişani,
İldə üç yol oxudun siqəvü zövcmani,
Görəcəksən gecə-gündüz yuxuda qılmani,
Aşiqi-zülfü xəti xal olacaqsan axır.

Bir zaman çün keçəcəkdir bu işin üstündən,
Çıxacaq qəddəreyi-tiz dəyanət qından,
O qədər qan axacaq kəlleyi-namərdindən,
Düşəcəksən yerə, bihal olacaqsan axır.

Görəcək haluvu Möcüz, olacaq qan ürəyi,
Deyəcək ki: gətirin bir qədər eşşək təzəyi.
Yaravı bağlayacaq, təbx edəcək bal tərəyi.
Qoyacaq ağzuva, xoşhal olacaqsan axır.

YAXŞIDIR

Bu tənə-lağər sənə layiq deyil qurban ola,
Bax kökəlsin, indi kəsmə, eydi-qurban yaxşıdır.
Dərdüvi söylə təbibə, qoyma köhnəlsin, gözəl,
Malü dövlət, şənü şöhrətdən, xanım, can yaxşıdır.
Talib olma çox kəduyə, mədəni lijləndirər,
İştəhani açmağa tazə badımcan yaxşıdır.
Sövdəyə, bel ağrısına, badi-fitnə, sancıya
Zəncəfilü, hil, mixək, darçın, quluncan yaxşıdır.
Elm ilə insan və heyvan bir-birindən ayrılır,
Elmi-ürfan olmasa, adəmdən heyvan yaxşıdır.
Ayeyi-"həl yastəvi"dən biz nə idrak eylədik?
Bilməyənlərdən bilənlər yüzdə doxsan yaxşıdır.

Bığ və saqqal söhbəti məşğul edib danaləri,
 İxtiraat ilə məşğul olsa insan, yaxşıdır.
 Hər tükündən bir cəhalət sallanır bu saqqalın,
 Anlamaz saqqallıdan quyruqlu şeytan yaxşıdır.
 Nikü bəd bilməz, yaşar aləmdə rahət anlamaz,
 Qoysa rahət anlayan, əlbəttə, nadan yaxşıdır.
 Dinü imani nə saxlar? Tirü şəmşirü tufəng.
 Xətmi-Quran eyləməklə qalsa, Quran yaxşıdır.
 Şürbilər dünyanı işğal eylədi, biz yatmışıq,
 Bəngü tiryak olmasa dini-müsəlman yaxşıdır.
 Can sıxar elmi-riyazi, cəbrü hikmət, həndəsə,
 Elm tsxirül-əcinənə dərsi-bətlan yaxşıdır.
 Bir zaman var idi, cana, istəkan məmul idi,
 Çay üçün əyan içində indi fincan yaxşıdır.
 Nəfi yoxdur bizlərə elmi-məadin öyrənək,
 Bizə lazım lampalardan köhnə şamdan yaxşıdır.
 Yaxşıdır, abi havasi mülki-İrannın, vəli,
 Əz qəza sakinlərindən damda novdan yaxşıdır.
 Yaxşıdır qız getdiyi yerdən müsibət gəlməsə,
 Gərçi övlad saleh olsa, qızdan oğlan yaxşıdır.
 Yaşıla sarı, qərayə ağ-dedin, isbat elə,
 Olsa səddəq müddəyə əldə bürhan yaxşıdır.
 Ağ ilə qarə seçilməz cism üryan olmasa,
 Kim deyər qıssa tumandan boylu fistan yaxşıdır?
 Mömini-pak etiqadə, axirət müştəqinə
 Kürsübaşı, bitli yorğan, pişli çaydan yaxşıdır.
 Axirətdən dəm vurur, dünyadan ötrü can verir,
 Cında ol rişi-təvilin qanə qəltan yaxşıdır.
 Mənfəətdən kim keçib dünyada teybi-nəfsilə?
 Sən keçibsən, söylə, çün səndən də şeytan yaxşıdır.
 Çox qalır, usta, həcamət vaxtına, çək badkeşin,
 Get münəccimdən soruş mahi-həziran yaxşıdır?
 Var bir rəhmətdir, ondan dinü dünya bay olur,
 Fəqr bir zəhmətdir, ondan nari-niyan yaxşıdır.
 Qane olsa hər nə vermiş həq ona-yağlı, yavan,
 Bəndədən kəssə ümidin ac, o toxdan yaxşıdır.
 Görmüsən bir sahibi-sənət desin: "Mən naşiyəm"?
 Görmüsən sultan desin: "Məndən filan xan yaxşıdır"?
 Yaxşı vaqifsən ki, mən bu işdə səndən layiqəm,
 Sən özün agah olubsan, fəzl, rəhman yaxşıdır.
 Öz ayağından hesab et Əmrü Zeydü Əntəri,
 Ya görək biz yaxşıyıq, ya ali-Süfyan yaxşıdır?
 Kim özündən yaxşıya tərək eyləyibdir öz yerin?

Təxti-zər, taci-mürəssə, şöhrəti şan yaxşıdır.
Həmzəbani xoştəbiət, ya da həmdərd olmasa,
Söhbəti-çayü səmavər, nəqli-qəlyan yaxşıdır:
Möhnəti-qürbət çəkilməz, yox vətəndə mənfiət,
Aşmırı əmri-məişət, yoxsa İran yaxşıdır.
Qalmadı aləmdə bir viran ki, abad olmasın,
Olmadı abad bu viranə, nə viran yaxşıdır.
İstixarə eylədim, bəd gəldi burdan çıxmağım,
Məşvərət lazım deyil, çıx burdan, hər yan yaxşıdır!
Hübb nan-hübb vətən qəlbimdə, Möcüz, çarpışar,
Ləşkəri-imani məğlub etməsə, nan yaxşıdır!

YAXŞIDIR!

Kim deyər atəş kənarindən gülüstan yaxşıdır,
Aşiqü məşuq üçün fəsl-i-zimistan yaxşıdır?
Yar ilə həmbəzm olanlar seyri-bostan eyləməz,
Sineyi-dilbərdə seyri-narü püstan yaxşıdır!
Şanə vurma zülfüvə, halim pərişan eyləmə,
Dideyi-məxmur ilə zülfi-pərişan yaxşıdır!
İxtiyarım getdi əldən, getmə, ey namehriban!
İstixarə eylədim, təxiri-canan yaxşıdır!
Bu səfərdən qorxuram, cana, qəmər əqrəbdədir,
Nişi-əqrəbdən həzər qıl, Dəlvü Mizan yaxşıdır!
Hər yerin bir səpgi var, hər məclisin bir söhbəti,
Guşeyi-meyxanədə qovğayi-məstan yaxşıdır!
Küfrümə imza edər köhnə müəllim, söyləsəm:
Məktəbü məscid və ya ləfzi-dəbistan yaxşıdır?
Nazü istiğna yaraşmaz çirkinin simasına,
Nazü istiğnayə ruyi-çəşmi-xuban yaxşıdır!

YAHU!

Dünən məsciddə xəlq eylərdi nalə,
Kişilər oxşuyurdu misli xalə,
Dedim axunda: Axir bəddi, balə,
Bu qədri milləti anqırtma, yahu!

Dedi: Viran olubdur mülki-Daryuş,

Xərabə mülk üçün lazımdı bayquş,
Mənəm səyyad, bunlar seydi-xamuş,
Axundun qazların hürkütmə, yahu!

Səni qoymaz behiştə ruzi-məhşər.
Hacı, molla, fırldaqi-şəbüstər;
Gərçi istər könlün hureynü Kövsər,
Başın qırxdır, fəramuş etmə, yahu!

Cahan baqi deyil, ruhi-rəvanin
Uçar bir gün göyə, incitmə canin,
Dirilməz ağlamaqla mehribanin,
Yaxan çək etmə, börkün yırtma, yahu!

Dilər Möcüz səni bayramda görmək,
Xudavənd eyləsin eydün mübarək!
Fəqirə dolma ver, əyanə peşmək,
Açıq qoy qapını, bərkitmə, yahu!

YAŞAMAQ

Nə xoşdi bir sənəmi-məhcəmal ilə yaşamaq,
Həmişə izzəti cahü cəlal ilə yaşamaq.
Fəraq dərdinə bir çarə eyləyin, yaran,
Mahaldır gecə-gündüz bu hal ilə yaşamaq.
Ümid-vəsl ilə xoş saxla xatirin, aşiq,
Fəraqə çarə edəmməz mələl ilə yaşamaq.
Fəqih mədrəsə hərgiz yeməzdi mali-həram,
Əgər müyəssər olaydı həlal ilə yaşamaq.
Bahari-ömrü keçibdir bizim Tükəzbanın,
Düşüb xəyalimə bir növ-nahal ilə yaşamaq.
Əsiri-şəhvət olub, əqlin eyləmə zail,
Sənə yaraşmaz, əmucan, maral ilə yaşamaq!
Cavan üçündü dəfü nayü məclisi-işrət,
Qocayə eybdi zurna-qaval ilə yaşamaq.
Cəlali-səltənət aldatmasın səni, ey qız,
Ölüm kimi acıdır ağsaqal ilə yaşamaq.
Dedim: Otur dizim üstə, əya, nigari-cavan
Ki, xoşdu Möcüzü-şirinməqal ilə yaşamaq.
Dedi: Çəkil o yanə, sürtmə saqqalın üzümə,
Mənim işim deyi cəngü cidat ilə yaşamaq.

YERİYƏ

Verə vüsət yola, rahətçə müsəlman yeriyə,
 Elə yer düzləyə ki, bərfəvü baran yeriyə.
 Bir gözəl höfz bina eyləyə-ətrafı vəsi,
 Rahət həm erməni, həm rus, həm alman yeriyə.
 İki səkkü qoyulub küççədə bən-adəm üçün
 Səkkilərdən mənü sən, ortadan heyvan yeriyə.
 İki arşın küçənin ərzi tutub nisfini qar,
 Qalu bir arşını, ordan necə insan yeriyə?
 Görsən igdə vələmi yüklü beş-on danə ulaq
 Üstü başın cırılar, bəlkə o karvan yeriyə.
 Dəyil insan işi bu növ küçələrdə yerimax,
 Bu vilayətdə məgər cinn ilə şeytan yeriyə?
 Sevərəm mən bunu ki, Şimr edə hər yani xərab,
 Bir xiyaban sala, tabutumuz asan yeriyə.
 Sevmərəm mən bunu əmma ki, soyuq ərşə çıxa,
 Sata paltarını biçarələr, üryan yeriyə.
 Yetə movrə vələmi, xaneyi-dəllalə tərəf
 Təşt, balinc, döşək, yaməqi-yorqan yeriyə.
 Razıyam mən buna ki, qış çıxa, bayram yetişə,
 Misli tərlan bəzənə xosrovü xuban yeriyə.
 Bağlana mədrəsələr, dərs edə şagirdə vida,
 Ala çantasın ələ, şad-xuraman yeriyə.
 Sevərəm mən bunu ki, doldura pul ilə cibin,
 Noğlu həlvayə tərəf tifli dəbüstan yeriyə.
 Razıyam mən buna ki, axiri-çərşənbə ola,
 Ləbi-xəndanın açə püstəyi-Damqan yeriyə.
 Sevərəm mən bunu ki, yoxsul ala yeddi lovün,
 Qışların gen qoya, çün Rüstəmi-dastan yeriyə.
 Pilovu dəmləyə arvad, özünə zinət edə,
 Ala qəndabı ələ ba ləbixəndan yeriyə.
 Sevmərəm mən bunu əmmə ki, qazam xalqa quyu,
 O güzərgahidən istər Ömər, Osman yeriyə.
 Keçməse su, sökərəm yolları, qoymam elə ki
 Yıxıla xəlq, dura, qaninə qəltan yeriyə.
 Gedə o halilə həmmamə, görə xəznə soyuq,
 Çıxa ordan, genə də ba təni-lərzan yeriyə.
 Ya gərək məşhədi adin götürə üstündən,
 Ya suyu qızdıra, xəlqin üzünə qan yeriyə.

Haqqı var məşhədinin, vay o suyun halinə ki
Xəznəsində o suyun firqeyi-nisvan yeriyyə.
O qədər əyləşi həmmamidə ki, yuxlar; ayıq
Qeyri mümkündü dura, kəblə Tükəzban yeriyyə.
Hələ toy, toydu; vəli yasda niyə həmmamə
Çörəyi, aşi, məə çörməkü-nalan yeriyyə.
Sevər usta bunu ki, bir sürü övrətlə gələ
Zahi taqinə tərəf nazilə can-can yeriyyə.
Rəşbərin burnu şişər gəlməsə qəndab, çubuq,
O gün həmmamə gərək neməti-əlvan yeriyyə.
Nazı yox, neməti yox, neynəyə biçarə fəqir,
Sala başın aşğa, valehü-heyran yeriyyə.
O qızıllar ki, salıb boynuna zənhacı, gərək
Yoxsulun üstünə sürtünməyə, yannan yeriyyə.
Can gedər, mal qalar, taxta və tabut gələr;
Belə dünyada niyə kibrilə insan yeriyyə?
Cəhl edib milləti iflic, dur ey İsrafil,
Suruvi püflə, dura milləti İran yeriyyə.
Boşla bu ahü fəqani-deyirəm; boşlamasan,
Qoy deyim sirrini, ta zəhnüvə asan yeriyyə,
Qorxuram çün səni məşğul edə bu ahü fəqan,
Xaki-paki Vətənə ləşkəri-əfqan yeriyyə.
Sevirəm mən bunu ki, Möcüz ala bir iti biz
Batıra boynuna, "hin-hin!"-deyə, nadan yeriyyə.

YOXDUR ƏLAC, SÖYLƏDİ, DƏRDİ-CƏHALƏTƏ

Saqi, beş-on piyalə gətir bu cəmaətə,
Təğyir ver bu haləti bir özgə halətə!
Sil sineyi-kədurətin əbnai-millətin,
Təbdil qıl ədavəti mehrü məhəbbətə.
Fərsudə qəlb üçün ölürü ruhi millətin,
Bir tazə qüvvə eylə əta ruhi-millətə.
Bir badə ilə rəf elə xalqın kəsalətin,
Bəlkə gələ cəmaəti-islam qeyrətə!
Hər məmləkət cəmaəti sevməzsə bir-birin,
Qardaş kimi yetişməz o millət səadətə.
Saqi, əcəb zəmanədə gəldik cəhanə biz,
Həsrət qalib təmam cahan istirahətə.
Qırx ay tamam oldu giriftari-möhnətik,
İnsan necə davam eləyər bu müsibətə?

Başlandı hərbi[1], bir-birinə vurdu aləmi,

[1]-Birinci dünya müharibəsinə işarədir

Bağlandı yol, qarışdı kədərət kədərətə.
Əhli-Şəbüstərin yarısı qaldı bipənəh,
Onlar ki, tikmiş idi gözün rahi-qürbətə.
Rusiyyə malinin birə on artdı qiyməti,
Verdik kilimi köynəyə, tumanə, çərçətə.
Qənd ilə çay xeyli zərər vurdu bizlərə,
Etdi fəqir içənləri, lənət bu adətə!
Xalqın yox idi bircə çörəkdən şikayəti,
Axır o da gətirdi bu xalqı şikayətə.
Rəqşət kəsildi üç yüz otuz beşdə[2], bittəməm

[2]-1335 hicri-1918-ci il miladi il

Od vurdu qəhti-ab tamamən ziraətə.
Yaddan çıxartdı qəht-qəla hər müsibəti,
Məxluq itirdi əl-ayağın, düşdü vəhşətə.
Dəryayi-ehtiyacdə başlandı fırtına,
Varlı özün apardı kənari-səlamətə,
Nani-əziz xarü zəlil etdi yoxsulu,
Vaiz dəlalət eylədi xalqı inabətə.
Fürsətdən istifadə edən buğda taciri,
Hər gün əlavə eylədi bir qədr qiymətə.
Dövlətlilər apardı zəkatın qızılların,
Verdi əbayə, cübbəyə, zəncirə, saətə.
Aç didəyi-bəsirətüvi, eylə bir nəzər
Bazar başında o məhəlli-rəzalətə.
Gör bir nə zillət ilə Şəbüstər xanımları
Səf-səf durub çörəkçi dükənində növbətə.
Oğlu, əri səfərdə, yolu bağlı, qarnı ac
Allah, özün himayət elə böylə övrətə!
Aç bir gözünü, şiə, nəzər qıl xanımlara,
Onlar ki, düşüblər bu növi zülmü zillətə.
Ey buğdası evində olan bihəya kişi,
Xalqı məəttəl etmə, özün salma qiybətə!
Hər gün gəlib çörəkçi dükənində bəklisən,
Vəchi nədir qoyursan özünkün qənaətə?
Gəlmir əlindən eyləyəsən xalqa yaxşılıq,
Bari fənalıq eyləmə əbnai-millətə!
Müştaqsan əgər alasan baği-cənnəti,

Ey maldar, vaxtıdı, başla ticarətə!
 Aç kiseyi-səxavətüvün bəndin, ey qəni,
 Laqeyd baxma, bəzl elə əhli-vilayətə!
 Təmir qıl şikəstə könüllər imarətin,
 Ey min tümən fəda eyləyən bir imarətə!
 Ver bir nahar xərcüvü şamsız yatanlara,
 Allah düşürməsin səni fəqri-fəlakətə!
 Düşməz ələ həmişə belə fürsət, ey əmu,
 Ehsan edin, verin, tələsin istianətə.
 Yadə salın soyuqda yatan binəvaləri,
 Məşğul olanda pinc kənarında söhbətə.
 Bir bağ vəlim tapammırı biçarə yandıra,
 Möhtacdır özü və əyali hərarətə.
 Səndən fəqir istəmiri cümlə dövlətin,
 Bir müxtəsər köməklik elə əhli-hacətə.
 On min tümənli onda-birin eyləsə fəda,
 Ərbabi-ehtiyac çıxar istirahətə.
 Şeytanə uyma, batmayacaqdır pulun sənin,
 Tez xətm olur bu mərəkə, çəkməz qiyamətə.
 Təsbihi qoy kənara, özün yorma, şeyxəna,
 Allahın ehtiyacı nədir bu ibadətə?
 Ver bir qarın çörək aparım əhli-beytimə,
 Olsun səbəb rizayəti-fəxri-risalətə.
 Rəhm eyləməz qohum qohuma, qonşu qonşuya,
 Təbdil olubdu rəhmü mürüvvət qəsavətə.
 Əmma Şəbüstər əhli öz əhlin araşmırı.
 Yoxdur baxan fəqirə, etinamü övrətə.
 Əhli-vətən qalıbdı yaman gündə, ey əmu,
 Ey əlli min tümənli, tuf olsun o dövlətə!
 Qars əhlini nə tövr ilə Baki cəmaəti
 Bəslir üç ildi, siz də gəlin bir həmiyyətə!
 Yollarla zəhmət ilə uzaq bir məsafəyə
 Pulü qəzavü əlbəsə minlərcə külfətə.
 Onlar verillə müft-müsəlləm bu pulları,
 Əmma bizimkilərdə baxın bir qəsavətə.
 Kibrü qürur ilə dayanıb təkyəgahına,
 Borc istəyəndə yoxsulu başlar məlamətə.
 Onlar verillə müft və lakin bizimkilər
 Vermillə borc müamiləsilə rəiyyətə.
 Ey ümməti-Məhəmmədə rəhm etməyən kişi,
 Nar əhlisən, güvənmə nəmazü təharətə!
 Din qardaşın əyalı məhəlləndə ac yatır,
 Virzü vəbali boynuma, getmə ziyarətə.

Dövrü bərində əlli nəfər müstəhəqq var,
 Zənvər olur imamə, baxın bir həmaqətə....
 Bəzmi-əzadə başə vurur, hay-huy edər,
 Rövnəq verir, deyillə, filankəs şəriətə.
 Göz yaşı, hay-huy doyurmaz qarınları,
 On şahi ver fəqirə, verə həfdirəm ətə.
 Dövlətlinin qəmində deyil yağdı-yarmadı,
 Əmma tikib fəqir gözün abi-rəhmətə.
 Onlar edib tədarük üç illik zəxirəsin,
 Məşguldula buxari kənarında işrətə.
 Əmma fəqirilər soyuq evlərdə titriri.
 Nifrin edərlə dəmbədəmərbabi-sərvətə.
 Baxdı təbib Möcüzə, tərətədi başını:
 -Yoxdur əlac, söylədi, dərđi-cəhalətə!

YAT GÖRƏK!

Ta bəkey[] başında, cana, çalma və çarqat görək?
 Ta bəkey məşriq-zəmin arvadları xosmat görək?
 Köhnə şeydi qırmızı başmaq, ayaqlıq, küləcə,
 Gey corabü qondara, çadırşəbi qıssalt, görək!
 Xəlq olunmuş gül-tamaşa eyləyək, xoşhal olaq,
 Açı cəmalin, həm üzün, əbrulərin oynat, görək!
 Yox savadın ta deyəm: Al bu kitabı bir oxu!
 Sakit əyləşmə, xanım, eylə bir az qeybət, görək.
 İştibah etmiş xuda, qarə yaratmış qaşların,
 Qız, ərin indi gələr, dur vəsməni islat görək!
 Seyr edər hər gün bizi çadırşəb altından zənan,
 İzn ver, vaiz, sən allah, biz də bir arvad görək!
 Qoydu səndəl üstə pəhlusin cənabi-rövzəxan,
 Büz dodağın, dilbərə, sən qaşqabaq turşad, görək!
 Ağlamağın gəlmiri, oxşat özün bakilərə,
 Barmağın sox ağzuva, kirpiklərin islat görək!
 Millətin torba vurammaz başına hər bihünər,
 Mollalıq asandı gər, sən də birin allat, görək!
 Girmi-mövhumat ilə qaplandı beyni millətin,
 Bu müzurr mikrobların xeyri nədir? Anlat, görək!
 Hər tərəf düşmən alıb, biz xabdə, ey bülhəvəs,
 Qorxuram, gəlmir yuxum, ey sariban, dur çat, görək!
 Xabi-qəflətdən ayıldı milləti-Çinü Xəta,
 Doymayıbsan sən hələ, iranlı qardaş, yat, görək!

Yox deyərsən, Möcüza! Bu rəng, bu kart, bu da qələm,
Sən də bir huri yarat, Kəblə İbadə sat, görək!

[1] - Nə vaxtadək

YAZIQ QIZLAR

Verin bir qulaq Möcüzə, dustan
Ki, sözlər dəhənimdə tüğyan edər.
Baxın diqqət ilə bu əsarə bir,
Görün bir nələr bu müsəlman edər.

İçində şəkər vardı bu sözlərin,
Tənavül buyur, bəd sil gözlərin,
Nümüvv etmədən döşü qızların,
Necə gör dili-aşiqi qan edər!

Yaxar vəsmə məşşatələr qaşınə,
Qədəm qoydu çün qız doqquz yaşınə,
Gəlinlik duvaqi salar başınə,
Minər Düldülə[1], əzmi-meydan edər.

[1] - At

Kiçikdir hələ qız, boyu cıqqılı,
Amandır, axund, söyləmə "Vaqqulu!"
Qulaqmı verər həq sözə Haqqulu,
Alar qəndi, daxil bə qəndan edər.

Desəm döşləri çıxmayıbdır hələ,
Oxuma ona siğə, ey hərmələ!
Necə o, əriylə verər əl-ələ?
O saət məni tirbaran edər.

Biri söyləsə: Ey şəriət məlaz,
Deyil bu əməl misli-somü nəmaz,
Nədir eşq-bu sinnidə qız anlamaz.
Yarar başını, qanə qəltan edər.

Hələ yarmayıbdır bu qönçə qilaf,
Hələ etməyibdir bu gül inkişaf,

Əcəm nəslin axir bu nəslə-xilaf
Zəifü nəhifü pərişan edər.

Mürur ilə gül qönçəsi açılar,
O zor ilə açılsa, bərbad olar.
Onun boynuna ər necə qol salar?
Yıxar xaneyi-rəhmi, viran edər!

Gətir yaduva əlli il əvvəli,
Kolardı gəlin qızların əkməli,
Bu əsrin fəqət əhli olmuş dəli
Ki, nahəq yerə gündə min qan edər.

Şücaidi Rüstəm tək əcdadımız,
Niyə olmuşuq natəvan böylə biz?
Bizim tək adamlar doğar xırda qız
Ki, Rüstəm onu əldə qalxan edər.

Nə ahəndi, nə daşdı, ətdir-dəri.
Hara kübsüsən başuva xəncəri?
Ayıl xabi-qəflətdən, ey həmsəri!
O hökmü nə Quran, nə yəzdan edər!

Neçin səslənirsən misali-toyuq,
Edirsən bu qədr "Ah-ah", "Ox-ox?"
Başın payeyi-mənbərə vurma çox,
Axar qanı, saqqalın əlvən edər.

Ayıl, Möcüza, səslə qardaşları!
Kənar eylə qəmdən vətəndaşları,
Və söylə ki, bir gün bu göz yaşları
Olar cəm, İrani viran edər!

YA RƏB!

Sən görməmişən dərd nədi, dərman nədi, ya rəb!
Məndən xəbər al zəhməti-dəndən nədi, ya rəb!
Əqrəb kimi sancar məni ağzımdakı dişlər,
Bilməzmi məgər saneyi-can, can nədi, ya rəb?
Rahim qoy adın, tök dolunu bağına xəlqin,
Rahim nə demək, məniyi-rəhman nədi, ya rəb?

Bilsəydi fələk dam yıxılar, gər düşə novdan,
 Salmazdı onu; bilməz o novdan nədi, yarəb!
 Damda nə çuğundur əkər iranlı, nə mərzə,
 Bir yaxşı düşün: dam nədi, novdan nədi, ya rəb?
 Mahi-rəməzan, fəsli-zimistan-o da çox bərk,
 Millət tuta, ya meyl edə, fərman nədi, ya rəb?
 Boynuyoğun almanları da eylə mükəlləf,
 Ta tutsun oruc, bilsin obaşdan nədi, ya rəb!
 Lağərbədən iranlıya lütfün niyə çoxdur,
 Bir müşt əcəmə bir belə ehsan nədi, ya rəb?
 Balun ilə əflakə çıxar, yandırır çərxin,
 Alman bilə gər rozəvü rəmzan nədi, ya rəb!
 Vaiz buyurur: Başuva vur, canuvi incit;
 Bu barədə təklifi-müsəlman nədi, ya rəb?
 Kəllən-dedim-ahəndi, qəzəbləndi kəfənpuş,
 Ahən, deyi gər kəlləyi-nadan nədi, ya rəb.
 Təğyir əgər vermiyəcək xülqinə xəlqin,
 Pəs fəlsəfeyi-din nədi, ərkan nədi, ya rəb?
 Gər qorxudur ayati-cəhənnəm bizi, pəs bu
 Əmniyyəvü nəzmiyyəvü acan nədi, ya rəb?
 Bipərdə gəzir nəstərənü susənü sünbül,
 Əsrari-siyəhpərdeyi-nisvan nədi, ya rəb?
 Əxlaqı pozar, gər deyəsən, hüsnü vəcahət,
 Tərhan quşu tək bu gözəl oğlan nədi, ya rəb!
 Hökm eylə o da üz tuta, saqqalı çıxınca,
 Boşla gedə! Təqsiri-Tükəzban nədi, ya rəb!
 Mən də qılıram, sahibi-milyan da namazı,
 Axır mən ilə fərqi-filan xan nədi, ya rəb?
 Üç yüz tımən aylıq o yeyər, mən qəmü qüssə,
 İllət nədi, hikmət nədi, bürhan nədi, ya rəb?
 Məbusi-çilovxarə bizi etmə həvalə,
 Bilməz o qəmü qüsseyi-çaydan nədi, ya rəb!
 Hərgiz dözə bilməz bu qədər minnətə insan,
 İnsan döyi gər milləti-İran, nədi, ya rəb?
 Əzm eyləmişən Möcüzü öldürməyə-öldür!
 Yüz can sənə qurban ola, bir can nədi, ya rəb!

YAZ SÖZÜN!

Ey əndəlibi-badi-xəbər, yarə yaz sözün,
 Əmma cavab verməsə gül, xarə yaz sözün!

Bu əsr-əsri elmü kitabətədi, dilbərim,
Gər daşə mümkün olmasa, divarə yaz sözün!
Molla deyir: həramidi. Sındır qafasını,
Qanə batır midadini, dəstarə yaz sözün.
Olma riza ki, qeyr bilə halü zarüvi,
Öyrən özün kitabəti, sərkarə yaz sözün.
Divar mümkün olmasa, zülfi-müənbərin
Eylə midad, arizi-gülнарə yaz sözün.
Əttar nisyə verməsə lövhü qələm sənə,
Barmağuvı bas ağzuva, həmvarə yaz sözün!

YOXDUR, YOX!

Deyirəm hər kəsə: Ver parə! Deyir: Yoxdur, yox!
Söylərəm: Dərdimə bir çarə! Deyir: Yoxdur, yox!
Gedirəm altı qırandan ötəri qulluğuna,
Deyirəm: Qalmışam avarə! Deyir: Yoxdur, yox!
Bir çərək buqda verin, bari bir az aş bişirax!
Yüz çuval doldurub anbarə, deyir: Yoxdur, yox!
İstər allahidən hər vaxt yağış bəndələri,
And içir, gübədi-dəvvarə, deyir: Yoxdur yox!
Hər kəsin halini-əhvalini gər mən soruşam,
Üz qoyur canibi-bazarə, deyir: Yoxdur, yox!
Pişik istər edə təftiş qovurma küpünü,
Qahqah ilə gülürü farə, deyir: Yoxdur, yox!
Etibar eyləmiri bir-birinə əhli-bələd,
Gedəsən qonşuya-səmvarə, deyir: Yoxdur, yox!
Var evimdə naxoşum, yoxdur həkimin rəhmi,
Naxoşa vardı-dedim-çarə? Deyir: Yoxdur, yox!
Bəski "Yox!" ləfzi Şəbüstərdə mod olmuş, Möcüz!
Qeyrətin var?-deyirəm karə, Deyir:-Yoxdur, yox!

ZAKİR

Sitəmdən eylə həzər, ruzi-həşri sal yadə!
Əvalin eyləmə çox göz yaşın rəvan Zakir!
Nə ağlamaqdan ötrü xəlq edib bizi xaliq,
Vəlov dədəm ölə, mən etmərəm fəqan, Zakir.
Misali bülbül oxu, xəlqi şadman eylə,

Nəinki, başına səp millətin saman Zakir.
Həzar günə gülü lələvü səmən yaradıb,
Ki, sən baxıb olasan şad hər zaman Zakir.
Və bəd ləli-ləbin eylə dişlə ki, qanasın,
Saçın o qanı yusa, pakdır o qan Zakir.
Boyu şəmamə kimi dilbərin olar məməsi,
Bə qədri əlçə və ya misli-girdəkan Zakir.
Qəmi olanda əvamın ürəklənər, ağlar,
Gətir qulaquva bir söz deyim, oyan, Zakir.
Şərab dəfi-qəm eylər, əyər inanmırsan,
Bir azca tök qədəhə, eylə imtəhan Zakir.
O qədri qonçadəhən, ləli-ləb yaratmazdı,
Əyər oleydi məhəlli-əza cahan Zakir.

ZİYARƏT

Gəldi çavuş, etdi dəqqəlbab;
Yığışın qapıya, için qəndab!
Udmuşam min tımən qumardə çün,
Gedirəm Kərbəlayə ba əhbab.
Satmışam əskik, almışam artıq.
Soymuşam xəlqi, olmuşam ərbab.
Vermişəm puli-qəlp sərracə
Almışam at üçün yəhər, əsbab.
Qərzi bəqqalı eylədim inkar,
Çünki vermişdi muşimürd doşab.
Aldım əttaridən bir az nisyə
Çayü, dəsmalü şəkkərü corab,
Dedi: Pul ver! Dedim ki: Borcum çox!
Dedi: And iç!-mənə o xanəxərab.
Hər cəhətdən məni həlak eləsin
Mərđi-mərdanə, ya ülul-əlbab!

ZİYAFƏT VƏ FƏLAKƏT

Oxurdu mərsiyəxan, mən baxırdım heyrətlə,
Vururdu başə cəmaət, kəməli-şiddətlə.
Rəfiq qovzadı başın, dedi: əyil aşağı!
Dedim: niyə? Dedi: həmrəng ol cəmaətlə.

Rəva deyil baxasan xarici kimi xəlqə,
Gərək məlul olasan sən də bu müsibətlə.
Xülasə, mərsiyə bitdi, çəkildi "Ya allah!"
Götürdük əl tərəfi-kibriyayə millətlə.
Döşəndi süfrə yerə, xoңçeyi-pilov gəldi,
Qarınlar oldu çırağan o dadlı nemətlə.
Yanırdı pinc o məclisdə, xəlq tərlər idi,
Veleyk qar yağır idi eşikdə şiddətlə.
Yığıldı süfrə, tamam oldu məclisi-işrət,
Əyağə durdu cəmaət yerindən izzətlə.
Əbasini götürən eylədi "Xudahafiz!"
Yola salırdı qonaqçı bizi nəzakətlə.
Fənarilər yaxılıb, kuçə çün işıqlandı,
Dedim rəfiqə: bax indi o yanə diqqətlə!
Baxıb, nə gördü-pərişanü binəva bir cəm
Ayaqyalın, bədən üryan, durubla zillətlə.
Nə rəng vardı, nə qan üzlərində, dəmbəstə,
Baxırdı xəlqə o binur gözlər həsrətlə.
Dedim rəfiqə: görürsən o tifli-məsumi,
Dodaqları göyərüb, cənk edir təbiətlə?
O övrətə nəzər et, əyləşib buz üstündə
Başı açıq, donacaq bu gecə o halətlə.
Rəva deyil baxasan xarici kimi ona sən,
Əbavi salmayasan başına məhəbbətlə.
Ciyər kəbab edici haldır bu hal, ey dust,
Necə gedib yatacaqsan evində rahatlə?
Rəfiq yumdu gözün, tərlədi xəcalətdən,
Başın aşağı salıb keçdi, getdi sürətlə.
Dalınca səslədi Möcüz: rəfiq, dur, getmə,
Gərək ki, titrəyəsən sən də bu cəmaətlə!
Bu yarəli bacılar mərhəm istəyir səndən.
Hara qoyub gedisən, xəlqi min cərahətlə?